EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

Apărut în 1962 şi publicat aproape în toate limbile europene, romanul lui Iuri Bondarev (n. 1924) Tăcerea, **evocare sobră şi tulburătoare prin realismul ei, este consacrat dezbaterii unor probleme acute din realitatea anilor 1945—1949.**

Viziunea inedită îi conferă o notă de pronunţată originalitate şi un rol de pionierat în evoluţia literaturii sovietice din perioada postbelică.

Volumele anterioare ale prozatorului Batalioanele cer foc **(1957) şi** Ultimele salve **(1959) sînt cunoscute şi în versiune românească.**

Lei 8,25

57

1968

IURI BONDAREV • TĂCEREA

CM

IURI BONDAREV

TĂCEREA

COLECŢIA MERIDIANE

CM

Iuri Bondarev

Tăcerea

roman

In româneşte de *Haralamb Zincă*

Editura pentru Literatură Universală

Bucureşti — 1968

Desenul copertei de *Ion Bănulescu*

Юрий Бондарев
ТИШИНА
роман
Государственное издательство
художественной литературы
МОСКВА
Роман-газета № 2/278/1968

Partea întîi

Anul 1945

CAPITOLUL ÎNTÎI

Se pomeni înconjurat de clădirile masive și cenușii, cu ferestrele sparte și negre, ale orașului pustiit.

Simțea cum puterile îl părăsesc, dar el continua să alerge peste puntea așternută de razele lunii, pe lîngă gangurile ce-și căscau intrările ca niște guri hîde, pe lîngă felinarele sparte și gardurile năruite.

Vedea cum avioane ce aduceau cu niște păianjeni negri, păroși, cu tentaculele întinse prădalnic, se roteau fără zgomot deasupra lui, plutind ca niște umbre printre coșurile uzinelor, ca apoi să coboare deasupra străzilor înguste. Vedea doar limpede că nu erau avioane, ci uriași păianjeni sumbri, dar, de fapt, erau avioane, și-l urmăreau pe el, singur printre ruine.

Alerga spre marginea orașului ; acolo, pe-o înălțime — își aducea foarte bine aminte — trebuia să se mai găsească un tun, era tot ce mai rămăsese din bateria sa, după ce artileriștii pieriseră pînă la unul.

Ajunse sufocîndu-se într-o piață pietruită și deodată zări iarăși în fața lui, de-a lungul străzilor scăldate în pulberea lunii, alte avioane. Se iviseră pe neașteptate, de după colț, zburînd spre dînsul la numai doi metri de caldarîm.

Aduceau cu nişte cruci negre, zburătoare, ce aveau fixate sub aripi mitraliere.

Se repezi atunci spre intrarea unei clădiri — pretutindeni beznă, pustietate, nemişcare. Apartamentele de la etaje erau toate încuiate. Pe grilajul liftului firele de păianjen alcătuiseră o pînză subţire. În aceeaşi clipă, simţi deschizîndu-se larg în spatele său uşa de la intrarea principală a clădirii şi înţelese : intrase moartea !

Apucînd tocul revolverului de la şold, el încercă să ajungă cu mîna la pistolet. Degetele însă nu-l mai ascultau, nu izbuteau să-l deschidă — unghiile doar zgîriau pielea tocului.

Făcu o sforţare şi se răsuci. La intrarea clădirii zări crucea plată a unui avion, fixîndu-l aidoma unui ochi de om ; şi crucea asta din scînduri urma să-l prefacă pe dînsul în ceva îngrozitor ! Se trase lîngă perete şi, încordîndu-şi tot trupul, ajunse, în sfîrşit, cu mîna sa moale ca o cîrpă, la mînerul lunecos al pistoletului, braţul se ridică cu greu şi trase. Dar nu se auzi nici o împuşcătură.

— A-a !... Unde-s cartuşele ? Unde ?

Serghei răcni. Şi, auzindu-şi în somn propriul său ţipăt înăbuşit şi întretăiat, sări de pe divan şi se aşeză pe cearşaful mototolit, privind buimac în juru-i — oare unde se afla ?

— Drace, rosti uşurat, izbucnind într-un rîs hîrîit.

Şi pe loc simţi cum îl învăluie căldura camerei. Era o dimineaţă geroasă de decembrie. Pe duşumea, pe perdele, pe divan — pretutindeni — se înstăpînise lumina vie a unui soare de iarnă,

în toate scînteia dimineaţa. Geamurile pe care gerul zugrăvise un filigran complicat cu flori albe de palmier îţi luau ochii cu strălucirea lor ; pe masă sclipea paşnic metalul ceainicului electric. În încăpere stăruia izul proaspăt şi amărui al butucilor de mesteacăn, aduşi din frigul de afară.

În soba de teracotă duduia focul, răspîndind o căldură egală. La gura ei, în cutia unui tort cumpărat de Serghei în ziua sosirii sale, îşi făcuse culcuşul Murka, bătrîna pisică a casei ; mijea ochii, lingînd stăruitor trupurile cenuşii ale pisoilor care, lipsiţi de vedere, mieunau neajutoraţi, izbindu-se cu botişoarele lor de pîntecul ei.

Serghei cuprinse dintr-o privire totul — şi lumina soarelui, şi pe Murka, şi pisoii abia născuţi — şi zîmbi cu un sentiment de profundă bucurie şi siguranţă la gîndul că în dimineaţa asta de decembrie se trezise, în sfîrşit, acasă la Moscova, şi că primejdia prin care trecuse nu fusese decît un vis, realitatea fiind soarele plăcut de afară, gerul, aroma butucilor de mesteacăn.

În casă domnea acea linişte proprie dimineţelor. Ascultă cu o deosebită plăcere glasul argintiu al surioarei lui răsunînd pe coridor ; prinse apoi zgomotul uşii de la intrare, trîntite cu un pocnet caracteristic de lemn îngheţat, şi scîrţîitul zăpezii sub paşi :

— Seriojka, dormi ? Ţi-am adus ziarele !

Asea, o fetişcană subţirică, purtînd un pulover vechi, de-al tatălui, intră în încăpere. Se uită

veselă la Serghei, arătîndu-şi ochii adormiţi, îi aruncă ziarul sub nas şi începu să rîdă :

— V-aţi trezit, înălţimea voastră ? Ia mai bine ziarul şi citeşte-l. Te pomeneşti că habar n-ai ce se petrece în lume ?

Serghei se întinse cît era de lung, apoi apucă ziarul proaspăt apărut, care mai păstra încă răceala de afară. Mirosea a cerneală, dar şi a chiciură. În aceeaşi clipă îl azvîrli ; nu, n-avea chef de citit. Îşi aprinse o ţigară şi rămase mai departe în pat. Fuma şi se uita la Asea cu o deosebită plăcere ; o văzu cum se lasă lîngă gura sobei şi cum deschide portiţa ; iată, şi-a fript degetele şi-acum se strîmbă tare caraghios, în timp ce flăcările din sobă îi îmbujorează obrajii. Îşi alină durerea suflîndu-şi în degete, apoi rîde, privind pieziş spre Murka, ce continuă să-şi lingă alene pisoii.

— Ştii, m-am apucat să fac focul, am aşezat lemnele, le-am aprins, cînd deodată — hait ! cine crezi că-mi sare ca un fulger din sobă, împrăştiindu-mi lemnele ? Murka. Ochii îi erau sălbăticiţi, iar în gură ţinea un pisoi care mieuna. Auzi ce gînd avea, să-şi ascundă puii în sobă, ca să le fie mai cald ! Vai, ce proastă poate să fie, ce proastă ! E o zănatică şi nicidecum o mamă grijulie.

Pisica torcea obosită, şi Asea, rîzînd, o mîngîie ; atinse apoi uşurel, cu un singur deget, capetele pisoilor uzi şi urîţi, care-ţi inspirau milă.

— Nu-i chiar aşa de proastă, cum îţi închipui, zîmbi Serghei. A vrut să încerce şi ea, dar nu i-a mers.

„Da, poate că totul nu-i decît un vis, gîndea Serghei, şi dimineaţa asta geroasă, şi pisica cu pisoii ei, şi soba, şi Asea..."

Spuse :

— Aruncă-mi ţigara în sobă. O să mă scol şi eu.

— Interesant, cum o fi cînd fumezi ? Asea luă ţigara şi, roşind, o duse la gură, trase un fum, dar pe dată o înecă tusea. Pfu, ce porcărie ! Cum poţi să fumezi ?

— Ce ţi-a venit ?

— La noi la şcoală unele fete încearcă să fumeze. Şi dacă vrei să ştii, află că de două ori am băut vin.

— Nişte mucoase ca tine ? ! Oho, n-are cine să vă tragă o mamă de bătaie. Hai, marş în cealaltă cameră. Vreau să mă îmbrac.

— Nu zău ! Asea înălţă din umeri şi trecu dincolo, de unde i se adresă cu o voce de om jignit : Ştii că eşti grosolan ? Dacă mai păstrezi ceva nobil în tine, atunci acelea sînt decoraţiile şi fotografia ta dinainte de război.

— Bine, fie cum zici tu, răspunse Serghei împăciuitor, trăgîndu-şi de pe scaun uniforma.

La ora aceea matinală, bucătăria inundată de o lumină strălucitoare şi rece de iarnă era pustie. Soarele strălucea pînă şi pe pardoseala de ciment a băii, iar cîteva fire jucăuşe de raze scînteiau atît în promoroaca de la geam, cît şi pe luciul îngălbenit al chiuvetei. În oglinda

veche, montată deasupra ei încă înainte de război, se răsfrîngea peretele crăpat, cu tencuiala scorojită, a acestei încăperi mici şi vechi, unde vara era întotdeauna răcoare, iar iarna cald.

Nu o dată, în zilele cînd a te gîndi la casă părea o absurditate, visase cu ochii deschişi această baie.

Serghei se bărbierea, bucurîndu-se de reflexele soarelui în baloanele din săpunieră, de spuma uşoară ce-i gîdila bărbia, de atingerea lamei flexibile. Simţea pentru întîia oară în luna asta că operaţia atît de obişnuită a bărbieritului — pregătirea clăbucului parfumat, săpunirea bărbii cu spuma călduţă, atingerea lamei de pielea înfierbîntată a feţei, ce devine proaspătă şi tînără — îi provoacă o adîncă satisfacţie.

De obicei, după ce se bărbierea, se băga în cadă sub duş ; zgomotul monoton al apei reci, acele fierbinţi pe care le simţea în tot trupul, apoi prosopul pluşat — îl făceau să se simtă din cale-afară de bine, căci i se părea că abia acum începe să priceapă tot ce e minunat înlăuntrul şi în afara lui, simţămînt ce nu voia nicicum să şi-l risipească.

Ştia însă că starea asta o să-l părăsească o dată cu căderea întunericului.

Seara, sau mai exact în serile pîcloase de decembrie, cînd felinarele ard aureolate de ceaţă, simţămîntul acesta de plenitudine a vieţii i se topea, lăsînd loc unei melancolii şi unei dureri stranii, aproape fizice, care puneau stăpînire pe întreaga sa fiinţă. Un gol se căsca

atunci în casa şi în curtea unde crescuse: era golul lăsat de cei căzuţi pe front sau dispăruţi fără urmă; doar doi mai rămăseseră în viaţă.

În timp ce stătea în bătaia înţepătoare a duşului, Serghei auzi nişte paşi pe coridor, zgomotul unor uşi trîntite, apoi glasul Asei, care răsuna iar lîngă baie.

— Seriojka, te caută Konstantin. Ce să-i spun?

— Să mă aştepte. N-o să ies acum în faţa lui fără nădragi.

— Pff... că bădăran mai eşti, se revoltă Asea.

Cînd, în sfîrşit, se ivi, îmbrăcîndu-şi din mers tunica — părul ud şi-l pieptănase mai înainte peste cap — îşi privi surioara vesel, liniştit şi sigur pe sine. Iar Asea, plină de uimire şi entuziasm, de parcă atunci l-ar fi văzut pentru prima dată, atinse cu degetul şirul lung şi sunător de ordine şi medalii, întrebîndu-l pentru a nu ştiu cîta oară:

— Seriojka, pentru ce ţi-au dat atîtea decoraţii?

— Pentru că-s bădăran!

— Te poftesc să nu mă aiureşti şi să-mi răspunzi serios. Iar îmi înşiri tot felul de baliverne.

— Pentru bădăranii am fost decorat, pe cuvîntul meu de onoare, repetă Serghei.

Intră în cameră, simţind cum tot trupul îi vibra după duşul fierbinte, se aşeză la masă şi, fără a-şi mai saluta oaspetele, spuse pe un ton glumeţ:

— Haide, Kostea, să îmbucăm ceva. Uite, omleta asta din praf de ouă a fost gătită de

sora mea. Ce zici, grozavă soră am, nu? Asea, fii bună şi împarte omleta pe din două.

Înalt, uscăţiv, cu un obraz prelung, cu mustăcioară neagră, Konstantin se aşezase lîngă sobă pe un scăunel şi, fumînd, cerceta cu interes şi dezgust pisoii, care mieunau subţirel. Tot trăgînd din ţigară , spuse cu un glas răguşit :

— Pisica e o făptură frumoasă, nu-i aşa? Are în ea ceva feminin. Sau poate invers, femeia are în ea ceva de pisică. Se uită pieziş la surioara lui Serghei. Asea, te rog, nu lua în seamă ce spun, aşa sînt eu dimineaţa, înşir verzi şi uscate cînd sînt mahmur. Of, drace, îmi plesneşte căpăţîna după cheful de aseară.

— Nu te mai lăuda cu beteşugurile tale, îl întrerupse Serghei.

— Lăsaţi pisoii în pace, îi ceru Asea supărată. De fapt, nici nu ştiu cu ce o să-i hrănesc. Lapte nu se găseşte... Nimic nu se găseşte.

— Ştii, Asea, mie îmi rămîn uneori bonuri din cartela de pîine. N-ai decît să iei în schimbul lor alimente pisiceşti.

— Sînteţi un adevărat filantrop.

— Numai cîteodată.

Konstantin îşi potrivi cu un gest milităresc haina, de culoare bej deschis, cu o tăietură elegantă la spate, îşi frecă cu amîndouă mîinile capul, rîse scurt, făcînd să i se vadă pe sub mustaţă dinţii albi şi frumoşi, apoi ieşi în coridor, de unde se întoarse numaidecît, aducînd o sticlă cu etichetă colorată.

— Rom de Jamaica, anexă la omleta ta cu slănină sau invers.

Scoase din buzunar un briceag nemțesc încrustat în sidef și cu unghia trase tirbușonul. Desfundă tacticos sticla și turnă în paharele pregătite pentru ceai, făcîndu-i prietenos cu ochiul Asei.

— Ce-ar fi să guști și mătăluță un păhărel ? Apoi, tam-nesam, începu să declame :

„O, donna Asea, donna Asea,
De ochii tăi sînt fermecat,
Cînd ochii-aceștia mari și galeși
Spre mine-ncet i-ai ridicat..."

— Ce vulgar ! i-o tăie Asea.

— Să știi că pentru comparații de genul ăsta, o să capeți astăzi vreo două după ceafă, spuse pe același ton Serghei. Ridică paharul și, cercetîndu-l în zare, zîmbi. Kostea, cum poți tu oare să renunți la votca noastră pentru porcăria asta de rom ?

— După război, m-am hotărît să încerc toate băuturile din lume. E o idee fixă de-a mea.

— Asea, ai auzit ? o făcu atentă Serghei. Nu te miră ce spune ?

— Mai bine, Asenka, adu-ți un păhărel, spuse repede Konstantin.

Asea scoase din bufet un păhărel și-l puse pe masă.

— Puțin, rosti ea timid. O picătură doar. Îi aruncă lui Serghei o privire. Te poftesc să nu-mi faci morală !

— Ai văzut ? Îndemnînd-o parcă să prindă curaj, Konstantin umplu păhărelul. Ce naiba te vîri în viața personală a soră-ti ?

Serghei luă în tăcere romul soră-si şi-l vărsă în paharul său, apoi luă sticla din mîna lui Konstantın şi turnă în păhărelul Asei, ca dintr-o doctorie, cîteva picături, rostind sentenţios :

— Tare mi-e teamă că unul dintre voi o să capete într-adevăr cîteva după ceafă, iar pe mucoasa asta am s-o dau afară.

— Unde lipsesc argumentele, intervine forţa ! izbucni într-un rîs zgomotos Konstantin şi, ciocnind cu Serghei, cu păhărelul Asei, dădu romul pe gît. Brrr ! exclamă el şi îi făcu iarăşi cu ochiul Asei, rămasă încruntată, după care înfipse furculiţa într-o bucată de slănină ce luneca pe fundul tigăii şi începu s-o mestece cu poftă.

— Aska, lasă-ne singuri, i se adresă Serghei. Avem de vorbit ceva între noi bărbaţii.

— Nu, zău aşa, Serghei, eşti... eşti imposibil...

Fata se înroşi, aruncă ştergarul cît colo şi-o porni spre bucătărie.

— Prin urmare, poţi să-mi vinzi ceasul ? îl intrebă Serghei după un moment de tăcere.

— Stai, zise Konstantin. De ceasul tău e vorba ? Ce marcă e ?

Serghei îşi scoase ceasul cu cadranul negru, cu secundarul subţire cît un fir de păr, ce ticăia — un ceas elveţian foarte bun — şi-l puse pe faţa albă de masă.

— E o captură de război. La Praga, l-am luat dintr-o ladă — la comandamentul german.

Konstantin cîntări ceasul în palmă.

— Pe front niciodată n-am luat ceasuri. Ceasul îi aminteşte omului că e muritor. Pentru ăsta al tău, poţi să capeţi cinşpe „bătrîne". Cu un pic

de noroc, capeţi şi douăzeci. În orice caz, o să-mi dau toată osteneala.

Serghei zîmbi din nou şi, turnînd rom în pahare, întrebă :

— Nu înţeleg, ce vrei să spui cu cinşpe „bătrîne" ?

— Cinşpe sute. Oh, naivule ! Încearcă să te obişnuieşti cu noţiunile de „cartele", „raţionalizare", „magazin comercial", „talciocul Tişinski".

Fără să se oprească din mestecat, Konstantin scoase un pachet de ţigări „Kazbek", i-l întinse lui Serghei, apăsă pe o brichetă mică în formă de revolver şi, aprinzîndu-şi ţigara, încheie foarte intim :

— Spre seară, o să intru în posesia unui teanc de obligaţii. Mi se restituie o datorie. Poţi să nu-ţi vinzi ceasul. O să am destule hîrtii pentru şnaps. Păstrează-ţi ceasul pentru vremuri mai grele. Ce nevoie ai tu de bani, din moment ce eu nu le duc lipsa.

— Trebuie să-mi cumpăr un costum. Cel al tatei e mic pentru mine.

— O să cumpărăm ! Banii, lua-i-ar dracu, sînt ca o paraşută, continuă Konstantin, de cum simţi un gol sub picioare, gata, deschizi paraşuta ! Din pricina băuturii, faţa lui negricioasă căpătă o expresie de veselie fără margini. Dacă vrei, putem să mergem chiar acum la talcioc. Mergem să vedem mutrele speculanţilor.

În felul lui de a vorbi, de a gesticula, nu mai puteai regăsi nimic din ordonatul Kostea cel de odinioară — totdeauna îngrijit, purtînd o hăi-

nuță încheiată la toți nasturii, cusută dintr-o fustă a mătușii, întotdeauna cu lecțiile făcute, întotdeauna frumușel, cum sînt de obicei copiii ce-i vezi stînd cuminți și ținîndu-se drepți în banca lor. Se purta cu sfiiciune față de profesori, dar avea în el acel egoism de elev silitor (n-ai decît să ai guma ta", „nu-ți dau să copiezi problema, rezolv-o singur), care totdeauna îl scotea pe Serghei din sărite. Deși locuiau în aceeași casă, nu erau prieteni. Chiar cînd trecuse într-a X-a, Konstantin continua să poarte obișnuita lui hăinuță curățică, să fie același băiat liniștit, totdeauna retras, lipsit de prieteni.

Se reîntîlniseră cu două săptămîni în urmă, si lui Serghei i s-a părut destul de ciudat să-l vadă într-o manta ofițerească, sub care purta o haină sport cu două trese, mărturie ale rănilor căpătate, cu trei ordine și insigna trupelor de gardă, prinse pe reverul ei. Ciudată i s-a părut și mustața sa neagră, care nu i se potrivea de loc cu figura. Într-atît de mult se schimbase Konstantin, încît nimic din înfățișarea lui, nici cea mai vagă amintire nu mai aducea cu băiatul de altădată.

— Care-i planul zilei ? întrebă Serghei nerăbdător, cuprins brusc de acea senzație plăcută pe care o încerci de obicei dimineața cînd ți se pare că viața abia începe.

— La talcioc și-apoi la dans cu fetele, îi răspunse vesel Konstantin : se ridică, vîrî ceasul lui Serghei în buzunar și, pe neașteptate, se porni să fredoneze gînditor :

„Of, cîmpie, cîmpie !
Dar ce creşte pe cîmpie ?
Doar o iarbă pirpirie.
Doar o iarbă pirpirie..."

— Să mergem. Asenka, salut ! strigă el din coridor în direcţia bucătăriei, în timp ce-şi îmbrăcau mantalele şi ieşeau. Mai bine menajază-ţi nervii şi dă-le încolo nimicurile astea ale vieţii. Cine nu ştie că Serghei e un necioplit !

Asea se ivi din bucătărie legîndu-şi supărată panglicile şorţului în jurul mijlocului ei de viespe. Ochii săi prelungi, întunecaţi, lunecară îngrijoraţi pe faţa lui Serghei.

— Iar o să te întorci noaptea tîrziu, Serioja ?

— Nu, îi răspunse el cu o voită grosolănie şi o sărută pe frunte. Am să-ţi telefonez.

CAPITOLUL DOI

Curţile fără garduri (fuseseră arse în timpul războiului), ca de altfel întreaga străduţă mică şi liniştită din Zamoskvorecie, erau troienite ; toată noaptea viscolise, iar spre dimineaţă, se înstăpînise un ger de crăpau pietrele. Se înteţise şi mai mult o dată cu ivirea soarelui, ferecînd totul ca într-un cerc de fier. Aerul sticlos ardea tăindu-ţi răsuflarea, iar ochii te dureau de strălucirea aspră a lucrurilor din jur. Zăpada scîrţîia şi scrîşnea sub paşi ; prospeţimea şi tăria frigului erau plăcute după camera caldă şi soba încinsă.

Asprimea gerului, cu un soare orbitor de o strălucire rece, îi erau bine cunoscute lui Serghei din stepele Stalingradului, de pe vremea ofensivei din Kotelnikovo — zgomotul roţilor de tun pe drumul poleit de gheaţă, feţele congestionate ale soldaţilor cu curelele îngheţate ale căştilor lipite de obraji ca nişte plasturi, degetele ca de lemn, vîrîte inutil în mănuşile ca de gheaţă, şi din nou scîrţîitul paşilor, zgomotul roţilor, strălucirea fără sfîrşit a zăpezii zgrunţuroase. Erau însetaţi — îşi zdreleau buzele mîncînd zăpada grunjoasă. Cînd se va sfîrşi oare cu stepa asta ? Unde-i capătul ei ? Mărşăluia ca în vis, năzărindu-i-se că se află în zăpuşeala metroului, că aude zgomotul scărilor rulante, rîsetele călătorilor, că vede chipuri omeneşti în timp ce mănîncă îngheţată „eschimo" cu ciocolata aproape topită.

Îşi reveni la auzul unor zgomote surde şi înăbuşite, atunci îşi înălţă capul, fără să priceapă nimic din juru-i. Alături de dînsul, ţinîndu-se de scutul acoperit cu gheaţă al tunului, mergea abia tîrîndu-şi picioarele servantul Kapustin, schimonosindu-şi faţa degerată. El gemea încet, stăpînindu-se : lacrimile îi îngheţaseră pe cureaua căştii. „Nu mai pot... nu mai pot... Mai bine mor, mai bine doborît de gloanţe decît de ger."

Dar toate acestea au fost cîndva. Aerul rece, pătrunzător, pe care-l respira îi redeşteptase brusc amintirile. Răsăriseră aşa, pe negîndite, în momentul cînd mergea pe stradă, sătul, bine dispus, îmbrăcat într-o manta ce-i cădea ca tur-

nată şi care mai păstra căldura camerei părăsite, iar în mîini simţea căldura plăcută a mănuşilor moi, îmblănite.

Scoţînd aburi pe gură, Serghei rosti trăgîndu-şi mai bine mănuşile :

— Pe front am început să urăsc iarna. După Stalingrad, luasem obiceiul să car după mine, în linia întîi, un godin chiar şi vara.

— *Ce zi frumoasă! Ger şi soare!*[1] mormăi Konstantin privind în jur. Ei drace, dacă am putea prinde un taxi... Bine o mai duceau şi boierii ! Se lăfăiau în troici, se acopereau cu blănuri de lup. Şi mie mi se întîmpla ca sub focul exploziilor să-mi aduc aminte de ceasurile plăcute de acasă ; cald, lampa de birou, o ţigară, un volumaş de Puşkin, în timp ce afară viscoleşte... Stai ! strigă el de pe trotuar cît îl ţinea gura, pocnindu-şi degetele. Stai, haimana !

Dar maşina, acoperită toată de chiciură, trecu în goană pe lîngă ei cu un hîrşîit şi dispăru în hăul alb al străzii. Acolo, la capătul acestui hău, deasupra albului zăpezii, deasupra cablurilor căzute ale liniei de tramvai, spînzura un soare plumburiu de decembrie.

— Ce nevoie ai de maşină ? zise Serghei. Ajungem noi şi pe jos. O plimbare prin ger n-are ce să ne strice, Kostea.

— Bine-i de măgari pe un asemenea ger, izbucni Konstantin într-un hohot de rîs. Faţa i se

[1] Vers din poezia „Dimineaţă de iarnă" de Puşkin. În româneşte de Al. Philippide (din volumul : Puşkin, „Poezii". B.P.T., 1962, pag. 187).

înroşise de frig, iar mustăcioara acoperită de chiciură părea căruntă. Măgarului ce-i pasă, merge şi dă din urechi. Din păcate, eu nu sînt în stare să le mişc.

— Lasă-ţi şi tu clapele de la căciulă. Doar nu eşti la paradă.

— Ia mai dă-te-n... Ştii tu unde ! Nu vezi cîte femei drăguţe îţi ies în cale ? După război au apărut parcă mai multe femei frumoase... Fetiţo, nu-i aşa că am dreptate ?

Konstantin făcu ştrengăreşte cu ochiul unei tinere zvelte, care trecu în fugă pe lîngă dînşii venind din partea opusă. La fiecare pas al ei marginile paltonului uzat i se desfăceau, lăsînd să i se vadă pîslarii înguşti ; de sub şalul de lînă i se zăreau genele mari, albite de promoroacă, şi obrajii încinşi de ger. Fata nu-i răspunse, ci schiţă un zîmbet şi-şi văzu mai departe de drum.

Konstantin se uită după dînsa, frecîndu-şi înverşunat urechea cu mănuşa de piele.

— Ei, ce zici, Seriojka, ce ştie natura să facă ? Mă uit uneori după ele şi mă cuprinde tristeţea. Pe Dumnezeul meu, mi se pare că le-aş îndrăgi pe toate. Îi aruncă lui Serghei o privire vioaie : Ce-ai zice să intrăm într-o bodegă ? E pe-aici una grozavă. Nu-i departe. Ne mai încălzim şi noi un pic.

La capătul bulevardului troienit se zărea o clădire scundă cu acoperiş albastru. Ciorile năpădiseră coroanele teilor şi, croncănind, scuturau zăpada aşternută din belşug pe crengi cu o zi în urmă.

În ceasul acela de dimineață, bodega era goală; prin geamurile pictate de ger abia pătrundea o lumină slabă ca într-un amurg. În aer plutea izul acru și stătut, lăsat de fumul țigărilor și de bere. La tejghea, proptită în coate, ospătărița cu umerii lați din cauza halatului tras peste palton, stătea de vorbă pe un ton glumeț cu un tînăr care-și sorbea berea. Acesta purta o manta fără trese, umflată la spate ca o cocoașă. De tejghea era proptită o cîrjă.

— Te salut, Șurocika! se adresă Konstantin ospătăriței, frecîndu-și mîinile. E frig al dracului, dar văd că mușterii nu prea ai. Cum vine asta, numai Pavel îți ține de urît? Fii bună și servește-ne cîte o sută de coniac.

— Bună, Kostea! Ai pornit-o la lucru așa devreme? Astăzi o să ai de furcă cu gerul...

Buzele ușor rujate ale femeii schițaseră un zîmbet nu lipsit de cochetărie; pe tejgheaua udă paharele zăngăniră imediat; apoi Șurocika își răsuci alene trupul masiv și-și încălzi palmele deasupra unui reșou electric. Cu degetele înroșite, apucă o sticlă de coniac. Pavel lăsă din mînă halba de bere; ochii săi limpezi, ca de copil, îl cercetară pe Serghei cu luare-aminte, oprindu-se în cele din urmă asupra epoleților de la manta.

— Faceți cunoștință, colegul meu de școală, Serghei! Căpitan de artilerie, plin de decorații, a mirosit praf de pușcă berechet, îl recomandă Konstantin, măturînd cu dosul pal-

mei firimiturile de pe masă. Şurocika, ne grăbim !

Tînărul îşi luă cîrja şi, proptindu-se în ea, se îndreptă şchiopătînd spre Serghei, îi întinse mîna vînjoasă, recomandîndu-se :

— Pavel. Sergent. Fost şofer. Pe lîngă „Katiuşe". Apoi, mirat, întrebă : Eşti căpitan ? Cînd ai apucat să devii ? Ce contingent eşti ? Că doar după faţa ta...

— Douăzeci şi patru, răspunse Serghei.

— Eşti norocos, spuse Pavel şi repetă apăsat : Tare norocos... Ţi-a mers din plin.

— De ce crezi că sînt norocos ? întrebă Serghei.

— Frăţioare, mie mi-e dat să umblu pe la doctori şi pe la tot felul de comisii, începu Pavel cu o voioşie lugubră, unde mereu sînt întrebat : „Contingentul douăzeci şi patru ? Sînteţi un om norocos. Află, tinere, mi se spune, că rar se întîmplă să mai treacă pe la noi cei din douăzeci şi patru sau douăzeci şi trei..." Eu sînt din douăzeci şi trei... Ai fost rănit, căpitane ?

— De trei ori.

— Oricum, tot un om norocos rămîi, repetă Pavel cu încăpăţînare. Numai că norocul, căpitane, e rînduit fiecăruia în fel şi chip.

— Ia mai terminaţi odată cu discuţia asta despre noroc ! Că doar norocul nu se împarte aşa cum se împart darurile la pomul de iarnă, le strigă Konstantin de la masa pe care aranja nişte sandvişuri la loc, Seriojka ! Bei şi tu, Pavele ?

— Nu, nu pot. Bere, da, răspunse Pavel şi, aşezîndu-se alături de Serghei, îşi întinse piciorul stîng. N-am voie să beau alcool. Pot să-mi frîng gîtul. Îmi tratez piciorul. Dimineaţa fac cîte două ore de gimnastică cu el.

— Ce ai la picior? se interesă Serghei.

— Mai nimic. Lîngă Königsberg m-a pocnit o schijă. Însă de lucrat trebuie să lucrez? ridică el vocea. Te întreb, trebuie? repetă el fixîndu-şi privirea pe chipul lui Serghei. Şi iată, căpitane, dacă vrei să ştii cum arată norocul meu... Oriunde încerc să lucrez nu mă aleg cu nimic. Nu sînt angajat nici pe camion, nici pe taxi. Cine are nevoie de mine? Cu piciorul ăsta... Cum naiba să trăiesc? Vezi de ce ţi-am spus, căpitane, că eşti un om norocos? zise Pavel cu o vădită invidie, golind dintr-o răsuflare halba de bere şi respiră adînc, dilatîndu-şi nările nasului lui cîrn.

— N-ai de ce să mă invidiezi, îi replică Serghei, n-am nici o meserie. Am făcut zece ani de şcoală şi patru de război. Acum îmi pun şi eu întrebarea, cum o să trăiesc de-aici încolo?

— Dragă Pavlik, mai bine te-ai înscrie la nişte cursuri de contabili. Am citit atîtea anunţuri, îl sfătui Konstantin. E o muncă plăcută, liniştită. Socoteli, facturi, o nevastă grasă. Contabilii au totdeauna neveste durdulii şi o droaie de copii. Nu-i aşa, Şurocika? Se duse la tejghea, puse în faţa surîzătoarei ospătăriţe o hîrtie de o sută nouă-nouţă şi o bătu uşor peste obrazul trandafiriu. Lasă, restul mi-l dai pe urmă, Şurocika.

— Norocoşilor, murmură cu îndărătnicie Pavel, mutîndu-şi privirea în podea. Eh, norocoşilor...

— Nu cumva vrei să ne urezi succes ? întrebă Konstantin. Ptiu, să nu ne deochi !

Ieşiră în gerul de afară, în bătaia unui soare orbitor de iarnă.

Talciocul nu era nimic altceva decît un produs amar al războiului, născut din greutăţile lui, din sărăcie, din scumpete şi lipsă de alimente. Acolo puteai să-ţi cumperi de toate. Nişte indivizi descurcăreţi, nebărbieriţi, purtînd mantale soldăţeşti de ocazie, erau în stare să vîndă şi să cumpere orice. Acolo puteai găsi, pe sub mînă, pîine şi votcă primite pe cartele, penicilină furată din depozite, metraje, haine şi prezervative americane, motociclete şi biciclete din Germania — captură de război. Se vindeau mantale de ploaie la modă, brichete de provenienţă străină, foi de dafin, pantofi cu talpă de cauciuc, lucraţi de mînă la „gura sobei", produse germane pentru îngrijirea părului, ceasuri, briliante false, blănuri uzate. Pînă şi diplome şi adeverinţe false de absolvire a institutelor de orice tip, de orice grad. Se negocia tot ce se putea vinde şi cumpăra, tot ce se putea obţine cu banii care se devalorizau de la o zi la alta. Socotelile începeau cu hîrtiile uzate de zece ruble şi cu cele roşii, de treizeci, terminîndu-se cu cele nou-nouţe, de o sută. Prin culoarele înguste ale acestei pieţe imense se strecurau ager, ca nişte ţipari, oameni cu o înfăţişare nervoasă, cu priviri tul-

buri de băutură. Mormăiau răguşit, oferind cu degete murdare, împodobite cu inele, marfă prohibită. Cînd apărea miliţia, se făceau nevăzuţi, amestecîndu-se în mulţime, ca apoi să-i vezi răsărind pe după colţuri ce puţeau a urină. Se uitau prudenţi în jur, ademenindu-şi cu şoapte clienţii să-i urmeze în fundul curţilor de prin preajma talciocului. Acolo se adunau pe lîngă lăzile de gunoi şi, cu gesturi repezite, înjurînd de mama focului, îşi arătau marfa pe ascuns.

Talciocul era inundat de speculanţi răsăriţi ca din pămînt, de tot felul de cîrpaci, de soldaţi demobilizaţi de curînd, de colhoznici din suburbiile oraşului, de hoţi din capitală, de oameni veniţi în delegaţie, într-un cuvînt, de unii în căutarea unei bucăţi de pîine, de alţii care, speculînd-o, să poată ascunde seara, acasă, cu o dulce satisfacţie, teancul de bancnote numărate, bineînţeles, nu înainte de o cină caldă şi consistentă, stropită cu un păhărel de rachiu doar toată ziua stătuseră în frig).

Aburul gerului, străpuns de razele soarelui, plutea deasupra mulţimii ; totul în jur vuia, se mişca, unduia într-o zarvă necontenită : exclamaţii, rîsete pline de satisfacţie, scîrţîitul zăpezii bătătorite, înjurături ordinare, hîrîitul soneriilor de la bicicletele scoase la mezat, sunetele acordeoanelor, chipuri congestionate, vinete de frig, bucăţi de stofă, şaluri de lînă, se iveau fugitiv în mîini degerate. Larma talciocului — ne-

obişnuită şi necunoscută — îl orbi, îl asurzi, îl descumpăni pe Serghei, care strivi o înjurătură printre dinţi. Pentru o clipă, se simţi chiar pierdut în mulţimea asta.

Imediat însă mulţimea îl smulse şi-l tîrî în vîrtejul său sălbatic — coate, umere străine îl înghesuiră, îl smulseră pe Konstantin de lîngă dînsul, îl împinseră înainte — strigăte plictisitoare şi obsedante îl asurziră :

— Covercot, şeviot, stofă Boston, bună de un costumaş — de dansat charleston ! Puneţi mîna, vă dau voie, încercaţi-o şi la flacăra chibritului.

— Hei, cine a uitat să-şi cumpere palton ! Am măsura patruzeci şi opt !

— Pantofi fără moarte ! Hei, soldăţoiule, vezi că cizmele ţi-au făcut bătături. Dă-le naibii ! Ia încearcă pantofii ăştia... Ţi-i dau pe garanţie... pe cinci ani...

— Ce-ai spus ? Cine e mutră de speculant ? Află, canalie ordinară, că am luptat la Stalingrad ! Ia uită-te, îmi lipsesc două degete ! O schijă mi le-a retezat... Îţi arăt eu ce fel de speculant sînt ! Îţi întorc mutra pe dos !

— Pantaloni, stimaţi cetăţeni ! Cine are nevoie de pantaloni de damă, călduroşi, vătuiţi ? Foarte buni pentru vreme rece ! Mi se pare, stimată cetăţeană, că ţi-am răspuns într-o rusească destul de clară : pentru preţul pe care mi-l dai, mai bine îi port eu. Asta-i ! Atît, şi nimic mai mult.

— Dumneata, tovarăşe căpitan, văd că doreşti un costum ? Poftim. Are croială modernă,

la doi nasturi, cu căptuşeala de mătase. Poftim... îl las ieftin...

Strîns ca într-un cleşte de clocotul mulţimii gălăgioase, Serghei fu atras de un glas răguşit şi rugător: văzu înainte-i un individ cu faţa brăzdată de riduri şi ochii vinovaţi; un fular prăpădit îi ieşea din gulerul uzat al paltonului înfăşurîndu-i bărbia. Ţinea pe braţ un costum de haine gri închis. Serghei se desprinse brusc din strînsoarea mulţimii, înaintă pînă la omul acela şi spuse:

— Aş avea nevoie de un costum. Mi se pare că vreţi să-l vindeţi?

— Îl dau foarte ieftin, mormăi cu voce slabă omul, clipind din ochi, pentru dumneavoastră, tovarăşe căpitan... Anume pentru dumneavoastră...

— De ce anume pentru mine?

— Costumul l-a purtat băiatul meu... Locotenent... L-a îmbrăcat doar de două ori, înainte de a pleca pe front... Nu s-a mai întors...

— Nu-u-u! rosti Serghei.

— Ce-aţi spus?

— Nu-l mai cumpăr.

— Tovarăşe... Vă rog... În primul rînd uitaţi-vă la calitatea costumului, îl îmbie omul, rugător. Am nevoie de bani. Cer un preţ foarte mic. De fapt, nu cer nici un preţ. Vi-l las cu cît oferiţi dumneavoastră...

— Nu, nu, nu-l iau, repetă Serghei.

Nu, n-ar fi fost în stare să-i explice omului cauza refuzului său. Niciodată nu luase şi nu purtase niciodată lucruri aparţinînd celor căzuţi.

Numai învingîndu-şi cu greu dezgustul fusese cîndva în stare să pună mîna pe actele unui ofiţer german căzut, să-i verifice însemnările din bloc-notes şi să-i ia arma. Era viaţa altcuiva.

După întîmplarea de la Boromlea, nu-l mai încercase nici un fel de curiozitate faţă de vieţile netrăite pînă la capăt ale soldaţilor căzuţi. Cadavrul găsit în apropierea gării Boromlea zăcea într-un lan de grîu cu faţa în sus, iar pieptul zdrobit de-o rafală de mitralieră era acoperit cu o crustă de sînge. Din cauza căldurii, se umflase îngrozitor, de parcă cineva pompase în el, pînă la refuz, un lichid liliachiu. Nici nu-şi putea da seama dacă este tînăr sau bătrîn. Serghei scoase din buzunarul uniformei livretul militar îmbibat cu sînge şi numaidecît simţi că-i vine rău. „Sergentul Axionov Vladimir Ivanovici... anul naşterii 1923... Adresa : Moscova, strada Novokuzneţkaia numărul 16, apart. 33..."

El, Serghei, locuia în apropiere. Pe o străduţă, la o distanţă de numai cinci minute. N-ar fi fost exclus să-l fi întîlnit pe stradă. N-ar fi fost exclus să fi învăţat chiar la aceeaşi şcoală... Şi faptul că cel ucis era, ca şi dînsul, din Moscova, că locuiseră în apropiere, fără să ştie unul de celălalt, i se păruse lui Serghei atît de absurd, încît izbutise să-i zdruncine credinţa pe care şi-o făurise că nu va fi niciodată ucis.

— Tovarăşe... Tovarăşe... da vă rog, uitaţi-vă cu atenţie la costum... Nu-s speculant. N-o să găsiţi unul mai bun ca ăsta. E stofă de dinainte de război, vorbi omul precipitat şi stingher. Împins de mulţime, îndesa cu un aer de vinovă-

ție costumul în mîinile lui Serghei. Mă refuzați fără să vă uitați la el. Nu se cade. E costumul fiului meu...

— Ia mai lasă-l în pace! interveni cineva cu o voce răgușită, croindu-și drum spre Serghei. Îi tot dai zor „costumul în sus, costumul în jos!" Poate că dumnealui are nevoie de o pereche de pantaloni. Uite-i! De oțel. Douăzeci și nouă centimetri! Facem tîrgul? E pe măsură. Iar tu, tăicuțule, cărăbănește-te de aici! Și-l îmbrînci pe omul cu costumul.

— Ia mai du-te dracului, șuieră Serghei printre dinți, văzînd o mutră impertinentă cu ochii tulburi de băutură. N-ai auzit, șterge-o cu pantalonii tăi cu tot!

— Ia vezi! Că nu ești la armată, ci la talcioc... Nu drăcui că mă pricep și eu s-o fac.

— Ți-am spus să te duci la dracu!

Din murmurul de voci din fața lui răzbi glasul îngrijorat al lui Konstantin, care-l căuta. Fără să se sinchisească, mergea înfruntînd vîltoarea mulțimii. Cu căciula împinsă pe ceafă, lăsa impresia că-i este foarte cald. Se opri și se uită cu ochi de cunoscător la omul acela sfios, apoi la tipul cu mutră impertinentă, care oferea pantalonii spre vînzare, și înțelese numaidecît situația.

— Te-au și atacat? Lasă-mă pe mine să-ți aleg eu costumul. Să mergem, îl îndemnă el, zîmbind.

Locul unde Konstantin își conduse prietenul era ceva mai liniștit — lîngă un gard, dincolo de barăcile de galanterie, departe de mulțimea gălăgioasă. În preajma gardului se aflau cîțiva băr-

baţi cu gulerele ridicate, iar la picioarele lor, în bătaia soarelui de iarnă, luceau nişte valize de piele. Păreau pogorîţi din altă lume. Doi dintre ei, îmbrăcaţi în pufoaice militare, stăteau ca la gară pe valize şi, ca să-şi treacă timpul, jucau alene cărţi.

— Aşteaptă-mă aici, îi ceru Konstantin. Tu, cu epoleţii tăi de ofiţer, ai putea să stîrneşti panică. Pe acolo mai trec uneori patrule. Mă-ntorc repede.

Se îndreptă spre gard. Cînd îl zăriră, cei doi în pufoaice militare lăsară jocul de cărţi, se ridicară şi îi strînseră respectuos mîna. Konstantin îi aruncă lui Serghei o privire, iscodi împrejurimile, apoi tustrei se furişară printr-o spărtură a gardului pe un maidan. Se părea că cei rămaşi pe loc cu valizele nu-i prea bagă în seamă. Stăteau în picioare, îşi pocneau palmele înmănuşate, dîrdîind din pricina gerului, şi îşi aruncau din cînd în cînd cîte o vorbă.

„Ce dracu, de ce or fi atît de misterioşi ?" gîndea Serghei.

Talciocul, cu aspectul său pestriţ, cu viaţa care-i pulsa în artere, îi trezea în suflet nu numai o adîncă repulsie, ci şi o vie curiozitate pentru acest conglomerat de oameni.

La vreo treizeci de metri de gard, în rînd cu tarabele de galanterie, acolo unde era un du-te-vino fără contenire, un individ purtînd o manta soldăţească, înalt, cu umeri înguşti, cu o faţă foarte mobilă, stătea lîngă nişte lădiţe cu farfurioare şi lîngă un piedestal ce amintea de un

şevalet, îmbiind provocător şi cu vioiciune mulţimea care se îmbulzea, rîzînd :

— Cetăţeni... Evrika ! Am găsit ! Veniţi să vedeţi cea mai mare minune a vremurilor de după război. Rădăcina miraculoasă, săpunariţa, curăţă orice pată, în afară de petele negre din biografie.

Ceva mai departe, pe un scăunel pliant, lîngă o foaie de cort întinsă pe zăpadă, şedea un alt flăcău — o cîrjă se odihnea alături de dînsul. Individul amesteca nu fără îndemînare nişte cărţi de joc, ca apoi, cît ai clipi din ochi, să le arunce evantai pe foaia de cort, arătîndu-şi privirile voit vesele celor din jur.

— Bunică-mea Aliona-ntr-o zi mi-a dăruit trei milioane ruble, două să le-mpart celor de-un leat cu mine, iară pe cel de-al treilea să mi-l topesc la cărţi. Hocus-pocus, camarazi, ia poftiţi, ieftin, ieftin să plătiţi ! Hai veniţi şi îndrăzniţi, că nu veţi fi amăgiţi. Nouă am, şi un valet... După cărţi, eu voi ghici cîte veri veţi mai trăi.

Cîţiva curioşi — puţini la număr — lungindu-şi gîturile, urmăreau cu un zîmbet bănuitor mişcarea cărţilor. Nici unul însă nu cerea să i se arate scamatorii. Erau pesemne neîncrezători.

Cu un sentiment ciudat de curiozitate amestecată cu tristeţe, Serghei se opri în dreptul invalidului ce-şi cîştiga în felul acesta existenţa, cercetîndu-i îndelung faţa slăbită care exprima o nesfîrşită aşteptare.

— Hei, dacă spui că te pricepi... arată-mi cîteva scamatorii.

— Trei ruble o să vă coste, tovarăşe căpitan.

3—1271

Alegeţi-vă în gînd o carte, zise invalidul bucuros.

— Am ales.

Serghei ştia de pe front scamatoria asta cu cărţile de joc, nu cerea ea cine ştie ce îndemînare, însă în clipa cînd flăcăul alese cu iuţeală din pachet una din cărţi şi o aruncă pe foaia de cort, făcu pe nepricepututul. De sub pufoaica invalidului se auzi clinchetul medaliilor.

— O damă ! zise. De roşu. Logodnica dumitale.

— Damă o fi, dar logodnică nu. Arată-mi acum o altă scamatorie !

— Cînd ajung la cea de-a zecea carte, o să vă ghicesc cîţi ani mai aveţi de trăit.

— S-a făcut, ghiceşte-mi !

Lăsîndu-se parcă neîncrezător în voia hazardului, flăcăul alese o carte şi zise :

— Trei ani mai ai de trăit !

— Doamne sfinte, aşa de tînăr ! izbucni o voce din mulţime.

Fără să vrea, Serghei se uită peste umăr. Dintr-o broboadă neagră de lînă, o bătrînică îşi arătă faţa-i uscată cu gene tremurătoare. Îi veni să rîdă.

— Fii fără grijă, bunicuţo ! M-am întors de pe front cu speranţa să trăiesc o sută de ani. O sută şi încă trei pe deasupra.

— Dacă nu mă înşel, tovarăşe căpitan, rosti flăcăul pe neaşteptate, încreţindu-şi fruntea, parcă ne-am mai întîlnit noi pe undeva ?! Şi figura, şi glasul dumitale îmi par cunoscute.

— Ascultă, şi mie mi se pare că... ne-am întîlnit undeva, îi mărturisi Serghei, cercetînd cu luare-aminte chipul acum încordat al flăcăului. Ai luat cumva parte la forţarea rîului, la Zaleşciki ? La forţarea Nistrului ? Ai fost la Nistru ?

Aruncînd cărţile, flăcăul se ridică încetişor, fără să-şi ia ochii nedumeriţi de la Serghei. Prin mulţime trecu un murmur de mirare. Cineva oftă din adînc, bătrînica cu broboada de lînă începu să-şi mişte buzele ca într-o rugăciune, făcînd cîteva cruci mărunte, apoi, agitîndu-se, îşi pipăi şi-şi cercetă speriată coşul şi se îndepărtă. Imediat se risipiră şi ceilalţi, uitîndu-se, bănuitori, în urmă : aici se putea întîmpla orişice ; talciocul nu inspira încredere.

— N-am fost la Nistru, zise invalidul. Poate pe Oder ne-am cunoscut, pe Frontul întîi Bielorus... Am fost într-un regiment de cercetaşi.

— Noi am trecut Carpaţii, am străbătut Cehoslovacia, preciză Serghei, care, cu o clipă în urmă, fusese mai mult decît sigur că s-au întîlnit undeva.

— Ne-am înşelat, rîse flăcăul şi repetă. Vedeţi, ne-am înşelat !

Paloarea feţei i se risipi.

Serghei îl privi în tăcere. Îi vedea nasul acvilin, care vădea un om hotărît, medaliile de sub pufoaica descheiată. Invalidul aducea cu acel tip de ostaş trecut prin ciur şi prin dîrmon şi despre care pe front se spunea : „Ăsta are în el zece vieţi".

— Cam cît cîştigi aici pe zi ?

— O juma de sutar. Flăcăul îşi strînse mai bine pufoaica. Sînt invalid gradul doi. Pensia mea e un fleac. O nimica toată ! Nici pentru o ţigară nu-mi ajunge.

— N-am decît o hîrtie de treizeci. Ia-o, rosti Serghei încurcat. Ce nevoie ai de tot circul ăsta ? Ar trebui să te gîndeşti la altceva.

— Ei da, dacă banii ce mi-i oferi mi-ar ajunge pe un an, ar fi ceva, izbucni într-un rîs sarcastic flăcăul. Nu, căpitane, de la tine nu iau nici o copeică. De la cei care n-au fost pe front, da, primesc.

— Serghei, hai-ncoa !

Dinspre gard, venea grăbit în direcţia tarabelor Konstantin, pocnindu-şi vesel mănuşile peste şold.

— Ei, ce-ai făcut ? întrebă Serghei

— E în ordine, îl asigură Konstantin. Poţi să-ţi azvîrli căciula-n sus de bucurie. Nu cinşpe, ci douăzeci de „bătrîne" am primit pentru ceasul tău. Se pocni cu mănuşile peste buzunare. Aici sînt cele douăzeci alte tale, iar aici cele cincizeci ale mele, mi s-a restituit o datorie.

— Cine ţi-a restituit-o ? se interesă Serghei. Cei de colo ? şi aruncă o privire spre indivizii cu valizele de lîngă gard. Ăia doi în pufoaice ?

— E prea complicat să-ţi explic. Şi-apoi, nu ţi-e totuna ? Hai acum să-ţi aleg un costum. Dar te rog, să mă laşi pe mine să mă tocmesc. Altfel, strici totul. Cred că ţie o să-ţi stea bine o culoare sobră. De pildă, un gri-închis. Ce părere ai ?

— Nu mă taie capul.

CAPITOLUL TREI

În camera lui Konstantin era foarte cald. Lui Serghei îi plăcea înghesuiala haotică ce stăruia aici, dezordinea de burlac, mobilierul vechi, ce se găsea într-însa : un dulap de cărţi masiv, un divan cam ros pe care erau aruncate teancuri de reviste militare englezeşti şi reviste americane pe copertele cărora strălucea zîmbetul vedetelor din Hollywood ; peste tot, pe fotolii, vrafuri de ziare, aruncate la întîmplare, şi cravate, pe spetezele scaunelor ; pe noptieră, un patefon cu capacul ridicat — toate din jur aminteau de ceva aproape uitat, de ceva paşnic, ce existase pînă la război, de ceva ce Serghei zărise de mult de tot în camera unui vecin de apartament, zîmbăreţul inginer Paniaev, burlacul cel cu un început de chelie, care murise pe front.

Serghei se tolănise pe divan — purta o cămaşă nouă, îşi desfăcuse nodul de la cravată — şi răsfoia distrat o revistă ilustrată, cam jerpelită, din 1942. Konstantin, într-un maiou alb imaculat, stătea în faţa oglinzii cu bărbia ridicată, şi în timp ce se rădea, îi vorbea, arătînd din ochi spre nişte cărţi :

— Le vezi, toate le-am cumpărat la Piaţa Centrală după ce m-am întors... Două luni am stat culcat pe divanul ăla şi am citit ca un năuc. Voiam ca din cărţi să cunosc viaţa pînă în adîncurile ei. M-am încurcat al naibii şi atunci m-am angajat şofer. Ceea ce am învăţat noi la şcoală despre viaţă e mai mult decît o aiureală, basme pentru adormit copiii. Ţii minte

cînd ne închipuiam pe o taceancă, săvîrşind fapte eroice. Cîntecul ăla : *Dacă mîine-i război...* Ne vedeam cu căciuli ca Ceapaev, pe taceancă, mîndri nevoie-mare, gonind şi mitraliind. Vorba cîntecului : *„Avionul zbura-va-n tării, mitraliera va ţăcăni, iute ca vîntul va trece taceanca"*.

Zîmbind şiret, Konstantin făcu cu aparatul de ras un gest, de parcă ar fi tras rafale de mitralieră.

— Am fost nişte mucoşi romantici, continuă el, muind pămătuful în clăbucul ce se revărsa din pahar. Acum mi-e limpede de ce am fost aşa. Adu-ţi aminte, ieşeam din toate victorioşi : expediţiile lui Celiuskin, recordurile aviatorilor, Stahanov. Aici e toată buba. O, totul era uşor, totul era posibil ! Iar generaţia noastră de şcolari trăia ca pe gazonul nu ştiu cărui stadion. Ne-au învăţat cu victorii obţinute uşor. Te întreb, pentru ce ? Ei, fir-ar să fie ! Konstantin îşi pipăi obrazul. Hai, taie odată, vătrai nenorocit. Avem nişte lame, o grozăvie, bune pentru cai... Am cîştigat războiul, fir-ar al dracului, dar cu cîtă vărsare de sînge... Să te ferească Dumnezeu de asemenea gazoane !

— Singur te contrazici, obiectă Serghei, cercetînd coperta unei reviste care înfăţişa un tînăr ofiţer german stînd într-o maşină blindată şi scrutînd cu un binoclu vîrfurile înzăpezite şi strălucitoare ale Kazbekului. Mi-ar plăcea să se întoarcă timpurile de odinioară. Bineînţeles, fără acele strigăte de „ura", cînd trebuia şi cînd nu trebuia. Aş vrea să mă ştiu iar printre băieţi, să mai trăiesc vremurile acelea...

Serghei lăsă revista deoparte şi, punîndu-şi braţele sub cap, îşi pironi privirea în abajurul din tavan, care răspîndea o lumină verzuie. Era linişte şi plăcut. Prin fereastra cu storurile lăsate răzbătea clopotul slab al unui tramvai de pe o stradă îndepărtată. Îngîndurat, cu trăsăturile feţei relaxate, Serghei asculta atent zgomotul acesta ce plutea în faptul serii peste acoperişurile înzăpezite din cartierul Zamoskvorecie, stingîndu-se după o clipă de popas în curtea lor.

— Uneori — vorbi el — uite aşa cum se întîmplă şi acum — stai noaptea culcat, şi undeva, pe o stradă, răsună clopotul unui tramvai cînd, deodată, îţi aduci aminte de şcoală... e viscol, te afli lîngă fereastră, geamul zăngăne, e ultima oră de curs... Alături stă Vitka Mukomolov şi desenează tot felul de vapoare... Ştii doar că aveam de gînd să urmăm şcoala de marină — în flota comercială. Dracu mai ştie la cîte n-am visat noi doi, împreună.

Netezindu-şi obrazul ras, Konstantin se uită atent, prin oglindă, la Serghei.

— După cîte înţeleg, ţi-ar plăcea să reînvie timpurile de altădată ?

— Poate, răspunse Serghei.

— Mie însă mi se pare că abia de acum încep să trăiesc. Mă înţelegi, Serghei ? Abia de acum !

Konstantin îşi scoase maioul cu o smucitură, îşi aruncă prosopul pe umăr şi trecu în bucătărie. În liniştea camerei, Serghei auzi mai întîi cum susură apa din robinet, apoi cum curge cu zgomot şi plescăie în chiuvetă, mai auzi exclamaţiile de plăcere ale lui Konstantin — se

spăla lovindu-şi corpul cu palmele. „Al naibii de bine-i ! E minunat ! Straşnic lucru mai e şi apa !" Se vede treaba că plăcerea şi mulţumirea sa nu se datorau numai faptului că se ştia voinic şi sănătos, ci şi conştiinţei că multe lucruri îi erau definitiv clare, explicite, de parcă ar fi ştiut cu exactitate ce are de făcut în viaţă. Şi Serghei gîndea cu uimire : Într-un fel, Konstantin are mult mai multă experienţă decît mine, probabil pentru că s-a întors de pe front ceva mai devreme". Felul său de a fi, foarte sigur pe sine, trezea şi în sufletul lui Serghei senzaţia unei linişti depline, îndemnîndu-l parcă să nu se mai gîndească la lucruri care-i păreau confuze, de neînţeles.

— Mult o să te mai bălăceşti ? zise Serghei îngîndurat, cu toate că şi el însuşi simţise în vremea asta o ciudată atracţie spre apă, vrînd parcă să spele într-una de pe dînsul noroiul adunat de prin toate tranşeele, transpiraţia, izul pătrunzător de lucruri arse — uneori i se părea că şi acum mîinile mai păstrează mirosul prafului de puşcă.

— Ah, drace ! E grozav ! Ah, *wunderschön* ! exclama Konstantin continuînd să se spele. Astăzi, Serioja, am de gînd să-ţi arăt ce înseamnă o viaţă de lux ! strigă el. O să descindem la restaurantul „Astoria". N-o să ne „înfruptăm" pe cartelă, ci la liber, la preţul pieţei.

Serghei luă de pe speteaza scaunului haina sa nouă, cu căptuşeală argintie, foşnitoare, şi se îmbrăcă. Se apropie de oglindă, să-şi strîngă nodul de la cravată şi se privi îngrijorat. Haina

îi stătea bine, deşi era cam strîmtă în umeri. O simţea lipită de corp, întocmai ca un veston ; senzaţia asta (lipsea doar greutatea pistolului la şold) îi era atît de cunoscută...

O clipă, chipul din oglindă i se păru al altuia — un obraz înăsprit de vînturi, cu o expresie nouă, puţin mai blîndă, de care se dezobişnuise în cei patru ani de război, iar cămaşa albă îi sublinia întunecimea aspră a frunţii şi a gîtului, adîncimea ochilor.

— Se întoarce în lume *comme il faut*, zîmbi ironic Serghei, cercetîndu-şi îndelung, cu un interes amar, chipul pe care nu şi-l mai recunoştea.

Înainte de război nu purtase niciodată cravată şi costume elegante, mai exact spus, nu avusese cînd să poarte, iar acum, văzîndu-se în hainele acestea moderne, cu cravată, i se părea că descoperă ceva îndepărtat, aproape uitat, sau poate, întîlnit cîndva doar în romane.

— Kostea, vorbi Serghei cu o anumită îndoială în glas, măsoară-mă din ochi şi strigă „ura" ! Şi, cu un gest mecanic, îşi trecu mîna peste un centiron nevăzut, de parcă ar fi vrut să-şi aranjeze tocul revolverului. Ei, spune, cum arăt ?

Konstantin se ivi, proaspăt şi îmbujorat la faţă ; pieptănîndu-şi părul ud, se apucă să-şi cerceteze, cu un aer grav, prietenul, apoi, suflînd în pieptene, observă, plin de ironie :

— Sînt sigur că şi înainte de nuntă — dacă o să ne însurăm vreodată — cînd o să ne

sărutăm logodnica, tot aşa o să ne căutăm revolverul la cingătoare... Costumul este extraordinar. Îţi vine turnat. Îmbrăcat cu el, eşti un bărbat frumos. Fetele or să se prăpădească după tine. Dar cravata, cravata ! exclamă Konstantin, izbucnind în rîs. Eşti un caraghios şi jumătate. Parcă ai legat coada vacii la gît ori ţi-ai legat gîtul de coada vacii. Lasă-mă să-ţi fac eu nodul.

— Mă rog, poftim, se învoi Serghei, întinzînd gîtul.

Konstantin îi legă cu îndemînare nodul la cravată, îi îndreptă gulerul cămăşii şi îşi încruntă sprîncenele.

— Nu mai face pe modestul. Pune-ţi decoraţiile. Toate, pînă la ultima medalie. Acum toată lumea le poartă.

— E neapărat nevoie să-mi stric costumul ?

— E o chestie principial — voluntară.

— Bine. O să le pun pe toate, şi pe cele la care ţin mult, şi pe cele care-mi sînt indiferente.

— Ai şi de astea ? înălţă Konstantin nedumerit din umeri.

— Prima decoraţie se cîştigă greu.

Ieşiră din casă. Odată cu căderea serii, începuse din nou să viscolească. Vîntul spulbera în rafale zăpada de pe acoperişuri, amestecînd-o cu fumul coşurilor, şi-o purta într-un iureş, ca pe o perdea densă, de-a lungul caselor şi al intrărilor troienite.

CAPITOLUL PATRU

Salonul imens al restaurantului „Astoria" îi întîmpină cu un vacarm ameţitor de voci, cu agitaţia ospătarilor, ce se strecurau printre mese — de fapt, cu atmosfera unei seri de iarnă, cînd localul e plin de lume, orchestra obosită, iar muzicanţii, aşezaţi pe estradă în spatele instrumentelor, fumează şuşotind între ei.

După ce-şi lăsaseră paltoanele la garderobă şi intrară în salon, nimerind după frigul de afară în calda scînteiere a lustrelor şi a oglinzilor, în fumul de ţigară, Serghei fu de îndată orbit de lumina albă, strălucitoare, şi ameţit de veselia clocotitoare a celor din jur, întocmai cum dimineaţa îl ameţise forfota neîntreruptă a talciocului Tişinski.

Oprindu-se chiar la intrare, descumpănit, parcă aşteptînd ceva, trecu în revistă mesele ocupate, lumea pestriţă, din jur. Se găseau în local o mulţime de militari de toate gradele — de la locotenent pînă la general — mai erau apoi şi civili, în haine nu prea noi, dar bine călcate, studenţi flămînzi, care, pesemne, numai ce încasaseră bursa, şi-acum împărţeau în patru modesta porţie de salată ; la alte mese observă nişte indivizi suspecţi, îmbrăcaţi în haine largi, cadrilate, care petreceau, cinstindu-se cu votcă şi şampanie, în compania unor fete sulemenite, cu gesturi lascive.

Toate mesele erau ocupate. Mijindu-şi ochii, Konstantin iscodi localul cu indiferenţă, apoi, cu paşi siguri, se îndreptă către o măsuţă ceva

mai retrasă, la care stătea un bărbat cărunt — *maître d'hôtel*. Luîndu-şi un aer grav, Konstantin îi şoşoti ceva la ureche. *Maître d'hôtel* privi peste umărul lui Konstantin înspre Serghei, ca şi cum atunci s-ar fi trezit, îşi înclină capul aprobator şi îi conduse spre fundul sălii.

— Vă rog, luaţi loc, îi pofti el cu un glas catifelat de bariton şi se apucă să rînduiască pe măsuţă tacîmuri. E singura masă liberă. La ora asta avem foarte mulţi clienţi. Un ospătar înalt şi slab trecu pe lîngă ei. Kondeev ! îl opri mai-marele pe un ton aspru. Fii bun şi serveşte-i, sînt veniţi de pe front... Luaţi loc, vă rog

Maître d'hôtel se înclină iar, după care, cu înfăţişarea omului foarte preocupat, se îndepărtă, aruncînd priviri spre mesele vecine.

— Ce minunat e aici ! exclamă Konstantin.

Se aşezară.

— Cum de ai izbutit într-o aglomeraţie ca asta ? întrebă Serghei.

Konstantin îşi aprinse mai întîi o ţigară, apoi răspunse, zîmbind :

— Cîteodată e bine să laşi modestia la o parte. I-am spus că tocmai ai picat de la Berlin, şi apoi... expoziţia ta de medalii l-a impresionat. Rezultatul îl vezi : avem masă. Sau cum se zice — am avut baftă.

— Nu-i rău, dădu Serghei din umeri.

Se apucă să examineze mesele din jur. Un bărbat stacojiu la faţă şi tare nădușit, cu un grumaz respectabil, îmbrăcat într-o haină strîmtă, pe reverul căreia străluceau baretele unor ordine, mesteca grăbit, stînd de vorbă cu doi

tineri sublocotenenţi. După epoleţii şi centurile noi-nouţe, chiar şi după zîmbet, se vedea cît de colo că erau proaspeţi ofiţeri. Tinerii păreau vădit intimidaţi de masa lor sărăcăcioasă ; sorbeau încet berea din halbă şi, cu un aer confuz, ronţăiau nişte cartofi prăjiţi ; în schimb, tovarăşul lor de masă, bărbatul acela cu faţa stacojie, îi trăgea cu votcă şi înfuleca cu poftă dintr-un picior de găină, pe care, în focul discuţiei, îl agita ca pe o baghetă de dirijor.

Serghei îşi întoarse privirile. Prin fumul de ţigară, zări alte chipuri, apoi i se păru că, nu departe de estrada orchestrei, o fată îmbrăcată într-un taior gri, care stătea la masă în tovărăşia unor tineri şi a unei fete blonde, se uitase o clipă la dînsul şi îi zîmbise.

— Ia ascultă, Kostea, priveşte atent la mine, am eu o mutră oarecare ? Sau o expresie de idiot ? întrebă Serghei cu seriozitate.

— Nu, nici una, nici alta, îl linişti Konstantin, cercetînd plin de interes lista de bucate. Dar ce s-a întîmplat ? Începi să atragi atenţia ? Foarte bine, culege laurii, băiete. Eşti tînăr, frumos, cu pieptul plin de ordine şi medalii, cu mîinile şi picioarele tefere. Apoi îşi întrebă prietenul, zîmbind maliţios : Nu cumva e vorba de aia de colo, cu nasul în vînt ? Nu-i cine ştie ce. N-ai de ce să te pierzi cu firea, tinere !

— Măi, că al dracului de cinic te-ai mai făcut !

Croindu-şi drum printre mesele vecine, veni şi ospătarul acela sfrijit ; cu un aer preocupat,

curăţă faţa de masă şi, înclinîndu-şi capul, îşi oferi cu bunăvoinţă serviciile :

— La ordinele dumneavoastră, tovarăşi militari...

— Mai întîi, am vrea o sticlă de coniac... De care aveţi... „locotenent-major", „căpitan" ?

— Avem şi „general", zîmbi ospătarul, scoţîndu-şi carnetul pentru a lua comanda. Vă putem servi tot ce doriţi.

— Atunci, să ne aduceţi un „general". În rest, compune-ne ceva corespunzător. Contăm pe priceperea dumitale.

— S-a făcut. Vine-e !

Şi ospătarul dispăru printre mese.

— Am impresia că îţi faci veacul numai prin restaurante, dîndu-ţi aere de milionar, observă Serghei.

— Lasă asta, mai bine să petrecem, Seriojka, s-o facem lată. Ce, nu merităm ?

— Revenind acasă, în Rusia, de îndată ce am trecut graniţa, aduse Serghei vorba, mi-a fost dat să văd peste tot oraşe pîrjolite, gări distruse, lămpi cu gaz. M-a prins groaza.

— Am învins însă, Seriojka, şi ăsta-i lucrul cel mai important. E drept, o să strîngem cîţiva ani cureaua.

— Tot ce se poate...

Deodată, muzica porni să cînte, şi acordurile de vioară prinseră să îngîne o poveste tristă despre cîmpul de bătaie, încătuşat de ger. În umbra estradei, o cîntăreaţă cu faţa palidă, trasă şi inexpresivă, cu mîinile lipite de piept, începu :

Nimănui durerea n-am să-mi spun
Şi-am să cad în cîmpul larg pe drum ;
Am să plîng, chemînd pe cel iubit,
Pe un drum de lacrimi năpădit...

În local, ici şi colo izbucnise de îndată o tuse neliniştită, nervoasă. „Ce-i asta ? Ai zice că războiul nu s-a terminat !" gîndi Serghei emoţionat, observînd cît de atenţi şi de stăruitor se uitau tinerii sublocotenenţi spre estradă, în vreme ce bărbatul cu faţa stacojie privea ţintă înaintea lui, mestecînd încet.

— *Am să plîng, chemînd pe cel iubit...* Cuvinte banale... Nervii noştri însă nu mai sînt buni de nimic, îl auzi Serghei pe Konstantin.

Acesta, tot muşcîndu-şi nervos mustăcioara, turnă coniacul în păhărele, apoi aşeză sticla cu o dexteritate exagerată la mijlocul mesei.

— Un lucru l-am înţeles bine, am făcut tot războiul înfruntînd schijele, gloanţele, tot ce se putea înfrunta, şi am rămas teferi. Cu siguranţă că asta-i fericirea, dar noi nu ştim s-o preţuim. Şi tot atît de bine s-ar putea ca tocmai acum, nouă, fericiţilor, să ni se întîmple cea mai stupidă nenorocire. Pe stradă, undeva la un colţ, într-o călătorie cu avionul sau poate noaptea, într-o întîlnire neaşteptată. Fereşte-te dacă poţi de întîmplări neprevăzute ! Nu călători cu avionul, se întîmplă atîtea. Nu risca... nu cumva să rişti. Am riscat destul în anii războiului. Nu mai avem voie să riscăm prosteşte.

Încruntat, Serghei dădu pe gît coniacul, apoi vorbi cu glas înăbuşit :

— Şi măcar de-aş şti ce trebuie să fac acum! Pe front am riscat, şi asta avea un sens. Astăzi, nu o dată, mergînd pe stradă, mi-e dat să invidiez pe cîte un portar care mătură zăpada. Şi-a terminat treaba, se retrage în cămăruţa lui bine încălzită, în mijlocul familiei. Poate că ar fi mai bine să mă înscriu la un institut? îmi zic. La care anume? Mi se pare că n-aş mai fi în stare să învăţ. Îi invidiez pe oamenii cu o profesie anume, iar seara, invidiez fiecare fereastră luminată. Pe tine te încearcă asemenea simţăminte?

Konstantin îl întrerupse:

— Pe mine?! Tu vorbeşti, norocosule? Ai scăpat cu viaţă. Ţi-e pieptul plin de decoraţii. La douăzeci şi doi de ani, ai ajuns căpitan. Toate uşile îţi sînt deschise! Pe mine? repetă el zîmbind forţat. Se vede treaba că eu n-am aptitudinile tale. Sîntem în viaţă. Trăim. Oare asta nu înseamnă fericire? Ascultă, Serioja, hai s-o dăm naibii de trăncăneală. Mai bine să dansăm. Uite, acum e un tango. Aici tangourile alternează cu cîntece de război. Alege pe cine-ţi place şi dansează. Ia să văd, pe cine invit eu în seara asta la dans?

Konstantin îşi potrivi cravata, se ridică şi aruncă o privire spre mesele din jur. Serghei îi urmări pasul elastic, nepăsarea şi siguranţa de sine cu care călca, cu care se apropia de una din mese, îl mai văzu cum, înclinînd uşor capul, invită plin de îndrăzneală o tînără cu părul de culoare închisă, care-l urmă bucuroasă. „Duce o viaţă simplă şi fără complicaţii, fără probleme, îşi spunea Serghei. A înţeles ceea ce n-am izbutit eu să

înțeleg. Da, am rămas în viață și fără îndoială, în asta constă fericirea. Ciudat! Se încheia cîte o bătălie și nu mă gîndeam la faptul că am scăpat, că trăiesc. Iar acum, cînd nu ne mai paște nici o primejdie, ne gîndim la asta. Ce ar putea să mi se întîmple? Ce anume? Orice mi s-ar întîmpla, am toată viața înainte. N-am decît douăzeci și doi de ani..."

Și, cu un sentiment nedefinit de așteptare a ceva ce trebuia să se întîmple, se uită la femeile din jur care nu dansau.

Tînăra aceea zveltă, îmbrăcată în taior gri, ședea cu spatele spre ringul de dans și vorbea, mîngîind cu degetele piciorul înalt al paharului. Tinerii de lîngă ea o ascultau tăcuți, privindu-i degetele și fața zîmbitoare.

Serghei se ridică, se îndreptă hotărît spre masa lor și rosti abia auzit:

— Îmi permiteți?

Ea se întoarse spre el, îl examină cu luare-aminte de jos în sus, cu ochii ei limpezi, verzui, după care, uimită de invitație, se adresă la rîndul ei tinerilor:

— Îmi permiteți?

Aceștia nu-i răspunseră, îl cercetară pe Serghei cu o politețĂ crispată, iar el, deși își dădea seama că i-a cam stingherit, repetă totuși invitația cu un aer sigur de sine:

— Mă iertați, cred că dumnealor o să vă permită.

— Dacă-i așa, vom dansa și noi, declară unul dintre tineri.

— Să ştiţi că dansez prost, îl avertiză fata zîmbind şi se ridică.

Cînd ea îi puse mîna pe umărul lui şi, lipindu-se delicat de dînsul, se lăsă condusă, atingîndu-l cu genunchii, Serghei se miră de convenţionalismul relaţiilor dintre oameni ; scornite de ei, dansurile făceau să dispară puţin cîte puţin înstrăinarea dintre doi necunoscuţi. Îi simţea degetele puternice strîngîndu-i mîna, de parcă l-ar fi cunoscut de cînd lumea şi i-ar fi fost intimă, dar în acelaşi timp apropierea asta îl şi stingherea. Îi vedea cuta de pe frunte, ochii care-i zîmbeau blînd, uitîndu-se la pieptul lui.

— Ciudat... spuse el deodată.

— Ce vi se pare ciudat ?

Ea înălţă o privire întrebătoare. „Nu cumva asta şi este ceea ce am dorit ? îşi zise el tulburat. De nimic altceva n-am nevoie... Numai de asta. Uite aşa..."

Brusc, în jurul său totul se stinse. Serghei nu izbutise să sesizeze momentul trecerii de la o stare la alta. Se uită în localul albăstrui de atîta fum şi i se păru că muzica amuţise fulgerător, aruncîndu-l într-o surzenie vîscoasă ; nu simţea acum decît tremurul degetelor din palma sa... apoi, mai auzi vag un glas cunoscut, care parcă-l întreba ceva. Zîmbi chiar acelui glas, ba îi şi adresă cîteva cuvinte, pe care nici el nu le pricepu, iar în timp ce zîmbea şi vorbea, îşi zise în gînd : „Să mă mai uit o dată... o să mă răsucesc şi o să mă uit încă o dată într-acolo... spre măsuţele din margine... Imposibil să mă fi înşelat... O dată să mă mai răsucesc..."

Cînd ajunse, în sfîrşit, în dreptul măsuţelor de la marginea ringului, se răsuci.

Văzu un bărbat care se îndrepta către mesele aşezate lîngă o coloană ; în lumina lustrelor, faţa-i plină şi tînără părea nespus de albă ; părul, de culoare deschisă, era neted, bine pieptănat, lăsînd să se vadă o frunte înaltă puţin prea lată, din cauza unui început de chelie. Avea mîini mari şi într-una din ele ţinea o ţigară... Iată-l, îşi reia locul ; mai zări acolo, pe măsuţa lui, o poşetă de damă foarte lucioasă, de lac. Şezuse tot timpul nu departe de masa de la care îşi invitase partenera la dans, şi Serghei se mira că nu-l observase mai devreme. Iată-l, s-a rezemat din nou într-un cot şi urmăreşte, fumînd, perechile de dansatori.

Nu, nu se putea înşela... în nici un chip. Să fie oare căpitanul Uvarov, comandantul bateriei ? Chiar el ? Da, el era...

„O să mă duc imediat la dînsul... cînd dansul o să se termine, o să mă duc la dînsul, hotărî Serghei. O să mă duc la dînsul."

— Aţi spus ceva ?

Îşi reveni, ca şi cînd ar fi ieşit brusc la suprafaţă din adîncul unei ape clocotite, simţi pe frunte broboane de sudoare şi, din nou, ca o adiere de vînt, îl lovi glasul vesel al fetei.

— V-aţi oprit din dans. Stăm pe loc. Ce-i asta, un nou stil de a dansa ?

— Da, da... repetă el automat şi, fără să-şi dea seama ce face, dădu drumul fetei, scuzîndu-se : „Vă rog să mă iertaţi." Însă nu văzu, ci

mai mult simţi cum altcineva, în aceeaşi clipă, o invită la dans.

Serghei îşi înălţă capul ; numai cîţiva paşi îl mai despărţeau de măsuţa unde se afla bărbatul acela cu faţa rotundă şi neobişnuit de albă... cîţiva paşi prin noroi, în Carpaţi, toamna, unde se împotmoliseră tunurile... cadavrele celor căzuţi... lăzile cu proiectile aruncate pe chesoane. Printre cei morţi zăcea rănit pe un afet şi locotenentul Vasilenko...

Mîna mare a omului acela duse ţigara la gură. Pe urmă, rămase îngîndurat, încruntîndu-şi sprîncenele şi-şi turnă un pahar de apă minerală. Bău fără a-şi lua ochii de la perechile de dansatori. Îşi şterse buzele cu dosul palmei... Îşi mai amintea oare de satul Jukovţî, pîrjolit pînă la temelii ? Dar de o noapte în încercuire şi de o dimineaţă de octombrie, în Carpaţi, o dimineaţă groaznic de cenuşie, cînd tunurile se împotmoliseră într-un loc deschis, iar tancurile nemţeşti îi tocau trăgînd direct în ei ?...

Fumează şi soarbe alene din paharul cu apă minerală, chipul i se pierde în pînza deasă de fum, poşeta mică de lac mai e acolo, la marginea mesei. A cui o fi oare ? A neveste-si, a unei cunoştinţe ? S-o fi dus să danseze cu cineva...

— Căpitan Uvarov !

Serghei nu-şi auzi glasul, ci numai şi-l înţelese. Celălalt îşi înălţă capul şi, făcînd o mişcare greşită cu cotul, răsturnă paharul cu apă.

— Ei, drăcie ! înjură acesta, strîmbîndu-şi buzele şi acoperind cu un şervet faţa de masă udă. Ce doriţi ? se răsti el. Ce s-a întîmplat ?

— Chiar nu mă recunoaşteţi ? întrebă Serghei încet. E drept, nu mai sînt în uniformă. E greu să fiu recunoscut.

— Stai... stai... O clipă... o să-mi aduc aminte... parcă te ştiu de undeva, zise Uvarov ; ochii lui albaştri, puţin injectaţi, lunecară grăbiţi pe faţă, apoi pe pieptul lui Serghei. Un licăr fulgeră în adîncul lor. Căpitanul Vohminţev ? Tu eşti ? exclamă Uvarov uluit şi, izbucnind într-un hohot de rîs, se ridică şi îi întinse mîna peste masă. Ei, da ce-i cu tine ? Ai fost demobilizat ? Te-ai întors din Germania ?

Serghei încremenise locului ; se uita la palma lată pe care Uvarov i-o întinse fără şovăire şi în aceeaşi clipă îi trecu prin minte gîndul că Uvarov uitase totul. Îl cuprinse un fior rece, usturător, care-i încreţea pielea. Zise abia auzit :

— Să stăm jos. Să vorbim. Da, am fost demobilizat, adăugă el răguşit. Vin din Germania.

Se aşezară. Uvarov îşi trase mîna, reproşîndu-i pe un ton aspru, ca de comandă :

— Aş vrea să ştiu ce-s neroziile astea ?! Gata să nu te mai recunosc. Ai suferit cumva vreo contuzie ?

Sprîncenele lui Uvarov se încruntară a supărare, deşi pe chipul său purta o expresie domoală. Îşi frecă înciudat bărbia cu pumnul şi-l întrebă iar, mijindu-şi ochii.

— Ia spune, ce-i cu tine ?

— Nu-mi amintesc să ne fi tutuit vreodată, preciză Serghei, aprinzîndu-şi într-adins, fără grabă, o ţigară şi observînd cu mirare că mîinile nu-i tremură. N-am fost niciodată prieteni.

— Ei, drăcie, dădu Uvarov din cap şi, lăsîndu-se pe speteaza scaunului, izbucni în rîs, manifestînd o bucurie exagerată. Nu cumva te-ai supărat ? Toate-s fleacuri. Mai bine să bem pentru revederea noastră, pentru ca de acum înainte să ne tutuim. Ce zici ? Că doar n-o să facem aici pe grozavii !

Uvarov se arătă binevoitor, luă un pahar şi-l puse în dreptul lui Serghei, apoi întinse mîna după sticlă, dar tulburarea din albastrul aprins al ochilor săi, izbucnirea sa forţată în rîs, felul cum întinsese mîna să apuce sticla de băutură, trădau, nu numai o nelinişte ce-şi făcea loc, ci şi încordare, precauţie.

— Nu beau, zise Serghei dînd paharul la o parte.

— Ce-i cu tine ? Nu cumva eşti un antialcoolic ? Zău că nu te înţeleg, izbucni Uvarov din nou în rîs. Se întîlnesc doi foşti combatanţi, unul nu bea, al doilea se supără, al treilea se vaită de ficat sau de splină. Ce se întîmplă oare cu foştii combatanţi ? Acoperi mîna lui Serghei cu palma sa puternică, întrebîndu-l pe un ton confidenţial şi binevoitor : Nu cumva ai întrecut măsura ? Petreci de mult aici ?

— Las-o moartă, Uvarov ! Îţi aminteşti totul, zise Serghei, eliberîndu-şi cu forţa mîna din palma lui fierbinte.

Lăsîndu-se brusc cu toată greutatea pe speteaza scaunului, Uvarov îl întrebă :

— Eşti beat ?

— Îţi mai aminteşti cum zăcea rănit Vasilenko pe un afet, în timp ce eu şi cu plutonul meu căutam să scoatem tunurile din încercuire ? Îţi mai aminteşti ?

— Eşti beat, şuieră Uvarov printre dinţi şi, uitîndu-se în jur, strigă : *Maître,* fii bun şi vino-ncoa.

Uvarov se ridică.

Cei de la mesele din jur îşi întoarseră privirile.

— Dacă-l chemi pe *maître d'hôtel,* mă urc pe estradă şi strig în gura mare că eşti un criminal. Şi să ştii că ţi-o fac, rosti Serghei înăbuşit.

— Ce vrei ? şuieră Uvarov înveninat, lăsîndu-se greu pe scaun. Ţi-ai amintit de Jukovţî ? Vrei să treci morţii în revistă ? Să mă învinuieşti de moartea lor ? Nu, dragul meu, învinuieşte mai bine războiul. Judecînd în felul acesta, ajungi să învinuieşti mai bine de jumătate din numărul ofiţerilor care au fost pe front, iar printre aceştia, te-ai număra şi tu. Parcă dintre soldaţii tăi n-au căzut ? Ce zici ? Au murit sau nu ?

— Nu poţi să-i pui în aceeaşi groapă şi pe prieteni, şi pe duşmani, rosti Serghei în silă. N-ar ieşi o groapă comună frăţească. Trase adînc în piept fumul de ţigară pentru a-şi stăpîni răsuflarea accelerată şi încheie răspicat : Tu în persoană te-ai apucat să instalezi bateria în poziţie de tragere directă, fără să ştii unde-s nemţii, iar cînd Vasilenko ţi-a spus de la obraz că eşti

un netot şi că habar n-ai ce faci, l-ai ameninţat că-l dai pe mîna Curţii Marţiale.

— Nu-i adevărat ! Minţi !...

— Mai aminteşte-ţi de un moment — dimineaţa aceea, cînd tancurile nemţeşti au încercuit Jukovţî şi ne-au nimicit oameni şi tunuri prin tragere directă. Douăzeci şi şapte de oameni şi patru tunuri. Nimic n-a mai rămas. Iar Vasilenko pînă şi din mlaştină a continuat să tragă. În vreme ce tu te-ai prefăcut bolnav şi, ca un nemernic ce eşti, ai stat o zi şi o noapte ascuns în cazemată. Ţi-ai părăsit oamenii... Şi pe urmă ? Ai aruncat toată vina pe Vasilenko — să fie judecat de Curtea Marţială ! Că doar el comandase plutonul întîi şi dusese bateria la pierzanie, aşadar, să fie judecat şi trimis într-o unitate disciplinară. Cred că ştii, nu-i aşa, că Vasilenko a murit în unitatea aceea disciplinară ?

— Minciuni !

— Tu l-ai trimis pe Vasilenko în unitatea disciplinară, cînd, de fapt, s-ar fi cuvenit ca tu să ajungi acolo.

— Minciuni...

Uvarov lovi cu pumnul în masă, faţa i se buhăi şi, dintr-o dată, păru mai îmbătrînit, pungile de sub ochi i se accentuară, broboane de sudoare îi năpădiră fruntea, ochii lui albaştri cu vinişoare roşii lunecau neliniştiţi cînd pe pieptul lui Serghei, cînd pe faţa de masă. Brusc, se apropie de Serghei, aplecîndu-şi bărbia voluntară şi, pe neaşteptate, i se adresă, zîmbind stăpînit :

— Ciudat om mai eşti, zău aşa ! Ce să-i faci, au fost şi momente de haos — ca la război. Nu

te uita aşa la mine, frăţioare ; nu sînt nici mai rău şi nici mai bun decît atîţia alţii ! Mă socoţi duşmanul tău, eu însă nu te socot duşmanul meu. Cred că eşti un băiat cumsecade, dar puţin cam bănuitor. Să bem, Vohminţev, pentru împăcare, pentru ca... toate astea să se ducă la mama dracului... Cîţi n-au murit prosteşte ?! Dar războiul s-a terminat — lasă trecutul în plata Domnului. Îţi propun să bem un pahar pentru noua noastră prietenie şi să uităm totul !

Repetă cuvintele „să uităm totul" şi pe dată se calmă, glasul său căută un ton împăciuitor, familiar, prevăzător parcă, mîna sa începu să netezească faţa de masă la stînga şi la dreapta, de parcă ar fi vrut ca în felul acesta să şteargă tot ceea ce se petrecuse în toamna lui patruzeci şi patru în Carpaţi. Ca şi cînd dimineaţa aceea de octombrie, lunca inundată de ploi, cadavrele soldaţilor înfundate îngrozitor în noroi, cele patru tunuri distruse de tancurile inamice nu ar fi existat niciodată. Vasilenko zăcea pe un afet ; cu o mînă dusă la umăr îşi ţinea mantaua mototolită şi plină de sînge închegat, cu cealaltă, cu degetele albe, crispate, apucase un pistolet „T.T." unsuros şi, strîngîndu-l cu putere, striga cu o voce răguşită : „Unde-i ?... Am să-l omor pe acest nemernic... Chiar dacă am să fiu pedepsit, îl omor !" striga şi plîngea înăbuşit.

Era o tăcere adîncă. Tăcerea pulsa în urechi. Serghei avu aproape fizic senzaţia că-i pătrunde în nări mirosul puturos al bălţii, al ceţei, al mantalelor ude, al sîngelui, mirosul ca de usturoi al trotilului nemţesc... Tăcerea se frînse.

Orchestra cînta fără contenire, asurzitor, cînd şi cînd se auzea toba mai tare, apoi o trompetă.

— Tu n-ai fost judecat, zise Serghei, recunoscîndu-şi greu glasul trecut parcă printr-un zid de gheaţă. N-ai fost judecat, pentru că eu am fost rănit chiar a doua zi, lîngă trecătoare. Ştiam bine cît valorează Vasîlenko şi cîte parale faci tu. Ţi-a fost teamă de mine, chiar din ziua cînd ai devenit comandant de baterie.

— Mie ? Teamă ? Şi încă de tine ? Niciodată nu mi-a fost şi nici acum nu-mi este, mucosule ! Obrajii lui Uvarov deveniseră albi-lăptoşi. Ai înţeles ?

— Acum însă te-am găsit.

Tăcere. Orchestra amuţi. Ca dintr-o imensă depărtare, răzbiră pînă la dînsul glasurile înăbuşite ale celor din sală. Ca nişte umbre, trecură pe lîngă măsuţa lor cei care dansaseră înainte. Discutau... Mişcau scaunele... „Ce-i asta, să se fi terminat dansul ? Atunci s-ar cuveni să mă grăbesc, gîndi Serghei. Dintr-o clipă în alta ar putea să apară femeia a cărei poşetă de lac se afla pe masă. Cît mai repede... E o socoteală între bărbaţi, femeile n-au ce căuta. Nimeni nu are voie să se amestece în toată povestea asta."

— Acum, te-am găsit, repetă Serghei, silabisind cuvintele. Eu n-am uitat nimic.

Uvarov se lăsă cu toată greutatea pieptului pe masă, ochii i se îngustară, pleoapele i se zbăteau nervos.

— Să ştii că dacă tu... dacă tu ai de gînd să mi te aşezi în cale, am să te zdrobesc. Ai înţeles,

Vohminţev ? M-ai înţeles, nu-i aşa ? Doar mă cunoşti...

Serghei îl văzu pe Uvarov vorbind din vîrful buzelor subţiri, îi mai văzu mîna mare — alunecase nervos de pe masă şi se îndreptase spre buzunarul de la spate.... „Ce mai ! s-ar putea să aibă o armă... N-o fi predat-o", îi trecu lui Serghei fulgerător prin minte şi simţi cum îl cuprinde mînia. Rosti încet şi cu dispreţ :

— Eşti prea laş... pentru aşa ceva, apoi adăugă şi mai încet : Ridică-te !

— Ce-e-e ?

— Ridică-te !

Uvarov se ridică şi, în aceeaşi clipă, Serghei îi trînti cu toată puterea, de jos în sus, o lovitură peste obraz ; simţi imediat în palmă ceva cald şi vîscos, se uită şi văzu faţa albă ca varul a lui Uvarov, bărbia-i tremurîndă. De sub trupul lui masiv, zbură cu un pocnet scaunul, izbind măsuţa vecină ; din cauza loviturii, paharele se răsturnară cu zgomot pe masă. Uvarov gemu şi, bătînd aerul cu mîinile, căzu între mese, pe covor. Ameţit, îşi trecu palma peste nas, apoi îl privi pe Serghei cu nişte ochi goi şi tîmpi.

— Puneţi mîna pe el !... Puneţi mîna pe el !... strigă Uvarov cu greu, gemînd, sugrumat parcă.

Serghei stătea lîngă măsuţă, nemişcat, şi aştepta ca celălalt să se ridice ; stătea, de parcă în juru-i s-ar fi căscat un hău, iar prin obscuritatea acestuia desluşea ochii rotunzi ai lui Uvarov. Aştepta ca acesta să se ridice, dar Uvarov nu voia. Continua să zacă pe covor într-o rînă, mînjindu-şi cu

sînge obrajii bucălaţi, repetînd cu un glas întretăiat şi înăbuşit :

— M-a desfigurat... Puneţi mîna pe el ! M-a desfigurat ! Puneţi mîna pe el !

— Ticălos... nemernic ! îi mai aruncă Serghei şi se îndreptă cu pas domol, chiar foarte domol, spre masa lui.

Sesiză totuşi forfota din jur, exclamaţiile şi privirile pline de indignare ale unor consumatori. Unul cu o frunte stacojie îl apucase de braţ cu putere şi, răsuflînd anevoie, îi şuieră ceva în ureche. Serghei îşi eliberă braţul, se uită fix în ochii de beţiv ai individului şi, indignat, îi spuse : „Nu-ţi băga nasul unde nu-ţi fierbe oala, miliţia o să cerceteze cazul" — şi numaidecît auzi în spatele lui un plîns de femeie. Întoarse capul : o fată blondă, durdulie, cu gura crispată din cauza lacrimilor pe care voia să şi le stăpînească, se aplecase deasupra lui Uvarov şi, tot întrebîndu-l ceva, îi ştergea cu mîinile tremurînde obrajii cu o batistă. Tot acolo o zări pe tînăra cu care puţin mai înainte dansase, şi Serghei reţinu faptul acesta cu o oarecare nemulţumire. Uvarov se ridică greoi. În clipa următoare, cineva îl prinse pe Serghei de umăr : era Konstantin. Îşi croise drum printre curioşi şi acum se oprise în dreptul prietenului ; expresia feţei, strălucirea ochilor îi trădau nu numai emoţia, ci şi hotărîrea de a sări în orice clipă în ajutorul lui Serghei.

— Ce s-a întîmplat ? Care pe care ?

— Mai nimic, îl linişti Serghei. Să plecăm.

— Huliganule ! strigă cineva după el. Are pieptul plin de decoraţii, dar se poartă ca un adevărat huligan ! Ce porcărie ! Trebuie chemată miliţia ! Mai să-l omoare pe bietul om... Unde crezi că te găseşti, pe front, să torni la pumni ? Îi faci de ruşine pe toţi cei care au luptat pe front.

Văzu din nou faţa ca de cal, stacojie, a celui care adineauri i se agăţase de braţ ; omul zbiera şi gîfîia, zvîcnind indignat din sprîncenele mărunte, îşi făcea loc să ajungă la Serghei, aruncînd priviri celor din jur şi arătîndu-şi astfel indignarea, dorinţa de a întreprinde ceva, de a nu lăsa huliganul nepedepsit.

Serghei îi măsură înciudat din tălpi şi pînă în creştet făptura flască, de la pantofii noi-nouţi, cu bombeurile pătrate, pînă la acul cu rubin fals, de provenienţă germană, înfipt în cravata lui de aceeaşi provenienţă şi, liniştit, îl dădu la o parte.

Îşi reluară locurile la măsuţa lor. Palid, în aparenţă calm, năpădit de o transpiraţie fierbinte la subţioară, Serghei îşi potrivi cravata şi, ca să nu-i tremure degetele, scoase din pachet o ţigară pe care o strînse crispat. Ca şi cînd ar fi ştiut tot ce se petrecuse, Konstantin scăpără un chibrit, pe care i-l oferi, apoi zise, căutînd să-l liniştească :

— Lasă, ai să-mi povesteşti totul mai tîrziu. Şterge-ţi sudoarea de pe frunte. Calmează-te ! Cred că o să ai de-a face cu miliţia.

— Asta şi vreau, spuse Serghei.

Sorbi pe îndelete un pahar cu suc de fructe, rece ca gheaţa, şi în minte îi reveni foarte limpede imaginea lui Uvarov întins pe covor, buzele crispate de plîns ale fetei aceleia, grasă şi urîtă ; îşi aminti şi făcu o uşoară strîmbătură. „Cine o fi oare ? Sora, nevastă-sa ?" gîndi el, fără pic de milă pentru Uvarov. Pentru ea însă încerca o senzaţie confuză de milă şi durere. Îi era milă de chipul ei urît, crispat de durere : „Ce-i cu mine ? se întrebă Serghei. Să-mi fie nervii într-atît de zdruncinaţi ? Te pomeneşti că aş fi în sare s-o şi consolez, să-i cer iertare ? Nu. E o socoteală doar între noi, bărbaţii. Ea n-are nici un amestec", îşi răspunse calm.

— Mai comandă un suc de fructe, ceru Serghei.

Restaurantul fremăta, rumoarea era generală, pînă şi în holul de la intrare se produsese oarecare mişcare ; orchestra tăcea, muzicanţii însă discutau între ei, aruncînd priviri pline de curiozitate spre masa lui Serghei ; de undeva se auzi o voce aspră :

— Miliţia ce păzeşte ?

„De ce oamenii sînt înclinaţi să judece numai după aparenţe ? gîndea Serghei. E adevărat, nu el, ci eu am lovit. Aşadar, pentru ei, totul e limpede — eu sînt vinovatul... L-au văzut cu faţa plină de sînge, neajutorat, l-au auzit strigînd... Uneori, oamenii judecă foarte simplu : l-ai lovit, deci, tu eşti ticălosul şi nu el. Aşa apare faptul, şi de alte argumente nici nu mai e nevoie !"

— De ce l-aţi lovit ? Aţi putea să explicaţi ? Ce s-a întîmplat ? Dumneavoastră, dacă nu mă

înşel, sînteţi un ofiţer întors de pe front ? Şi bărbatul acela, judecînd după decoraţii, la fel.

La măsuţa lor veniseră doi inşi, un locotenent-colonel, tînăr şi slab, întovărăşit de un maior, un om cam de vreo patruzeci de ani, posac, cu umerii pătraţi şi cu sprîncenele roşcovane, încruntate.

— Aţi putea să explicaţi ? repetă locotenent-colonelul.

— Nu ! Cazul nu-i atît de uşor de explicat. Dacă dumneavoastră aţi întîlnit pe front ticăloşi, atunci poate că o să mă înţelegeţi.

— Să sari însă la bătaie într-un local public ! răsună ca în front vocea de bas a maiorului care dădea din mîini indignat. Marginea albă a gulerului îi strîngea grumazul plin. Să fi găsit altă soluţie.

— Să dai peste bot unuia ca ăsta e încă foarte puţin, observă Konstantin politicos.

— Da, fireşte, o altă soluţie ar fi judecata, spuse cu jumătate de glas Serghei ; şi brusc îi trecu prin minte că, de fapt, asta şi dorea cu ardoare, să compară în faţa judecătorilor şi să declare tot ce ştie. Apoi, înălţîndu-şi privirea, adăugă : De fapt, nici nu avem ce discuta. Ar fi neserios să vă explic aici cauzele.

— Şi dracul îşi frînge cîteodată gîtul, rosti locotenent-colonelul, încruntîndu-se. Aş propune să trecem în hol, aici stingherim lumea. Dacă am înţeles bine, a fost chemată miliţia. Să mergem, mi se pare că nu sînteţi beat ?

— Cred că nu-s. Da, e mai bine să mergem.
Se ridică şi, cu un gest obişnuit, îşi potrivi haina, uitînd că nu poartă veston.

În hol era cam rece, pe covoare se vedeau urme de zăpadă. Pe un divan, sub un palmier cam veştejit, şedea Uvarov — faţa-i acum spălată era palidă ; îşi ştergea nasul cu o batistă curată, pleoapele pe jumătate închise păreau ale unei păsări bolnave. Fata aceea blondă, urîtă — cu ochii roşii şi umflaţi de plîns — explica ceva, precipitat, cu glas tînguitor, unui căpitan de miliţie scund, care se oprise încruntat în mijlocul holului ; obrajii, biciuiţi de viscol, îi erau aprinşi şi, aşa cum era îmbrăcat cu mantaua acoperită de un strat gros de zăpadă îngheţată, lăsa impresia că ar fi adus tot gerul de afară. În hol se mai afla şi *maître d'hôtel* — bărbatul acela cărunt, grav şi indispus acum ; lîngă el, cu paltonul descheiat şi cu o căciulă de astrahan împinsă pe-o ureche, se agita insul acela, stacojiu la faţă.

— Uitaţi-vă ! exclama el răguşit şi întărîtat. L-a desfigurat pe bietul om !

Serghei îşi roti privirile — văzu lumea îngrămădindu-se în jurul lui Uvarov, îl mai văzu pe căpitanul de miliţie încercînd, posomorît, să-şi deschidă servieta, acoperită şi ea de zăpadă. Făcu un pas înspre el şi spuse încet :

— Poftim actele. Îi întinse livretul de ofiţer. Da, recunosc, eu l-am lovit.

Căpitanul de miliţie îşi încruntă sprîncenele ude, cercetă în tăcere livretul, îi aruncă lui

Serghei o căutătură supărată, apoi își mută privirea întrebătoare spre Uvarov, întinzînd mîna :

— Actele dumneavoastră, cetățene.

Uvarov se ridică, cu o mînă își ținea batista mototolită la nas, cu cealaltă scoase din buzunarul vestonului o adeverință. Căpitanul o despături și o cercetă fără grabă.

— E clar... sînteți student.

— Ascultă, căpitane, rosti Uvarov cu glas înfundat, e o neînțelegere. Nu eu am chemat miliția. În ceea ce ne privește, sîntem prieteni de pe front. Ne-am certat doar. Tăcu o clipă, apoi repetă, cît se poate de calm : E o neînțelegere la mijloc.

Dinspre ușile ce dădeau în stradă venea un aer rece, geamurile mari scînteiau în lumina felinarului de afară.

Maître d'hôtel se uită pieziș către bărbatul cu fața stacojie, în timp ce acesta, rotindu-și privirile, continua cu o voce astmatică :

— In-fa-mie ! Îi faceți de rușine pe cei care au luptat pe front.

— Îți dau un sfat prietenesc : tratează-ți prostia. Se pare că la dumneata boala a luat proporții serioase, îl puse Konstantin binișor la punct.

— Cetățeni, vă rog să treceți la locurile dumneavoastră, se adresă căpitanul celor de față, în timp ce își trăgea pe mîini mănușile de lînă.

Serghei se uită la Uvarov ; acesta se prefăcu că nu-l observă, nu întoarse capul și se așeză pe divan, urmărind cu dezgust și răutate clătinarea ușoară, din cauza curentului rece, a

frunzelor aspre de palmier. O tulburare nervoasă împurpură puţin cîte puţin obrajii albi-lăptoşi ai lui Uvarov. „Cum se face că-i student ?! El, student ?" gîndi cu neîncredere Serghei şi din nou îi trecu prin minte că între ei socotelile nu s-au încheiat încă, nu puteau să se încheie aşa. Se adresă căpitanului de miliţie.

— Mai aveţi nevoie de mine ?

— Hm, rosti fără chef căpitanul, fluturînd o mănuşă. O să-mi notez totuşi adresa amîndurora. O să vă chemăm.

— Mă rog. Sînt gata şi acum...

— Nu, nu, altă dată, cetăţene, altă dată !

CAPITOLUL CINCI

— Cine-i jigodia ?

— Căpitanul Uvarov. Ţi-am vorbit de el. În Carpaţi a fost comandantul unei baterii. Nici în ruptul capului nu mi-aş fi putut închipui că am să-l întîlnesc aici. Ne-a stricat toată seara. Ei, acum să vedem unde-s mult lăudatele tale taxiuri.

— Le-a măturat viscolul, probabil. La ora asta toate taxiurile sînt la gară, aşteaptă trenurile de noapte... N-am ce zice, Seriojka, ai fost la înălţime.

— Du-te dracului ! Toată chestia e o tîmpenie.

Stăteau în faţa restaurantului, lîngă nişte geamuri înalte, a căror lumină puternică se revărsa în întunericul străzii Gorki. Viscolul troienise zăpada pe trotuare, în jurul felinarelor, fumul alb al omătului se zbuciuma pe lîngă casele cufundate în beznă. Serghei îşi ridică gulerul, vîrî mîinile în buzunarele de la manta şi zise :

— Să ne grăbim pînă la Ohotnîiriad. Metroul merge numai pînă la ora unu.

— E o prostie ce spun eu acum, dar e adevărat. Konstantin tropăia în zăpadă, clipind des din pricina viforniţei ce-l lovea peste ochi. Serioja, cînd am bani n-am astîmpăr. Am două mii de ruble. Simt că o să-mi ia foc buzunarele, dacă nu-i cheltuiesc. Şi-apoi, Zoikăi nu i-am spus nimic. Am dansat cu ea tot timpul, cum s-ar spune, mi-am aruncat undiţa, şi acum... Am o propunere : să mergem undeva toţi trei.

— Duceţi-vă voi unde poftiţi, răspunse Serghei iritat. Mi-au mai rămas cincisprezece minute pînă la închiderea metroului.

— Poate totuşi ?...

— Nici un poate. Noapte bună.

— Atunci, hip-hip-ura ! Pe mîine...

Konstantin îşi scutură cu mănuşa de piele ninsoarea de pe palton, se înapoie grăbit la restaurant, lăsînd urme adînci în zăpadă. Uşa îngheţată a localului scîrţîi, apoi se închise cu o bufnitură, de zăngăniră toate geamurile.

Serghei o luă în jos pe strada Gorki, lăsîndu-se purtat de rafalele puternice ale viscolului

ce-l împingeau din spate ; în dreapta să se profila vag în întuneric, parcă plutind uşor, clădirea Poştei centrale. Strada cobora spre Piaţa Manejnaia ; zări nu departe de el, la un colţ, prin zborul năvalnic al fulgilor, sclipirea veselă a unui ceas electric. Era unu fără zece. Un troleibuz gol, cu geamurile portocalii, trecu fără zgomot pe lîngă ceas.

Mai trăise deci o zi, iar pe deasupra încă cincizeci de minute. Nici o clipă în acest răstimp nu simţise prezenţa singurătăţii. Se lovise de ea numai atunci cînd se întîlnise cu Uvarov — fiinţele de care-şi amintise şi care de mult trecuseră în lumea celor drepţi păreau a-i fi mult mai apropiate decît însuşi tatăl sau sora sa...

Da, se înapoiase acasă : iarnă, zăpadă, felinare, străduţele liniştite din Zamoskvorecie, dimineţi libere, soba încinsă, strada Gorki, clădirea Poştei centrale, mereu aşa cum fusese înainte de război, metroul în noapte, cu treptele acoperite de zăpadă. Şi parcă mai aştepta ceva... Să redevină dintr-o clipă în alta adolescentul nepăsător de altădată, să se reîntoarcă zilele calde de iulie, plescăitul vîslelor şi lumina felinarelor în amurg pe rîul Moscova, să asculte iarăşi glasul lui Vitea Mukomolov discutînd în contradictoriu, maioul său alb conturîndu-i umerii puternici. S-o revadă pe Nadia în rochiţa ei de vară, cu genunchii bronzaţi de soare. Toate astea au fost cîndva. Vitka Mukomolov a murit în război. Nici Nadia nu mai e pe lume. Au pierit aproape toţi cei pe care-i cunoştea din

clasa a noua şi a zecea. Viaţa, întocmai ca o maşină în plină viteză, făcuse un viraj brusc, azvîrlindu-i aproape pe toţi pe lumea cealaltă, lăsîndu-l singur. Doar pe el şi pe Konstantin...

Străbătea strada, prin viscol, cu mîinile înfundate în buzunare, lăsîndu-se biciuit de un frig pătrunzător.

Curînd se zări intrarea metroului din interiorul căruia răzbătea o lumină gălbuie.

Traversînd strada, auzi deodată un rîs plăcut de femeie si privi într-acolo. Văzu la intrarea în metrou, sub ferestrele largi, doi bărbaţi bine dispuşi, ţinînd de braţ o tînără înaltă şi zveltă ; ea se smulse de lîngă ei, rîzînd, şi-şi făcu vînt pe trotuar, pe gheţuşul cu luciri de oglindă, îngust cît o cărăruie făcută de vînt. Gîfîind uşor, se întoarse către cei doi şi îşi luă rămas bun de la ei. Purta o căciulă bărbătească de blană, iar în mînă ţinea un porthart pe care îl flutură de cîteva ori în aer ; îşi mai salută amicii rămaşi în stradă printr-o uşoară înclinare a capului şi dispăru în holul metroului, ale cărui uşi se deschiseră, apoi se închiseră, lăsînd în urma ei un fuior de abur în aerul geros.

Serghei intră şi el în holul luminat şi pustiu. Îşi îndreptă gulerul mantalei ce se întărise acoperindu-se cu o crustă de zăpadă şi se uită automat la ceas : unu fără cinci. Ieri se înapoiase acasă pe la trei noaptea. Pentru o fracţiune de secundă, se văzu cu ochii altuia — iată-l, un bărbat ce-şi iroseşte viaţa, pierzînd nopţile şi care dă rareori pe-acasă. Simţindu-se cuprins de un sentiment de părere de rău faţă de Asea

şi de tatăl său, deschise uşa unei cabine telefonice, cu geamurile aburite, şi căută în buzunar o fisă, cu gîndul să telefoneze acasă. Poate că ai lui nu se culcaseră încă. Poate că îl mai aşteptau.

— Ce rău îmi pare... S-a întrerupt legătura. Nu cumva aveţi o fisă în plus, auzi el o voce limpede tocmai în momentul cînd introdusese moneda în aparat. Întoarse capul — în uşa cabinei vecine o văzu pe tînăra aceea cu căciula bărbătească de blană, într-un palton gri, încinsă în talie cu un cordon, şi cu şoşonei albi în picioare ; îi vorbea, cercetîndu-şi încruntată mărunţişul din palma înmănuşată. Porthartul şi-l petrecuse pe după umăr.

Serghei puse brusc receptorul la loc, şi fisa reveni cu un clinchet scurt. Părăsi cabina, adresîndu-se tinerei pe un ton politicos :

— Poftim ! Luaţi fisa asta. Îmi pare bine că vă pot fi de folos.

— Mulţumesc.

Privirile ei se opriră pentru o clipă pe chipul lui, şi Serghei o recunoscu de îndată. Acum însă dispăruse acea ciudată intimitate înfiripată de dans, de mişcările ei supuse, de acea puternică strîngere a mîinilor ori de cîte ori se roteau. Nu mai erau decît doi străini. Nu aveau nimic comun. Părea că totul îi desparte — holul, cabinele telefonice, pesemne pînă şi scopul cu care fiecare se apropiase de telefon. „Cui i-o fi telefonat ? se întreba. Cine sînt cei doi de care s-a despărţit ? Ce-i leagă ? Parcă şi Uvarov

stătea lîngă ei, la o masă vecină? Sau mi s-a părut?"

Luînd fisa, ea se mai uită o dată la dînsul.

— Vreau să cred că nu v-am prădat?

— Nu, nu, telefonaţi fără grijă, mai găsesc eu o fisă, rosti sec Serghei, reîntorcîndu-se în cabină.

Intră şi ea în cabina alăturată, lăsînd uşa întredeschisă, ca şi cum nu s-ar fi sinchisit de prezenţa lui. El îi vedea căciula de blană albită de ninsoare, dată ştrengăreşte pe ceafă, colţul unui ochi, aburul uşor al respiraţiei. Fata formă numărul în grabă, cu un gest obişnuit, aşteptă un timp plimbîndu-şi îngîndurată pe geam degetul înmănuşat, apoi puse receptorul la loc. El observase totul.

— Mai aveţi nevoie de încă o fisă? o întrebă.

— Nu. Nu-mi răspunde nimeni.

În receptorul lui se auzeau sunete prelungi. Trîntind uşa cabinei, zise:

— Nici mie nu-mi răspunde. Se vede că avem ghinion amîndoi pe ziua de azi.

Ieşiră în acelaşi timp. Ea nu-i răspunse; încerca, fără succes, să-şi închidă porthartul, dînd într-una cu el de genunchi.

— Îmi daţi voie să vă ajut? se oferi el. Patru ani am tot purtat aşa ceva.

Luă cu un gest din cale-afară de degajat porthartul nou şi tare neted — de asemenea portharturi noi, fără nici o zgîrietură, fără rosături, nu avusese niciodată parte în tranşeele înguste. Nu-i fu greu să-l închidă. În liniştea

holului pustiu, se auzi limpede țăcănitul sec al butonilor. Serghei surprinse pe chipul fetei o expresie de îngrijorare.

— Nu cumva vă este teamă de mine? întrebă el, schițînd un zîmbet.

— Da de unde? Aș fi putut însă să mi-l închid și singură. Mulțumesc.

— Mă rog!

Serghei își puse mănușile, duse nepăsător mîna la un cozoroc închipuit și o salută; apoi, cu pași răsunători, străbătu holul pustiu, îndreptîndu-se spre scara care cobora către lumina caldă și îmbietoare a coridorului subteran din metrou. La prima cotitură însă fu oprit de un glas gutural de om răcit.

— Tovarășe, trebuie să faceți cale-ntoarsă, ultimul tren a plecat chiar acum.

Un milițian cu pîslari vîrîți în galoși urca spre el, tușind; alături, pășea obosită o tînără în uniformă, cu nasul cîrn.

— Ei, drăcie! exclamă Serghei.

— Ia nu mai drăcui, tovarășe, îl puse milițianul la punct, tușind. N-ai ce să-i faci, chiar dacă o luați pe șine în sus și tot n-o să puteți ajunge acasă, așa că mai bine întorceți-vă. Metroul este închis.

— Ei, drăcie! repetă Serghei.

Urcînd înapoi scările, zări o pereche de șoșoni albi coborînd în grabă, apoi marginea unui palton gri.

— Nu mai coborîți, i se adresă el înciudat. Am o veste proastă. Metroul s-a închis.

— Cum s-a închis?

— Închis, închis ! strigă poruncitor, de răsună întregul hol, fata în uniformă, cu figura obosită. Vă rog să plecaţi ! Nu ne mai reţineţi, închidem.

Afară, un vînt viscolitor ridica omătul în valuri şi-l spulbera pe trotuar, biciuindu-i fără cruţare. Izbindu-i din spate, vîntul se juca necontenit cu porthartul fetei, legănîndu-l şi răsucindu-l. Ţinîndu-şi poalele paltonului lîngă genunchii strînşi, ea scruta cu ochi mici Piaţa Manejnaia.

— De-am găsi măcar un taxi, rosti ea mîhnită.

Îi văzu obrazul alb, nasul înroşit, ochii pe jumătate închişi din cauza viscolului, şi fata îi păru lipsită de orice farmec ; i se făcu milă de ea.

— Staţi departe ? o întrebă brusc Serghei şi, neprimind nici un răspuns, repetă supărat : V-am întrebat, locuiţi departe ?

— Ce vă priveşte ? îi aruncă ea, scrutîndu-l pieziş de după gulerul paltonului. Ce vă priveşte ?

— Nu mai faceţi pe grozava ! o repezi Serghei. O să degeraţi dracului în şoşoneii dumneavoastră şi cu mănuşile astea... Unde staţi ? Nu vă fie teamă. Cu femeile nu mă iau la bătaie.

Ea tăcea, strîngîndu-şi buzele. Serghei i se adresă din nou cu acelaşi ton, voit brutal :

— Sau poate vă închipuiţi că pentru mine e cine ştie ce plăcere să vă conduc ?

Ea izbucni deodată în rîs şi se întoarse spre el :

— Hai să zicem că stau în cartierul Ordînka. Asta vă spune ceva ?

— Sigur că-mi spune. Înseamnă o jumătate de oră de mers. Aţi avut noroc. Avem aproape acelaşi drum. Să mergem.

— Mulţumesc! Se aplecă, zîmbind, să-şi potrivească mai bine închizătoarea şoşonilor, după care, ridicîndu-se, spuse: Dacă-i aşa...

— Atunci, să mergem!

După ce lăsară în urmă Muzeul de istorie cu zidurile sale masive, întunecate, şi ajunseră în dreptul bisericii Vasili Blajenîi, pustie şi gravă, de lîngă Piaţa Roşie, nimeriră într-un loc deschis, unde viscolul se vînzolea fără oprelişte, iar frigul storcea lacrimi. Se văzură nevoiţi să meargă mai încet. Sus, în vîrtejul de zăpadă spulberată, trosneau în bătaia vîntului crengile îngheţate ale copacilor. Păşeau unul lîngă altul şi marginea paltonului ei dimpreună cu porthartul se loveau de mantaua înăsprită de ger a lui Serghei, dar aceste atingeri nu-i apropiau, ci dimpotrivă.

— Hai mai repede, o îndemna el.

Faptul că-i vorbea cu asprime, de parcă ar fi avut de-a face cu un bărbat şi că ea îl urma parcă în silă, îi dădea lui Serghei o satisfacţie brutală, deşi într-o oarecare măsură se simţea stingherit.

— Vă rog să nu mă grăbiţi, îi vorbi ea cu glas înăbuşit dindărătul gulerului în care-şi ascunsese nasul. Se opri şi din nou îşi aranjă enervată şoşonul. Mă priveşte de ce nu vreau să alerg. Nu mi-i frig, mi-e chiar cald.

El nu răspunse.

Pe pod fură învăluiți de un abur arzător și pătrunzător, mirosind a sloiuri de gheață — respirația le deveni anevoioasă. Grăbiră pasul, zărind de-a lungul malului, dincolo de balustradele bîntuite de vînt, apa neagră, pe alocuri neînghețată. Cînd, de acolo, o porniră prin nămeți spre cartierul Ordînka, scăpînd de valul de ger de pe pod, Serghei simți deodată că fata se poticnește și, întorcîndu-se, o prinse aproape fără voie de mîneca acoperită de zăpadă.

— Ei, ce s-a întîmplat ?

— Nimic, răspunse ea sufocîndu-se și eliberîndu-și brațul din strînsoarea mîinii sale. Ar fi interesant de știut cam cîte grade sînt...

— Cel puțin douăzeci și cinci sub zero.

Viscolul șuiera, lovind acoperișul unei case, tuna cu zgomote de tablă, firele telefonice vibrau fără contenire prin văzduhul plin de fulgi.

— Va trebui să mă așteptați un pic. Mă strînge pantoful de la piciorul drept. Își mișcă piciorul vîrît în șoșon. Mi-a amorțit de tot. E de-a dreptul caraghios, adăugă ea, încercînd să zîmbească. În viață se întîmplă tot felul de lucruri absurde. Nu degeri în Siberia, dar te pomenești degerat la Moscova. De ce vă uitați așa la mine ?

— Nu văd nimic de rîs în asta, o liniști Serghei. Intrați undeva într-un gang, așezați-vă acolo și frecționați-vă piciorul. Altfel, o să vă vedeți nevoită să renunțați pentru multă vreme la pantofi. Veniți încoace, îi porunci el, încruntîndu-se. Ați auzit ce-am spus ? Veniți după mine !

Se îndreptă către intrarea principală a primului imobil, forţă uşa troienită, care se deschise cu un scîrţîit prelung. Ţinînd încă mîna pe clanţă, privi în urmă. Fata se apropia şchiopătînd — zîmbea chinuit. Serghei o lăsă să treacă înainte, apoi închise uşa, trîntind-o cu putere. Se pomeniră în beznă — o beznă rece, de gheaţă. Luptîndu-se cu poalele îngheţate ale mantalei, se apucă să scotocească prin buzunare după cutia cu chibrituri.

— Căutaţi un loc unde să vă puteţi aşeza, îi porunci el ţinînd între degetele îngheţate un chibrit aprins.

Ea îl privi îngrijorată, suflă în flacăra pîlpîitoare a chibritului, stingînd-o :

— Se vede şi aşa.

Se lăsă apoi pe o treaptă chiar în faţa lui. Locul unde se aciuiseră era întunecos, murdar, cu pereţii albăstrui din pricina brumei ce-i acoperea, duhnind a subsol neîngrijit şi a murdărie de pisici. Scara murdară ducea spre etajele pierdute în beznă.

Serghei, întors cu spatele la ea, aştepta nerăbdător. O auzi cum îşi scoate şoşonul, cum pune pantoful pe scară, cum se mişcă ; şi-o închipuia stînd incomod pe trepte şi încercînd, cu mîinile îngheţate, să-şi frece degetele amorţite ale piciorului. Îl cuprinse mila şi se întoarse spre ea.

— Puneţi-vă piciorul pe genunchiul meu ! o sfătui în şoaptă. Lăsaţi-mă să vi-l masez. Pe front am făcut de multe ori asemenea treabă.

— Să ştiţi că am să ţip, îl avertiză ea, fără convingere. Auziţi, am să ţip !

— N-aveţi decît, spuse el vesel, ţipaţi cît poftiţi.

Se aşeză lîngă dînsa, pe aceeaşi treaptă, îşi dădu poalele mantalei în lături, apoi luă piciorul fetei, punîndu-l pe genunchiul său. Simţi între palme ciorapul fin de mătase, şi mai lunecos din pricina frigului, muşchii tari, puternici. În tăcere, Serghei se apucă să-i maseze cu mişcări sigure laba piciorului, simţind pe chipul său privirile ei pătrunzătoare.

— Ei, acum vă este mai bine? se interesă el.

— Cum să vă spun... şopti tînăra — stau foarte incomod.

— Mai răbdaţi puţin. Trebuie.

— O să-mi rupeţi ciorapul, oftă ea cu părere de rău, apoi tăcu.

— Ei, de ce nu ţipaţi? o întrebă el după un timp.

— Mă doare... ajunge, rosti ea în şoaptă. Îşi trase piciorul şi începu să-şi caute pe întuneric şoşonul sau poate pantoful, aplecîndu-se spre Serghei. El îi simţi deodată respiraţia caldă, umezeala rece a gulerului de blană, apoi apăsarea mîinii ei pe umărul său. Atingînd blana jilavă, parfumată şi văzîndu-i faţa umedă lîngă a sa, se tulbură şi mai mult; în aceeaşi clipă, o sărută cu stîngăcie, dar năprasnic, pe gura-i fierbinte.

Ea se trase înapoi, rîzînd, oarecum mirată.

— Aha! Bravo! În armată, tot aşa aţi procedat?

— Întocmai... mormăi Serghei, dezorientat, şi se ridică; din pricina emoţiei care-l năpădise pe

neaşteptate, nu izbuti să-i mai desluşească în întunericul rece chipul. Propria sa stîngăcie îl amărî. Cuprins de o fierbinţeală ameţitoare, încercă să-şi încheie mantaua. Auzi în întuneric scîrţîitul fermoarului de la şoşon şi glasul ei nesigur, care-i spunea : „Sînt gata !" Trecu grăbită pe lîngă dînsul, atingîndu-l cu pulpana paltonului, şi Serghei simţi din nou parfumul răspîndit de gulerul ei de blană ud.

— Cum vă numiţi ? întrebă el încet, cam încurcat. Am fost cu dumneavoastră aproape toată seara... şi nu ştiu.

Fata se sprijini de balustrada scării şi, privindu-l drept în faţă, replică :

— Totdeauna faceţi cunoştinţă în felul acesta?

Serghei nu răspunse, se mulţumi să împingă cu putere uşa de la intrare.

Biruind cu greu rafalele viscolului, înaintau anevoie prin nămeţi. Ea mergea puţin aplecată, cu ochii în jos, respirînd în blana gulerului. „De ce am făcut asta ? se întrebă Serghei. Ce mi-a venit ?"

La un colţ, se opri brusc, îşi aprinse încruntat o ţigară, ferind cu mîinile făcute căuş flacăra chibritului, şi se uită pieziş spre ea.

Fata înălţă capul, arătîndu-şi ochii mijiţi ; pe obraz îi jucau fulgii ca nişte umbre. Învăluit de viscol, ardea un felinar.

— De ce v-aţi oprit ? îl întrebă ea.

— Mai e mult pînă ajungem ? o întrebă la rîndu-i.

— Puteţi să vă supăraţi, dar să ştiţi că nu e voie să fumaţi pe ger. Cu un gest hotărît, îi

smulse ţigara din mînă şi, aruncînd-o în zăpadă, o strivi cu tocul. În al doilea rînd, aflaţi că mă cheamă Nina. Întrebarea asta puteaţi să mi-o puneţi mai demult. Dar nu-i nimic. Izbucni în rîs şi, pe neaşteptate, începu să-i scuture cu mănuşa ei uşoară zăpada de pe căciulă şi de pe umeri. Dacă v-aţi vedea, sînteţi alb-alb, ca un curcan tăvălit prin făină ! Cum s-ar spune, m-aţi condus — am ajuns. Să intrăm în casă să vă mai încălziţi. O să vă scutur de zăpadă cu o măturică... Treacă de la mine.

El dădu aprobator din cap.

Intrară într-o curte întunecoasă, acoperită de nămeţi.

— Uitaţi, acolo stau eu. Nina arătă cu capul către nişte ferestre întunecate, ce se zăreau deasupra unor magazii.

Nici de data aceasta Serghei nu scoase o vorbă. Zăpada de pe umeri începuse să i se topească ; îl pătrunsese frigul ; prinse a tremura.

Ea deschise o uşă capitonată cu iută, umflată din cauza gerului, şi trecură amîndoi într-un coridor întunecos.

CAPITOLUL ŞASE

Îl trezi liniştea stranie a acelei încăperi necunoscute ; în prima clipă, nu-şi dădu seama unde se află.

Mai rămase în pat încă o bucată de vreme, fără să se clintească, stăpînit de un sentiment de îngrijorare.

La ferestre, geamurile îngheţate sticleau ca chihlimbarul. Dăinuia peste tot liniştea dimineţii. Dincolo, în apartamentul vecin, cineva mişca nişte scaune. Glasurile vecinilor încă nu se auzeau. Deasupra capului său, ticăia destul de tare un deşteptător. Şi, deodată, îşi aminti tot ce se întîmplase în ajun, deşi încă nu era pe deplin convins că se întîmplase aievea.

Îşi aminti cum au urcat împreună pînă la etajul întîi, cum au intrat în cameră. Viscolul dădea tîrcoale casei, şuiera prin golurile mansardelor, dar frigul nu răzbea pînă acolo, în liniştea şi confortul nopţii, în atmosfera curată şi tihnită a încăperii. Într-un colţ, o lampă de masă ca o cupolă răspîndea o lumină verzuie, creînd o ambianţă şi mai plăcută. Era o locuinţă primitoare, ce vădea mult bun-gust şi spirit gospodăresc.

S-au aşezat la gura sobei ; focul ardea cu vîlvătăi, le dogorea genunchii, ochii. Au şezut multă vreme, fără să-şi spună o vorbă ; el n-a îndrăznit să se uite la dînsa, iar privirile ei se lăsaseră fermecate de jocul flăcărilor. După ce se purtase cu ea atît de grosolan şi, mai cu seamă, după ce intrase din frigul de afară în căminul micuţ, îi venea nespus de greu să înnoade firul unei conversaţii, să-şi învingă stinghereala, să redevină cel care fusese în stradă, înainte de a o fi sărutat. Un blînd fior îl străbătu din creştet pînă-n tălpi : îi era teamă că, dacă va deschide gura, vocea-i va tremura. În cele din urmă, îşi luă inima în dinţi şi o întrebă :

— Cine sînteţi dumneavoastră ? Sînteţi doctor, sînteţi în armată, soră-medicală ? Cum de-aţi ajuns la restaurant ?

— Închideţi, vă rog, portiţa sobei. E mai bine aşa, îl rugă fata. El se supuse — lumina jăraticului nu mai răzbea decît prin grătarul sobei. Altfel, mi se ard ciorapii... Prin urmare, vreţi să ştiţi cine sînt ?

Şi izbucni în rîs, dîndu-şi părul pe spate.

— Adică nu, făcu el, surîzînd. Vreau să spun că aş dori să ştiu cu ce vă ocupaţi în genere ?

— Să zicem că-s geolog. M-am întors din Nord. Şi am poposit la restaurant. S-a sărbătorit întoarcerea mea. Dar dumneavoastră cum aţi nimerit acolo ?

Îşi aşeză piciorul pe un butuc şi se uită ţintă la el.

— Aşa, pur şi simplu, i-a răspuns Serghei cu o anumită reţinere. Pur şi simplu aşa.

Pe neaşteptate, îl întrebă foarte serios :

— De ce l-aţi lovit ? Voiaţi să răzbunaţi pe cineva, nu ? Asta a fost, după cîte am înţeles.

— Nu, vă rog, mai bine să nu vorbim despre acest lucru, o rugă el încet.

— Eu însă o cunosc foarte bine pe Tania.

— Care Tania ?

Întrebarea a rămas fără răspuns.

Serghei se ridică, îşi înfundă mîinile în buzunare, apoi începu să măsoare, posomorît, camera în lung şi-n lat. După dogoarea sobei, încăperea i se păru friguroasă. Se opri lîngă fereastră : de la geamul întunecat trăgea grozav.

— N-aş vrea să vorbesc acum despre asta, repetă el.

Se reaşeză, în tăcere, lîngă sobă, deschise portiţa, alese lemnul cel mai gros şi, după ce-l cîntări în palmă, îl aruncă pe foc... Lemnul se aprinse imediat în vîlvătăi, sfîrîind. Se uită apoi la mantaua sa, atîrnată lîngă paltonul ei cu blana de la guler încă udă, şi-şi aminti cît de stîngaci a sărutat-o acolo, pe trepte. Lăsînd să mai treacă o clipă de tăcere, apelă la un ton glumeţ şi-i spuse încet :

— Se pare că mi-am îndeplinit misiunea, m-am încălzit, aşa că acum pot să plec.

În cameră dăinuia o linişte adîncă.

Ea nu-i răspunse. Se întoarse spre el, privindu-l cu ochi imploratori. Serghei îi zări tremurul parcă vinovat al buzelor.

— Nina, ce-ai vrut să spui ? Ce ai vrut ? mai putu el să îngîne, neluîndu-şi ochii de la tremurul sfios, dar şi vinovat, al buzelor ei. O prinse atît de brusc şi de stîngaci în braţe, încît, sărutînd-o, simţi cum li se ating dinţii.

„Cine-i Nina şi cum de s-au întîmplat toate cîte s-au întîmplat ?" se întrebă Serghei.

Se sculă şi se îmbrăcă.

Pe noptieră, sub deşteptător, găsi un bileţel.

Citindu-l, simţi cum tot sîngele îi năvăleşte în obraz. Era un scris mărunt, rotund, straniu şi complet necunoscut ; literele înşirate ca mărgelele îi jucau în faţa ochilor. *„Serioja, am plecat ! Pe masă e totul pregătit. Poţi să dispui de tine cum vrei. Rămîi cu bine pînă diseară. Nina."*

Tic-tacul deşteptătorului răsuna puternic şi acest zgomot sublinia liniştea încăperii pustii.

Serghei începu să se plimbe prin cameră ; în lumina chihlimbarie a dimineţii, aerul devenea din ce în ce mai plăcut, căpătînd nuanţe trandafirii, iar lucrurile Ninei — puloverul gri de pe speteaza scaunului, pantofii înguşti de sub divan — aveau şi ele un farmec anume în licărirea zorilor. Erau lucrurile ei ! Lucruri pe care le îmbrăca, le purta, care îi atingeau trupul.

„Cine-i Nina şi cum de s-au întîmplat toate cîte s-au întîmplat ?"

Se uită pe geam.

Curtea, acoperişurile magaziilor erau troienite de zăpada proaspătă cu reflexe trandafirii. Pe acoperişuri se vedeau, ca nişte cruciuliţe negre, urmele lăsate de ciori... Privindu-le, Serghei simţi strecurîndu-i-se în inimă o umbră de nelinişte, ca un semnal de alarmă.

CAPITOLUL ŞAPTE

S-a întors acasă pe la ora opt dimineaţa, s-a aruncat pe divan şi a căzut într-un somn adînc, ca şi cum ar fi fost înghiţit de beznă.

Prin somn auzi şuşotitul nedesluşit, plin de indignare al Asei, şi mormăitul supărat al tatei — glasurile îl învăluiau ca un zumzet, în timp ce el, la hotarul dintre vis şi realitate,

se muncea să-şi amintească toate cîte se petrecuseră în ajun — lucruri atît de neaşteptate, uluitoare, fericite — tot ce i se întîmplase.

Apoi se trezi de-a binelea, rămase totuşi în pat, cu ochii închişi ; de undeva din apropiere răsună glasul Asei şi, ascultîndu-l, îl încercă o dorinţă irezistibilă de a zîmbi, şi asta, din cauza senzaţiei de fericire care-l copleşise.

— Să ştii, tată, că o să ajungă un beţiv — în fiecare zi se întoarce acasă în zori ! Sînt sigură că s-a încurcat cu nişte femei stricate. Haina lui miroase oribil a parfum. Simţi ? Şi nu a apă de colonie... a parfum...

— Nu simt, se auzi glasul morocănos al tatălui. De altfel, aş vrea să-mi spui, de unde ai mai luat expresia „femei stricate" ? La anii tăi, sînt noţiuni mai mult decît ciudate! Parfum... ce fel de parfum ?

— Ai pierdut complet simţul mirosului, continuă Asea cu lacrimi în glas. Ţi-am spus-o mai demult. De miroase a gaz sau a parfum, ţie ţi-e totuna. Ce oroare ! răbufni ea.

Serghei suspină, de parcă abia atunci s-ar fi trezit, şi se răsuci pe partea cealaltă, arcurile divanului trosniră ; întocmai ca şi în ajun, îl izbi în ochi lumina plăcută şi strălucitoare a soarelui de iarnă.

Focul ardea în sobă, pisoii din cutia îndepărtată acum de cenuşarul încins mieunau încetişor. Asea, încă somnoroasă, cu şorţul curat legat la spate, stătea în mijlocul camerei, şi ochii-i negri, limpezi ca oglinda, priveau indignaţi la haina lui Serioja, atîrnată pe scaun.

— Aha ! Te-ai trezit ! exclamă ea oarecum speriată.

Tatăl, cu ochelarii pe nas, avînd aerul unui om foarte preocupat, umbla de-a buşilea pe lîngă uşă, ţinînd în mînă un galoş cu care tot bătea în podea, lovind în dungile de lumină, gîfîind de eforturile făcute.

— Uf, afurisitelor ! Afară cu voi !

Pisica, numai piele şi oase, urmărea ameninţările galoşului, iar din cînd în cînd întindea jucăuşă lăbuţa după el.

Fără să înţeleagă prea bine despre ce era vorba, Serghei izbucni în rîs, apoi, cu un gest ştrengăresc, plin de nepăsare, dădu plapoma deoparte.

— Ei, ce faceţi acolo ? întrebă el cu un glas răsunător, de om fericit. Vreţi să le veniţi de hac ploşniţelor ? Ascultă, Aska, evaporează-te, vreau să mă îmbrac.

— Ia te uită la dînsul, mai are curajul să şi poruncească ! Ai face mai bine să taci. Obrajii i se îmbujorară, trecu iute în cealaltă cameră, trîntind uşa în urma ei, şi doar o clipă i se mai zări fluturarea şorţului.

După ce mai pocni o dată în podea cu galoşul, tatăl, mai mult adresîndu-se pisicii decît lui Serghei, mormăi supărat :

— Poftim, furnici... În plină iarnă, furnici... De unde ? Cîţ ! proasto, îţi arde de joacă, şi pisoii îţi mor de foame... Ia fugi de-aici ! Du-te la odraslele tale. Împinse încet cu galoşul pisica spre cutia cu pisoi, apoi îşi scoase ochelarii şi-i

măsură pe Serghei cu ochii săi miopi : Bună dimineaţa, băiete.

— Bună dimineaţa... Nikolai Grigorievici, îi răspunse Serghei, înviorat, imediat însă se poticni cu stîngăcia omului ce îşi dă seama la vreme că vorbeşte pe un ton fals.

Nu o dată, în discuţiile cu tatăl său, îşi surprinsese tonul acesta fals, din care cauză nu putea să-i spună nici „tată", nici „papa", creînd astfel în realaţiile dintre ei o oarecare încordare, simţită de către amîndoi.

Tulburat parcă de ceva, tatăl aruncă galoşul deoparte, se aşeză pe scaunul unde se afla atîrnată haina lui Serghei, se jucă o vreme cu ochelarii, ca apoi să-i stringă în palmă. Părul îi încărunţise mult, şi înfăţişarea sa, aşa cum şedea pe scaun, stîrnea milă — poate din pricina felului cum îşi sucea şi-şi răsucea ochelarii, poate din pricina pijamalei prăpădite şi care, descheiată, lăsa să se vadă un piept îngust şi slăbănog, năpădit de smocuri cărunte de păr.

Înainte de război, fusese un bărbat chipeş, cu părul negru, ager în mişcări ; seara tîrziu, cînd se întorcea de la lucru, îşi azvîrlea servieta pe divan şi-şi săruta nevasta — mama era o femeie frumoasă şi purta în urechi cercei sclipitori ca două picături de rouă şi avea ochi veseli, iradiind fericire — apoi se aşeza la masă ; şi povestind despre treburile sale de la combinatul pe care-l conducea, izbucnea cînd şi cînd într-un hohot de rîs pe cît de tineresc, pe atît de molipsitor.

În timpul războiului însă tinereţea tatălui dispăruse brusc şi pentru totdeauna. Omul îşi ară-

tase atunci o altă faţă, cu care Serghei nu izbutea să se împace. Aflase din scrisorile unor cunoscuţi cum că tatăl s-ar fi încurcat pe front cu o altă femeie — soră la un spital de campanie. Sub impulsul unei furii oarbe, Serghei îi trimisese o scrisoare, încunoştinţîndu-l că nu-l mai considera tatăl său şi că totul între ei s-a terminat.

După un timp, i-a mai fost dat să afle că tatăl, fiind comisarul unui regiment, izbutise, lîngă localitatea Kopîtţî, să-şi scoată din încercuire două batalioane, că, luptînd din greu, reuşise să ajungă la ai săi, că fusese grav rănit la piept şi că, după ce zăcuse într-un spital din spatele frontului, fusese trimis la Moscova, pentru a-şi continua tratamentul pînă la completa-i însănătoşire. O regăsise pe Asea într-o casă aproape pustie. Mama murise, ceilalţi locatari se evacuaseră. Devenise de nerecunoscut, îmbătrînise fulgerător de repede. Căzuse pradă moleşelii şi delăsării. Zăcuse zile în şir pe divan în camera sa, nebărbierit, indiferent la toate. Pînă şi tratamentul şi-l neglijase. De dimineaţa pînă seara nu făcuse altceva decît să zacă şi să citească scrisori vechi de-ale mamei, fără să scoată o vorbă. Iar după ce se vindecase, fusese trecut în rezervă.

N-a lucrat multă vreme. Pe deasupra, Nikolai Grigorievici a mai avut şi nişte necazuri destul de serioase. În toamna acelui an, fusese chemat de cîteva ori în faţa unor instanţe superioare — i se intentase un proces pe motivul că, în timpul luptelor pentru ieşirea din încercuire, se pierduse seiful cu documentele de partid ale regi-

mentului. Da, bătrînul trecuse prin momente dificile. În cele din urmă, își găsise o slujbă fără pretenții, complet necorespunzătoare cu calificarea sa de altădată — contabil la o fabrică cu o denumire nebuloasă „Diafoto". Drept scuză, invocase starea precară a sănătății.

Și se mai întîmplase ceva ; cu vreo trei zile în urmă, pe cînd se întorcea de la Konstantin, intrînd la el în cameră, Serghei a surprins o discuție între tatăl său și Bîkov — vecinul lor de apartament. Se găseau amîndoi în cealaltă odaie a locuinței și vociferau cu aprindere. A rămas locului, ascultînd uimit convorbirea.

— Nu-ți dau nici un fel de recomandare, niciodată n-am să-ți dau ! îl avertiză răspicat bătrînul ; i se auzeau pașii măsurînd încăperea. N-am să uit ziua aia — șaisprezece octombrie — și nici vorbele tale : „S-a sfîrșit, ai spus. Ați dus țara de rîpă. Uite unde am ajuns." Și m-ai sfătuit să-mi rup carnetul de partid și să-l arunc în closet ! Mi-ai spus sau nu așa ? Că, mă rog, revoluția s-a dus pe copcă ! Așadar, mărturisește celor din biroul de partid de la fabrica ta de textile : „Tovarăși, a fost în viața mea un moment cînd n-am mai crezut în nimic !"

— Aiurezi ! Ești încă bolnav, a răsunat vocea guturală a lui Bîkov. Bolnav erai și atunci, da, da, erai bolnav, de aceea ți s-a năzărit — Bîkov a coborît glasul — las' că-ți cunosc eu conștiința ta de comunist, ți-o știu pe toate fețele, ți-o cunosc așa cum îmi cunosc degetele. Te-ai încurcat pe front cu o muiere, poate că din cauza

asta ţi-a murit şi nevasta. Aşa e ? Judeci oamenii după cum eşti tu.

— Afară ! Ieşi afară !... izbucni tatăl.

Uşa s-a deschis, împinsă de Bîkov ; ieşise de-a-n-daratelea, cu spatele său lat, strîns în veston. Sîngele îi năvălise în obraji ; privirea-i sticloasă şi-o fixase pe pumnii strînşi ai tatălui, care înainta spre el ameninţător.

— Da, tu... tu ţi-ai omorît nevasta, uite aşa arată, dacă vrei să ştii, conştiinţa ta de vechi comunist, i-a strigat Bîkov ; zărindu-l însă pe Serghei, a schimbat de îndată tonul. Uită-te, ca să ştii, împunse el cu degetul spre bătrîn, cum arată comunistul de tată-tău, priveşte-l !

— Ce aveţi ? V-aţi ieşit din minţi ? întrebă Serghei, observînd atît figura îngrozitor de palidă a tatălui, cît şi faţa congestionată a lui Bîkov, care continua să agite, ameninţător, un deget în aer.

Lui Serghei i-a fost imposibil să-şi stăpînească mînia, l-a apucat pe Bîkov de reverele hainei, l-a scuturat de cîteva ori bine de tot, apoi l-a scos afară pe coridor, unde, îndesîndu-l în cuier, l-a mai întrebat o dată :

— Ce aveţi ? Aţi înnebunit ? Un cuvînt dacă mai scoateţi, vă scutur de o să vă meargă fulgii. Aţi înţeles ?

— Dă-mi drumul ! Ce sari la bătaie ? se apără Bîkov cu glasul sugrumat.

Eliberîndu-se din strînsoarea lui Serghei, şi-a aranjat haina, apoi, cu paşi mărunţi — purta pîslari noi cu talpă roşie — a străbătut coridorul

spre camera sa, aruncînd în urmă priviri pline de ură.

— Ai auzit tot ce-a spus ? l-a întrebat tatăsău, ţinîndu-se cu mîna de piept. Chiar totul ?

— Nu chiar totul... Ce trebuia însă să înţeleg, am înţeles.

După această întîmplare, Serghei rămase cu impresia că Nikolai Grigorievici devenise şi mai rezervat în raporturile lor. Iată însă că în această dimineaţă geroasă, plină de soare, stînd în preajma lui Serghei care se îmbrăca plin de voie bună, bătrînul parcă se înveseli.

— Cum îţi mai merg treburile, băiete ? se interesă el, netezindu-şi rama ochelarilor. Cum te simţi ?

— Minunat. Cît priveşte perspectivele... şofer o să mă fac. Ştiu să conduc „Willis"-uri, „Studeback"-uri, „B.M.W."-uri, răspunse Serghei. Ieri am auzit la radio că se primesc înscrieri la un curs de şoferi : strada Şabolovka, numărul cincisprezece. Am discutat problema şi cu Kostea, căci el e şofer cu stagiu. Mai învăţ cîte ceva şi am să conduc ori un taxi, ori un camion, mi-e totuna ce o să fie... Aska, poţi să intri, mi-am pus nădragii ! îi strigă, aruncîndu-şi peste umăr un prosop pluşat.

— Desigur că te socoţi spiritual la culme, răspunse Asea de după uşă. Îţi vine să mori de rîs, nu alta, cînd îl auzi. Ha-ha !

Asea îşi făcu apariţia şi-l fulgeră cu nişte priviri ironice ; silueta ei delicată se detaşa limpede în lumina soarelui.

— Îţi iroseşti viaţa de pomană ! Bravo ! Felicitările mele... Te învîrteşti în cercuri înalte... Felicitări ! Haina ta cea nouă miroase a parfum... a parfum respingător. Am găsit pe ea şi un fir de păr de femeie — auriu şi greţos. Păr vopsit, se-nţelege.

— N-aş crede, rîse Serghei. Firul de păr e probabil al lui Konstantin. S-a plimbat prin Moscova fără căciulă. Sufla vîntul, şi părul îi zbura ca puful de păpădie. Ştii că a început să cheleascǎ ?

Asea dădu din cap cu dispreţ.

— Şi de cînd, mă rog, Kostantin e blond ? Las-o baltă. Nu-s bolnavă de ochi, nu sufăr de daltonism. Pe mine nu mă duci ! Ce să-ţi spun, eşti tare spiritual ! Or fi şi din acelea care leşină de rîs cînd te aud ?

— Gerul. Numai el e de vină... are asupra mea o influenţă extraordinară.

O sărută zgomotos pe obraz, dar Asea se feri, continuînd :

— Nu-mi plac maimuţărelile astea. Adresează-le altora, te rog... hainei tale.

— Asea, nu pricep ce amestec are haina lui în toate astea ? interveni Nikolai Grigorievici. Ce-i cu voi ? Terminaţi, vă rog !

— Nici un terminaţi, tată ! îl întrerupse Asea şi ochii îi scăpărară. Uită-te la el, nu ne vede, nu vrea să ştie de noi. Mă rog, dumnealui se plic-ti-seş-te !...

— Aska, te rog, nu bate cîmpii, o întrerupse Serghei. Pe cuvîntul meu că nu vreau să mă cert cu nimeni. Cînd doi se ceartă pentru nişte

fleacuri, atunci amîndoi sînt vinovaţi. Eu sînt de partea dreptăţii.

Neîncrezător parcă în spusele lui Serghei, Nikolai Grigorievici îşi frecă îngîndurat genunchiul.

— Aşadar, la şcoala de şoferi ? Mda ! Ce sfat aş putea să-ţi dau ?! Eşti om în toată firea. Totuşi, aş vrea să-ţi spun un lucru : ai terminat zece clase, eşti căpitan de artilerie. Te vei mulţumi cu atît ? Nu te atrage universitatea ?

— Am uitat tot ce-am învăţat la şcoală. Tabloul lui Mendeleev, binomul lui Newton — umbre dintr-un vis smintit. Nu vreau să o iau de la capăt, de la pantalonaşi scurţi. N-aş mai avea răbdare să stau în bancă.

— În schimb, o să ai răbdare să fii hamal, se vîrî Asea din nou. E modern şi grozav de ingenios !

— Cînd mă insultă propria-mi soră, nu-mi rămîne decît să mă retrag în baie.

Serghei rîse, o cuprinse pe Asea de talie şi o săltă în sus, apoi ieşi în coridor.

Baia era ocupată, dinăuntrul ei se auzea plescăitul uniform al apei, tuse, gîfîieli. Fără să stea pe gînduri, Serghei bătu la uşă, recunoscîndu-l pe Bîkov după oftaturi şi după felul cum fornăia pe nas.

— Dragă tovarăşe, aşteaptă-ţi rîndul, răspunse Bîkov.

Dinspre bucătăria luminată de soarele ce pătrundea prin geamul îngheţat, se făcea simţită aroma caldă a unor bucate pregătite de ceilalţi locatari pentru micul dejun : peşte pră-

jit, cartofi, friptură, cafea. Sculaţi ca de obicei, la ora aceea tîrzie, stîrneau un mare zgomot şi un neîntrerupt du-te-vino cu tigaia lor în jurul maşinii de gătit vecinii de apartament ai lui Serghei : pictorul Fiodor Feodosievici Mukomolov, un bărbat înalt, cu o bărbuţă ca o limbă scoasă afară, şi soţia lui, pictoriţa Elga Borisovna, o femeie firavă, liniştită, îmbătrînită înainte de vreme, cu părul pe jumătate încărunţit. Agitîndu-şi într-una bărbuţa, Mukomolov, cu ţigara lipită de colţul gurii, îşi făcea de lucru la tigaia care sfîrîia pe foc. Elga Borisovna, în timp ce turna praf de ouă într-un borcănel, îi vorbea cu un glas obosit :

— Fedia, eşti tare nepriceput în chestii de bucătărie. Trebuia mai întîi să pui margarina, altfel o să se ardă totul. Te rog, lasă tigaia. Şi mai scoate ţigara din gură. Peste tot e numai scrum...

— Imposibil !... Mukomolov îşi scutură bărbuţa deasupra tigăii : Să căutăm, să încercăm, Elenka dragă, avem nevoie de cît mai multe căutări. Curînd, apa va înlocui margarina. O susţin sus şi tare. Margarina e o prejudecată şi împotriva prejudecăţilor şi a dogmelor trebuie să luptăm. Ceea ce afirm e absolut adevărat.

Pictorului îi plăcea să aducă tot felul de inovaţii în arta culinară. Vecinii pe care căuta să-i convingă îl priveau cu nedumerire cînd susţinea : carnea trebuie prăjită în apă, scrumbia marinată se poate prăji ori fierbe, ovăzul poate fi prăjit şi ronţăit în loc de seminţe, ca un mijloc

eficace de combatere a hipertensiunii, de asemenea fortifică organismul, sporeşte longevitatea.

Veşnic ţinea între dinţi o ţigară, iar cînd întîlnea un cunoscut, îl saluta cu o plecăciune adîncă — după moda veche, scoţîndu-şi pălăria ; de era vară, de era iarnă, umbla îmbrăcat într-un pardesiu, nu fusese bolnav niciodată, iar dimineaţa cînd se scula, îl puteai auzi făcînd exerciţii cu haltere şi greutăţi. Cîteodată, ducîndu-se la baie sau la toaletă, apărea pe coridor numai în chiloţi, tîrşîind picioarele goale într-o pereche de galoşi ; în urmă-i se auzea de îndată vocea supărată a Elgăi Borisovna :

— Fedia, Fedia, e scandalos să umbli aşa. Vino imediat înapoi ! Îmbracă-te ca lumea !

În general, era considerat un om inofensiv ; ce-i drept, cu purtări cam ciudate, dar aşa se şi cuvenea să fie un pictor care trăieşte într-o lume a lui. Mukomolov-tatăl nu semăna de loc cu fiul său, Viktor, prietenul lui Serghei de pe băncile şcolii.

— Bună ziua, vă salut, Serghei Nikolaievici, îl întîmpină bucuros Mukomolov, fără a lăsa din mîna stîngă coada tigăii încinse, în timp ce dreapta i-o întindea lui Serghei în aşa fel, de parcă ar fi vrut să i-o dăruiască. Aţi făcut gimnastică ? Nu ? Daţi-o naibii de baie. Hm !... Ştiţi, Piotr Ivanovici Bîkov stă cam mult acolo... Are şi el o slăbiciune... Pînă termină, poftiţi la noi. Am să vă arăt cîteva haltere şi greutăţi. Elia, ţine tigaia. Eu o iau din loc. Poftiţi, Serghei Nicolaievici.

Lăsă tigaia, îl apucă pe Serghei de braț și, în timp ce Elga Borisovna îl petrecea cu o privire plină de dojană, îl trase pe coridor, îndreptîndu-se spre camera lui.

Camera familiei Mukomolov, mare și foarte luminoasă din pricina zăpezii și a soarelui, cu o stivă de lemne lîngă soba de teracotă, avea pereții înțesați cu tablouri : portretul unei fetițe bălaie, cu un surîs naiv pe chip, care-i arcuia buzele în formă de semilună ; peisaje marine din Crimeea ; o dimineață de vară într-o luncă înrourată ; un desiș întunecat, cu pete rare de lumină pe frunze ; o apă încremenită, învăluită în ceață, înaintea ploii de toamnă. De cum intră, Serghei se apucă să cerceteze tablourile cu o undă de curiozitate, dar și de neîncredere în același timp. Simți deodată dogoarea soarelui iradiată de pereții albi ai căsuțelor din Crimeea, adierea răcoroasă ce venea dinspre desișul întunecat sau dinspre rîul în așteptarea ploii de toamnă.

— Toate sînt ale dumneavoastră ? se interesă el, surprins.

— Iată, astea sînt niște greutăți admirabile, uitați-vă mai atent la ele, sînt de diferite mărimi, de la kilogram pînă la pud, luați-le ! Mukomolov vorbea precipitat și, aruncînd de pe un scaun niște pantaloni uzați și plini de pete de vopsea, îi prezentă cîteva haltere : Luați-le, antrenați-vă. Eu le folosesc în fiecare dimineață. Uneori și seara. Și, zîmbitor, își netezi bărbuța : Vedeți dumneavoastră, pentru ca să poți face ceva de

folos în viaţă, mai ales în artă, trebuie să ai o sănătate de fier. Sănătatea de titan a lui Lev Tolstoi. O sănătate de nezdruncinat.

— Toate sînt ale dumneavoastră? repetă Serghei întrebarea, privind zîmbitor tablourile. Am senzaţia că aceste privelişti le-am mai văzut cîndva. Printr-o luncă aşa ca asta, am trecut cînd ne îndreptam spre Liski. Aici ne-au bombardat. Iar într-un desiş, lîngă Boromlea... Tunurile erau aşezate la marginea pădurii.

— Vă înşelaţi, acest peisaj... nu-i Liski şi nici... cum aţi spus, Boromlea, zise Mukomolov înviorat, căutîndu-şi prin buzunare chibriturile. Cine ştie prin ce asociaţie... da, da, aveţi dreptate... Da... vă rog, luaţi loc, luaţi loc.

Scăpără un chibrit, îşi aprinse ţigara, apoi îl aruncă pe podea, de parcă şi-ar fi ars degetele. Începu să se agite, căutînd un scaun liber — nu află nici unul ; pe cele două scaune din faţa şevaletului, se găseau aruncate, de-a valma cu nişte bucăţi de carton mîzgălit, tuburi de vopsele şi nişte căniţe cu apă tulbure. Mukomolov îşi învălui bărbuţa în rotocoale de fum.

— Mă iertaţi, i se adresă el vesel, dar totodată şi stingherit, în timpul războiului am pus pe foc toate scaunele. Scaunele vieneze din lemn foarte uscat încingeau cel mai bine soba... Fleacuri... O clipă, numai o clipă. Veniţi mai încoace. Pe aici, pe aici. Cum vă place? A?

Îl luă de braţ şi-l conduse în dosul şevaletului, cu spatele la ferestre, unde Mukomolov îşi lăsă uşor capul pe umăr, de parcă s-ar fi pregătit să tragă la ţintă.

Pe şevalet era o altă pînză — sub troiene de zăpadă, o curte moscovită, fără gard ; un colţ de stradă, cu caldarîmul acoperit de nea ; un soldat cu raniţa în spinare stă dezorientat în faţa a doi stîlpi — cîndva poarta curţii — şi caută nehotărît din ochi numărul casei ; un băieţel cu sania se uită cu gura căscată la chipul tînăr al soldatului.

Mukomolov tăcu o clipă, îşi agită în aer ţigara, risipind scrumul peste tot, apoi, strîngîndu-l de braţ pe Serghei, îi spuse :

— Nu, nu, să nu crezi că băieţaşul e al lui ! Nu, nu ! Lucrul ăsta n-am izbutit să-l exprim cu claritate. Nu !

Dintr-o cutie aflată pe un scaun scoase o altă ţigară, groasă, o aprinse şi, cu un pas săltăreţ, agitat, începu să se plimbe prin încăpere, gîndind cu glas tare :

— Un critic mi-a spus : „Paleta dumitale e cam cenuşie ! Lipsită de strălucire, de optimism." Înţelegeţi ? Pentru criticul acela de artă, sentimentele, trăirile omului, pe care încercam să le surprind, n-aveau importanţă. El atîta vedea : „paleta cenuşie" ! Eu cred că oamenii se împart în două categorii : bolnavi şi sănătoşi. Unii au nevoie de regim, alţii nu. Criticul în cauză face parte din categoria celor care mănîncă numai pîine albă. Cea neagră n-o poate înghiţi : se teme să nu-şi deranjeze stomacul ! Unul de felul lui l-ar desfiinţa dintr-un condei

pe Levitan,[1] iar pe Savrasov[2] l-ar face de două parale.

Mukomolov, tuşind sec, se uită la Serghei. Acesta îl asculta, fără să înțeleagă prea bine despre ce-i vorba. Pictorul îl prinse iar de braț. Fața i se lumină de un zîmbet, o mulțime de riduri mărunte, ca într-un evantai, i se îngrămădiră pe la tîmple, şi chipul său luă pe neaşteptate o înfăţişare blîndă.

— Vă rog să mă iertaţi, Serghei Nikolaievici, dar criticii ăştia se dau la mine, mă muşcă grozav. Şi, sărind brusc la altă idee, spuse grăbit : Ah, am uitat de greutăţi. Poftim, luaţi-o pe cea de un pud. Să faceţi exerciții de dimineață, zău e admirabil. Sînteţi tînăr, dar tinereţea se duce — n-apuci bine să te uiţi în jur şi gata. Iar de sănătate ai atîta nevoie ! Şi, aruncînd o privire piezişă, plină de tristeţe, spre şevalet, repetă : Da, ai atîta nevoie de sănătate ! Măcar pentru a dovedi că n-ai trăit degeaba pe lumea asta !

Din coridor, cineva ciocăni zgomotos. Uşa se întredeschise, şi în prag apăru Bîkov, proaspăt, îmbăiat, cu obrazul trandafiriu ca de copil după scăldătoare, anunţînd, cu un glas baritonal mieros :

— Baia e liberă. Elga Borisovna mi-a spus că sînteţi aici. Poftiţi, Serghei Nikolaievici. Apoi, zîmbind către Mukomolov, adăugă : Eh, tinereţea, Fiodor Feodosievici ! Nerăbdătoare. Ce crezi că-mi spunea dumnealui mai adineauri : „Cît o să mai stau la coadă să aştept ?".

[1], [2] — renumiţi pictori ruşi, din a doua jumătate a sec. al XIX-lea.

— Intraţi, intraţi, Piotr Ivanovici, îl invită Mukomolov, înclinîndu-şi bărbuţa. Ce-aţi rămas în uşă ?

— Vreţi să-mi arătaţi ceva nou, da ?

Şi Bîkov, sigur de el, îşi strecură prin uşă trupul greoi, nu prea înalt, dar bine hrănit. Obrajii, atunci bărbieriţi, luceau de grăsime şi răspîndeau un miros de colonie ieftină : venise într-o pijama vărgată.

— Aşadar, pictaţi, pictaţi mereu tot felul de portrete, zise Bîkov, privind, cu o expresie parcă moleşită şi înceţoşată după baie, nu la Mukomolov, ci la Serghei ; se apropie de şevalet şi rămase acolo cu picioarele răşchirate. Mda... Şi aşa ! Îi aruncă lui Serghei o nouă căutătură. Vă place, Serghei Nikolaievici ?

Serghei nu-i răspunse ; prezenţa lui Bîkov îl indispunea.

— Îndepărtaţi-vă, îndepărtaţi-vă puţin de tablou, Piotr Ivanovici, interveni Mukomolov în timp ce-şi ciupea neliniştit bărbuţa. Nu aşa trebuie privită o pînză. Cînd Rembrandt şi-a arătat tabloul „Fiul risipitor", oaspeţii săi s-au apropiat într-atît de mult de tablou, încît n-au mai văzut nimic. Rembrandt le-a cerut atunci să se îndepărteze, invocînd mirosul urît al culorilor. L-au ascultat. Şi toţi au rămas uluiţi. Se înţelege, nu vă cer să fiţi uluiţi, însă trebuie să ştii să priveşti o pictură.

Afişînd zîmbetul unui cunăscător, Bîkov îşi roti ochii prin încăpere, interesîndu-se :

— Pentru cine pictezi dumneata tablourile astea, Fiodor Feodosievici ? Pentru muzeu sau

pentru dumneata... numai aşa, de plăcere? Îţi plăteşte cineva pentru asta? De pildă, soldatul acesta cît costă?

— N-am obiceiul să-mi evaluez tablourile! Nu le fac pentru nici un muzeu. Nimeni nu le cumpără. Acum nu se cumpără. Nu alerg după bani, nu, nu! E mult de cînd n-am mai vîndut un tablou... Şi de cînd n-am mai expus. Dar am aproape o mie de acuarele terminate şi dacă apreciezi fiecare lucrare la cel puţin două mii de ruble — înseamnă că am în buzunar două milioane. Aţi văzut? Aşa-i că aţi rămas cu gura căscată? izbucni Mukomolov într-un rîs amar.

— O-ho-ho! exclamă Bîkov şi se lovi cu palmele peste coapse. Înseamnă că locuiam sub acelaşi acoperiş cu un milionar! Bine, bine... Cînd o să vă îmbogăţiţi, o să-mi împrumutaţi şi mie un milion.

Bîkov se uită cu un aer condescendent la Mukomolov, la mobilierul sărăcăcios al camerei, de parcă i-ar fi fost milă şi de Mukomolov, şi de tablourile sale, de toată atmosfera.

Indispus şi stăpînindu-şi cu greu indignarea, Serghei îl luă pe Bîkov la rost:

— Dumneata ştii ce-i ăla un releu?

— Ce? Cum adică, un releu? nu înţelese Bîkov.

— Orice maşină are un releu care face legăturile între piese.

— Hm! rosti Bîkov punîndu-se în gardă. Releu?

— Ei da, de pildă, la dumneavoastră nu funcţionează releul.

Mukomolov umbla prin cameră de colo pînă colo, aproape alergînd şi împiedicîndu-se mereu de şipcile de lemn ce le folosea la înrămarea tablourilor.

— Da, da, să ştiţi, am cel puţin o mie de acuarele !

Tocmai atunci intră Elga Borisovna îmbujorată de dogoarea focului, cu tigaia în mînă. O aşeză pe măsuţa cea mică, cu dosul palmei îşi dădu la o parte o şuviţă de păr de pe frunte şi se adresă cu reproş soţului :

— Fedea, îi ţii de vorbă ! Pur şi simplu mă uimeşti, cum de nu ţi-e ruşine ! Omul avea de gînd să se ducă la baie, iar tu l-ai înhăţat... Stă cu prosopul pe umăr şi aşteaptă să termini. L-ai reţinut şi pe Piotr Ivanovici.

— O să trec puţin mai tîrziu pe la dumneavoastră, spuse Serghei şi se îndreptă spre uşă.

Mukomolov se repezi după dînsul, îl ajunse în prag şi-l apucă de mînă.

— Serghei Nikolaievici, îi zise înveselit, ar trebui dimineaţa să tăiem lemne cu fierăstrăul în magazie sau să spargem butuci împreună. În aer curat. E cea mai bună gimnastică. Dac-aţi vrea să-mi ţineţi tovărăşie...

— Serioja, îl ruga Elga Borisovna în şoaptă, treci pe la noi, diseară. Te rog, te rog foarte mult.

— Da, am să trec neapărat, o asigură Serghei. În aceeaşi clipă, îl zări pe Bîkov ieşind, cu pasul său greoi — rînjea ascuns în palma dusă la gură. O să trec, repetă Serghei.

— Eu nu stau să ascult secretele altora, rosti Bîkov cu subînţeles. Eu plec, nu vă sinchisiţi de mine, nu vă sinchisiţi.

CAPITOLUL OPT

Bîkov locuia împreună cu soţia în camera care odinioară aparţinuse lui Vitka Mukomolov. Înainte de război, soţii Bîkov ocupau o cămăruţă de nouă metri pătraţi din capătul coridorului, apoi, ceva mai tîrziu, cam prin patruzeci şi unu, în „colivia" lor, aşa îşi poreclise Bîkov încăperea, se mutase un inginer necăsătorit. Pe atunci, Bîkov lucra la intendenţa Moscovei şi, pe baza unui ordin de repartiţie, obţinu de la Comitetul executiv al sovietului raional o încăpere mare şi luminoasă, actuala sa locuinţă, multă vreme nefolosită, care aparţinuse familiei Mukomolov.

După moartea lui Viktor, Mukomolovii se feriseră să-i mai treacă pragul, ca şi cînd tăcerea prăfuită a camerei nelocuite, manualele şcolare, răspîndite pe masă, cărţile lui Paustovski şi Grin de pe poliţe, halterele pline de praf de lîngă divan i-ar fi speriat. Pînă la mutarea lui Bîkov, camera fusese păstrată aşa cum o lăsase Viktor înainte de a pleca pe front. Pe urmă, scoaseră din sertarul mesei numai caietele de şcoală; lăsaseră însă pe pervazul ferestrei o călimară prăfuită, cu pete uscate de cerneală pe margini.

Toată această atmosferă de linişte, care amintea de Viktor, era departe de a atenua durerea părinţilor, ba dimpotrivă, le-o sporea, cu atît

mai mult, cu cît nimeni nu le comunicase nici unde şi nici cum se prăpădise băiatul. Elga Borisovna era încredinţată, fără tăgadă, că fiul îi murise în prizonierat în toamna lui patruzeci şi doi, că firul vieţii i s-a frînt într-o noapte de octombrie ; şi, oricît ar părea de absurd, ea simţise cu toată fiinţa ei clipa cînd Viktor se prăpădise.

În noaptea aceea umedă de octombrie, ploaia cădea în picături grele pe acoperişurile caselor, vîntul alerga cu vuiet prin hornul sobei : în întunericul rece, posomorît, al camerei, răzbătea de afară freamătul neliniştit al unui tei bătrîn ; se zbătea, gemea, zgîria cu crengile zidurile casei.

Elgăi Borisovna i se păru că nu e singură, că cineva cunoscut şi în acelaşi timp necunoscut apare şi dispare într-un univers verde, din freamătul copacilor ; şi acel cineva îi zîmbeşte, se uită în ochii ei, în vreme ce ea, toropită de somn, se chinuia să-şi amintească al cui e chipul — un chip atît de cunoscut, atît de drag ! — fără să izbutească de loc. Şi, deodată, din adîncul întunericului, parcă dintr-o gură fără trup, răsună nespus de limpede cuvîntul „Mamă" ! Se trezise, stăpînită de un tremur spasmodic, se ridică şi rămase pe marginea patului, cu bărbia în palme, străduindu-se cu îngrijorare să-şi adune gîndurile : „Doamne, Dumnezeule, cine o fi fost ? Cine m-a strigat ?... Dar e Vitea, Vitea... el m-a strigat..."

Neluîndu-şi ochii de la ferestrele întunecate, ea fu cuprinsă de un tremur nervos.

Afară ploaia nu mai contenea, prin unghere foşnea ceva, dincolo de zidurile casei cineva respira şi umbla, călcînd parcă prin băltoace, prin noroi.

Ferestrele largi se învăluiseră deodată într-o lumină violacee ; în reflexele acestea, ea zărise chipul unui om, lipindu-se de geam.

— Mamă ! i se păruse că aude.

— Vitea ?!

Sărise din pat, se împiedicase şi căzuse, lovindu-se la picior, dar nu se oprise ; se năpustise aşa, cu picioarele goale, în coridor, apoi în vestibulul igrasios, deschise larg uşa şi se aruncase, plîngînd, în bezna nopţii bîntuite de zvonuri bizare, strigînd rugător :

— Vitea !... Vitea !...

Ploaia bătea în rafale. Vîntul trîntea uşa de perete violent şi cu zgomot. Strigase, dar nimeni nu se apropiase de dînsa. O cuprinse spaima.

— Vitea, chemase ea din nou în şoaptă, zbuciumîndu-se în hohote de plîns.

Fiodor Feodosievici se trezise, speriat de strigătul ei şi, fără să priceapă ce se întîmplase, aşa neîmbrăcat cum era, alergase după ea s-o aducă în casă. Tuşind, gîfîind, aprinzînd chibrit după chibrit — nu putea de fel să-şi aprindă ţigara — o întrebase, mîngîindu-i umerii :

— Ce s-a întîmplat ? Ce-i cu tine ?

— Vitea... Vitea... M-a privit prin fereastră. Am... am auzit cum mă striga.

Mukomolov, buimăcit, încercase s-o liniştească.

— Ce ţi-a venit, Elia, ce ţi-a venit ?! Nu vezi că nişte frunze s-au lipit de geam ? Sînt frunze... Elia, vino-ţi în fire... Da unde sînt picăturile de valeriană ? Spune-mi ce-i cu tine ?

— Era el, l-am auzit, repeta femeia. L-am văzut... M-a strigat...

— Ei, cum poţi să spui una ca asta, Elia, cum poţi ?

Mai tîrziu, în pat, îi spusese în şoaptă, fără pic de îndoială :

— S-a prăpădit Viktor ! Şi îşi sprijinise capul pe pieptul slab al bărbatului, ca şi cînd ar fi vrut să-i ceară îndurare. S-a prăpădit azi... acolo, unde era prizonier...

După o bucată de vreme, cînd Serghei aflase pe front, din scrisorile Asei, că Vitka Mukomolov a fost dat dispărut, se încăpăţînase să nu creadă, deşi sutele şi sutele de morţi pe care-i vedea zilnic în preajma sa îi demonstrau că şi dispariţia lui Vitea era posibilă.

O dată cu moartea lui Vitka, se frînse şi dispăruse pentru totdeauna din sufletul lui Serghei universul verde, primăvăratic, al anilor de şcoală.

Serghei trecu pe la Mukomolovi spre seară. Îi găsi bînd ceai cu bomboane primite pe cartelă. Lampa cu abajurul coborît răspîndea o lumină difuză pe faţa de masă veche.

Mukomolov îşi sorbea tăcut ceaiul şi, după fiecare înghiţitură, răsucea nişte ţigări groase, deasupra unei cutii cu tutun ; răsufla anevoie şi, pe sub masă, dădea neliniştit din picioare. Elga Borisovna, cu mîna ei mică, uscăţivă, ne-

tezea tot timpul colţul feţei de masă, uitîndu-se din cînd în cînd la Serghei cu nişte ochi neajutoraţi şi întrebători ; apoi prinse a povesti cu un aer, de parcă ar fi vrut să-şi ceară scuze.

— Mi-l amintesc aşa cum l-am văzut ultima oară... ne trimisese o scrisoare, habar n-aveam unde se afla, cerea pesmeţi, ţigări. Cu totul întîmplător am descifrat pe plic ştampila „Butovo". Şi am plecat acolo. Am mers pe jos pînă la Krasnaia Pahra. Acolo, ştii, e o pădure. O zi întreagă l-am căutat. Peste tot unde mă întorceam dădeam de soldaţi. Nu ştiu cum de m-au lăsat să trec. În cele din urmă, l-am găsit. Purta un maiou murdar şi era tare palid. Cînd m-a văzut, nu i-a venit să-şi creadă ochilor : „Mamă, cum de m-ai găsit ? m-a întrebat. Ai umblat mult, m-ai căutat prin pădure ?" Ştii doar cum era Vitea ! L-am întrebat : „Ce-i cu tine, de ce eşti aşa de murdar ?" „Învăţăm, mamă, să tragem cu arma", mi-a răspuns. „Dar de ce eşti aşa de palid ?" „Mamă, parcă nu ştii ce vremuri trăim !" Şi-a cerut apoi învoire să lipsească de la apelul de seară şi a venit să mă petreacă — mă grăbeam să ajung la Moscova. Îmi amintesc că mergea în stînga mea şi era cu un cap mai înalt decît mine. Ronţăia nuci. I le adusesem eu. Era o seară atît de plăcută şi de liniştită... Vitea privea în depărtare, şi ochii lui aveau culoarea cerului. De pe atunci, se uita dincolo de lume. Şi-a luat rămas bun de la mine şi m-a sărutat pe obraz... sărutarea lui o simt şi acum... „Nu-i nimic, mamă, totul o să treacă..." Atunci l-am văzut pentru ultima oară. A doua zi s-a dus

și Fiodor Feodosievici pe acolo, dar n-a mai găsit pe nimeni. Plecaseră, lăsînd în urma lor cutii goale de conserve, haine — probabil că le dăduseră lucruri noi...

Elga Borisovna mută o linguriță de la locul ei, împinse într-o parte zaharnița, netezi din nou fața de masă.

— S-a prăpădit în patruzeci și doi, în prizonierat. La douăzeci și șapte octombrie.

— Elia ! Mukomolov se uită pieziș la degetele neveste-si, se foi nervos pe scaun, își înălță bărbuța, ațintind-o parcă spre fereastră. Nimeni nu ne-a comunicat că ar fi murit în prizonierat, mai mult ca sigur că de la Butovo au fost trimiși spre Elnea. Da, da, precis că-i așa. Acolo au fost lupte groaznice : tancuri, avioane în zbor razant. Iar ei, recruți — niște băiețandri, pictori, profesori cu cîte o armă la doi inși... să înfrunte tancurile ! Au fost încercuiți, cîteva mii. Știi, Elia, pictorul Sevastianov, care a fost și el acolo, a izbutit să fugă din captivitate, din Norvegia. Trăiește. Deci, dacă Vitea ar fi fost prizonier...

— Dacă ar fi fost în viață, s-ar fi întors. Nu, acuma nu mai cred în nimic. Nu-mi amintesc decît de ochii lui cînd contempla cerul.

Elga Borisovna lăsă capul în piept, își atinse ușor cu degetele obrazul drept, palid, unde parcă mai stăruia, cu toată trecerea timpului, acel sărut de la Butovo, apoi, stingherită, coborî mîna pe fața de masă și îi zîmbi lui Serghei printre lacrimi. Acesta asculta împovărat, amestecînd într-una cu lingurița în paharul de ceai.

Își dădea foarte bine seama că dacă s-ar apuca să-i povestească despre unii dispăruți fără urmă pe front și care s-au întors după un timp, așa cum o făcuse atît de stîngaci Fiodor Feodosievici, dacă ar consola-o, spunîndu-i că s-ar putea ca Vitea să trăiască și să se întoarcă acasă, ar însemna să mintă.

Cuprins de un acces de tuse, Mukomolov nu aruncă țigara, ci se ridică brusc de pe scaun, începu să se plimbe neliniștit prin cameră, cu mîinile la spate, trecînd pe lîngă ferestrele întunecate și pocnindu-și degetele.

— Recruții... izbucni el cu un glas sugrumat, întorcîndu-și capul spre ușă. Of, acești rezerviști recrutați din Moscova ! Cine au fost ei ? Elevi, studenți, profesori. Și aproape toți au pierit. Sînt sigur că printre ei o fi fost vreun Lev Tolstoi, un Repin, un Einstein.

Elga Borisovna izbucni în lacrimi, își acoperi copilărește fața cu palmele, șoptind :

— Serioja, scuză-l, scuză-l ! Fedea, te rog, vorbește mai încet, îl imploră ea printre lacrimi și se ridică să închidă ușa mai bine. Rămînînd acolo, își șterse ochii. Apoi, străduindu-se să zîmbească, îi explică lui Serghei : Bîkov, ori de cîte ori se ceartă cu cineva la bucătărie, îl amenință : „Vezi că te trimit la răcoare." Nu ți se pare ciudat ? Acum a ajuns director comercial într-o fabrică... A fost totuși maior, a luptat...

— Bîkov ? o întrerupse Serghei. Maior ! Ași ! A fost responsabilul unui depozit în Germania. Lîngă depozite nu se dădeau lupte.

Mukomolov îşi aprinse o nouă ţigară.

— Elia, nu schimba vorba, eu n-am de ce să mă tem. Sînt un dulău bătrîn, care a văzut multe şi nu se sperie cu una, cu două. Vreau să ştiu. Vreau să-l întreb pe Serghei Nikolaievici. El a fost prietenul băiatului meu şi-l întreb ca pe propriul meu copil, da, da... Serioja, dumneata cum crezi, Stalin ştia despre toate astea ?

— Nu ştiu, răspunse încet Serghei.

Mukomolov clipi încurcat, strivi între degete ţigara stinsă, spunînd : „Da, da" şi îndesă ţigara în scrumieră. Se aşeză la masă şi începu să soarbă cu zgomot ceaiul rece. Îşi mai turnă un pahar şi-l bău cu nesaţ, de parcă voia să-şi astîmpere o sete arzătoare apoi, tăcut, prinse a răsuci ţigări, repetînd din cînd în cînd, cu seriozitate : „Da, da".

Elga Borisovna continua să netezească faţa de masă ; degetele ei îşi făceau tot timpul de lucru cu ceva. Pe mîinile-i mici se desluşeau o mulţime de vinişoare albastre.

— Dumneata, Fiodor Feodosievici, parcă mai voiai să-mi spui ceva ? rupse tăcerea Serghei, privind chipul trist al lui Mukomolov.

Acesta tuşi, se foi, nările nasului său mare se dilatară.

— Da... generaţia voastră a fost educată minunat, începu Mukomolov, privind ţintă cutia de ţigări. Nu v-aţi îndoit de nimic, aţi crezut în toate, şi asta a fost foarte bine. Bunii voştri pedagogi v-au dat o educaţie excelentă. Mukomolov îşi trase convulsiv bărbuţa — ticul lui. Însă pentru noi, părinţii voştri, ceea ce s-a

întîmplat este îngrozitor şi de neînţeles. Copiii au murit, s-au prăpădit în lupte, în captivitate, iar părinţii au rămas în viaţă... E o nedreptate groaznică, monstruoasă — generaţia mai bătrînă nu trebuie să supravieţuiască niciodată celei tinere, pricepi, niciodată !

CAPITOLUL NOUĂ

O oră mai tîrziu, Serghei era culcat pe divanul din camera lui, cu lumina stinsă — consumul curentului electric fiind limitat. În sobă ardea focul.

Moleşită de căldură, pisica moţăia şi torcea lîngă soba în care lemnele trosneau, în timp ce pisoii, cu blăniţele jilave de cît fuseseră linşi, mieunau jalnic, căutînd cu lăbuţele sfîrcurile pîntecului moale.

Serghei apucă un pisoi — era călduţ, jilav, cu lăbuţele răsfirate — şi-l aşeză pe pieptul său ; făptura asta neajutorată, cu botişoru-i tremurător, prinse să se mişte, să miaune subţirel, ba chiar să se tîrască, tremurînd, lovindu-şi orbeşte năsucul umed şi gingaş de gîtul şi bărbia lui Serghei.

— Prostuţule, prostuţule, îi mîngîia el spinarea netedă şi lipicioasă.

În întunericul dens, răsună ţăcănitul unor bile de abac. În camera vecină, tatăl său contabiliza — îşi luase de lucru şi acasă.

Serghei mîngîie alene pisoiul ; îşi simţea inima grea, bîntuită de tristeţi şi nelinişti, aşa cum nu i se mai întîmplase niciodată de cînd fusese

demobilizat. Stătea culcat cu fața în sus și-și amintea de întîlnirea de la „Astoria" cu căpitanul Uvarov, de Nina, de seara petrecută la Mukomolovi și înțelegea că-i complet dezorientat, că-i lipsește o viziune clară, simplă asupra lucrurilor ; da, da, nu găsise nimic din ceea ce își imaginase cu o lună de zile în urmă, în timp ce călătorea spre casă, într-un vagon învăluit în fum de țigară ; da, da, nimic din ceea ce voise și sperase.

— Ei, de ce miauni, prostuțule, prostuțule ? șopti Serghei și puse înapoi în cutie pisoiul cu lăbuțele date în lături.

Liniștea serii se instăpînise în cameră. O pată portocalie, reflectată de flăcările din sobă, juca în voie pe perete ; se auzeau bilele abacului lovindu-se distinct, foșnetul unor hîrtii ; se mai auzea venind parcă de departe o muzică abia perceptibilă — cînta un patefon sau un radio. Să fi dat Konstantin drumul la radio ? O fi acasă ?

„Să-mi trăiesc și eu viața ca și Konstantin ? se întrebă el. Pe urmă ce voi face ? Adică mîine sau peste un an ? Ce-mi pun atîtea întrebări ? O să văd eu ce o să fie... O să le văd pe toate mai tîrziu... Important e faptul că sînt acasă... Din școala noastră am avut norocul să rămînem în viață numai doi inși, Konstantin și cu mine. Să fie asta doar o simplă întîmplare ?

În antreu zbîrnîi soneria. De trei ori. La celălalt capăt al casei se produse o oarecare animație — pași pe coridor, zgomotul ușii înghe-

ţate, deschise cu greu, vorbe. Pe urmă din nou o uşă trîntită cu pocnet, scîrţîind din balamale. Linişte. Apoi se auzi ţăcănitul întrerupătorului de lumină şi o bătaie timidă în uşă.

— Serghei Nikolaievici !

— Intră ! strigă Serghei, dîndu-şi jos picioarele de pe divan.

Din coridor pătrunse în cameră un fascicol galben de lumină. Bîkov, luminat din spate, se furişă în încăpere prin uşa întredeschisă : vocea lui avea ceva de om sătul, atunci sculat de la masă — de altfel mai mesteca încă.

— Ce întuneric, Doamne, Dumnezeule ! Aţi primit o scrisoare sau o citaţie, naiba ştie ce. De ce nu aprindeţi lumina ? Faceţi economie ?

— Daţi-mi-o, zise Serghei pe un ton nu prea politicos şi, ridicîndu-se, întinse mîna. La lumina becului din coridor desluşi clar — era o citaţie de la miliţie. I se făcea astfel cunoscut că a doua zi dimineaţă, la ora unsprezece, era poftit să se prezinte la maiorul Streşnekov. Mai aveţi să-mi spuneţi ceva ? îl întrebă el pe Bîkov, care privea înduioşat la cutia cu pisoi.

— Se spune că pisoii aduc noroc. Aş lua şi eu unul, zîmbi Bîkov. Îmi plac făpturile mici, chiar şi un pui de hipopotam, care arată atît de oribil, mi se pare atrăgător. Aţi văzut vreodată măcar unul ? Eu am văzut în parcul zoologic din Leipzig.

— Piotr Ivanovici, drăguţule, mi se pare că dumneavoastră sînteţi acela care ameninţaţi

pe locatari cu puşcăria. E adevărat? întrebă batjocoritor Serghei. Dumneavoastră, nu-i aşa?

Bîkov se arătă indignat.

— Prostii, ce prostii mai îndrugă unii oameni! Îmi dau seama că atunci, cu tatăl dumitale, m-am enervat. S-a enervat şi el, dar ce rost are să dai ascultare la toate prostiile ce se spun pe socoteala mea, Serghei Nikolaievici? Dumneata n-ai cum să mă cunoşti, căci înainte de război erai cît pisoiul ăsta. O să trăim şi o să vedem, locuim doar în aceeaşi casă. N-avem nimic de împărţit.

— Fiţi atît de bun... începu Serghei abia stăpînindu-se. Fiţi atît de bun şi închideţi uşa pe dinafară.

— Cu cine vorbeşti? se auzi vocea aspră a tatălui din camera vecină; se vede treaba că-l recunoscuse pe Bîkov după glasu-i baritonal.

— Degeaba, degeaba vorbeşti aşa, Serghei Nikolaievici. Noapte bună.

Bîkov dădu din cap a părere de rău şi se retrase grăbit, închizînd cu grijă uşa în urma lui. Paşii săi se mistuiră de-a lungul coridorului.

Serghei se aşeză pe marginea divanului. La lumina flăcărilor din sobă, citi din nou citaţia, care mai păstra ceva din frigul de afară. După asta, o ascunse în buzunar.

Din camera tatălui, se auzi zgomotul unui scaun dat la o parte, apoi paşi.

— Cu cine ai vorbit? îl întrebă bătrînul intrînd şi ştergîndu-şi obosit ochelarii. Cine a fost pe la tine? Ascultă, băiete, noi aproape că nu ne vedem.

8—1271

— A fost Bîkov. Mi-a adus o citaţie.

— Ce fel de citaţie? Iarăşi de la comandamentul militar?

— Nu. Sînt chemat la miliţie. Vreau să cred că nu ţi-e teamă de atîta lucru?

— De ce la miliţie?

— Am pălmuit ieri un ticălos.

— Erai beat?

— Nu.

— Să ştii că nu rezolvi nimic, stîlcind mutra cuiva.

Se lăsă tăcere.

— Asta-i părerea ta, vorbi Serghei.

Tatăl îşi şterse ochelarii şi îi vîrî în buzunarul de la piept al pijamalei; mişcările îi erau liniştite, fireşti; ochii săi miopi şi obosiţi mijiră spre soba unde duduia un foc bun. Şi gesturile astea blînde, poate prea casnice, aveau darul să-l irite pe Serghei — erau, găsea el, semnele unei slăbiciuni, pe care în nici un chip nu voia să o admită în ţinuta tatălui său. Nu se putu stăpîni şi zise ironic:

— Iată, eşti un vechi comunist, eşti, mi se pare, chiar un vechi cekist, răspunde-mi atunci la întrebarea: de ce-l suporţi pe Bîkov? Oare niciodată nu ţi-a trecut prin minte că în felul ăsta noi mituim o categorie de indivizi scîrboşi, da, da, îi mituim ca să nu ne deranjeze: le zîmbim, le dăm bună ziua şi tăcem, deşi ştim cîte parale fac? E adevărat ce spun?

— Ce ţi-a venit să aduci vorba despre Bîkov?

— Ştii foarte bine că la bucătărie individul ăsta zbiară la toată lumea. Nu face altceva decît să vă bage în sperieţi, iar voi aţi ridicat mîinile în sus şi v-aţi predat.

— Pe Bîkov nu-l poţi trage la răspundere pe baza vreunui paragraf din codul penal, Serghei. N-a omorît pe nimeni, vorbi tatăl, obosit, proptindu-şi coatele pe genunchi. Din păcate, fiule, există lucruri pe care nu le poţi dovedi. În luna august a anului patruzeci şi unu, am reuşit să salvez regimentul, scoţîndu-l din încercuire, dar un netot de politruc a pierdut seiful cu documentele de partid. Politrucul a murit, iar eu am rămas în viaţă şi era cît p-aci să plătesc fapta celuilalt cu carnetul meu de partid. Nici pînă astăzi nu mi s-a ridicat sancţiunea. Şi nu pot să întreprind nimic. Vezi deci, băiete, că în cazul de faţă nu există dovezi, iar eu sînt chemat să răspund în fosta mea calitate de comisar al regimentului. E dificil să ştergi o pată, mai ales cînd eşti comunist.

— Atunci ce-i de făcut? Serghei îşi privi mînios tatăl în faţă. Să răbdăm, să tăcem? Aşa să facem? Nu-uu! E mai bine să umblăm cu sancţiunea în spinare. Nu cumva şi vina politrucului ai luat-o asupra ta, ştii, aşa din bunătate sufletească? Spune-mi, eşti atît de milos cu toată lumea?

— În primul rînd, e foarte uşor să dai vina pe cei morţi. În al doilea rînd, Serioja, te sfătuiesc să nu te legi de nimeni, fără să chibzuieşti, rosti Nikolai Grigorievici, lăsîndu-şi stînjenit palma pe genunchiul lui Serghei. E nevoie

de răbdare, de fapte. Ticăloşia o poţi distruge numai prin fapte, dovezi, şi nu prin simple simţăminte. Revolta, indignarea nu pot dovedi esenţa unei crime. Ai dovezi împotriva celui pe care l-ai lovit ?

— Am dovezi suficiente ca să-l pot trimite în faţa Tribunalului militar.

— Martori ai, băiete ?

— Singurul martor sînt eu...

— Atunci, acest om te poate învinui de calomnie şi poate foarte uşor să te dea în judecată pentru lovire, pentru huliganism. În cazul de faţă, legea va fi împotriva ta.

Serghei se ridică.

— Mi se pare că ţi-i frică ? îi aruncă el iritat. Sau eşti din cale-afară de precaut ?

Tatăl se ridică şi el, buzele i se crispară, îşi privi fiul cu o nesfîrşită tristeţe, ca după o clipă de tăcere să rostească încet :

— După moartea maică-tii nimic nu mă mai sperie. Tăcu, apoi adăugă : Mă tem doar pentru tine ; şi asta numai de cînd te-ai întors şi duci o viaţă pe care eu n-o înţeleg.

Adus din spate şi tîrşîindu-şi papucii vechi, se îndreptă spre camera sa. Pentru o clipă se opri în faţa uşii şi, învăluit de întuneric, încheie :

— E o lună întreagă de cînd tu nu mă numeşti în nici un fel. Înţeleg, pentru anii tăi cuvîntul „papa" este depăşit, atunci barem spune-mi tată. Aşa o să-ţi fie mai uşor şi ţie, şi mie.

„Oare de ce i-am vorbit atît de urît ? Nu a meritat din parte-mi o asemenea atitudine ! gîndea Serghei ceva mai tîrziu, pe stradă, trăgînd adînc în piept aerul rece, îngheţat. N-am nici un drept să-i vorbesc aşa. De ce oare prezenţa lui mă irită ? De ce sînt pornit împotriva lui ?"

La colţul străzii intră într-o cabină telefonică îngheţată bocnă. Ridică receptorul lunecos, acoperit de promoroacă, şi, suflînd ca să-şi încălzească degetele, formă numărul Ninei. Aşteptă mult timp ca să i se răspundă ; ţîrîitul prelung ce răsuna în receptor îl alarmă. Cînd, în sfîrşit, se auzi păcănitul receptorului ridicat şi o voce femeiască înăsprită de tutun rosti „alo", el spuse :

— Vă rog, cu Nina Alexandrovna.

— Nu-i acasă, drăguţă, Nina Alexandrovna a plecat, pufni în aparat glasul răutăcios al femeii.

Serghei agăţă brusc receptorul. Un timp se uită nehotărît, îngîndurat, la aburul respiraţiei sale ce se aşternea pe peretele îngheţat al cabinei, zgîriat cu numere de telefon pînă şi pe geamul acoperit de chiciură, pe care cineva scrijelise cu o monedă o mutră caraghioasă, cu buzele răsfrînte şi nasul lung.

Scrîşnind din dinţi, formă numărul lui Konstantin şi imediat îi auzi glasul : „La aparat"... Era un glas vesel, plăcut, amestecat cu un crîmpei de muzică de dans, venită parcă de pe altă planetă.

— Ia mai slăbeşte-mă cu... „la aparat", îl repezi Serghei. Ce se aude la tine — patefonul, ai musafiri ?

— Uite, am să-ţi dezvălui întregul secret, dar să nu-l mai spui nimănui, continuă Konstantin clefăind. La mine în cameră sînt prezenţi : subsemnatul, aparatul de radio şi sandvişurile de pe masă ! Dar cu tine ce-i, în loc să vii la mine, te-ai apucat să-mi telefonezi ? Aşa de greu îţi vine să urci la primul etaj ?

— Kostik, am nevoie de tine. Vino pînă la metro, staţia „Paveleţkaia".

— Ce vorbeşti, nene, ce ţi s-a întîmplat ? Bani ? O femeie ? Konstantin se opri din mestecat. Îmi trag nădragii şi într-o clipită sînt acolo. Nu există cetate pe care să nu fiu în stare...

Lîngă staţia de metro, prin aburul geros stîrnit de uşi, era un du-te-vino neîntrerupt. Trenurile rapide subterane aduceau din adîncurile tunelurilor încălzite o mare mulţime. Cu gulerele paltoanelor ridicate, oamenii se împrăştiau imediat, făcînd să scîrţîie zăpada sub paşii lor. Pe la colţuri, se auzeau strigătele voioase şi cam răguşite ale vînzătorilor de ţigări — nişte vlăjgani, îmbrăcaţi cu pufoaice — care strigau : „«Kazbek», «Kazbek», grăbiţi-vă să cumpăraţi ! Faceţi provizii pentru Anul nou !" Alţii bîiguiau cu buzele îngheţate : „«Belomor» cu bucata, «Belomor» cu bucata !"

Serghei se uită atent la mulţimea ce se îndepărta de uşa metroului, căutînd pe chipurile bărbaţilor şi în mersul grăbit al femeilor, să le ghicească preocupările, să descopere lucrurile

comune care îi leagă. În mulţime, văzu un bărbat în vîrstă, cărînd un brad, învelit într-un sac. Alături, păşea o tînără femeie care, din cînd în cînd, îşi ridica privirile vesele spre el. Şi Serghei îşi aminti că Anul nou bate la uşă, dar nu încercă înfrigurarea de altă dată în preajma unei sărbători, ci, dimpotrivă, descoperi în suflet un simţămînt de îngrijorare.

— Te salut la modul cel mai categoric ! Mă aştepţi de mult ? Konstantin îi întinse o mînă caldă, scoasă dintr-o mănuşă îmblănită. Era bine îmbrăcat. Purta o scurtă de blană, un fular roşu de lînă în jurul gîtului, iar pe cap o căciulă frumoasă de ren tînăr : E-e, ce-i cu mutra asta încruntată, nu cumva ţi-ai pus în gînd să rezolvi tu toate problemele mapamondului ? Dă-le naibii, tot n-o să reuşeşti. Mai bine hai să intrăm undeva, să bem o bere.

— Ba mai bine să respirăm aer curat, replică Serghei, posomorît.

După ce se îndepărtară de metro şi de aburul lui cald, care răzbea prin uşile holurilor, începură să simtă tăişurile ascuţite ale gerului, frigîndu-le faţa.

— Miliardarii americani, pentru a-şi întări sănătatea, practică gimnastica respiraţiei, vorbi Konstantin, nesuportînd tăcerea aşternută. Cînd zic patru — inspiri, tot la patru — expiri. Hai să facem noi inspiraţia, pornind cu piciorul stîng... Să facem, frate, ca la armată.

Tăcut, Serghei se uită dintr-o parte la obrazul oacheş, împurpurat, plin de sănătate al lui Kon-

stantin, în timp ce acesta, pufnind, îşi freca bărbia cu mănuşa.

— Sînt gata să te ascult, Serioja, ce nenorocire ţi s-a întîmplat ?

— Nici una. Te rog să mergi şi să taci.

— Nu pot, exclamă rugător Konstantin şi-şi frecă aprig urechea. Nu mă îndoiesc că primăvara e plăcut să te plimbi, mai ales cu o fată drăguţă la braţ, dar acùm, îţi spun drept, am degerat cu totul. Şi să ştii că încă de la Stalingrad m-am săturat de ger. Mi-a fost de ajuns. Acum aş prefera să intrăm undeva. Chiar şi la bufetul unde am mai fost.

Ajunşi acolo, Konstantin salută în dreapta şi în stînga pe cunoscuţi şi îşi croi drum cu o politeţe lipsită de ceremonie printre mesele la care oamenii stăteau şi pe scaune, şi în picioare, împingînd pe unii, aruncînd cîte o glumă altora („Fraţilor, toţi trebuie să avem un loc sub soare !"). În cele din urmă, găsi într-un colţ al localului o măsuţă, făcu curat un colţişor şi strigă peste capetele celor din jur :

— Şurocika, bucuroasă de oaspeţi ? Atunci, două halbe !

Fură serviţi. Berea era caldă, o sorbiră din nişte căni groase, din care se revărsa spuma. Konstantin presără marginea cănii cu un strat de sare şi sorbi cu poftă, zîmbind şi pufăind pe nas :

— Zău, Seriojka, uită-te puţin în jur, parcă ar fi un adevărat club al foştilor combatanţi !

În bodegă era lume multă, înghesuială şi fum de ţigară, din care cauză lampa din tavan ardea

cu o lumină tulbure, de parcă ar fi fost învăluită într-un fum albăstrui. În aerul închis, mirosind a bere, a votcă şi a haine jilave, glasurile vuiau, discuţiile se amestecau cu exclamaţiile care nu mai conteneau printre cei cu mantale militare. Se puteau auzi crîmpeie de fraze cunoscute, folosite nu demult, specifice vremurilor de război : „Capul de pod de pe Oder..." ; „Lîngă Jitomir, tancurile lui Manstein înaintau..." ; „În patruzeci şi trei ocupaserăm un cap de pod la Bukrinsk, şi din cinci în cinci minute ne cîntau «vaniuşile» [1]..." ; „Bombardamentul e un fleac, frăţioare, lucrul cel mai neplăcut — sînt minele..."

Discuţiile bărbaţilor erau din ce în ce mai înfierbîntate, forfota devenea tot mai densă, uşile îngheţate se închideau şi se deschideau continuu, lăsînd să pătrundă pale de aer rece, care se făceau totuna cu fumul ce plana deasupra capetelor. În această învălmăşeală, la tejghea, sprîncenata Şurocika, cu obrazul tînăr şi rumen, apărea şi dispărea mereu zăngănind din pahare.

— Nu ţi-am spus că aici e un adevărat club ? repetă Konstantin şi, suflînd în gulerul de spumă al halbei, îl întrebă pe Serghei. Ce s-a întîmplat ? De ce eşti atît de pornit ?

— Sînt într-o dispoziţie tare tîmpită, se explică Serghei.

— De ce „tîmpită" ? Te pomeneşti că te mustră conştiinţa că l-ai pocnit ieri peste bot pe jigodia aia de la „Astoria" ? ...Dă-l naibii ! Tre-

[1] Poreclă dată de ostaşii sovietici tunurilor reactive germane.

buie însă să ţi-o spun : din punct de vedere tactic, ai fost cam imprudent, îl căutai pe dracu cu tot dinadinsul. Konstantin sorbi o înghiţitură de bere.

Serghei se încruntă, îşi descheie nemulţumit mantaua (era înăbuşitor de cald), îşi dădu căciula pe spate, scoase o ţigară şi scăpără încet bricheta. Se gîndi iritat că din nou Konstantin se arăta mai cu experienţă, mai chibzuit decît el. Spuse :

— Ei, zi ce mai ai de zis !

Konstantin continuă pe un ton serios :

— Nu trăim încă în comunism, iar în zilele noastre, oricît de greu ne-ar fi să recunoaştem, hîrtiile, adeverinţele acţionează în chip miraculos. Tu nu le ai. Vreau să spun că împotriva lui Uvarov n-ai dovezi negru pe alb. Konstantin îşi şterse mustăcioara şi-şi făcu ochii mici. Cu ce probe poţi să-l dai gata ? Pe mulţi îi auzi acum strigînd că au fost pe front şi au luptat. Dar cum poţi dovedi cîţi au luptat cinstit ? Nu, nu-i posibil. Noroc că totul s-a terminat cu bine. Dă-o naibii toată povestea asta !

— Stai, că nu s-a terminat, îl întrerupse Serghei. Sînt chemat la miliţie. Mîine. Am să încerc să dovedesc tot ce ştiu...

În local, zarva devenea din ce în ce mai mare, uşa se deschidea fără contenire, oamenii intrau sau plecau, un fum gălbui se ridica învăluind lampa din tavan.

— Nu te sfătuiesc ! Vezi, asta nu, rosti Konstantin răspicat, aplecîndu-se peste masă spre Serghei. Ai să demonstrezi pe dracu ! Războiul

s-a terminat. Victoria-i a noastră! Cine crezi că o să stea să elucideze toate cîte s-au petrecut pe front. O să ţi se spună: războiul e război — şi în război oamenii mor. Cine are dreptate şi cine-i vinovat — acum e prea tîrziu să se mai cerceteze. Crede-mă, Seriojka, eu am fost demobilizat cu un an mai devreme decît tine şi m-am lecuit de multe. Tu mai arzi încă, nu te-ai potolit. Cît priveşte ticălosul acela, nu-mi pare de loc un naiv. Ce dracu ai cu el?

— Uneori aş vrea să te azvîrl cît colo cu toată experienţa ta! îi replică Serghei cu răutate. Pentru mine e de neînţeles şi prietenia ta cu Bîkov, drăguţul nostru vecin.

— Ţin să-ţi amintesc că lucrez ca şofer la fabrica condusă de dumnealui. Prin urmare, e şeful meu, şi a te certa cu şeful, înseamnă să scuipi împotriva vîntului.

— Ce tîmpenie!

Konstantin lăsă capul întristat, uitîndu-se la halba lui cu bere.

— Nu vreau să-ţi impun părerile mele cu de-a sila. Am spus numai ce gîndesc. Ştiu, ştiu... murmură el. Dacă sfatul ăsta ţi l-ar fi dat Vitea Mukomolov ar fi fost cu totul altceva. Da aşa... Pentru tine eu nu-s decît un prieten de mîna a doua, port chiar pecetea „calitatea a doua". Este?

Konstantin presără sare pe marginea halbei, dar nu bău, stătea nemişcat, prefirînd încet sarea printre degete.

— Să plecăm de aici, propuse Serghei cuprins de un sentiment de nemulţumire faţă de Konstantin şi de sine însuşi.

Afară, în stradă, chiciura avea în întunericul nopţii reflexe de mică.

CAPITOLUL ZECE

— Am fost chemat. Poftim citaţia. Livretul meu militar e la dumneavoastră.

— Aşa, Vohminţev Serghei Nikolaievici, născut în anul una mie nouă sute douăzeci şi patru... Căpitan în rezervă ? Aşa. Ei... Pentru scandalul provocat într-un local public eşti amendat cu douăzeci şi cinci de ruble.

— Atîta tot ? Pentru asta m-aţi chemat ?

Serghei era reţinut, cuviincios, dar după felul sacadat în care rostea cuvintele, îi ghiceai încordarea.

— Nu-ţi convine ? Maiorul de miliţie îşi privea atent vîrful peniţei. Ţi-ar conveni mai bine dacă am trimite cîte o adresă la comandamentul militar şi la organizaţia de partid de care aparţii ? Te-ai purtat într-un mod nepermis, ai bătut un om — pentru toate acestea legea prevede trimiterea în judecată ! Ai noroc că omul acela, amicul dumitale, cel lezat fiziceşte, nu are de gînd să-ţi intenteze acţiune. Recunoşti, nu-i aşa ?

Maiorul era tînăr, rumen, avea o chelie prematură, acoperită cu grijă de cele cîteva şuviţe de păr aduse din părţi. Stătea pe scaun, cu coatele proptite în masa de lucru, despărţit de Serghei printr-o bară de lemn. Tonul lui ostil, figura

sa distantă, oficială, nu erau de natură să-l îndemne pe Serghei să se apere. Se vedea cît de colo că maiorul își îndeplinea o obligaţie de serviciu şi nimic mai mult, şi că dădea crezare, ca cei mai mulţi dintre muritori, numai faptelor, iar nu vorbelor.

Serghei rosti sec :

— Dimpotrivă, eu aş fi preferat să mă dea în judecată. N-am nevoie de iertarea lui.

— Aşa, care va să zică ! Maiorul aruncă tocul, își împreună mîinile. Nu cumva nu ţi-e bine ? Sau poate credeţi că la miliţie noi ne distrăm şi vă puteţi permite să spuneţi tot ce vă trăsneşte prin cap ? Ia te uită, Mihailov, ce fel de combatanţi ne-au mai sosit ! se adresă maiorul unui miliţian care stătea lîngă uşă cu un aer posomorît. Nu-i ajunge amenda, mă rog, mai vrea şi proces. Dar dumneata, cetăţene, îţi dai seama ce vorbeşti ? Îţi dai seama ?

— Îmi dau seama, ripostă Serghei. Dumneavoastră socotiţi probabil că eu l-am lovit pe omul acela pentru că eram beat sau numai aşa, pentru că aveam pur şi simplu chef să mă iau la bătaie cu cineva...

— Faptele rămîn fapte, îl întrerupse maiorul, trăgînd spre dînsul un dosar deschis, şi luînd un toc. Nu el te-a lovit, dumneata l-ai lovit. Şi-acum, nu te supăra, cetăţene, am treabă... Se pare că totul e limpede. Ar trebui să fii recunoscător soartei că ţi-a surîs. După ce te ţii de prostii, mai faci şi pe nevinovatul. Nu-i frumos. Eşti liber, cetăţene Vohminţev. Nu te mai reţin.

Şi te sfătuiesc să fii mai serios. Să nu compromiţi reputaţia pe care o presupune gradul de ofiţer.

Tonul şi privirea plictisită, parcă înceţoşată, a maiorului, vădeau compasiunea şi oboseala pe care le resimţea în faţa acestui caz banal, asemănător cu alte zeci. Serghei sesiză cu claritate situaţia şi brusc totul i se înfăţişă meschin, umilitor şi neplăcut.

— Tovarăşe maior, aş vrea să vă spun că oamenii se bat nu numai la beţie, adăugă Serghei în silă. Iar în asemenea împrejurări nici miliţia, nici amenda n-ajută la nimic.

Ieşi în stradă ; după mirosul acru din biroul miliţiei, trase cu nesaţ în piept aerul tare şi geros de afară. Larma tramvaielor, albul zăpezii pe caldarîmul scăldat în soare, înghesuiala şi vălătucii de abur din staţiile de troleibuz, chioşcurile cu jucării şi podoabe pentru pomul de iarnă, brăduţii mici cu miros de răşină ce se vindeau pe la colţurile străzilor ca pîinea caldă, aminteau de unul şi acelaşi lucru — apropierea sărbătorilor. Serghei recapitulă în gînd discuţia cu maiorul şi se enervă iar... „Mă rog... Eu am o răfuială cu Uvarov. E o chestie care mă priveşte personal ! Aşa că nimic nu s-a terminat încă."

Urcă într-un autobuz şi se duse spre strada Şabolovka, la şcoala de şoferi, unde depusese actele cu cîteva zile în urmă, ascultînd de sfatul lui Konstantin.

Cînd i s-a spus că a fost admis la cursul seral şi că lecţiile vor începe la 2 ianuarie, Serghei nu simţi nici un fel de bucurie, aşa cum se aştep-

tase, ci doar o momentană senzație de ușurare. De îndată ce părăsi însă clădirea școlii — o căsuță scundă în fundul unei curți — avu impresia că se amăgește pe sine însuși.

În stația Serpuhovka, coborî și o luă pe jos, străbătînd pînă la strada Zațepa niște străduțe necunoscute. În văzduhul liniștit, fără pic de vînt, al înserării de iarnă, ninsoarea cădea molcom. Atingerea ușoară, gîdilitoare, a fulgilor, îi răcorea obrajii. Ultimele raze ale amurgului îmbujorau melancolicele curți cu troiene pînă la ferestre, străbătute de poteci înguste. Portarii cărau zăpada pe niște tîrșitoare.

Fundăturile răsunau de chiotul vesel al copiilor care patinau și loveau caldarîmul înghețat cu crosele de hochei. Luminile încă nu se aprinseseră. Se înstăpînise tihnitul ceas al înserării de iarnă, cînd zvonul îndepărtat al tramvaielor se aude prin acele locuri ca venind de peste mări și țări.

Serghei se opri la un colț de stradă, în fața unei vitrine cu fotografii. Era atras întotdeauna de fotografiile oamenilor necunoscuți — fiecare chip cu o viață pe care nu aveai cum s-o cunoști sau s-o ghicești. Se uită îndelung la figurile zîmbitoare ale unor fete luate din semiprofil și la chipurile mai din topor ale unor soldați, ai căror pumni împietriți într-o viguroasă strîngere de mînă erau simbolul neclintitei prietenii. Iată și un căpitan tînăr, cu o expresie îngîndurată, alături de o fată cu privirea fixă și părul numai inele. Privi îndelung fotografia, încercînd să pătrundă destinul și caracterul acestor oameni.

Oare cine erau ? Pe unde-şi trăiesc viaţa ? Au iubit, iubesc oare ?

„Dar eu cum sînt, nefericit ? se întrebă el. Nu, cuvîntul «nefericit» nu se potriveşte în cazul meu... Să fii şofer, să duci o viaţă liniştită şi tihnită, să te însori — asta o fi fericirea ? Oare căpitanul din fotografie este fericit ?"

CAPITOLUL UNSPREZECE

— Hai, intră odată, dezbracă-te. Mă bucur că ai venit !

Se apucă să-i descheie grăbită nasturii reci ca gheaţa ai mantalei mirosind a ger.

— Să ştii că nu-s singură. Nu te sinchisi de asta şi intră.

— Da cine-i la tine ? o întrebă Serghei, îmbrăţişînd-o. Cine-i la tine ? repetă el, ţinînd-o la pieptul său.

— Să intrăm în cameră, repetă Nina. Mă faci să îngheţ aici. Agaţă mantaua acolo...

Îi deschise uşa şi, după frigul de afară, trecînd pragul camerei, se lăsă învăluit de căldura, liniştea şi confortul încăperii ; brusc însă se opri locului : pe divanul din colţul camerei, zări, în reflexul verzui al lămpii de masă, figura unei femei ; părul îi acoperea o jumătate a feţei. Serghei se răsuci spre Nina şi o întrebă încurcat :

— Cine e ?

— Seriojka ! şopti speriată Nina. E Tania, faceţi cunoştinţă, rosti ea, de data aceasta cu glas tare, şi se apropie, grăbită, de femeia ce stătea ţeapănă pe divan. Ţi-l prezint pe Serghei..

— Mi se pare că ne cunoaştem, îngînă el.

De fapt, Serghei o recunoscuse de îndată ce-i zărise părul blond, fruntea bombată, mîinile pline. Îşi reaminti limpede faţa-i schimonosită de plîns, care se strecura prin mulţime, batista mototolită cu care ştergea încetişor obrajii lui Uvarov căzut la pămînt. Retrăi pînă şi senzaţia de culpabilitate pe care o încercase văzînd-o plîngînd.

— Bună ziua, zise Serghei pe un ton oficial. Să vedeţi, eu nu voiam să...

Ea înălţă bărbia, lăsînd să i se vadă gura cu buzele strînse.

— Vă rog, nu e nevoie ! Lăsaţi ! Vă rog nu-mi mai spuneţi nimic. Nu sînt în stare ! Nu vreau să aud...

— Îmi cer scuze, nu pentru purtarea mea faţă de el, ci faţă de dumneavoastră, zise Serghei înnegurat.

— Dumneata... dumneata ai face bine să taci.

Se ridică, şi atunci i se văzu talia îngroşată, care, fără să ştii de ce, te făcea s-o compătimeşti ; îi aruncă lui Serghei, apoi Ninei, o privire plină de ură şi, muşcîndu-şi buzele, se năpusti spre cuier, îşi smulse de acolo paltonul şi broboada de lînă şi se îmbrăcă în grabă. Cînd fu gata de plecare, se întoarse brusc spre el, de parcă ar fi fost hăituită.

— Mă mir de tine, Nina !

Şi ieşi, trîntind uşa de la coridor, apoi pe cea de la intrare.

— Of, Doamne ! rosti încurcată Nina, aşezîndu-se pe divan şi strîngîndu-şi genunchii între

palme. Cît de ciudate sînt toate, Doamne... Doamne !

Serghei rămase în picioare, cu mantaua încă pe el.

— Ce înseamnă asta ? o întrebă după un moment de tăcere.

Nina își încreți fruntea, îl privi rugător, apoi se ridică și, închizînd ușa cu cheia, spuse cu un aer stingherit :

— Nu te bosumfla, te rog.

Nu se apropie de el, ci de oglindă și, încercînd să-l imite, își încruntă sprîncenele, își umflă obrajii, începu să se strîmbe, să scoată limba. Apoi, dîndu-se înapoi cu grijă, spuse încet, privindu-l prin apele oglinzii :

— Ia te uită, zîmbi ea. Vino să te vezi. Hai, vino ! Ce mutrișoară acră faci... Fie, uite, o să-ți explic despre ce-i vorba. Tania este prietena mea încă din facultate. Te-ai lămurit ?

Apropiindu-se de el cu un aer sigur de sine, îi luă căciula și o puse pe etajeră, îi trase mantaua de pe umeri și-l așeză pe divan lîngă dînsa.

— Ei, acum spune-mi ce găsești atît de neobișnuit în tot ce-ai văzut ? De altfel, să știi că mie nu-mi place să dau explicații și să demonstrez ceea ce este limpede și nu se cere demonstrat. E o cheltuială inutilă de forțe sufletești. Tania a plecat și gata. Acum te-ai lămurit, da ?

— Aș vrea să te întreb ceva... zise el. Și Uvarov te vizitează ?

— Nu, îl asigură ea. Uvarov ?! De unde pînă unde ? În seara aceea, am sărbătorit reîntoarcerea mea la Moscova. Tania a venit însoțită de el

— asta a fost şi nimic mai mult. Şi acum, ajunge, te rog! Vezi, eu nu-ţi pun întrebări despre cunoştinţele tale.

— Vreau ca totul să fie limpede.

— Şi pentru ce anume vrei să fie limpede?

— Pentru că îmi plac situaţiile clare.

— Cum adică, Serioja?

— Pricepi foarte bine despre ce-i vorba.

— Zău că nu pricep nimic. Mă întreb însă: să fie oare războiul de vină, el să-i înăsprească pe oameni într-atît?

Ocolind întrebarea, Serghei stărui:

— Nina, cine erau aceia care au fost cu tine la restaurant?

— Ia, nişte tineri, Serioja, vorbi ea tărăgănat, cunoştinţe de-ale mele din expediţii. Geologi. N-au fost pe front. Nu-ţi seamănă... Sînt altfel.

— De unde ştii? Doar nu mă cunoşti?

— Încerc să te ghicesc. Şi-apoi, nici tu nu mă cunoşti, Serioja...

Un timp tăcură.

— Întotdeauna eşti aşa ca acum? o întrebă el încurcat. Ştii, nu mi te pot închipui undeva, prin Siberia, în pufoaică. Cred că cei cu care ai lucrat pe acolo nu făceau nimic altceva decît să se zgîiască la tine.

Ea zîmbi şi i se uită în ochi.

— Da de unde! Eroare... Oare poţi să te zgîieşti la o femeie ca asta? Uită-te la mine... Nina îşi încruntă sprîncenele şi vorbi, îngroşîndu-şi vocea: „Tovarăşe Sidorkin, vezi că la dumneata scocurile iar nu sînt în ordine. Unde-s mostrele

dumitale ? De ce nu sînt spălate ?" Ei, ce zici ? Aşa arată o femeie atrăgătoare ? Mă îndoiesc !

Izbucni în rîs, se înclină uşor spre dînsul şi îşi ascunse după ureche o buclă castanie. El, la rîndu-i, urmărindu-i plin de curiozitate trecerile bruşte de la o stare la alta, izbucni în rîs. O cuprinse de umeri :

— Nina, e de ajuns să-ţi aud glasul, că îmi şi vine să iau poziţie de drepţi. Dacă ai mai fi spus „Ce-i cu dumneata, tovarăşe, eşti în prima zi de armată, de nu cunoşti regulamentul ?" şi m-ai fi dat gata. Zău că mi-ar plăcea să-mi fii comandant.

— Cît de uşor ne înşelăm noi uneori ! observă Nina. Nu, nu, să ştii că nu mă cunoşti încă.

— Cu toate astea, m-am întrebat — ce anume iubeşti şi ce anume urăşti ? De ce mi-am pus o asemenea întrebare ? Nici eu nu ştiu.

— Urăsc tot ce urăşti şi tu.

Dîndu-şi capul pe spate, se uită la Serghei cu o privire ce se străduia să fie calmă.

— Eu, de pildă, şi astăzi urăsc ciocăniturile puternice în uşă.

Se ridică, se îndreptă spre uşă, îşi lipi urechea de ea, ca şi cînd ar fi vrut să asculte ceva, ciocăni de trei ori, încet, apoi se întoarse spre Serghei, adăugînd :

— Şi glasul care spune : „Deschideţi, poşta !..."

— De ce ?

— Pentru că în timpul războiului, poşta mi-a adus două veşti îngrozitoare. Şi amîndouă

noaptea. Prima, îmi comunica moartea tatei. A doua, moartea fratelui mai mare. De mama, ce să-ți spun — s-a prăpădit la Leningrad. Cred că acum mă poți înțelege.

— Da.

— Atunci ce anume ți se pare neclar în ființa mea? întrebă înciudată Nina și încheie: Cînd văd factorii poștali, îi ocolesc. Urăsc războiul și mi-e frică de el. De aceea poate, deși foarte multe femei mai poartă pufoaică și cizme eu port rochii și pantofi, pricepi tu? Nu mi-a fost de loc ușor să trăiesc... Și nici acum nu-mi este.

Veni din nou lîngă el, pe divan.

— Cum de ți-a trecut prin minte că aș putea să te judec sau să te condamn? Pentru ce? Serghei o îmbrățișă și, zărind pe umărul puloverului ei gri o pată întunecată — urma unei țesături făcute în grabă — vorbi în șoaptă, cu o voce aproape sugrumată de duioșie: Nu, n-aș putea să te judec. Tu așa ți-ai închipuit?...

Ea își frecă obrazul de bărbia lui și nu scoase o vorbă.

Deodată, Serghei auzi niște sunete regulate, care deveneau tot mai distincte, întețindu-se clipă de clipă. Nu-și dădu seama imediat că este tic-tacul deșteptătorului de pe noptieră. Deșteptătorul ticăia calm și egal, măsurînd timpul. În tăcerea ce se așternuse, Serghei avu revelația clară că în viața lui se petrece ceva extraordinar, ceva ce așteptase și dorise dintotdeauna și, gîndind asta, simți deodată în ceafă respirația caldă a Ninei, apoi i-auzi glasul.

— Vezi tu, pe front, ar fi putut să te ucidă, şi atunci... niciodată...

— Asta nu, rosti el.

— Fie cum zici tu.

— Nu, pe mine nu mă puteau ucide.

Ea se lipi de dînsul tăcută şi încremeni astfel, privind peste umărul său.

— Rămîi aşa !... Ah, dacă ai şti ! Uneori mă cuprinde şi groaza cînd mă gîndesc.

— Vezi bine că trăiesc, că nu mi s-a întîmplat nimic. Eram convins că n-o să mă omoare.

Nina nu-i răspunse, se ridică de pe divan, se apropie de fereastră, dădu perdeaua la o parte, încălzi geamul cu respiraţia ei, apoi atinse cu un deget desenul florilor de gheaţă.

— Ce-ai de gînd să faci de-acum încolo, Serioja ?

— Ţi-am mai spus — o să urmez o şcoală de şoferi. Mi se pare că pe tine nu te prea încîntă perspectiva asta.

— Desigur că nu-i rău să fii şofer, spuse Nina. Ştiu însă că la Institutul de mine şi metalurgie s-a deschis o secţie pregătitoare. Am cîteva cunoştinţe acolo, care mi-au spus că tinerii veniţi de pe front sînt admişi cu dragă inimă.

— Nina, pînă şi tabla înmulţirii am uitat-o, pentru mine cinci ori cinci fac patruzeci. Serghei izbucni în rîs. Nu mai am răbdare să stau în bancă. Înseamnă că la institutul acela e vorba de minerit. Nu-i aşa ?

— Şi de minerit.

— Despre minerit doar atîta ştiu : cărbunii se extrag din mină.

— Bravo ! Văd că ai cunoştinţe extraordinare, cred că o să te primească fără examen, îl încurajă Nina. Serios, fără examen. Gîndeşte-te singur... Nu intenţionez să-ţi dau nici un sfat.

— În clipa de faţă nu vreau să mă gîndesc la nimic. De altfel, nici nu sînt în stare.

Se ridică şi o trase spre dînsul ; simţi asprimea lînii din care era tricotat puloverul ei, şi din nou i-apăru în faţa ochilor pata aceea mică, întunecată, de pe umăr — urma unei ţesături făcute în grabă ; şi-apropie gingaş buzele, acoperindu-i părul moale cu sărutări.

— Nu ştiu, ce-o fi însemnînd asta ? şopti el cu o voce puţin tremurată. Cine eşti ? Ce m-a atras spre tine ? Tu ştii oare ? Nu sînt în stare să pricep cine eşti. Şi, în general, ce mi se întîmplă ?

— Sînt o femeie obişnuită şi urîtă, Serioja. Atît şi nimic mai mult, zîmbi ea.

— Nici tu nu pricepi mai nimic din ce mi se întîmplă şi nici eu singur nu pricep, zise Serghei, luîndu-şi într-adins un ton glumeţ. Dar mărturisesc că aş pricepe totul, dacă ai accepta să te măriţi cu mine. Vrei ?

— Nu, scutură ea din cap, rîzînd. Mă rog frumos, dar tu cine eşti ?

— Cine sînt ? Un fost comandant de baterie, actualmente un ins oarecare, fără o ocupaţie anume. Sînt sărac, necăsătorit şi simt o atracţie ameţitoare, irezistibilă, faţă de o femeie. De ce ? Nici eu n-aş putea răspunde. Asta-i tot. Cea mai scurtă autobiografie şi care nu are nevoie de nici o verificare.

După o clipă de tăcere, Nina rosti fără să mai rîdă :

— Toate astea le ştiu. Dar mai departe, ce-o să fie ?

— Păi... va să zică nici tu nu înţelegi ce înseamnă asta...

— Şi dacă nu pot răspunde cererii tale ?

„Ce tot îndrug eu ? Pentru ce, aşa, dintr-o dată, am început să trăncănesc despre asta ?" îşi reproşă el. Totuşi, continuă cu un calm exagerat.

— Asta ar vrea să însemne că tu nu mă prea iubeşti, nu-i aşa ?

— Serioja-a, şopti Nina, căutîndu-i privirile, eu ţin la tine, uite cum... Şi, aplecîndu-se, îşi atinse vîrful buzelor cu mîna. N-ai înţeles ?

— Nu.

— Bine, dacă vrei, am să-ţi spun, continuă ea, netezindu-i reverul hainei.

— Asta şi vreau.

— Sînt măritată, Serghei. Soţul meu e geolog. Acuma se află în Kazahstan. La Bet-Pak-Dala. Eu însă l-am părăsit.

— Cum aşa ? întrebă Serghei încet, urmărind plimbarea uşoară a degetelor pe reverul hainei.

— Să nu ne stricăm dispoziţia. Degetele îi alunecară mîngîietor pe mîneca hainei. Şi acum, sper că n-ai de gînd să-ţi schimbi atitudinea faţă de mine ?

— N-am bănuit că eşti măritată, îngînă Serghei cu jumătate de glas.

Două ore mai tîrziu, se îndrepta spre casă. Era singur pe strada cufundată în liniştea nopţii, geamurile erau întunecate. Promoroaca strălucea

în cornişe, pe clanţele uşilor. Sub lumina scînteietoare a lunii se simţea mai tare asprimea gerului.

„Mi-e totuna dacă a fost sau nu măritată, dacă mai e şi acuma, gîndi el. O iubesc. Da, o iubesc mult şi nu-mi trebuie nimic altceva... Vreau doar să am noroc. Să am noroc în toate. Aşa cum am avut în război..."

CAPITOLUL DOISPREZECE

Zărindu-l pe Serghei în staţia de tramvai, Konstantin opri camionul, coborî grăbit geamul şi-i făcu semn cu mîna din cabină.

— Pe unde te poartă vîntul ? Nu te-am mai văzut de o mie de ani. Urcă.

— Da tu încotro ? Salut şoferilor !

Serghei se urcă în cabina care mirosea a ulei încins, îi aruncă lui Konstantin o privire piezişă şi-l întrebă :

— Mi se pare că nu ne-am mai văzut de o săptămînă ? Ce mai e nou ?

Îmbrăcat cu o scurtă de piele, cu chipul neobişnuit de concentrat, Konstantin îi răspunse cu un zîmbet zeflemisitor.

— Atîta amar de vreme înseamnă o săptămînă la tine ? Unde mi-ai dispărut ? Te-am căutat de vreo zece ori şi mereu Asea îmi răspundea îmbufnată „Nu-i acasă"... Ce s-a întîmplat ? Vreo femeie ?

— Se simte că ai fost cercetaş.

— Cine-i ?

— Îţi mai aduci aminte de tînăra cu care am dansat la „Astoria" ?

— Nu mai spune ?! Fata aia cu năsucul în vînt ? Chiar ea ? Mie cînd mi-o prezinţi ?

— Cînd vrei.

— Să ştii că de revelion am de gînd să invit la mine o societate plăcută, oameni simpatici, o să petrecem, nu glumă. Vino şi tu cu ea. Aşadar, vagabondule, m-ai dat uitării. M-ai uitat cu desăvîrşire. E posibil oare ca o prietenie dintre doi bărbaţi să se spulbere, de îndată ce între ei se iveşte o femeie ?

Konstantin, muşcîndu-şi mustăcioara, acceleră viteza. Camionul zbura, hurducîndu-se şi scuturîndu-şi caroseria pe strada înzăpezită, pe lîngă liniile de tramvai.

De sus cernea o măzăriche măruntă. Serghei se lăsă pe banchetă şi începu să urmărească îngîndurat mişcarea fără contenire a ştergătorului pe geamul maşinii. La o răscruce, Konstantin claxonă ca un apucat şi, fără să se uite la Serghei, spuse cu o voce ascuţită :

— Ei, ce zici, Seriojka, o să petrecem de revelion pînă n-o să mai ştim de noi ? Pîn-om cădea sub masă, proptiţi cu chelia în podea ?

— Dacă ai timp, du-mă pînă la strada Bolşaia Moskovskaia. Am treabă acolo, îi spuse Serghei. Dacă nu, cobor.

— Vezi cum te-ai înstrăinat de mine ? îl dojeni Konstantin, privind atent înainte prin geamul maşinii. Vezi ?... Totuşi, n-ar trebui să-ţi uiţi

vechii prieteni. N-ai să găseşti alţii chiar atît de uşor. Aproape că nu există prieteni ! Te duci la ea ?

Serghei îşi dădu seama că răspunsul pe care s-ar cuveni să i-l dea l-ar jigni pe Konstantin ; ştia de asemeni că l-ar amărî peste măsură faptul că a abandonat cursurile de şoferi — schimbare intervenită în viaţa lui datorită Ninei. De altfel, nici el nu ştia prea bine ce reprezintă acea secţie pregătitoare a Institutului de mine şi metalurgie despre care Nina vorbea atît de mult. Acest element nou şi necunoscut al existenţei sale îi inspira însă o vie curiozitate. În cele din urmă, vorbi fără prea multă siguranţă :

— Ai să vezi unde mergem. Îndată ce o să ajungem pe Bolşaia Moskovskaia, o să cobori cu mine. Mergem împreună, Kostea, ai înţeles ? Unde te duceai, la bază ?

— Ce să văd ? Spune-mi ce ai de gînd cu mine ? Apăsă pe frînă, camionul încetini viteza. Konstantin se răsuci spre el : Ce să caut eu cu tine ?

— Opreşte în apropierea bulevardului.

— Tot n-am priceput. Ce rost am eu ?

— Opreşte ! îi porunci calm Serghei. Uite, o să intrăm într-o instituţie şi o să vezi acolo despre ce-i vorba.

Pe faţa uscăţivă a lui Konstantin se ivi mai întîi o expresie de încordare, apoi una de nepăsare. Opri maşina lîngă bulevard. Îşi scoase mănuşa, luă o ţigară şi coborî primul din cabină.

— Nu pricep. Şi să ştii că fără o jumătate de votcă nu o să pricep. Ei, şi-acum încotro ? se interesă el puţin intrigat.

— Să mergem !

Porniră pe una din străzile liniştite ale Moscovei, cu case care păstrau nenumărate răni ale războiului. Dincolo de bulevard se înălţa o clădire enormă, cenuşie : Institutul de mine şi metalurgie.

— Unde o fi pe aici... secţia pregătitoare ?

Urcară la etajul întîi. Culoarele erau pustii, însorite, iar în bătaia razelor se vedea plutind fumul albăstrui al tutunului. Se opriră în dreptul unor uşi pe care scria „Sala de cursuri nr. 1", „Sala de cursuri nr. 2". Una dintre uşi era întredeschisă, prin crăpătură răzbea glasul frumos, catifelat, al unui profesor ; zăriră marginea lucioasă a unei table, acoperită toată cu formule. Serghei simţi dintr-o dată adierea unor amintiri plăcute, retrăi o clipă petrecută cu patru ani în urmă, în ajun de examene.

— Ei, acuma ai priceput ?

Konstantin, cu ţigara în gură, se iţi în sală, îşi lipi apoi urechea de uşă şi dădu din umeri.

— Sinusuri, cosinusuri, tangente... Doamne Dumnezeule, asasinat în plină zi ! Crezi că din ele poţi să-ţi faci un rînd de haine ? Nu mă băga în sperieţi — mai bine explică-mi ce ai de gînd, ştii că eu am un respect deosebit faţă de învăţătură.

— La dracu, termină odată ! Cum să aflu unde-i secţia pregătitoare ?

Le ieşi în cale un bărbat cu gîtul lung, foarte înalt, slab, adus de spate ca toţi oamenii foarte înalţi, îmbrăcat cu un veston lung. Avea o faţă tînără, nervoasă, cu ochi mici şi ageri. În toată ţinuta lui era ceva sobru.

— Secţia pregătitoare e după colţ, la dreapta, a doua uşă, explică el şi, fixîndu-l pe Konstantin, îl întrebă : Ce-i asta, fumezi ? Eşti student ? Cam devreme te erijezi în postura de miner ! Aruncă ţigara ! Aici nu se fumează ! Şi să vă intre în cap o dată pentru totdeauna că nu mai sînteţi pe front, că nu mai atacaţi cu strigăte de „ura", ci vă aflaţi într-un institut de mine şi metalurgie. Înainte, marş !

Şi, ţinîndu-şi capul puţin plecat, îşi continuă drumul, călcînd pe fuioarele de raze aşternute în coridor.

— Se vede treaba că ăsta pe cînd era copil a fost speriat cu capcane de şoareci, glumi Konstantin şi, în loc să arunce ţigara, o ascunse în palmă. Unde am nimerit, Dumnezeule ? Într-o filială a parcului zoologic ?

Deşi în încăperea strîmtă a decanatului îmbulzeala era mare, discuţiile se purtau în surdină. Se aflau acolo tineri, în mantale sau în paltoane cumpărate de ocazie, încălţaţi cu cizme militare din pînză impermeabilă. Unii stăteau pe divan, alţii se îngrămădiseră lîngă un birou. De partea cealaltă a biroului, radia chipul bălai, nespus de proaspăt, al unei tinere — secretara. Se agita, măsurîndu-i cu neîncredere pe solicitanţi din tălpi şi pînă în creştet.

— Tovarăşi, tovarăşi, da-nţelegeţi odată, decanul n-o să vă poată primi pe toţi. Înţelegeţi ? N-o să vă poată primi. V-am spus doar că secţia pregătitoare este arhicompletă. Nu pricep, tovarăşi, de ce v-aţi năpustit cu toţii spre institutul nostru ? Parcă n-ar mai fi şi altele ? Veniţi mîine cu actele : diploma de maturitate sau adeverinţele de studii, autobiografia... mă rog, tot ce trebuie.

Serghei nu prea ştia ce înseamnă „decan", totuşi se interesă cu o siguranţă exagerată :

— Cine-i ultimul care trebuie să intre la decan ?

Deveni ţinta tuturor. De pe divan, un tînăr rotofei ca un pepenaş, cu o faţă mare, bălaie, numai zîmbet, îmbrăcat într-o manta soldăţească, avînd un guler de iepure prins anapoda, îi strigă prietenos :

— Eu sînt ultimul la coadă. După mine mi se pare că nu mai e nimeni.

— Tu, ăla de la ţară, i se adresă Konstantin, tu „coada cozii", ia fă-te mai încolo. Doar n-ai de gînd să ajungi la institut, opintindu-te ca o locomotivă ? ! Ţărănoiule, ţărănoiule !

— Ce ai cu mine ? mormăi tînărul cu faţa rotundă, făcîndu-i loc. De ce mă ocărăşti ?

Secretara se ridică imediat de la birou, stingherită pesemne de zarva care se iscase, şi-l fixă pe Konstantin, spunînd :

— V-am prevenit, tovarăşi. N-o să vă poată primi pe toţi. Lăsaţi-mi actele şi treceţi mîine dimineaţă pe aici. Vă rog, dumneavoastră, cei veniţi acum... aţi auzit ?

— Fată dragă, o să așteptăm și noi, răspunse vesel Konstantin. După cum vezi, sîntem o companie de ostași. Înainte! Ne-au sosit întăriri... Veniți în compania noastră, fraților!

Izbucniră cu toții într-un rîs hohotitor.

Un flăcău înalt, cu umerii atletici, îmbrăcat într-o scurtă de tanchist, se ridică de la masă. Avea ochi cutezători, cu reflexe aurii, o privire deschisă, prietenoasă, și nasul acvilin. Între dinți ținea o pipă fără tutun, cu un căpăcel de metal. Îl întrebă pe Serghei plin de curiozitate:

— La ce armă ai făcut?

— La artilerie... la șaptezeci și șase milimetri. Cu divizionul.

— Oho! Sîntem cam de pe aceleași meleaguri.

Pipa pe care tanchistul o ținea între dinți reprezenta un cap de Mefisto cu părul încolăcit ca niște șerpi, cu sprîncenele amenințătoare și bărbuța îngustă — captură de război. Nu o dată întîlnise Serghei pe front asemenea ustensile de fumat.

— Pe ce front ai fost, pe Frontul întîi ucrainean? se interesă Serghei, arătînd din ochi pipa. *Deutsche, deutsche über alles?*

— *Jawohl,* îi zîmbi tanchistul. Unde ai terminat războiul? Cu ce grad?

— La Praga. Cu gradul de căpitan.

— Oho! Tanchistul făcu mirat un gest de salut cu mîna la chipiu. Ai înaintat serios în grad, nu glumă! Eu sînt locotenent. Podgornîi, se recomandă el. Am comandat un grup de

treizeci și patru de tancuri. În Carpați, lîngă Sanok, v-am netezit drumul, ca-n palmă...

— Cine cui i-a făcut drum, mai bine să nu precizăm. Mai ales în Carpați, zise Serghei. Dacă îți mai aduci aminte de Sanok, atunci mai bine să nu mai vorbim.

— Fie ! clipi din ochi Podgornîi.

— Fraților ! se adresă Konstantin cu voioșie celor din jur, după ce urmărise cu oarecare invidie discuția dintre Serghei și tanchist. Pare-se că am ajuns pe punctul să sărim unul de gîtul celuilalt. Fraților, continuă el cu voce puternică, cine vrea să se sărute, să vină încoa. să înceapă cu mine. Și eu sînt de pe Frontul întîi ucrainean.

Nimeni însă nu-i dădu atenție. În jurul tanchistului și al lui Serghei se îngrămădiseră cîțiva bărbați, îmbrăcați în mantale militare ; cineva întrebă vesel :

— Dau de fumat ăluia care a spus că-i de pe Frontul întîi ucrainean.

— E careva de pe Frontul trei bielorus ?

De grupul lor se apropie cu un aer familiar un marinar mic de statură, într-o bluză neagră de matroz, descheiată la gît, lăsînd să i se vadă un triunghi de piele înroșit de ger. Printre mantalele cenușii ale diferitelor arme, flăcăul acesta clădit din mușchi se detașa prin pantalonii săi largi, marinărești. Mai atrăgeau luarea-aminte și ochii săi de un albastru intens.

— Din Austria este cineva ? Hai, spuneți-mi, fraților, caut și eu de-ai mei. E cineva ? se interesă matrozul.

— Nu sînt marinari printre noi, răspunse tanchistul, privind în jur. Numai infanterie, tancuri și artilerie. Precum vezi, numai uscat cît cuprinzi cu ochii.

— Văd, dădu din cap marinarul. N-am nici un reper. Își înălță ochii albaștri și fixă pipa tanchistului. Aveți mulți diavoli din ăștia, locotenente ?

— O pereche.

Lăsîndu-se cînd pe un picior, cînd pe altul, marinarul, surîzînd enigmatic, începu să scotocească prin buzunarul bluzei.

— Ce zici, facem un schimb, așa cum am făcut pe Dunărea albastră, după terminarea războiului ? De acord ?

— Ba eu zic să facem un schimb ca la Praga.

Fără a mai sta pe gînduri, marinarul scoase un porttigaret lucios de nichel cu brichetă și-l întinse tanchistului, iar acesta, la rîndu-i, cu o fată veselă, îi oferi pipa. Și, dintr-o dată, Serghei se înfioră de emoție — retrăi aievea sfîrșitul războiului ; luna mai, zilele călduroase, nici o împușcătură, aburii ce se înălțau deasupra băltoacelor de pe străzile Pragăi. Se adresă, pe neașteptate, secretarei :

— Așadar, tovarășă, decanul n-o să ne poată primi pe toți ?

Fata se uită la ei cu uimire și răspunse ridicînd din umeri :

— Tovarăși, parcă am fi într-un club, zău așa. Am spus doar. Pe toți, în nici un caz n-o să vă primească.

— Ce-i fumăraia asta ? Unde vă treziţi ? Cine a fumat ? Şi dumneata, ce-i cu pipa aceea ? Liudmila Anatolievna, de ce le-ai permis ? Cum, toţi aceştia pe mine mă caută ?

— Pe dumneavoastră, Igor Vitalievici. Eu i-am prevenit.

În prag se ivi acelaşi bărbat foarte înalt — atingea aproape tocul uşii — îmbrăcat într-un veston lung, acelaşi om cu faţa nervoasă, pe care Serghei şi Konstantin îl întîlniseră puţin mai înainte pe coridor. Uitîndu-se atent în jur, căutînd să se acomodeze cu atmosfera din cameră, decanul i se adresă marinarului cu pipa, arătîndu-l cu degetul.

— Scoţi fum ca o locomotivă, de ce ? Cine eşti dumneata, mă rog ? Vreun ziarist, corespondent sau poate chiar Ilya Ehrenburg în persoană. Cine ţi-a permis ? Dacă încercaţi să intraţi în Institutul de mine, ţineţi minte : trebuie să vă lăsaţi de fumat ! Minier — înseamnă viaţă subterană. Cîţi sînteţi aici ? Un pluton ? Şi, fără să mai aştepte să i se răspundă, îi pofti cu mîna sa lungă, schiţînd o mişcare bruscă şi cam stîngace : Ei, ce mai aşteptaţi, intraţi în cabinet ! Toţi. Absolut toţi ! Pînă la unul ! Să ne lămurim, să vedem ce poftiţi.

Cabinetul, cu o fereastră înaltă ce da spre bulevard, era scăldat în soare ; intrară zgomotoşi, dar în ordine, lipăind cu cizmele, şi se aşezară care cum se nimeri : în fotoliile de piele, pe scaunele din jurul mesei. Serghei cerceta atent pereţii pe care se vedeau tot felul de schiţe

înfățișînd abataje, haveze și alte unelte ; pe masă se afla un model în miniatură al unui ciocan de abataj. Găsi că întreaga atmosferă aduce cu cabinetul unei școli militare. Konstantin îi făcu semn cu piciorul, și, strîmbîndu-se, de parcă l-ar fi durut dinții, șopti :

— Desigur, sînt jucării destinate cursurilor, iar eu stau ca pe jăratic. La ora două trebuie să fiu la bază. La două fix ! E lege. Și uite, stau aici ca prostul proștilor. Naivitatea ta mă cutremură.

— Du-te ! Ce mai stai ? îl îndemnă Serghei.

— Nici gînd ! Se apucă să cerceteze pereții. Pentru un prieten sînt gata să m-arunc și-n foc...

Decanul atinse tamponul pe masa extrem de curată, pipăi suprafața ciocanului de abataj, apoi își cercetă degetele — nu cumva găsise urme de praf ? După asta, întoarse către cei prezenți un cartonaș pe care scria : „Fumatul este dăunător pentru minieri".

— Dumneata, tovarășe, cel cu scurta de piele, de ce te strîmbi ? întrebă pe neașteptate decanul, întinzîndu-și gîtul lung cu mărul lui Adam proeminent. Crezi poate că ți se potrivește cu uniforma militară ?

— Aveți dreptate, răspunse Konstantin cu un glas smerit.

Se auziră hohote de rîs, decanul însă nici nu zîmbi, ci, așezîndu-și mîinile pe masă, își sprijini în ele bărbia.

— Trebuie să știți că la secția pregătitoare nu mai avem nici un loc. Toate au fost completate.

Nu înţeleg de ce aţi dat buzna tocmai la institutul nostru? Ce anume vă îndeamnă? Profesiunea de inginer de mine este una dintre cele mai grele. Ştiţi asta? Mai bine de jumătate din viaţă, minierii şi-o trăiesc în subteran — praf de cărbune; abataje umede, gaz metan, bubuituri, toată vremea bubuituri, zgomotul conveierului, al maşinilor. Adeseori eşti nevoit să lucrezi în cine ştie ce colţ uitat de lume, la mama dracului pîndit de tot felul de primejdii : surpări, incendii subterane şi cîte altele. Printre voi există vreunul care ar vrea să-şi rişte viaţa după ce a scăpat teafăr din război? Există? Tăceţi? Aşadar...

Decanul lăsă mîinile jos, îşi privi o secundă reverul hainei, înlăturînd cu un bobîrnac un firicel imaginar de pe el. Mîinile sale nu-şi aflau o clipă astîmpăr. Continuă :

— Prin urmare, asta-i... Să recunoaştem că e cu totul altceva să fii contabil. Lucrezi opt ore, ţi-ai luat servieta sub braţ şi... acasă cu tine. Acolo te-aşteaptă nevasta, o mîncare caldă, ai un acoperiş deasupra capului şi nu o învelitoare oarecare. Dacă-ţi pofteşte inima, îţi iei nevasta de braţ şi te duci la cinema, dacă nu, te tolăneşti pe divan cu ziarul în mînă sau asculţi radioul. Nu-i ademenitor? Chiar foarte!

Apoi, potrivindu-şi cravata, se sprijini cu pieptul de masă şi vorbi mai departe :

— Iar voi la ce vă năpustiţi? Nici tu odihnă ca lumea, nici tu somn! Abia apuci să te aşezi să sorbi o lingură de ciorbă, că sună telefonul ; laşi ciorba şi fuga la abataj : s-a oprit conveierul.

N-ai apucat să-ţi săruţi nevasta, că se aud bătăi în uşă, telefoane, panică : o surpare ! E un tablou vesel, optimist ? Ce ziceţi, vă place ? Pe dumneata, tovarăşe cu scurta de piele, de pildă, ce te atrage spre acest institut ? Ce soare îţi încălzeşte inima şi te îndeamnă să vii la noi ?

— Pe mine personal, tovarăşe decan ? întrebă Konstantin stînd picior peste picior şi privindu-şi vîrful cizmei care se bîţîia încoace şi-ncolo.

— Da, pe dumneata, chiar pe dumneata. Pe mine mă cheamă Igor Vitalievici, prenumele Morozov, asta ca să ştiţi...

— Îmi pare foarte bine, Igor Vitalievici, spuse Konstantin, înclinîndu-şi capul respectuos, iar pe mine mă cheamă Korabelnikov. Şi, personal, pe mine nu mă atrage nimic.

— Nu te atrage nimic ? îl îngînă Morozov. Pe dumneata personal chiar nimic ? Nu te atrage ? Foarte bine.

Se ridică de la masă, îşi înălţă puţin capul, lungindu-şi gîtul şi aşa destul de lung, şi arătă brusc spre uşă.

— Atunci, te rog să ieşi imediat ! Şi să-ţi iei actele de la secretară, dacă le-ai înaintat cumva.

— Mulţumesc, nu mi-am depus încă actele. Konstantin se ridică, salută politicos şi, netulburat, îi şopti lui Serghei la ureche : Vezi în ce încurcătură m-ai băgat... Totuşi, am să te aştept. Ducă-se naibii baza !... Vă rog să mă iertaţi, Igor Vitalievici.

Şi ieşi fără grabă, mişcîndu-şi cu dezinvoltură umerii laţi, din pricina cărora se auzea fîşîitul scurtei de piele.

Tanchistul — așezat la dreapta — se uită la Serghei, arătîndu-și ochii învăpăiați, cu reflexe aurii, apoi îl înghionti pe marinar. Acesta își făcuse de lucru cu pipa — îi lustruia cu mîneca bluzei căpăcelul, îl deschidea, îl închidea cu pocnet. Parcă se juca. Flăcăul în mantaua cu gulerul acela aiurit, din blană de iepure, îl privea plin de respect pe decan, dar se vedea că i se făcuse teamă. Fața sa blondă și rotundă nădușise.

În clipa aceea, Serghei își dădu limpede seama că și ceilalți veniseră aici la fel de nehotărîți ca și dînsul și tot atît de puțin lămuriți.

Iar Morozov continua să vorbească, pronunțînd răspicat fiecare cuvînt, lovind în același timp cu degetul marginea mesei.

— Îndrăznesc să vă atrag atenția că profesiunea ți-o alegi așa cum îți alegi nevasta, o singură dată în viață și pentru totdeauna. La vîrsta dumneavoastră toate acestea ar trebui să fie clare. Varianta cu alegerea la întîmplare nu-i valabilă. Mai am de adăugat ceva : secții pregătitoare se înființează și la Institutul de construcții și la cel de Tehnica aviației. Și asta, repet, cu atît mai mult, cu cît secția pregătitoare a institutului nostru este arhiplină. Mai ales că pe chipurile dumneavoastră citesc varianta cu alegerea la întîmplare. Acum, vă stau la dispoziție cu plăcere, dacă aveți întrebări. Tovarășe în bluză, văd pe fața dumitale că dorești să mă întrebi ceva. Cum te numești ?

Întrebarea fusese adresată marinarului.

— Kosov Grigori. Îmi permiteți o întrebare ?

Marinarul se ridică din fotoliu, de parcă ar fi fost azvîrlit de un resort, se propti bine în picioarele puţin depărtate — pantalonii săi largi îi acopereau bombeurile ghetelor — şi începu să vorbească ; bluza descheiată la gît lăsa să i se vadă încordarea pieptului ; ochii albaştri aveau în adîncul lor un licăr de ironie maliţioasă.

— Vă cer iertare, tovarăşe decan, dumneavoastră aţi făcut războiul ?

— Numele meu e Igor Vitalievici. Titlul de decan nu e un grad militar. Am luptat două săptămîni lîngă Smolensk. Restul timpului am luptat cu natura, cu apa, cu cărbunele. În Karaganda. Întrebările nu s-au epuizat. Dar înainte mai vreau să adaug ceva : să ştii, Kosov, că în acest război toţi au luptat, şi eu n-am să permit să vă acoperiţi cu mantalele militare ca într-o chiurasă. Aşa. Şi să mai ştiţi că nu fac nici un fel de favoruri. Pentru mine toţi sînteţi la fel. Toţi. Aşa că nu vă lăudaţi cu faptele voastre de pe front.

— Aşadar, toţi sîntem egali ? Pe dumneavoastră însă, tovarăşe decan, nu v-au înmormîntat exact în ziua naşterii ? întrebă Kosov cu o voce scăzută şi răguşită. Mama dumneavoastră n-a primit înştiinţare că sînteţi mort ? Iar după război, n-aţi lucrat ca salahor sau ca hamal ?

— Mai concret ! îl întrerupse Morozov: Pe dumneata te atrage profesiunea de minier ?

— Mai concret aş putea să dau cu pumnul în masă, cu tot respectul pe care vi-l port, încheie Kosov şi se trînti cu zgomot pe locul

său, punîndu-şi pipa în gură şi desfăcîndu-şi reverul bluzei marinăreşti.

— Mulţumesc. Dumneata, Kosov, poţi să pleci, conchise Morozov.

Kosov rosti apăsat :

— Ba n-am să plec.

— Mă rog, continuă Morozov, cuprinzînd pe cei din cameră într-o privire. Toţi sînteţi de acord cu punctul de vedere al lui Kosov ? Toţi vreţi să bateţi cu pumnul în masă ? Toţi veniţi cu pretenţii ? Toţi vreţi să zornăiţi din medalii ? Poate cineva vrea să aducă vorba despre „şoarecii din spatele frontului" sau despre „birocraţii din spatele frontului" ? De pildă, dumneata, dumneata ce gîndeşti ? Decanul făcu un gest din cap spre Serghei. Hai ! Hai ! Dă-i drumul !

Decanul era un om la vreo treizeci de ani. Pe faţa lui palidă se vedeau o mulţime de riduri, semn de oboseală ; felul lui repezit de a vorbi te speria dar, în acelaşi timp, te şi atrăgea, privirea îi era foarte mobilă — cînd vie, ironică, plină de inteligenţă, cînd ostenită, ca la un om ce suferă de insomnie cronică. Observînd gestul scurt al lui Morozov în direcţia lui, Serghei răspunse :

— Fără îndoială, medaliile noastre n-au nici un amestec în treaba asta. Deşi pretenţii am putea avea. De ce să nu avem ?

— Dumneata, de pildă, ce pretenţii ai ?

— Eu, nici una, răspunse Serghei cît se poate de calm. Dacă institutul dumneavoastră este arhiplin, n-are nici un rost să ne îmbulzim.

Dumneavoastră aţi spus că mai există şi alte secţii pregătitoare. Mie îmi este egal.

Nu-l minţea nici pe Morozov, nici pe sine nu se minţea, dar, rostind aceste cuvinte, citi mirarea pe chipurile celorlalţi, care-l urmăreau şi deodată îşi dădu seama că spusese ceva nelalocul lui.

— Atunci de ce ai venit aici? îl întrebă Morozov înţepat.

— Din curiozitate. Ca să mă informez.

— Adresa secţiei pregătitoare a Institutului de tehnica aviaţiei este: Moscova, Zemlianoi Val. Şi, cu o mişcare a capului, Morozov îi arătă uşa. Eşti liber. Totuşi, dacă doreşti, poţi să mai rămîi. Discuţiile se apropie de sfîrşit şi văd că multe lucruri s-au şi lămurit. Aşa da... minunat... splendid, urmă el, îngîndurat. Aşa, minunat... repetă el bătînd toba cu degetele în masă.

— Ceea ce am spus, mă priveşte numai pe mine, simţi nevoia să precizeze Serghei.

În încăpere se lăsă tăcere. Razele de soare se revărsau prin ferestre în fascicole mari, şi în lumina lor, deasupra umerilor lui Morozov, se vedeau tremurînd firicelele de praf. Degetele sale continuau să bată toba pe marginea mesei. Se auzea distinct bătaia lor.

— Nu, nu, nu le daţi ascultare, se auzi pe neaşteptate, răsunînd din fundul încăperii, un glas ascuţit ca de cocoşel. Dintr-acolo răsări flăcăul cu gulerul de iepure la manta. Îşi trecu palma peste faţa năduşită şi căscă nişte ochi mari, buimăciţi, plini de indignare. Ce înseamnă asta? Fiecare îşi dă aere, fiecare face pe eroul!

Ia te uită ! Dar, în fond, ce sînt ei ? Auzi, să bată cu pumnii ! D-alde ăştia am mai văzut. Eu sînt din Kaluga. Dacă nu vor la institut, n-au decît. Eu însă vreau ! Tatăl meu e minier, lucrează în mină...

Întrerupîndu-şi brusc discursul incoerent, flăcăul îşi şterse obrajii rotofei, broboanele de sudoare, se duse în colţul său, iar de acolo mai adăugă :

— Mă cheamă Morkovin.

— Să ştii, băiete, că pe tine nu te-aş fi luat cu mine în recunoaştere, să fim numai noi doi, rosti Kosov înfundat, fără să-şi scoată pipa din gură.

— De aceea şi are un cap plin de idei, aruncă Podgornîi ironic.

— Nici eu nu te-aş fi luat pe tine ! Deşi eu n-am luptat, strigă bătăios şi caustic din colţul său flăcăul cu gulerul de iepure. Aici dumneata să nu dai ordine ! Îţi închipui că numai dumneata ai luptat ?

Morozov bătu tare cu marginea tamponului de ebonit în paharul metalic cu creioane. Se înviora. Oboseala îi dispăru de pe chip.

— Aşa ! Deci, totul este clar. Mi se pare că vreţi să fumaţi ? Văd că fără tutun vă înrăiţi nevoie-mare. Cu voi, dacă încerci să te laşi de fumat, ţi se face capul baniţă. Ia, care dintre voi are tutun ?

Se ridică stîngaci de la masă, lungindu-şi gîtul în căutarea unei ţigări. Anunţul din faţa călimării „Fumatul este dăunător pentru minieri"

fu întors pe partea cealaltă — într-o secundă se ivi în loc anunţul „Se poate fuma". Trăgînd din pachetul cuiva o ţigară ieftină, decanul se miră :

— Fumezi cuişoare ? Nu-s prea grozave, dar sînt al naibii de tari... ! Puteţi să vă depuneţi actele. Toţi. La revedere. Nu vă promit nimic. La revedere. Veniţi poimîine.

Cuprins de un acces de tuse, strivi cu dezgust ţigara, o aruncă într-o scrumieră curată şi, începînd să agite mîna în aer, ca un evantai, pentru a împrăştia fumul, ordonă :

— Ei, se-aude, fumatul în coridor ! Şi acum, stînga-mprejur ! Afară !

Serghei ieşi.

În anticameră, instalat comod pe divan, ca la el acasă, în faţa biroului secretarei, şedea Konstantin şi-i povestea ceva cu un aer misterios (probabil îi debita o anecdotă mondenă). Fata era numai zîmbet. De îndată însă ce observă că tinerii ies din cabinet, îşi luă un aer sever, şoptindu-i lui Konstantin :

— Vă rog, nu mă faceţi să rîd. Şi îi luă rigla din mînă.

— Vă salut, Lidocika ! La revedere !

Konstantin îşi încheie scurta, trăgînd fermoarul cu un aer triumfător.

„Alta la rînd", gîndi Serghei şi spuse cu voce tare :

— Mergem, Kostea. Gata.

După ce străbătură coridoarele institutului, liniştite, îmbibate cu miros de tutun, şi ajunseră afară în aerul rece de decembrie, Konstantin scuipă nerăbdător şi izbucni într-un rîs scurt :

— Circ în toată regula ! Ei, ce-ai hotărît ?
— E o treabă cam complicată.
— Ce-i complicat ? insistă Konstantin.
Serghei nu răspunse.
— Văd că te-ai încurcat de-a binelea, Seriojka, în toate ițele astea, observă Konstantin nemulțumit, în timp ce urca în cabina camionului — ba una, ba alta, ba mai ştiu eu ce. Te-ai încurcat tu, m-ai încurcat şi pe mine, nici nu mai ştiu pe ce lume trăiesc. Unde vrei să ajungi ? Ce, crezi că fiind şofer ai să duci lipsă de bani ?
— Hai, tacă-ţi gura, că de convins tot n-o să mă convingi ! i-o reteză Serghei. În cele din urmă, mă lămuresc eu şi singur.
Amuțiră. Konstantin porni motorul.

CAPITOLUL TREISPREZECE

— Te cheamă cineva la telefon. E un glas de femeie. Asta-i aia... pupăza ta.
— Trebuia să mă chemi îndată, nu să întrebi cine-i şi ce e...
— Ia receptorul că de nu, îl arunc.
Asea înălţă nemulţumită din umeri, observînd cum fratele, după ce se întorsese cu spatele la ea, răspunse în receptor cu un „da" abia auzit. În mişcările, în glasul şi în părul său blond, zburlit la ceafă, era ceva nou, neştiut de dînsa, ceva ce o determină să se pună în gardă, de parcă Serghei îi înşela pe toţi, iar cea care îl îndemna la înşelăciune nu era nimeni altcineva decît ființa

cu glas plăcut, care rostise în receptor : „Vă rog, cu Serghei".

— Îl caută de-acum femeile, să salţi de bucurie nu alta ! Asea închise uşa, trecînd în cealaltă cameră, şi îşi trase puloverul supărată. Dumneata o cunoşti ?

— Asenka, mai stai un pic şi cu mine. Cu toate că eşti în vacanţă, eu o să te supun la un mic examen în cinstea Anului nou. De acord ? întrebă Konstantin răsfoind cu nepăsare manualul gros de literatură. Spune-mi, te rog, Evgheni Oneghin produsul cărei epoci este ?

Era în seara revelionului, în casă se simţea un puternic miros de cetină — mirosul proaspăt de pădure sălbatică, de la bradul pentru Anul nou.

Asea nu-i acordă lui Konstantin nici o atenţie, trecu în revistă cutiile cu jucării, scoase dintr-una un glob mare, argintiu, în luciul căruia i se reflecta chipul şi, apucîndu-l cu două degete, îl ridică, încercînd să-l prindă de creanga cea mai potrivită.

— Ce examen ţi se năzare ? întrebă ea cu un ton sever.

Konstantin şedea pe divan. Purta un costum bine călcat, pantofi la modă, cu bombeurile pătrate, ciorapi cu dungi, şi cum era proaspăt bărbierit şi mirosea a colonie, avea un aer sărbătoresc. Stătea picior peste picior, cu manualul de literatură pe genunchi şi mormăia, iscodind-o enigmatic :

— Produsul cărei epoci este Evgheni Oneghin ? Eh, Asea Vohminţeva, acum să te văd... Este produsul fe... fe... feudalismului ; care va să zică,

nu ştii ? Stai jos, Asea, îţi trîntesc un doi în carnet. Nu te-ai pregătit.

Konstantin era foarte bine dispus, glumea, părea pus pe şotii în seara aceasta din preajma Anului nou, şi Asea, luîndu-şi ochii de la brad, se uită la el plină de indignare :

— Vă mai lăudaţi că sînteţi foşti combatanţi ! V-aţi împopoţonat cu cravate străine, vă stropiţi cu colonie ; nu sînteţi altceva decît nişte Oneghini. Umblaţi prin restaurante, vă ţineţi de chefuri, nu daţi pe-acasă zile întregi. Şi, mă rog, unde aveţi de gînd să petreceţi revelionul ? Dar mai ales de unde aveţi bani ? Aud că ţie îţi plac tare mult. Faci învîrteli cu maşina. Nu-i aşa că învîrţi şi nişte trebuşoare cu Bîkov ? îl întrebă înnegurîndu-se.

Pe Konstantin îl uimi întrebarea fetei. Zîmbetul i se şterse treptat de pe chip.

— Urăsc banii, Asea... Fără ei însă te prăpădeşti. Cravata este într-adevăr străină, am cumpărat-o la talcioc. Nu-i cine ştie ce, o zdreanţă obişnuită, însă îmi împodobeşte mutra mea nu prea arătoasă. Asea, de fapt, dumitale îţi vine greu să înţelegi de ce pe unii dintre noi, cei care ne-am întors din război, ne atrag cravatele şi hainele civile...

— Umblaţi după extravaganţe, vreţi să uluiţi lumea, asta-i. Asea aruncă o privire îngrijorată spre uşă, de unde răsuna glasul măsurat al lui Serghei. Şi el umblă gătit, tot timpul poartă costumul cel nou. Asta-i oare influenţa dumitale ?

— Da de unde, Asea, nu. Greşeşti, pe Serghei nu-l poţi influenţa aşa de uşor. Aici e ceva mult

mai simplu : cei care au fost pe front, simt acum o atracție spre tot felul de țoale, pentru a reda mutrelor lor înăsprite un aer ceva mai civilizat, pierdut în cei patru ani de război. Cei care însă au cunoscut bine mirosul prafului de pușcă știu cîte parale fac toate țoalele astea. Mă crezi ? Of, Asenka, dumneata aparții altei generații. Noi sîntem părinții, iar voi — copiii. Inevitabilul conflict între generații. Dumneata, pare-mi-se, ești într-a opta ?

— Dumneata cînd nu glumești, vorbești cu cinism. Și te înfoi mereu ca un păun, rosti ea tulburată. Cred că și mustăcioara asta respingătoare ți-ai lăsat-o ca să pari mai cinic, nu-i așa ? Pfui, ți-e și greață să te uiți ! Și favoriții ăștia oblici, ca de frizer ! Ți i-ai tăiat anume ca să fii cît mai impertinent, nu-i așa !

Aprinzîndu-și țigara, Konstantin ridică capul și întîlni ochii fetei, mari, negri, puțin migdalați, cu un licăr plin de sinceritate.

— Nu-i prea greu să-ți bați joc de mutra mea, Asenka.

Își sprijini bărbia în mînă și rămase un timp neclintit, cu țigara aprinsă, uitîndu-se întrebător și trist la Asea, apoi o întrebă :

— Mă urăști mult, Asea, de ce ? Și o mai întrebă o dată : Nu-i așa că mă urăști ? De ce ?

Ea nu-i răspunse și continuă să umble în jurul bradului cu capul dat pe spate, ținînd încă în mînă globul strălucitor și ridicîndu-se din cînd în cînd în vîrful picioarelor, încordîndu-se, dînd la o parte cu mîinile crengile. Avea un aer de copil stîngaci în puloverul ei verde, prea larg pentru

ea. Konstantin se ridică de pe divan, oftînd, și, înăbușindu-și nedumerirea, dornic să spulbere tăcerea dintre ei, să-i înfrîngă ostilitatea de neînțeles, i se adresă, zîmbindu-i prietenește :

— Asenka, dă-mi voie să te ajut. Am brațe lungi. Și, te rog, zîmbește. Fetițelor nu le stă bine cînd se încruntă, zău așa.

— N-am nevoie de ajutorul dumitale.

Își smuci mîna în care ținea globul și o ascunse la spate, iar Konstantin, ca și cînd s-ar fi izbit de ceva aspru și tăios, tăcu nedumerit și duse degetul la gură.

— Ce aș mai putea să spun, Asenka... Îți citesc pe chip dorința de a mă lua la palme. Spune-mi, te rog, ce ar trebui să întreprind ca să-ți cîștig bunăvoința ?

— Cum de nu-ți e rușine ? Crezi că mai sînt puștancă și nu înțeleg nimic, urmă ea, continuînd să-și ascundă mîna la spate. Noi căpătăm pîinea pe cartele. De altfel, toți o capătă pe cartelă, iar dumneata ne aduci mandarine ! De unde le ai ? De la Bîkov ? Am văzut... am văzut, azi-dimineață Bîkov spăla mandarine la bucătărie. El ți le-a dat ?

Konstantin aruncă o privire spre valijoara de lîngă brad, plină cu mandarine. I le adusese Asei în dar de Anul nou. Făcu cu mîinile un gest de nedumerire, și butonii de la manșete sclipiră.

— Asea, am destui bani ca să-ți pot cumpăra mandarine de la talciocul Tișinski. De ce-mi faci reproșuri ?

Ea îl întrerupse :

— De unde ai bani ? Doar știu cît de greu trăiesc oamenii, dumneata de unde ai atîția

bani ? Înseamnă că nu trăiești din muncă cinstită... Ce, un șofer cîștigă atîția bani ? Nu, nu, știu eu. Dacă tata ar afla ce-ai adus — arătă din cap spre valiză — te-ar da pe ușă afară !...

Chipul Asei, cu colțurile gurii lăsate, exprima în clipa aceea un dezgust profund. Dădu din cap, scuturîndu-și părul, se răsuci spre brad, prinse globul de o ramură, apoi, uitîndu-se peste umăr, spuse cu răceală :

— Ai face bine să nu mai vii pe la noi ! Ai înțeles ?

— A-a-sea, se tîngui Konstantin, de ce ești atît de aspră ?

Într-adins oftă zgomotos ; se opri stingher în spatele ei, dornic să afle o cale de împăcare ; îl uimise sinceritatea ei necruțătoare ; îl uimea și faptul că nu izbutea să găsească limbajul cel mai potrivit pentru a sta de vorbă cu această fetiță.

Auzi deodată glasul lui Serghei : „Ei, fir-ar să fie". Revenise în cameră și începuse să se caute cu un aer distrat prin buzunare — poate-poate va găsi o țigară. Konstantin își reluă locul pe divan și, lăsîndu-se pe spate, zise :

— Ai vorbit la telefon, de parcă ai ținut o conferință... Ia spune-mi, Asea, multă lume îl caută și-l cicălește așa la telefon ?

Își dădu numaidecît seama că vorbele sale erau departe de a risipi stinghereala lăsată de discuția lor anterioară și că mai bine ar fi tăcut.

— Asea, treci dincolo, îi ordonă Serghei pe un ton ce nu admitea ripostă. Ei, ce mai stai ? Se

îndepărtă de bufet şi făcu cîţiva paşi pînă la divan. Pleacă! Avem de discutat ceva între noi, bărbaţii, vorbi el cu mai multă asprime, şi Konstantin putu observa cum, sub apăsarea fiecărui cuvînt rostit de Serghei, umerii ei firavi tresăreau în puloverul prea larg şi cum, tăcută, îşi lăsase capul în piept.

— Mai bine să ieşim noi pe coridor, propuse Konstantin împăciuitor, ridicîndu-se zgomotos.

În aceeaşi clipă, prin faţa lui trecu puloverul verde; o văzu pe Asea ieşind din cameră — îşi ţinea bărbia în piept şi ochii în pămînt. Trînti zgomotos uşa în urma sa. De dincolo, răsună glasul ei înverşunat.

— Tata a spus să stai astăzi acasă cu noi şi nu în tovărăşia lui Konstantin! Ai înţeles?

Apoi, nu se mai auzi nimic.

Cei doi se priviră nedumeriţi. Serghei înălţă din umeri, apoi se apucă să măsoare camera cu paşi mari; purta o cămaşă nouă elegantă, şi o cravată tot nouă, care-i luneca într-o parte. Vorbi cu aceeaşi asprime în glas:

— Planul nostru e dat peste cap. Va trebui să mergem la Nina peste o oră şi jumătate. Ea nu poate să vină la noi. Şi mai e ceva: o să vină la dînsa cineva, care vrea să mă vadă. O persoană de care, cică, ar depinde soarta mea. Ai înţeles? Întorsătura mi se pare interesantă. Cu mîinile înfundate în buzunare, Serghei se răsuci brusc pe călcîie şi-l îndemnă: Ei, ce ai? Nu mai sta pe gînduri. Telefonează prietenilor şi spune-le să nu ne aştepte că nu mai venim. Mergem la Nina. Serghei scoase mîinile din

buzunare, îl prinse pe Konstantin de cot şi-l împinse uşor spre uşă. Ei, hai odată, du-te şi telefonează-le.

— Bravo, Serioja, iei hotărîri şi pentru mine. Ca la armată ?

— Ei, parcă ar fi vorba de cine ştie ce hotărîre !

— Nu cumva îţi închipui că-s o fantoşă ? se supără Konstantin, ciupindu-şi mustăcioara. Ai fi putut să mă întrebi unde mă trage inima — cu ai mei sau cu ceilalţi ? Constat însă că egoismul a şi început să-ţi roadă sufletul. N-am dreptate, Serioja ?

— La dracu, asta ne mai lipseşte acum, să fim şi sentimentali, se apără Serioja înciudat. Hotărăşte-te bărbăteşte ; ori încolo, ori încoace ?

— Încoace ! Fireşte, încoace ! dădu Konstantin afirmativ din cap şi-şi trecu degetele peste pomeţii îmbujoraţi. O să mergem. Adăugă cu regret : Numai că băieţii o să se cam supere. Şi ce băieţi cumsecade se adună la Metrostroevskaia. Fie... Anulez propunerea, mergem la Nina.

— Aşa zic şi eu, spuse Serghei. Dă-le un telefon.

Cînd ajunseră în cartierul Ordînka şi coborîră din troleibuz, încercară un sentiment plăcut de eliberare. Senzaţia că, în sfîrşit, scăpaseră de îngrămădeală, de paltoanele îngheţate, de vîrtejul discuţiilor legate de Anul nou, de chipurile vesele, uşor ameţite, era cu atît mai agreabilă, cu cît strada pe care o străbăteau era liniştită şi înveşmîntată în ninsoare.

Numai în staţia de troleibuz, zăpada proaspăt căzută era bătătorită — se vedea şirul lung al oamenilor care aşteptau. Ceva mai încolo se zărea prin întuneric licărul unor ţigări aprinse : era un grup de tineri, unul dintre ei ţinea un patefon îmbrăcat într-o husă pufoasă ; se adunaseră sub un felinar şi tropăiau pe loc cu picioarele, făceau glume şi rîdeau zgomotos. Era ajun de An nou. Peste puţin avea să fie 1946. Şi în toate — în luminile troleibuzelor ce sclipeau prin ninsoare, în jocul multicolor al brazilor împodobiţi, ce se zăreau pe la ferestrele caselor — domnea o atmosferă deosebită, senină, sărbătorească, de plăcută aşteptare. Rarii trecători mergeau grăbiţi, cu căciulile şi paltoanele înălbite de ninsoare, cu sacoşele pline de pachete şi de sticle de vin, primite pe cartelă. Îţi venea să crezi că această forfotă sărbătorească şi buna dispoziţie aveau să dureze zile în şir.

— *Cazemata e rece şi ninsă...* începu să fredoneze Konstantin cu glas de bas profund.

— *Dar mi-e dor de iubirea-ţi nestinsă !* continuă Serghei.

Ferestrele mari, galbene, ale farmaciei din colţ erau pustii.

Urmele cenuşii ale paşilor pe zăpada proaspătă duceau către intrările clădirilor.

Traversară strada ; lîngă trotuar, se afla o îngrăditură troienită, asupra căreia se revărsa în palide sclipiri lumina unui felinar. O siluetă îmbrăcată în cojoc, cu o broboadă de femeie

pe cap, se mişca lîngă felinar, curăţînd zăpada cu lopata. Pesemne că îngheţase conducta de apă, şi acum, în ajunul Anului nou, era nevoie să se lucreze.

— La mulţi ani, măicuţo, rosti Serghei, animat de un sentiment de bunătate faţă de toată lumea, şi salută glumeţ, ducînd mîna la frunte.

— Ei, drăcie, ce măicuţă ţi s-o fi năzărit ?... îngînă răguşit silueta îmbrăcată în cojoc şi, îndreptîndu-se din spate, de sub broboadă se arătă chipul mohorît al unui bărbat. Mai bine cască ochii ca lumea sau te pomeneşti că ai dat de pe acuma o juma de litru pe gît.

— De ce ţi-ai legat broboada ? izbucni în rîs Konstantin. Ai luat-o cu amanet de la nevastă ? Chiar dacă se uită omul cu binoclu la dumneata tot nu se poate dumiri ce eşti.

— Bine, bine ! mormăi omul supărat. Luaţi-o din loc ! Se vede că daţi fuga la fete, nu-i aşa ? Altfel, de ce rîdeţi, de parcă v-a ieşit norocu-n drum ?

Şi, scuipînd lîngă propriii pîslari, aruncă cu lopata un nor de zăpadă spre marginea trotuarului, vrînd parcă să acopere fîşiile lungi de lumină, ce se revărsau în stradă prin ferestrele îngheţate.

Cei doi prieteni trecură rîzînd prin norul de zăpadă spulberată. Konstantin îşi scutură zăpada de pe mîneca scurtei de piele, se uită la ceas şi, cu un zîmbet plin de mulţumire, începu să fredoneze :

— *E aproape miezul nopţii, dar Gherman nu-i...*[1]. Apoi, lovindu-l pe Serghei pe umăr, îi strigă : O să ajungem prea devreme ! Mie îmi place să sosesc cînd petrecerea e-n toi. Mai avem mult de mers ?

După ce trecură pe sub arcada întunecată a porţii, unde sufla un curent puternic, şi intrară în curtea nu prea mare, cu cei cîţiva tei în bătaia vîntului, Serghei zări, dincolo de acoperişurile învăluite în fum ale magaziilor, clădirea veche cu două etaje, şi fereastra de la camera Ninei, puternic luminată. Deodată, avu sentimentul clar că între el şi locurile astea există o trainică şi fericită legătură. Era aceeaşi senzaţie pe care o cunoscuse mai demult, în dimineaţa cînd, trezindu-se după noaptea petrecută la Nina, descoperise urmele, asemănătoare unor cruciuliţe, lăsate de ciori pe acoperişul magaziei, trandafiriu în lumina zorilor. Şi faptul că, intrînd în curtea casei unde locuia Nina, Konstantin se uita în jur, fără prea mult interes, neştiind ce simţea prietenul său în clipele acelea, trezi în Serghei o reacţie ciudată : că se îndepărtează şi că se înstrăinează unul de altul.

— Încotro o luăm ? La ce etaj ? Văd că Ninocika ta nu locuieşte într-un palat.

Konstantin îşi lăsă capul pe spate şi se apucă să cerceteze ferestrele luminate ale clădirii. Fulgii de nea îl obligară să-şi facă ochii mici.

[1] Din opera „Dama de pică".

Serghei îi răspunse :

— Ia-o după mine. Vezi să nu calci vreo pisică şi să nu cazi pe scară. Lift nu există.

Urcară scara luminată anemic. La etajul întîi se opriră sub lumina chioară a unui bec, sunară şi, aşteptînd să li se deschidă, auziră de dincolo de uşa capitonată zvonul veseliei, rîsete, apoi exclamaţia : „Ninocika, sună !", ţăcănitul unor tocuri alergînd şi o voce cunoscută zise :

— Deschid îndată !

O clipă mai tîrziu, uşa fu descuiată, şi lumina neobişnuit de vie din vestibulul apartamentului se revărsă asupra lor, o dată cu muzica unui patefon ; în uşa întredeschisă se conturau umerii înguşti ai Ninei.

— Bravo, sînteţi cineva ! Şi, zîmbind vesel, le întinse mîna. Poftiţi mai repede, mai repede — şi-l trase pe Serghei în antreul ticsit de galoşi, şoşoni de damă şi paltoane.

Uşa ce dădea în cealaltă încăpere era deschisă, şi el zări feţele unor necunoscuţi — bărbaţi şi femei. Larma atîtor glasuri îl asurzi şi, o clipă, se simţi descumpănit ; în camera asta, de obicei atît de liniştită, se simţea acum ceva nou, neobişnuit. Şi Serghei, încercînd să se stăpînească, îi zîmbi Ninei.

— Hai, dezbrăcaţi-vă mai repede ! Deşi mai aveţi timp... Dar ştiţi şi voi că bărbaţii nu sînt în stare să rabde cînd vinul e pe masă. Iute, iute ! Rîzînd, îi întinse apoi mîna lui Konstantin. Încă nu ne cunoaştem... Nina. Ba puţin tot vă cunosc, din spusele lui Serghei.

— Kostea, Konstantin, se recomandă el. Şi eu vă cunosc un pic. Privind-o, îi strînse uşor mîna, apoi scoase din buzunare două sticle cu vin, le puse pe un taburel unde erau aruncate, claie peste grămadă, căciuli bărbăteşti, şi încheie pe un ton glumeţ, dar curtenitor : Vă rog, Nina, fără vorbe de prisos. Trăim timpuri grele, cu cartele, ne strîngem cureaua etc... Şi mi se pare, făcu el un gest spre uşă, că acolo sînt bărbaţi destui. Vă rog, sper că nu v-aţi supărat ?

— Nu, nu, se poate ! exclamă Nina. Haideţi să intrăm. Vreau să vă prezint tuturor.

— Te rog să nu mă prezinţi nimănui, o opri Serghei. Facem noi cunoştinţă şi singuri.

Fură întîmpinaţi de zeci de exclamaţii de bucurie, cu saluturi făcute pe un ton glumeţ, plin de animaţie, aşa cum se întîmplă de obicei cînd într-o societate sosesc musafiri necunoscuţi, dar aşteptaţi. Învăluite în fumul ţigărilor, feţele celor prezenţi se întoarseră spre ei. Un tinerel cu ochelari, aşezat nu prea comod la un colţ de masă, începu să aplaude, uitîndu-se cu înţeles la Nina, şi strigă cu pasiune :

— Amar ! Amar !

O pereche care dansa într-un colţ, în penumbră, se întoarse curioasă. Cineva se ridică de pe divan, fluturînd mîna în semn de salut. Prins în mijlocul acestei larme, Serghei îşi dădu numaidecît seama că, la această petrecere, unde toţi se cunoşteau între ei încă de mult, numai ei mai fuseseră aşteptaţi. Ameţit de zgomotul din jur, oarecum stingherit, Serghei se recomandă tuturor cu o uşoară înclinare a capului.

— Serghei.

— Kostea sau Konstantin, răsună lîngă el glasul prietenului.

Nina se ivi între ei şi se interesă : „Ei, aţi făcut cunoştinţă cu toată lumea ?" Îi luă pe amîndoi de braţ şi-i conduse la masă, întorcînd capul cînd spre unul, cînd spre celălalt.

— O să ne aşezăm aici. Eu la mijloc. O să-mi faceţi curte amîndoi. Apoi termină în şoaptă : După cum vedeţi, ne-am îngrămădit la o masă, ca să rămînă puţin loc şi pentru dans. Aşezaţi-vă. Am să mă aşez şi eu imediat. Eliberă braţele celor doi bărbaţi şi, zîmbind, îşi plimbă privirile pe chipurile musafirilor. Tovarăşi geologi şi minieri, poftiţi la masă ! Băieţi, uitaţi-vă la ceas. Sviridov, lasă patefonul şi deschide radioul !

Patefonul nu se opri de îndată. Placa hîrşîi încă o vreme. Apoi încăperea se umplu de zgomotul scaunelor, de exclamaţii.

— Tocmai la vreme, căci răbdarea ne era pe sfîrşite ! Deschideţi radioul !

Invitaţii se îngrămădiră imediat în jurul mesei. Prin faţa ochilor lui Serghei pluteau chipuri necunoscute, fetele care aşezau vesele pe masă farfurii disparate, adunate de prin vecini, tinerii cu un aer de oameni care ştiu ce-i băutura şi se ocupau de sticle cercetînd atent etichetele. Cineva, cu o voce de bas profund, strigă :

— Vă rog, un tirbuşon ! Ninocika, un tirbuşon ! Daţi-mi o unealtă.

— Ei, voi, cei din colţ ! Potoliţi-l pe Volodka şi luaţi din faţa lui scrumbia ! E într-atît de entuziasmat de sosirea Anului nou, încît e în

— Serghei.

— Kostea sau Konstantin, răsună lîngă el glasul prietenului.

Nina se ivi între ei și se interesă : „Ei, ați făcut cunoștință cu toată lumea ?" Îi luă pe amîndoi de braț și-i conduse la masă, întorcînd capul cînd spre unul, cînd spre celălalt.

— O să ne așezăm aici. Eu la mijloc. O să-mi faceți curte amîndoi. Apoi termină în șoaptă : După cum vedeți, ne-am îngrămădit la o masă, ca să rămînă puțin loc și pentru dans. Așezați-vă. Am să mă așez și eu imediat. Eliberă brațele celor doi bărbați și, zîmbind, își plimbă privirile pe chipurile musafirilor. Tovarăși geologi și minieri, poftiți la masă ! Băieți, uitați-vă la ceas. Sviridov, lasă patefonul și deschide radioul !

Patefonul nu se opri de îndată. Placa hîrșîi încă o vreme. Apoi încăperea se umplu de zgomotul scaunelor, de exclamații.

— Tocmai la vreme, căci răbdarea ne era pe sfîrșite ! Deschideți radioul !

Invitații se îngrămădiră imediat în jurul mesei. Prin fața ochilor lui Serghei pluteau chipuri necunoscute, fetele care așezau vesele pe masă farfurii disparate, adunate de prin vecini, tinerii cu un aer de oameni care știu ce-i băutura și se ocupau de sticle cercetînd atent etichetele. Cineva, cu o voce de bas profund, strigă :

— Vă rog, un tirbușon ! Ninocika, un tirbușon ! Dați-mi o unealtă.

— Ei, voi, cei din colț ! Potoliți-l pe Volodka și luați din fața lui scrumbia ! E într-atît de entuziasmat de sosirea Anului nou, încît e în

— Nu vă mai prefaceţi ! Ochelaristul se burzului şi pocni în masă cu pumnul lui slab. Generaţia care a simţit suflarea morţii nu poate fi obiectivă faţă de aceea care nu a luptat în război. Iar eu n-am luptat !

Prin lentilele ochelarilor răzbeau privirile lui caustice. Serghei se uită la el cu interes.

Tînărul îşi flutură ţigara prin faţa nasului cu un gest de om beat.

— Sinceritate pentru sinceritate.

— Sînt de acord, dar numai în condiţii egale. Or, dumneata ai şi început să baţi cu pumnul în masă. Deci, unde e egalitatea ? Înseamnă că încerci să mă intimidezi, îl lămuri Serghei.

În celălalt capăt al mesei, lumea izbucni în rîs ; se vedea că zvonul discuţiei răzbise pînă acolo. Mirat de atenţia care i se acorda, Serghei înălţă capul şi, deodată, zări în penumbra abajurului, printre figurile tinere, radioase şi zîmbitoare, un obraz ce i se păru cunoscut. Omul îl salută printr-o mişcare a capului. Alături de el, o femeie cu o expresie de totală crispare îl sfredelea pe Serghei cu nişte ochi veninoşi.

„Uvarov ? E şi el aici ?" îi fulgeră prin minte lui Serghei şi, brusc, strînse ţigara între degete. De necrezut ! Cum de nu l-a observat din capul locului ? Şi nici pe femeia de lîngă el n-o zărise. Pare-se că o cheamă Tania. Dar şi mai neverosimil era faptul că, ştiind unul despre altul ce ştiau, se aflau totuşi la aceeaşi masă. Acum Uvarov îi zîmbea, făcîndu-i cu capul tot felul de semne, în timp ce el, încruntat, strîngea tot mai aprig între degete ţigara stinsă.

— Li-niş-te !

— Radioul, deschideţi radioul !

— Petka, lasă sticla în pace, cine naiba te-a învăţat s-o deschizi cu furculiţa ?

— Ei, filfizonilor, cum zic cei de la Odesa, faceţi linişte !

Rîsetele, exclamaţiile, toată zarva din încăpere treceau pe lîngă Serghei, fără ca el să le înregistreze. Ce-i rămînea de făcut ? Îl urmărea pe Uvarov cum lovea insistent cu coada cuţitului într-o sticlă, încercînd astfel să facă ordine în colţul său ; două fete din faţa lui îi spuneau ceva rîzînd, dar el refuză printr-o clătinare a capului.

„Ce-i asta ? Nu pricep ? Cum de se află Uvarov aici ?... Pesemne că e cunoscut în societatea aceasta !" gîndea Serghei, căutînd o explicaţie ; apoi, încet, strivi ţigara în farfurioară, rămînînd îndelung cu privirea aţintită la mucul stins...

Auzi la ureche şoapta mirată a lui Konstantin.

— Nu observi nimic ? Ia te uită unde am nimerit, maestre ! Nu-l vezi pe tipul acela scîrbos de la restaurant ? „Prietenul" tău de pe front... Ce-o mai fi şi asta ?

— Stai liniştit şi taci, îl sfătui Serghei cu glas scăzut.

— Aţi amuţit ? De ce ? se strecură de alături, prin fumul de ţigară, glasul agitat şi agasant al ochelaristului. Acesta se aplecase spre Serghei.

— Cum, încă n-am încheiat discuţia ? reacţionă Serghei, neînţelegînd sensul întrebării : Se pare că totul e foarte limpede.

Chiar în clipa aceea, lîngă el, răsună un glas cu rezonanţe aspre.

— Vă rog să mă scuzaţi, îmi permiteţi să fac personal cunoştinţă cu dumneavoastră ?

Serghei se întoarse. În spatele lui se ivise un locotenent, nu prea înalt, de vîrstă mijlocie, cu faţa scofîlcită, de-o paloare bolnăvicioasă. Vestonul său nou-nouţ era încheiat cu grijă, la toţi nasturii, iar dunga albă a gulerului era impecabilă. Îşi pironise asupra lui Serghei privirea tăioasă a ochilor săi întunecaţi, în timp ce cu mîna stîngă se sprijinea într-o cîrjă.

— Sviridov. Sînt bucuros să fac cunoştinţă cu un combatant. Mai ales, cu un viitor student de-al meu.

— Nu pricep.

Serghei se ridică simţind căldura prietenească cu care Sviridov îi strîngea mîna, înregistrînd totodată zgomotul nedesluşit din spatele său, din direcţia unde se afla Uvarov. Întrebă : „De ce student ?"

Buzele lui Sviridov se mişcară imperceptibil. Avea un zîmbet urît şi stîngaci. Rostind răspicat cuvintele şi rotunjindu-le, spuse :

— Ai înaintat actele la Institutul de mine şi metalurgie şi ai stat de vorbă cu docentul Morozov. Ieri au fost aprobate listele. Am fost de faţă şi eu din partea biroului de partid şi i-am susţinut pe cei care au luptat în război. De altfel, la institut, eu mă ocup cu instrucţia mili-

tară a studenţilor. Te-am apărat şi pe dumneata. Te felicit. Azi-dimineaţă au fost afişate listele cu cei admişi.

— M-aţi apărat? repetă Serghei. De cine anume m-aţi apărat?

Sviridov schiţă din nou un zîmbet scurt, avea privirea dură, imobilă aproape.

— În momentul de faţă n-are importanţă.

Mîna lui Serghei căută sprijin în speteaza scaunului, pe care o strîngea cu degetele umezite de năduşeală.

— Vă mulţumesc, îngăimă el şi se aşeză.

În clipa următoare, simţi o mînă uşoară pe umăr şi se întoarse. Era Nina. Se aplecă să-l privească drept în ochi.

— Cineva vrea să stea de vorbă cu tine, şopti ea. Vino să te aşezi pe divan. Vrea... Nimeni n-o să vă stingherească.

— Cine-i?

— O să vezi...

Serghei se aşeză pe divan, cu senzaţia neplăcută că va face o nouă cunoştinţă. Şi nu prea era dispus să înceapă o nouă conversaţie, n-avea nici un chef să se străduiască să fie politicos, agreabil, aşa cum se cuvine cînd te afli într-o societate.

— Noroc, Serghei! Mă bucur că te-am întîlnit aici!

Izbit de glasul acesta cunoscut, de bas profund, Serghei rămase uluit cînd îl văzu, aşezîndu-se alături, pe Uvarov. Era îmbrăcat într-o haină largă, groasă, cu umeri largi; o cămaşă deschisă, în dungi, cu un guler prea strîmt pentru gîtul

său puternic, îi punea în evidenţă cravata albastră.

Serghei îi aruncă Ninei o căutătură, îi zări zîmbetul nedefinit, văzu apoi figura bine dispusă, dar reţinută, a lui Uvarov şi, zîmbind acru, rosti cu un glas răguşit :

— Ei ?

Sprîncenele lui Uvarov se încruntară, apoi începu să vorbească oarecum nedumerit, dar şi cu o notă de veselie în glas, ca un om căruia îi place gluma :

— Ei ?! Ce vrei să fie ?! dădu el din umeri. Vrei să ne stîlcim mutrele sau să devenim prieteni ? Tu ce zici ?... Ninocika, nu-i nevoie să ne prezinţi. Ne cunoaştem.

Îi întinse mîna a împăcare, cu o siguranţă exagerată şi cu o încordare bine strunită.

Serghei îşi vîrî mîinile în buzunarele pantalonilor şi se apucă să-i cerceteze faţa, dornic parcă să descopere urmele întîlnirii de la restaurant ; în urechi îi răsunară strigătele sale de atunci : „M-a desfigurat !"

— Ţi-am mai spus o dată... preciză el pe un ton categoric, nu-mi place să încurc lucrurile, nu pot să accept ca în acelaşi mormînt comun să zacă atît cei cinstiţi, cît şi lichelele... Pricepi ce vreau să spun ?

— Prin urmare, asta-i, rosti Uvarov, frecîndu-şi îngîndurat fruntea cu degetele sale puternice. O clipă după aceea, se întoarse către Nina, izbucnind în rîs. Nu-i rost de împăcare şi pace ! Ce-i de făcut ? Poate că unul dintre noi ar trebui

să moară, ca celălalt să se simtă mai în voie ? Altceva mai spiritual mi-e greu să născocesc.

Nina îl prinse pe Serghei de cot, privind rugător la el, apoi la Uvarov, care tot înălța nedumerit din umeri, și-i împinse, ușor, unul spre celălalt.

— Hai, faceți pace. Măcar un armistițiu. Haide, așezați-vă.

— Eu sînt gata, rosti Uvarov stînjenit. Dar un armistițiu poate fi încheiat numai cînd ambele părți sînt de acord.

— Are dreptate ! îl ironiză Serghei, gîndind în același timp : „O adevărată melodramă. Cum se va sfîrși ? Ce anume o să-mi mai spună acum ?"

Apoi, cu aerul cel mai liniștit din lume, se așeză picior peste picior.

— Nu, nu. Vreau pace ! repetă Nina cu convingere. Împăcați-vă, împăcați-vă ! Vă rog pe amîndoi.

Uvarov se descheie la haină ; obrajii lui rotofei aveau gropițe.

— Mi-e teamă, Ninocika, să nu încep să debitez banalități. Ce pot să fac de unul singur ?

Viguros, cu ochi albaștri, îmbrăcat într-un costum în carouri, confecționat probabil în Germania, Uvarov începu să cerceteze fără nici o jenă policioarele de lîngă divan și, zîmbind cu bunăvoință, prinse a mișca din loc mostrele de cuarț și figurinele de zei tunguși, fără să se uite la Serghei.

— Geologii, începu el cu o voce limpede de bas, sînt oameni ciudați. Mai cu seamă femeile.

E de ajuns să rămînă măcar pentru o jumătate de an în oraş, că le şi vezi adunînd în jurul lor o sumedenie de lucruşoare... Ce o fi însemnînd asta — nostalgia confortului ? Ce ai de spus, Ninocika ? Sau — ha, ha ! — spiritul mic-burghez al geologilor ? Hm, şi cu elefantul ăsta mucos, ce-i ? Nu cadrează... Asta e spirit mic-burghez. Ar fi cazul să te prelucreze într-o şedinţă de partid.

— Nu sînt membră de partid, Arkadi.

— Atunci, să fii supusă judecăţii opiniei publice. Ia te uită ce lampă de masă ! Ai reuşit s-o pescuieşti pesemne la o consignaţie ! Spirit burghez clasa întîi... Da, da, Ninocika ! Nu-i aşa, Serghei ? i se adresă el pe un ton prietenos, ca unui cunoscut apropiat.

Din felul lui de a vorbi nestingherit, se detaşa ceva nou. Acest Uvarov nu semăna de loc cu cel pe care îl cunoscuse Serghei pe front trei luni la rînd şi pe care îl întîlnise nu demult la restaurant.

Statura masivă a lui Uvarov în costumul acela larg, de provenienţă germană, îţi sărea în ochi în mod enervant. Mînat parcă de o forţă neînţeleasă, Serghei îl observa cu un interes crescînd, încercînd totodată să nu-şi iasă din fire. „Nu, în restaurant arăta altfel ; avea atunci în el ceva ce amintea de zilele de pe front : vestonul militar, privirea, prestanţa." Simţea pe tîmple şi pe frunte broboane de sudoare, dar nu şi le ştergea, nu voia să i se observe emoţia. Şedea nemişcat pe divan, sprijinindu-se de o pernă.

— Spiritul mic-burghez se cere înțeles altfel... cînd omul se gîndește numai la propria-i piele, interveni Serghei. Nu spun decît un adevăr arhicunoscut.

— Serioja, îl opri Nina cu prudență, și oftă. Hai, doar te-am rugat...

Uvarov, cu o sprînceană ridicată a mirare, cîntărind în mînă o bucățică de rocă, îl întrebă :

— Încă nu te-ai potolit ? Te rog, Serghei, să-mi spui dacă ești de acord că în unele împrejurări, față de unul și același fenomen pot exista două atitudini — subiectivă și obiectivă ? Am luptat împreună, dar anumite chestiuni le apreciem în mod diferit.

— Zici că ai luptat ? stărui Serghei și strivi cu putere țigara într-o scrumieră. Adevărul nu-i decît unul singur, iar tu vrei două adevăruri !

— Prin urmare...

— Prin urmare, vrei un singur mormînt comun ?

— Ce mormînt ?

— Adică să le arunci pe toate, claie peste grămadă. Crezi că toți care au fost în război au și luptat ?

— Uite ce-i, Serioja... rosti rar Uvarov. Pomeții obrajilor îi păliră, ochii albaștri prinseră a-i luci și, cu mișcări încete, parcă în silă, își scoase livretul militar. Poate vrei să arunci ochii pe foaia mea matricolă ?

— O cunosc, ripostă Serghei. Ai venit la noi dintr-un regiment de rezerviști și apoi tot acolo te-ai întors.

— Fiecare om cu destinul lui. Mai ales în război.

Auzind vocea lui Uvarov, Serghei simţi din nou nevoia să fumeze, gura îi era uscată şi amară, mîna însă îi rămăsese în buzunarul hainei, strîngînd pachetul ; cotul i se sprijinea de perna divanului. Şi, stînd aşa în penumbră, într-o poziţie incomodă, simţind o greutate în tot trupul, gîndea : „Nu, n-am să-i mai vorbesc aşa cum i-am vorbit pînă acum. El e calm, sigur de sine... Ar trebui să fiu şi eu cît mai calm..."

Şi, făcînd o sforţare, îşi schimbă momentan poziţia incomodă în care stătea, dîndu-se, spre propria lui mirare, mai aproape de Uvarov. Mîinile însă şi le ţinea tot în buzunare. Acesta ridică bărbia, îşi săltă umerii, era încordat, dar privirea îi rămase veselă.

— Îţi aminteşti de locotenentul Vasilenko ? îl întrebă Serghei încet. Îl mai ţii minte ?

— De unde ştii tu tot ce s-a întîmplat atunci ? Pusese întrebarea, uitîndu-se nedumerit la Serghei — respiră adînc, întocmai ca un sportiv după o cursă lungă. Pe cît îmi aduc aminte, în zilele acelea ai fost transportat la spital ?

— La spital l-am întîlnit pe grefierul tribunalului. Asta nu-ţi spune nimic ?

Uvarov dădu din mînă cu expresia unei crunte oboseli.

— Ninocika, i se adresă el, frecîndu-şi caraghios nasul. Nu mai pot !... Nu mai am putere !

Serghei nu zise nimic. Faptul că Uvarov i se adresase Ninei, cerîndu-i sprijinul pe care, din

capul locului, spera să-l obţină, îl dezgustă. Se uită la ea şi numai în clipa aceea redescoperi atmosfera sărbătorească din cameră.

Strigătele şi rîsetele celor din jurul mesei se contopeau într-un vuiet însufleţit ce acoperea bîzîitul patefonului. În momentul acela, pacea nu se înstăpînise în odaie. Era şi de fapt nu era. Pacea aceea era numai aparentă.

— Băieţi, haideţi la masă! interveni Nina grăbită, lăsîndu-şi mîinile pe umerii lor. Dacă doriţi, o să găsesc pentru voi puţină votcă! Am o sticlă mai veche. E adusă din Siberia. Cu etichetă de dinainte de război.

— Încă puţin, Ninocika, rosti Uvarov cu basul lui domol, aruncînd spre Serghei o privire fugară. N-am terminat încă discuţia.

— Ba am terminat-o, ripostă Serghei.

— Nu, Serioja, îl întrerupse Uvarov, n-am terminat-o, şi, adresîndu-se gazdei : Ninocika, ne permiţi să rămînem în doi?

— Da, da, vă las. Continuaţi!

Serghei îşi dădea perfect de bine seama de absurditatea şi nefirescul situaţiei în care se afla, îi era clar că n-ar fi trebuit, că n-are dreptul să fie acum aici, să stea alături de Uvarov, dar ceva îl reţinea împotriva voinţei sale ; voia să-şi dea seama ce anume nu înţelegea în acest nou Uvarov, cu totul şi cu totul diferit de cel pe care-l cunoscuse. Un Uvarov ce părea că n-are nici o legătură cu trecutul. Şi, ascultîndu-i glasul, Serghei continua să-l cerceteze. Se uita la faţa lui transpirată, la ochii lui albaştri, niţeluş în-

jectaţi, dar în care, ca şi mai înainte, stăruia ceva blînd, o licărire veselă, dorinţa de împăcare.

— Tu, Serghei, ai împotriva mea nişte bănuieli absurde, bazate pe zvonuri. N-ai însă nici o dovadă. Potoleşte-te şi judecă cu mintea trează. Nu vreau să mă cert cu tine, Serghei, pe cuvîntul meu de onoare. Tot ce-a fost — să dăm dracului, să uităm. Nu-ţi cer prietenie cu de-a sila, deşi aş fi foarte bucuros... Înţelege odată, Serioja, o să fim în acelaşi institut, numai că în ani diferiţi. Eu doresc din inimă ca foştii combatanţi să fie uniţi, nu să se dezbine. Doar n-am rămas prea mulţi în viaţă ! Zău, tu mă vezi pe mine altfel decît sînt în realitate. Înţeleg, i se poate întîmpla oricui. Uvarov îşi lăsă palma caldă peste genunchiul lui Serghei. Aş vrea să înţelegi. Nu o dată eu însumi m-am surprins că-i judec pe oameni într-un fel greşit.

— Ei, tovarăşi combatanţi, terminaţi secretele! strigă Sviridov de la locul său, zîmbind cu stîngăcie. Veniţi la masă !

În clipa următoare, Serghei îşi dădu seama că trebuie să încheie discuţia. Cuvintele pe care le rostea Uvarov, faptul că şedeau aici pe divan, unul lîngă altul, toate acestea aveau un aer de intimitate, îi lega într-un chip nefiresc, iar el tocmai asta nu dorea. Ridicîndu-se brusc, îl întrebă :

— Aşadar, totul nu e decît o chestie de psihologie ?

Uvarov se ridică şi el în grabă, îşi încheie haina şi rosti cu un aer grav :

— Gîndeşte-te cu mintea trează la tot ce ţi-am spus, fiindcă n-ai dreptate, ţi-o spun pe cuvîntul meu. Gîndeşte-te... Apoi adăugă cu vioiciune, întorcîndu-se spre Sviridov, care-i privea : Uite că vin, Pavele, vin ! Am ţinut neapărat să stăm amîndoi puţin de vorbă !

Serghei avu deodată senzaţia că ceva se schimbase în atmosfera încăperii, dar ce anume, nu izbuti să-şi lămurească.

CAPITOLUL PAISPREZECE

„Atunci la restaurant, am ştiut cum trebuie să procedez. Acum însă ce ar trebui să fac ? Să zîmbesc, să discut cu vecinii de la masă, cu ochelaristul de lîngă mine ? Să distrez fetele, aşa cum o face Konstantin, arătîndu-le tot felul de scamatorii cu furculiţa şi păhărelul ? E Anul nou, să fi uitat asta ? Atunci de ce am mai venit ? Ce să fac ? Ştiu că Uvarov nu poate fi iertat şi totuşi stau la aceeaşi masă cu el. Înseamnă că-l iert !" gîndi Serghei.

Uvarov se aşezase lîngă Sviridov şi îi tot spunea ceva, apoi, zîmbind, îi făcu lui Serghei un semn vesel cu capul. Acesta nu-i răspunse, se gîndea că după întîlnirea de la „Astoria" şi mai cu seamă după discuţia lor, nu-l mai încerca faţă de Uvarov ura de altădată, că rămăsese doar cu un sentiment de mare oboseală, de profundă nemulţumire faţă de sine însuşi.

Căută în adîncul ființei sale ura de altădată împotriva lui Uvarov, dar n-o mai găsi. Nu izbuti să înțeleagă clar ce se petrecuse, de ce simțămîntul ăsta se mistuise pe neașteptate, de parcă atunci la restaurant, cînd l-a întîlnit pe Uvarov pentru prima oară de la terminarea războiului, își revărsase și își consumase, împotriva voinței, întreaga sa ură. Sau poate că reacția asta se datora faptului că nimeni nu mai voia să creadă, să se întoarcă la acel trecut nu prea îndepărtat : nici Konstantin, nici maiorul de la miliție, nici oamenii de la restaurant, nici cei care stau acum de vorbă cu Uvarov în camera asta. Probabil că nici n-ar crede cele întîmplate în Carpați. Se întrebă : „Ce-i schimbase pe oameni — timpul scurs sau victoria care i-a îndepărtat de grozăviile războiului ? Ori poate dorința de a scuipa pe tot ce i-a împiedicat să trăiască, ce le-a tulburat liniștea ?" Nu, nu voia să se împace cu o asemenea situație, observase însă că oamenii nu mai aveau chef să se uite înapoi, că se străduiau să trăiască clipa prezentă, exact cum fac și cei de față. Dacă fiecare dintre persoanele aflate la masă s-ar gîndi la cei care s-au prăpădit în război — la cei sfîrtecați de grenade, la horcăitul muribunzilor pe parapetul tranșeelor, la fotografiile pline de sînge, pe care el le lua o dată cu celelalte acte de la soldații căzuți — cine atunci ar mai putea zîmbi și rîde acum ? Iată însă că se zîmbește, se rîde. Și el năzuise tot timpul, cu ardoare, spre o altă viață, adevărată, plină de lumină, în stare să răscumpere de o mie de ori trecutul. Uvarov... Problema

oare se rezumă numai la Uvarov? Nimeni nu se arată dispus să scormonească trecutul, iar el, Serghei, nu avea dovezi... Există însă un prezent, o viață, un viitor, trecutul se îndepărta tot mai mult, estompîndu-se.

— De ce stai atît de bosumflat? Nu mai fuma așa mult!

Deodată, mîna Ninei se lăsă peste a lui; nici nu simți cînd îi luă țigara dintre degete, aruncîndu-i-o într-o farfurioară. Arătă din ochi spre Uvarov și repetă în șoaptă:

— Ei, cum e? Tot mai sîntem bosumflați?

— Nu! răspunse Serghei.

Pentru o clipă, ea se lipi recunoscătoare de umărul lui.

— Uită-te la Kostea, bravo lui!

Între timp, Konstantin pusese stăpînire pe cei din jur; era bine dispus, se bucura de atenția fetelor, era dezmierdat — Kostenka... Îi făcu cu ochiul ochelaristului, de parcă l-ar fi cunoscut de cînd lumea, și îi turnă votcă în păhărel, după care, cu un aer de înțelegere, umplu paharul lui Serghei; o descoperi și pe Nina:

— Dumneavoastră doriți? întrebă el cu o serviabilitate care o făcu pe Nina să pufnească în rîs.

— Firește, Kostea, votcă vreau.

— Nina, nu face pe mironosița, nu, nu, mormăi ochelaristul.

— Pe-ten-ka-a, rosti Nina tărăgănat și, cu un gest tandru, îi răvăși părul. Petenka, mi se pare că te-ai cam amețit. Nu-i așa, dragul meu?

Acesta dădu din cap, şi lentilele ochelarilor îi luciră posomorît.

— Nu vreau... nu trebuie... nu vreau... aşa... Nu-mi place...

— Atenţie, fraţilor, lăsaţi vorba ! Dau legătura cu Piaţa Roşie.

Tăcură. În liniştea camerei izbucni desluşit zgomotul îndepărtat din Piaţa Roşie : claxoanele maşinilor, zgomotul roţilor alunecînd pe zăpadă — zvonurile revelionului. Radioul fusese deschis la maximum. Şi, prin mijlocirea sa, răzbind prin viscol şi prin larma pieţei, răsunară bătăile orologiului din turnul Kremlinului.

— Fă-l mai încet ! Aveţi paharele pline ? Serghei, paharul tău e plin ? Pregătiţi-vă, fraţilor !... Serioja, ţi-ai umplut paharul ? Aveţi grijă de foştii combatanţi, voi, în colţul ăla ! Primul pahar îl închinăm celor care au luptat.

Brusc, glasul ca de comandant al lui Uvarov, într-atît de tunător, încît acoperise emisiunea radiofonică, îl aruncă pe Serghei în negura ca de gheaţă a unei dimineţi de octombrie, în Carpaţi, cînd de-abia răsărise soarele, un soare palid. Glasul său, ca de comandant, îi trezea amintirea celor petrecute *acolo*, era legat numai de ce se întîmplase *acolo*...

„Nu ! Nu trebuie să mă gîndesc la asta ! Totul în jurul meu e nou. Trebuie să trăiesc şi eu altfel" încerca Serghei să se convingă, străduindu-se să găsească acest nou, de neînţeles pentru el. Îşi roti privirea şi văzu figuri vesele, zîmbitoare, capete întoarse spre Uvarov.

Iată-l şi pe Uvarov. Acesta, în picioare, trona la capătul opus al mesei, în haina lui cu umeri largi, închisă la doi nasturi. Fără să zîmbească, ţinea încruntat un pahar de votcă. Sviridov, cu obrazul său aspru, îşi ridică privirea spre el. Tot spre Uvarov, sprijinindu-şi obrazul de un deget, privea, parcă aşteptînd ceva, şi fata cea blondă pe care o chema, pare-se, Tania.

Faţa lui Uvarov îşi schimbă expresia. Într-o clipă buzele sale se strînseră ca împietrite, privirea îi deveni metalică.

— Propun primul toast... Primul toast...

Buzele lui Uvarov se mişcară, cuvintele — grele, ca de fier — se desprindeau parcă de pe buzele lui, ca apoi să se prăbuşească în tăcerea ce se aşternuse în cameră.

Tăceau cu toţii, încordaţi, numai tînărul cu ochelari respira anevoie şi se strîmba înciudat, încercînd să stingă ţigara într-o farfurioară.

— Propun un toast... ca fost soldat, un toast pentru acela... cu numele căruia porneam la atac... loveam în tancurile duşmane, muream... Cu numele căruia noi am apărat patria şi am învins... Uvarov se opri pentru o clipă şi, ridicînd paharul la nivelul bărbiei, se uită ţintă la Sviridov, apoi încheie cu glasul vibrînd de ardoare : Pentru marele Stalin !

Şi în clipa următoare, Serghei îl văzu pe Sviridov aşa cum era, slab, cu vestonul nou, strîns pe el, ridicîndu-se şi, fără să zîmbească, ciocnind tăcut cu Uvarov. Se ridicară şi ceilalţi cu oarecare stîngăcie, dînd scaunele la o parte şi ciocnind la rîndul lor paharele. Pe Serghei îl

năpădi un sentiment amar, i se părea că de la Uvarov porneşte ceva fals, nefiresc.

Se ridică, strîngînd paharul în mînă — devenise lunecos de la transpiraţie. Auzi lîngă el un zvon de glasuri, şoapte abia desluşite ; simţea atingerea unei mîini de umărul lui şi o voce care-i spunea :

— Serioja... Vreau să ciocnesc cu tine, dragul meu...

Şi-apoi, glasul lui Konstantin la urechea lui :

— Bătrîne...

Nu mai vedea nimic altceva decît faţa zîmbitoare a lui Uvarov, fruntea încruntată a lui Sviridov, gura Taniei cu colţurile buzelor lăsate în jos. „De ce am venit aici ? se întrebă el, înciudat. De ce trebuia să vin aici ?"

— Aş vrea să spun... izbucni Serghei pe neaşteptate, şi propriul său glas i se păru străin şi îndepărtat. Se uita la chipul viguros al lui Uvarov şi din nou îşi aminti de dimineaţa aceea umedă din Carpaţi, cînd, la răsăritul soarelui, se aflau lîngă o mlaştină, şi atunci încheie : Cu tine nu vreau să beau. Tu n-ai dreptul să vorbeşti în numele soldaţilor !

Se lăsă o linişte adîncă. În lumina portocalie a abajurului, feţele păreau palide, abia conturate. Chipul lui Uvarov, în umbră, se estompase ; se distingea limpede numai linia buzelor strînse.

— Aţi auzit ce spune ? Aţi auzit ? Aţi auzit cu toţii ? Nu ştiu ce are împotriva lui Arkadi, ce vrea de la el, ţipă sfîrşită, cu lacrimi în glas, Tania, fata cea grasă şi blondă, aruncîndu-i lui Serghei o privire plină de ură.

— Dragi tovarăşi, terminaţi cu certurile, rosti cineva împăciuitor, dar răspicat. E Anul nou! Nu ne stricaţi buna dispoziţie!

— Bravo! exclamă ameţit tînărul cu ochelari şi începu să aplaude. Asta-i bună! Dramă într-o familie onorabilă!

— Oare n-ai putea cumva să taci, dragă amice cu ochelari onorabili! se răsti la el Konstantin, mai mult supărat decît amabil, şi mîna lui se lăsă pe umărul lui Serghei. Stai jos. Seriojka, mai rămînem puţin să bem de ochii lumii şi apoi...

Nemişcat, Serghei îi spuse doar atît:

— Ai răbdare, Kostea!

— Asemenea vorbe răsună cam ciudat, se auzi din celălalt capăt al mesei glasul reţinut şi dur al lui Uvarov. Mai ales printre noi, cei care am fost pe front. Prieteni, ce poţi să faci însă dacă cineva are nervii zdruncinaţi... Aşa-mi explic atitudinea ostilă şi plină de suspiciune inexplicabilă a lui Serghei faţă de mine. Eu unul, în cazul de faţă, nu port nici o răspundere.

Glasul său îşi pierduse din duritate, răsuna mai încet, şi Serghei observă că buzele lui, îngheţate parcă, abia se mai mişcau.

— N-am de gînd să lămuresc acum realaţiile noastre de pe front. Nu-i cazul să stricăm petrecerea, explică Uvarov cu un zîmbet forţat,

uitîndu-se la cei din jurul mesei. Îmi dau seama că pot exista antipatii inexplicabile...

Văzîndu-i figura zîmbitoare, Serghei încercă deodată acelaşi sentiment ca atunci, la restaurant, cînd îl lovise pe Uvarov şi cînd cei din jur îl învinuiau, nu pe Uvarov, ci pe el. „Da, e de invidiat — ştie să se stăpînească ? Ştie..." se gîndi Serghei şi încercă să replice pe acelaşi ton cu care vorbise cu o clipă înainte Uvarov.

— Da, fireşte, nu merită să stricăm petrecerea. De aceea n-am de gînd să vă mai stingheresc cu prezenţa mea.

Se întoarse şi văzu aţintiţi asupra sa ochii măriţi de uimire ai Ninei ; se îndreptă cu paşi hotărîţi spre antreu. Păşi, fără şovăială, peste grămada de galoşi, şoşoni de damă, şi îşi luă căciula din cuier. În aceeaşi clipă auzi un glas, chiar lîngă el :

— Serghei, aşteaptă ! Aşteaptă, n-auzi ?

Nina îi trase căciula din mînă, o ascunse la spate şi, ridicîndu-se în vîrful picioarelor, repetă :

— Stai, stai ! Te rog nu pleca.

— Ai vrea să mă împac cu el ? o întrebă Serghei cu brutalitate. De ce ?

— Nu vreau nimic, răspunse ea.

— Văd că avem cunoştinţe comune, nimic de spus, admirabile. Trebuie însă să alegi.

— Ce să aleg ?

— Cunoştinţele.

— Dar, tu nu...

— Mai bine tu ! Aşa că, ai de ales. Îmi este imposibil să înţeleg atitudinea ta indulgentă faţă de un nemernic, spuse el aspru, subliniind cuvîntul „indulgentă" şi, îndepărtîndu-se, smuci mantaua de pe speteaza unui scaun.

Ea continua să stea ca mai înainte, cu căciula la spate, uitîndu-se ţintă la el. Îşi muşca buzele în tăcere.

— Te-ai lămurit ? încheie Serghei.

Ea tăcea.

— Dă-mi, te rog, căciula, spuse şi, pe neaşteptate, se apropie de dînsa, pentru ca imediat după aceea să se îndepărteze, de parcă Nina-i devenise dintr-o dată străină. Apoi o atrase spre dînsul cu putere. Ori mergi cu mine, ori rămîi. Auzi ? Nu vreau să te las aici. Înţelegi ?

— N-aud nimic, nu văd nimic, unde mi-or fi galoşii ? răsună în vestibul o voce, şi Serghei se întoarse supărat către Konstantin ; acesta ieşise din cameră şi prinse a căuta cu stăruinţă ceva pe jos. Merg cu tine, Seriojka, şopti el, rămînînd aplecat. O luăm din loc. Petrecerea s-a dus dracului.

— Kostea, aşteaptă puţin, îi aruncă în grabă Serghei.

Ciupindu-şi supărat mustaţa — gestul acesta era asemănător ticului celor care-şi frîng degetele, pocnindu-le din încheieturi. Konstantin intră, fluierînd, înapoi în cameră, închizînd uşa în urma sa, cu grijă.

— Mult o să mai stai pe gînduri ? Serghei îi cuprinse din nou brusc umerii. Ei ?

— Asta-i tot ? întrebă.

— Unde ţi-e paltonul ?

— Uite-l colo...

Dîndu-i drumul, se apucă să tragă de pe cuier şi să arunce cu înverşunare pe taburet şi pe speteaza unui scaun o mulţime de paltoane necunoscute, încă îngheţate. Auzind în spatele lui un rîs înăbuşit, se întoarse fără să priceapă ce se întîmplă. Nina rîdea încet, fără zgomot, cu capul dat pe spate, cu braţele căzute de-a lungul trupului. Se uita la el, urmărindu-i cu mirare mişcările. Îi spuse :

— Invitaţii vor rămîne aici, iar eu... Parc-am fi în secolul al nouăsprezecelea ! Zăpadă, troică, noaptea de Anul nou... Îţi dai seama ce faci ?

Nu-i răspunse, ci îi ţinu paltonul, urmărindu-i în acelaşi timp părul ce se involbura în bucle uşoare pe gulerul puloverului de lînă.

— Nina, mai repede !

— Bine. Treci tu înainte, vreau să închid.

Muşcîndu-şi buzele, Nina deschise cu băgare de seamă uşa, îl lăsă pe Serghei să treacă primul, apoi îl urmă. Rămase cîteva clipe în liniştea palierului, sub lumina slabă a unui bec prăfuit. Toată casa era în sărbătoare. De undeva, de la un etaj mai jos, răsuna înfundat muzica.

— Mergem...

— Repede ! jos ne aşteaptă troica. Zurgălăi, o învelitoare din blană de urs !

Rîzînd încetişor, ea îl prinse de mînă, şi se năpustiră amîndoi în jos, sărind peste mai multe trepte deodată. Abia la parter, Nina se opri să-şi tragă răsuflarea şi, apropiindu-se de Serghei, îl întrebă şoptit :

— Unde vrei să mă duci ?
— Tu unde vrei ?
— Unde vrei şi tu.

CAPITOLUL CINCISPREZECE

Konstantin se întoarse acasă în zori — o lumină cenuşie bătea în ferestre — clătinîndu-se, urcă scara pe dibuite, răsuci cheia fără zgomot şi, deşi era beat, deschise cu grijă şi intră în camera sa. Nu aprinse lumina, căută prin întuneric cana cu apă şi începu să bea pe nerăsuflate. Se trînti apoi pe divan aşa îmbrăcat cum era şi rămase o vreme nemişcat în întuneric. Nu mai avea în pachet decît o singură ţigară şi aia ruptă şi mototolită. O aprinse şi simţi gustul acru, neplăcut al tutunului : tîmplele îi zvîcneau şi-l dureau. Fumă ţigara, după care adormi.

Se trezi cu o groaznică durere de cap şi cu un gust de coclează în gură.

— E-e, idiotule, rosti el scuipînd şi îşi frecă fruntea, strîmbîndu-se de durere.

Se trezise cu senzaţia apăsătoare de vinovăţie faţă de cineva. Îl chinuia, îl apăsa gîndul că petrecuse restul nopţii într-o societate necunoscută. Întorcîndu-se acasă de la Nina, îşi amintise pe neaşteptate de adresa Zoiei, pe care o cunoscuse cu puţin timp înainte şi o luase spre celălalt capăt al Moscovei. Acolo, în mijlocul unor oameni necunoscuţi, băuse mult, se certase cu

nişte tineri gălăgioşi, apoi, şovăind puţin, o trăsese în antreu pe Zoia, care nu voia în ruptul capului să vină, îi sărutase gîtul şi sînii prin bluza descheiată. Ea îi tot îndruga că nu se cuvine să procedeze astfel, că poate să-i surprindă cineva, iar el căuta s-o convingă să plece de acolo împreună.

„Doamne, cum m-am purtat ? Ce-am făcut ?" îşi aminti Konstantin cu disperare, perpelindu-se în pat. În minte îi veneau chipurile estompate ale invitaţilor Zoiei, strigătele şi hohotele de rîs, glumele fără sare pe care le debitase şi care atunci i se păruseră formidabile, apoi antreul, ochii speriaţi ai Zoiei, care se împotrivea, şi şoapta ei precipitată : „Kostenka, lasă-mă, te rog, mai tîrziu..."

„Ce-am făcut, idiot ce sînt ! Şi, cu un gest de dezgust, îşi strînse capul, care-i vîjia, între palme. De ce mai trăiesc pe lume dacă sînt un măgar nemaipomenit ? Chiar un măgar, un animal..."

Cu o deosebită plăcere se făcea de două parale, se califica drept un om de nimic, nesărat şi prost. Nu găsea scuze pentru cele petrecute în noaptea trecută, de altfel, nici nu căuta să-şi găsească. Numai undeva înlăuntrul fiinţei sale stăruia, ca o pată de lumină, începutul serii : pomul de iarnă, Asea, mandarinele, apoi sosirea lui în societatea aceea studenţească. Toate acestea fuseseră însă umbrite, distruse de ceea ce a urmat. Totul îi părea acum întunecat, înfiorător de întunecat, învăluit în fumul beţiei, lipsit de orice sens.

I se făcu sete.

Întinse mîna după cana cu apă ; nu pricepu însă cum de ajunsese cana jos, pe podea. Bău pe nerăsuflate, apa i se prelinse pe piept. Venindu-și în fire, puse cana la loc, fără să se ridice, se apucă să-și caute prin buzunare pachetul de țigări — îl găsi rupt, mototolit, fără nici o țigară în el. Îl aruncă pe dușumea și încercă să-și aducă aminte cam pe unde ar fi putut să lase vreun rest de țigară. Prin ce ungher ? Poate pe polița cu cărți, citind, să fi stins o țigară și s-o fi uitat anume acolo, pentru orice eventualitate.

Konstantin se ridică și scotoci polițele de deasupra patului ; în cele din urmă, dădu peste un chiștoc și, bucuros, îl aprinse. Urmări cu plăcere fuioarele de fum cum se înălțau pentru a se mistui în razele de lumină ce pătrundeau în cameră. Continua să rămînă culcat, legănat de liniștea matinală a casei, prinzînd cu o claritate aproape dureroasă orice zgomot — asculta și încerca să descifreze sensul chefului din ajun, al acestei dimineți și al liniștei înconjurătoare, al acestor clipe de dezgustătoare trîndăveală, de după beție.

„Ce să fac ? Ce să fac ?" se întreba, uitîndu-se în tavan la linia dreaptă a firului electric, la rețeaua de crăpături mărunte și linii sinuoase, luminate de soarele cald al acestei zile de iarnă.

În liniștea casei, de jos, ca dintr-un adînc de ape, răzbăteau din bucătărie pînă în cameră zgomot de crătiți și tigăi, murmur de voci. Probabil că pictorul Mukomolov își prepara obișnuita lui omletă din praf de ouă american,

certîndu-se fără patimă cu nevasta. Konstantin își imagină mirosul omletei arse și i se făcu greață.

Gemu, rotindu-și privirea prin cameră. Un dulap de cărți, voluminos, storuri îngălbenite de fumul de țigară, reviste englezești și americane împrăștiate pe scaune, scrum aruncat pe jos. Își frecă fața trasă, ostenită. „Mai bine să mă bărbieresc, asta m-ar întineri, mi-ar reda încrederea, pe urmă o să-mi pun o cămașă curată, cravata..."

Se ridică cu greu, clătinîndu-se. Pe pervazul ferestrei găsi aparatul de bărbierit, turnă în săpunieră apă rece din cană (n-avea putere să se ducă la bucătărie după apă caldă). Se apropie de oglindă și se privi atent. Descoperi un chip străin, plăsmuit parcă atunci, răvășit de nesomn, cu o mustăcioară subțire și cu favoriți oblici, care-l privea ostil și cu dezgust.

„Pentru ce trăiesc ? De ce ? Ce să fac ?" se înfurie el și, zvîrlind cît colo aparatul de ras, se aruncă pe divan înfundîndu-și fața în sulul prăfuit. În minte îi stăruiau cuvintele cu care o îmbiase pe Zoia : „Nu mai face mofturi, Zoiecika, nu trebuie să ne complicăm existența, scumpo, scumpete !" „Cum i-am spus ? «Să nu ne complicăm existența...» Ce tîmpit ! Ce trivial ! «Zoienka, nu face mofturi !»..."

Tresări. Ce se întîmpla oare ? Cineva parcă încerca ușa de la coridor, ba chiar o împingea. Trase cu urechea — nu mai prinse nici un zgomot. În clipa următoare însă, auzi o bătaie în ușă, exagerat de tare.

— Intră. Uşa nu-i închisă ! strigă el tresărind. Sări ca ars. Nu-i venea să-şi creadă ochilor.

— Asea ? Ce cauţi la mine ?

Asea intră sfioasă, închizînd uşa cu tocul pantofului.

Privirea ei se opri concentrată pe chipul lui Kostea. Acesta se gîndi cu ură la propria-i înfăţişare şi îşi aminti cum îi calificase Asea favoriţii — „ca de frizer". Se uită buimăcit la dezordinea din cameră şi încercă să şteargă cu piciorul scrumul de ţigară de lîngă divan.

— Asea, pleacă ! rosti el pe un ton care nu admitea ripostă. Închide uşa pe partea cealaltă. (Şi acum continuu să fac glume proaste !) Pleacă! repetă el.

Nu-l luă în seamă, se opri în faţa lui încruntîndu-şi sprîncenele.

— Unde-i Serghei ? îl întrebă.

— Nu ştiu. Ce s-a întîmplat ? Arde undeva ? E potop ?

— Iar n-a dormit acasă, rosti ea, nedumerită. Nu ştiu, nu pricep ce se petrece. Unde aţi fost ieri seară ? Konstantin, te rog spune-mi unde-i Serghei ? Poate că i s-a întîmplat ceva... te rog să-mi spui deschis ! Tata m-a trimis la dumneata... dar şi eu vreau să ştiu ! De ce dumneata eşti acasă, iar el nu ?

— Ce să i se întîmple ? Ce i s-ar putea întîmpla, Asea ? răspunse Konstantin pe un ton glumeţ, dar numaidecît îşi dădu seama cît de antipatic şi dezgustător apărea în ochii ei aşa cum se găsea, în mijlocul dezordinei din cameră, trîntit pe divan, cu o mutră răvăşită de

beţie. Ei, poate că Serghei e îndrăgostit, Asea. E posibil ? Desigur. Nu-i cazul să vă speriaţi, să vă faceţi griji. Asenka, nu fi neliniştită. Poate că a întîlnit o femeie... sau o fată, cu care-i gata s-o pornească în viaţă, fără să ţină seama de nimeni. Dacă a întîlnit-o, e într-adevăr norocul lui. Dumneata ar trebui să te bucuri şi să-ţi arunci pălăria în sus...

— S-a îndrăgostit ?

Asea se apropie de divan. Silueta ei firavă era încordată de atîta aşteptare, şi Konstantin se blestemă în gînd pentru vorbele pe care le rostise. Işi dădu seama că modul în care a încercat să-l apere pe Serghei era stîngaci, neconvingător. Acoperindu-şi cu palmele obrajii neraşi, rosti cu o voce slabă, de om neajutorat :

— Asenka dragă, dumneata ştii doar că sînt un mare măgar şi nu-s prea meşter la glume. Nu ştiu nimic despre Serghei, am trăncănit aşa, fără să mă gîndesc. Însă poţi fi încredinţată că lui Serghei nu i s-a întîmplat absolut nimic. De asta sînt sigur.

— La revedere ! Ea se îndepărtă, aruncîndu-i peste umăr cu aroganţă : Măcar să te fi bărbierit. Şi nu căuta să mă mai minţi. Mie îmi place adevărul, iar dumneata îndrugi tot timpul la minciuni. De ce minţi ?

Konstantin îşi retrase palmele, descoperindu-şi chipul ; tăcu o clipă, apoi, scormonind în scrumiera plină vîrf, încercă să găsească un chiştoc, dar fără succes. Îşi umpluse degetele de scrum.

Deodată, la gîndul că Asea îl va lăsa singur, simţi un gol în inimă.

— Asea, mai stai puţin, o rugă Konstantin cu o voce răguşită, grăbită, în timp ce strîngea mucurile din scrumieră. Mai stai ? Te rog mai stai aşa, pur şi simplu, fără nici un motiv ! Vrei ? Nu te uita la mutra mea respingătoare ; dacă vrei să mă crezi, mi-aş trînti în propriu-mi chip un pumn zdravăn... află că nu mi-l pot suferi. Rămîi şi, dacă vrei, uită-te prin reviste, doar niciodată n-ai fost la mine. Iar eu o să mă bărbieresc şi — vrei ? — o să-i dau dracului de favoriti. Ştiu că nu poţi să-i suferi. Favoriţi a la „trupele de gardă". Mai stai. Dacă vrei, o să vezi, eu... favoriţii ăştia... Stai, Asea.

Alegea vorbele ca de obicei, jumătate în glumă, jumătate în serios, flecărind vrute şi nevrute, dar tonul îi era rugător, ca al unui adolescent. Simţea nevoia unei prezenţe alături de el. Îi era teamă de singurătate, îi era frică să rămînă singur cu sine, chinuit de amintirile din ajun, lipicioase ca noroiul şi de care ar fi vrut să scape.

Indiferentă, Asea se întoarse şi începu să cerceteze atent rafturile cu cărţi prăfuite ; cozile ei negre, lăsate pe spate, se legănau uşor.

— Ce ciudat trăieşti ! Parcă nici n-ai locui în camera asta. Cana de apă pune-o pe noptieră, n-are ce să caute pe podea. Ia-o de acolo, îi porunci ea.

Kostea se supuse. Ea continuă pe acelaşi ton aspru :

— Ai undeva vreun lighean, o cîrpă şi o mătură ? Niscaiva mijloace de producţie ?

Toate acestea le rosti pe un ton cu care nu era de loc de glumit.

— Asea, te rog, n-am nevoie.

— Asta-i treaba mea. Nu-mi da ordine.

— Pe coridor, mi se pare, sub masă...

— Mă întorc numaidecît. Iar dumneata, cel puţin, bărbiereşte-te. Arăţi groaznic. Crezi că în halul ăsta poţi să placi femeilor ? îl întrebă ea cu impertinenţă şi roşi imediat.

— Asenka, un bărbat trebuie să fie puţin mai frumos decît dracul, se apără Konstantin, încercînd să transforme totul în glumă.

Fata se îndreptă spre ieşire, săltîndu-şi codiţele şi închise uşa cu zgomot.

„O faţă respingătoare... mormăi el şi, în timp ce-şi săpunea obrajii, se privea în oglindă strîmbîndu-se supărat. Într-adevăr, ai, băiete, o mutră oribilă... Bună de reclamă pentru frizeri... Of, cît eşti de nesuferit ! Ţi-ai mai lăsat şi favoriţi, prostule !"

Cînd auzi iarăşi scîrţîitul uşii, nu îndrăzni să se mai clintească. O zări pe Asea în apele oglinzii : venise cu o găleată şi cu o mătură. Faţa ei drăguţă era încruntată, de nepătruns, ceea ce pe Konstantin nu-l nemulţumi — n-are decît să se încrunte, să-l urască, dar să nu plece, să rămînă mai departe în preajma lui. O privea prin oglindă, în timp ce se bărbierea fără grabă. Tresări, auzindu-i glasul.

— Să nu crezi cumva că toate astea le fac cu plăcere. Nu ! Pur şi simplu mi-e milă de dumneata, te îneci în praf şi în scrum.

— Asea, mi-am dat jos favoriţii, te-am ascultat, îi raportă Konstantin cu o veselie forţată. După cum vezi, nu-s chiar un om pierdut.

— Felicitări ! Toată lumea în picioare... Aplauze furtunoase... Ascultă, ai pe-aici nişte papuci ? Doar n-am să-mi murdăresc singurii pantofi pe care-i am.

Se repezi aşa cum era, cu obrazul săpunit, la divan şi scoase de sub el nişte papuci uzaţi. Îi răsucea în mînă cam jenat.

Asea, lîngă căldare, îl grăbea.

— Hai, dă-mi-i ! Ce te tot uiţi la ei ? Şi termină odată cu bărbieritul !

El dădu din umeri cu o jenă de care se miră singur. Apoi o zări din nou în oglindă. Ţinîndu-se de coada măturii, îşi scotea pantofii ca să-şi pună papucii. Îşi ridică apoi fusta, prinzînd-o în brîu. Picioarele îi erau înalte, suple şi cambrate. Pentru o clipă, ochii ei negri migdalaţi, cu o undă de spaimă şi în acelaşi timp de indignare, se întîlniră în apele oglinzii cu privirile lui Konstantin.

— Ia, te rog, întoarce-te ! Cum de nu-ţi este ruşine ? îi strigă, lăsîndu-şi înapoi fusta.

— Asea dragă... îngînă Konstantin.

— Ce fel de „dragă" sînt eu pentru dumneata?

— Asea, spune-mi, de ce nu mă poţi suferi ? o întrebă Konstantin, mutîndu-şi privirea de la oglindă într-o parte, spre perete : îi era teamă să n-o audă trîntind uşa şi părăsindu-l.

Nu-i răspunse. Parcă încremenise, pierzîndu-şi pînă şi respiraţia.

— Uite ce, du-te la fereastră şi bărbiereşte-te acolo „pe de rost", porunci Asea, asemenea unui om matur şi cu experienţă. Şi nu cumva să îndrăzneşti să te uiţi în oglindă ca să vezi ce fac ! Mie nu-mi place să stea cineva să mă observe.

— O să fac cum îmi porunceşti... Numai ordonă-mi !

Kostea se îndreptă ascultător spre geamul zugrăvit de ger şi luminat de soare. Oftă uşurat şi continuă să se bărbierească „pe de rost", auzind mişcările ei domoale, plescăitul apei, zgomotul măturii ude pe duşumea, glasul ei plin de indignare.

— Aha, pricep. Duşumeaua ţine aici loc de scrumieră, revistele, locul cîrpelor de şters pe jos. Dar ce-i cu sticlele acelea de lîngă perete ? Dumneata le-ai golit ? Nu cumva te vizitează tot felul de femei ?

— Asea... exclamă Konstantin revoltat, încercînd să se întoarcă.

— Te rog să taci ! Nu te întreb nimic, ştiu totul. Dacă ţi-aş fi soră, le-aş face vînt tuturor cunoştinţelor dumitale. Nu ţi-aş permite toate aiurelile !

„E o fetiţă, gîndea Konstantin cu amărăciune. Cîţi ani am eu şi cîţi are ea ? E o diferenţă înspăimîntătoare !"

— Asea, dacă ai fi sora mea ?

— Nu vreau să fiu sora dumitale.

Ea tăcu. Urni cu zgomot un scaun, mătura se lovi de marginea duşumelei, chiar lîngă Konstantin. Se auzi un fîşîit de hîrtie şi din nou lunecarea măturii pe podea. Apoi linişte. Şi numai-

decît glasul mirat al Asei îl sili pe Konstantin să se întoarcă spre ea.

— Ce-i asta ?

Sprijinind mătura de pervazul ferestrei, Asea luă cu grijă de pe etajeră o fotografie mică, îngălbenită.

— E mama dumitale ? N-am cunoscut-o... E mama dumitale ?

— Mama. Nici eu n-o țin minte așa cum arată aici. E o fotografie dezlipită de pe o legitimație veche, o lămuri Konstantin. Din anul douăzeci și șase.

— Unde-s părinții dumitale ? Mama, tata ?

— Au dispărut.

— Cum adică, au dispărut ? îngînă Asea cu greu, fără să-și ia ochii de la chipul surîzător al tinerei femei din fotografie, tunsă ca un băiețaș. E tare frumoasă mama dumitale... Cum au dispărut ?

— Oamenii dispar atunci cînd mor sau cînd împrejurările îi silesc să moară, o lămuri Konstantin.

— Kostea, Kostea, aici mi se pare că ceva nu-i în regulă, dumneata nu vrei să-mi spui, îmi ascunzi ceva ! Te rog să-mi explici, auzi ? E un secret ? Să știi că nu o să-l spun nimănui.

— Asea, îți mulțumesc pentru dereticat, rosti încet și cam răgușit Konstantin. Îi luă sfios mîna smeadă, firavă și o duse la buze, repetînd : Mulțumesc !

— Pentru ce ? șopti Asea, sufocîndu-se. Dumneata... de ce ? Și brusc, îmbujorîndu-se, îi

strigă, indignată : Să nu mai faci asta niciodată ! Să nu îndrăzneşti...

Rămase tăcut, cu ochii plecaţi în podea. Ea ieşi în fugă, uitînd să mai închidă uşa.

Konstantin îşi cercetă toate buzunarele pantalonilor vechi din dulap şi constată că în dimineaţa aceea rămăsese fără un ban. Aşa se întîmpla de obicei în toate dimineţile, după sărbători.

O jumătate de oră mai tîrziu, îşi puse o cămaşă curată, cravata şi, fluierînd, coborî agale scara îngustă, la parter.

Era ora unsprezece şi prima dimineaţă a noului an — o dimineaţă însorită. La bucătărie, lîngă chiuvetă, stătea pictorul Mukomolov, îmbrăcat într-un halat demodat, pătat de culori, rîcîia tigaia cu o lingură. Apa care curgea îi stropea halatul. Mirosea a scrumbie prăjită, şi mirosul îi produse lui Konstantin o senzaţie de greaţă.

— A-a ! exclamă Mukomolov, zîmbindu-i. Pleoapele îi erau umflate de somn. Bună ziua, la mulţi ani ! La mulţi ani, Kostea ! Ei, cum aţi petrecut ?

— Aşa şi aşa, îi răspunse Konstantin şi o luă pe coridorul cald, cu miros de haine şi galoşi, învăluit în semiîntuneric. Bătu la uşa lui Bîkov.

Familia Bîkov dejuna. Bîkov, roşu la faţă şi transpirat, îmbrăcat într-o pijama vărgată, sorbea cu înghiţituri scurte, răsuflînd din greu, un ceai tare, urmărind în acelaşi timp un ziar. Soţia lui, Serafima Ignatievna, o femeie în vîrstă, plinuţă, ungea cu unt o bucată de cozonac ; obrazul

curat îi radia de bunătate şi amabilitate. Pe masă se afla o carafă cu votcă, păhărele de sticlă albastră, o farfurie cu mezeluri, cîteva cutii de conserve desfăcute, bucăţi de peşte în aspic, resturi rămase de la revelion.

— Kostenka, îl întîmpină cu un glas tărăgănat Serafima Ignatievna. Dragul nostru, sufleţelule, am să te tratez cu nişte peşte în aspic. Observ că de la o vreme nu prea dai pe la noi ! Ne-ai uitat cu totul ?

Ziarul din mîna lui Bîkov foşni, gazda sorbi din paharul cu ceai, şi sprîncenele i se mişcară semnificativ.

— Nemţoiaşii ăştia nu se mai astîmpără. Mda-a ! Iar ţie, Konstantine, probabil că-ţi crapă capul de durere. Ai întrecut aseară măsura ? N-are el, maică, nevoie de piftie, rosti cu înţeles Bîkov cu vocea-i de bas, uitîndu-se la Konstantin. Ai luat dejunul ? Dă-mi, măicuţă, un pahar curat. Nu vezi că flăcăul nostru are ochii roşii ?

— Nu vreau rachiu, refuză Konstantin. Un ceai aş bea. Am venit după ţigări. Ştiu că aveţi ţigări.

Bîkov gîgîi ceva, dînd din cap a mirare :

— Prin urmare, scrumul s-a ales din toţi banii tăi ? Eh, duci o viaţă de vîntură-lume ! Dacă maică-ta ar fi trăit, ai fi agonisit banii. Bine, bine, fie, nu-i nimic. În tinereţe şi mie îmi sufla vîntul prin buzunare. Fumează, fumează şi să-ţi fie de bine.

Bîkov îşi şterse cu un şervet obrazul roşu, transpirat, gîfîi zgomotos, se ridică de la masă,

tîrîndu-și trupul greoi, se aplecă spre o etajeră și scoase de sub niște cărți o cutie de țigări. O deschise și o așeză pe masă în fața lui Konstantin.

— Poftim, servește-te, afumă-ne, îl îmbie Bîkov, e „Severnaia Palmira". Nemaipomenit, să n-ai bani nici de țigări? Cum de-ai reușit să rămîi fără o para chioară? Of, Kostea, nu-ți bați capul cu nimic, trăiești fără grijă! N-ai decît să bei, dar să nu-ți pierzi capul. Să-ți torn, vrei? Ca să-ți treacă amețeala...

După ce își aprinse o țigară aromată, Konstantin mormăi ceva în semn de refuz, numai gîndul la votcă îl făcu să se strîmbe și să se îngrețoșeze, apoi, printr-o înclinare a capului, îi mulțumi Serafimei Ignatievna pentru paharul de ceai fierbinte și tare pe care i-l servise.

În camera lui Bîkov dăinuia acea atmosferă de intimitate și de îndestulare, lăsată de petrecerea din ajun. Într-un colț se găsea pomul de iarnă împodobit cu beteală argintie, răspîndind un miros tare de cetină. Lumina soarelui dezvăluia și mai pregnant îngrămădirea de mobilă veche, lustruită ca oglinda. Un covor nemțesc, gros și multicolor, scăldat în razele de aur ale soarelui, acoperea podeaua, pe perete era un alt covor și încă unul îngust, pe divan; pretutindeni statuete ce puteau fi cumpărate la anticariat, pe bufet, vase de cristal și o lampă de masă, veche, pesemne luată de la consignație — lampa înfățișa un cîine ciobănesc alsacian, ținînd în botul ridicat cupola albastră a abajurului. Tot acest interior straniu, dar trainic, trăda lipsa de gust,

ca şi năzuinţa vană spre frumos, un frumos solid şi durabil.

— Unde ţi-e ciracul, prietenul nedespărţit, Serghei al tău ? se interesă Bîkov, sorbind din pahar. Nu mai umblaţi împreună ?

— Ba umblăm. Astăzi însă sînt singur, preciză Konstantin şi, punînd ţigara pe marginea farfurioarei, aruncă zahăr în pahar şi începu să amestece cu linguriţa.

Bîkov luă tacticos, cu două degete, ţigara de pe marginea farfurioarei şi, ordonat, o puse în scrumieră, oftînd cu bunăvoinţă.

— Fireşte, prietenia e bună, dar un cămin ţi-ar prinde şi mai bine. Ar trebui să te însori. Că banii ţi se scurg printre degete, fără nici un folos. Cînd ai nevastă, ai cui să-i duci banii. Să te ajut să te însori ? Bîkov schiţă un zîmbet şi-şi mai turnă ceai. La noi, la fabrică, pot să-ţi găsesc o frumoasă de să-ţi lingi degetele. Avem o herghelie întreagă de fete bune. Cameră ai, ce-ţi lipseşte ? Ochiul grijuliu al mamei sau al tatălui. Ţi-am cunoscut bine părinţii (Serafima Ignatievna oftă, pieptul ei înalt, opulent, se săltă uşor deasupra colţului mesei. I-am cunoscut, m-da... Erau nişte intelectuali adevăraţi...

— Tot ce spuneţi e minunat, sînteţi cu adevărat binefăcătorul meu, exclamă Konstantin, simulînd că, de bucurie, era cît p-aci să se înece. E înduioşător faptul că directorul comercial îşi peţeşte şoferul ! E cît se poate de democratic. Vă mulţumesc cu anticipaţie... Vă mulţumesc mult.

Stăpînindu-şi bucuria răutăcioasă care creştea în el şi încercînd să se prefacă înduioşat de atenţia ce i se acorda, Konstantin începu să trimită spre tavan rotocoale de fum, pe care le urmărea cu ochii mari deschişi. Discuţia îl amuza.

— Îţi baţi joc de mine ? Sau încă nu te-ai trezit din beţie ? îl întrebă Bîkov, înăsprindu-se. Eu nu-s om învăţat ca tine, n-am terminat şcoli şi institute. Dar am experienţă, uite-aici. Pocni răsunător cu palma peste gîtul lui scurt. Am adunat-o din practica vieţii, din respectul faţă de oamenii merituoşi, faţă de stat. Aşa este. N-am ajuns cine ştie ce, n-am ajuns ministru, dar în probleme economice, ştii şi singur, nu mă întrece nimeni. Fabrica mea nu şi-a întrerupt niciodată producţia din lipsă de materiale sau de materie primă. În materie de aprovizionare n-am rivali. Şi toate astea, datorită experienţei mele. Aşa-i sau nu ? Atunci, de ce zîmbeşti ca prostul ? Oare nu ţi-am făcut destul bine ? Numai că praf se alege din banii tăi ! Cîştigi o sumedenie de parale. Îţi permit să foloseşti maşina cînd vrei... Şi tot nu te alegi cu nimic.

Konstantin făcu un gest dezolat cu mîna.

— Piotr Ivanovici, îmi pare rău ! Se poate ? Nu e vorba de zîmbete. E un rîs printre lacrimi. De cine îmi bat joc ? De mine rîd. Aş vrea să rîd de mine însumi, pînă la lacrimi. E drept, mi-aţi făcut mult bine, sînt de acord, dar exprimîndu-mă aşa cum spun cei din Odesa : „îmi dai voie să mă uit la obrazul dumitale bun, cinstit, deschis, şi te rog să mă ierţi că te întreb — oare dumneata o duci rău, stai nemîncat ?"

Serafima Ignatievna se opri din ronţăitul pesmeciorului pe care îl tot muia în ceai ; clipi din ochi spre Konstantin şi spre Bîkov, al cărui obraz începu să se congestioneze treptat, şi le spuse împăciuitor :

— Petea... Kostea... mai bine vorbiţi despre altceva. Kostea, dumneata te pricepi să povesteşti atît de frumos ! Mai bine spune-ne unde ai fost aseară... Noi am vrut să te invităm. Petea a urcat la dumneata, a bătut la uşă — dar nu erai acasă. Am stat singuri. Fiica noastră ne-a promis că vine de sărbători de la Leningrad, dar n-a venit...

— Of, puşlama, puşlama ce eşti. Uită-te la el ! Admiră-i impertinenţa — dădu din cap Bîkov cu amărăciune. Oare nu ţi-am dorit întotdeauna binele ? Şi poftim — iată recunoştinţa ! Mulţumesc ! Eu sînt rău, nu-i aşa ? De pe front te-ai întors fără nici o meserie, iar eu te-am aranjat ca şofer. Maşina o foloseşti, de parcă ar fi proprietatea ta. Cîştigi şi pe de lături, iar eu îţi permit, aşa-i ? Îţi permit, fiindcă sînt pentru tine ca un tată. Sau poate că nu eu te-am ajutat, bătu el supărat cu degetele în masă, ci tatăl lui Serghei ? Ăsta, dacă ar putea, m-ar înghiţi fără să mă întrebe cum mă cheamă. Şi toate, numai din invidie ; trăiesc bine, cinstit. Iar tu, încotro baţi ?... Ha, rîzi pe înfundate !

— Te mai năpădeşte, uneori, fără să ştii de ce, veselia. Psihologia este un lucru subtil — să nu intrăm în amănuntele ei, că mai rău ne încurcăm — rosti Konstantin cu un zîmbet amabil. Eu m-am încurcat puţin şi — ferit-a sfîntul — nu vreau să dau vina pe nimeni. Cunosc slăbi-

ciunile omeneşti. Vă mulţumesc pentru ţigări. Mi-a făcut plăcere...

Se ridică şi salută din cap.

— Te-ai încurcat ? Te pomeneşti că O.B.H.S.S.[1] ţi-a confiscat maşina ? Bîkov se uită repede la mustăcioara lui Konstantin sub care îi sclipeau dinţii albi şi regulaţi.

— Aşi ! E cu totul altceva !

— Aşadar, îţi baţi joc de mine, mucosule ? sări ca ars Bîkov. Un lucru să ţii minte — îi las pe toţi să trăiască, dacă cineva însă mă calcă pe bătătură, devin de nerecunoscut. Calomnia n-o iert.

— Vai, Piotr Ivanovici ! Mie îmi place viaţa, doar am degerat trei ani în tranşee ! izbucni în rîs Konstantin. Cu dumneata mă simt, de parcă aş fi apărat de un zid de piatră.

Plecă de la familia Bîkov, regretînd prefăcuta sa veselie, dar, în acelaşi timp, cu un sentiment de uşurare în suflet că nu a apucat să ceară bani cu împrumut.

Era prima zi a anului una mie nouă sute patruzeci şi şase, în sfîrşit, un an fără război.

Seara se duse la Serghei.

— Ascultă, m-am săturat de toate astea, îi zise. Din cauza plictisului, îmi sporeşte chelia. Ce zici, să mă avînt şi eu spre institutul tău superior ? Ce atitudine au faţă de foştii combatanţi ? Acceptabilă ?

[1] Secţia de luptă împotriva speculei.

Partea a doua

Anul 1949

CAPITOLUL ÎNTÎI

La lumina felinarului din colț, Konstantin citi denumirea străzii. Fără să mai ezite, se îndreptă către un gard nu prea înalt, dincolo de care se întrezărea vag, din pricina luminii care abia pătrundea printre crengi, conturul unei case fără etaj, ascunsă între salcîmi. Un miros dulce și răcoros învăluia și strada Ostrovidova ; mirosul acesta se răspîndea totdeauna noaptea pe străzile Odesei. Konstantin îl descoperise cînd, ieșind din gară, o pornise în noapte pe jos, cu două geamantane în mînă.

Sosise la Odesa după ce lăsase totul baltă la Moscova — sosise cu gîndul să uite de toate și să stea la soare, să se prăjească, să se joace și să zburde pe nisipul plajei, să se îngroape în nisip și să admire cum valurile călduțe ale mării își schimbă la nesfîrșit nuanțele, să iasă seara la plimbare pe vestita Deribasovskaia (bine-nțeles, își va pune o cămașă albă, care va contrasta cu fața sa bronzată), ca să cunoască localnice brunete, pe care să le invite la o înghețată în vreo grădină de vară inundată de iederă.

Venise aici, gîndindu-se la viața acestei stațiuni din sud, pe care și-o închipuia în toată splendoarea ei, acolo, la Moscova, dospită de atîta ploaie. L-a atras și faptul că mai fusese aici

cîndva, îndată după terminarea războiului, iar apoi, discutînd cu Bîkov, acesta îl sfătuise stăruitor să plece neapărat la Odesa, ba, mai mult, îl rugase să tragă la nişte cunoscuţi de-ai lui, oameni cumsecade. Chiar el l-a ajutat personal să-şi procure bilet la un tren cu locuri, ca să nu-şi piardă timpul făcînd coadă la casa de bilete.

Konstantin găsi căsuţa din strada Ostrovidova nr. 19, unde ajunse pe la ora două noaptea. Transpirat, obosit de discuţiile din compartimentul strîmt, de greutatea valizelor, fluieră uşurat cînd, în cele din urmă, împinse cu piciorul portiţa tipic provincială, care scîrţîi prelung, şi intră în curte. Îl izbi un miros puternic de igrasie ce venea dinspre magaziile de lemn, însă risipit repede de o boare călduţă şi înmiresmată, adiind dinspre o grădină ce se desluşea în întuneric.

De după magazie sări pe labele dinapoi un cîine mare, spărgînd liniştea nopţii cu zăngănitul lanţului agăţat de o sîrmă şi cu lătratul său furios, răguşit.

— Ia te uită, drăguţule, pocitania dracului, asta-mi mai lipsea. Marş !

Ameninţîndu-l cu valizele, Konstantin înaintă printre tufe, pe o cărăruie.

— Tomi, taci ! Treci la locul tău ! se auzi din uşa casei o voce, şi lătratul conteni, ba chiar şi zăngănitul lanţului se auzi mai încet. Cine-i acolo ? se interesă aceeaşi voce.

— Cred că n-am greşit adresa, aici e Ostrovidova nouăsprezece ? Ce fel de oraş e ăsta ?

Un adevărat coşmar, nici un taxi, spuse Konstantin pe un ton familiar şi jovial. Am luat-o pe jos de la gară pînă aici. Dar mai întîi, vă salut şi să facem cunoştinţă : Konstantin, adăugă el adresîndu-se unui bărbat care-i ieşise în întîmpinare ; cămaşa lui albă se zărea şi în întuneric.

— Poftiţi... Omul coborî treptele din faţa casei ; ţigara din care trăgea îi lumină o clipă nasul cărnos. Intraţi. Vă aştept de mult...

— Vă mulţumesc. Ospitalitatea Odesei este vestită, rosti vesel Konstantin.

Fu lăsat să treacă pragul casei, apoi gazda închise uşa şi îi atrase atenţia : „Luaţi-o drept înainte !" Străbătură un coridor îngust şi ajunseră într-o cameră scundă, luminată slab de o lustră prăfuită, cu un birou uzat, un divan pe care se afla un cearşaf împăturit şi o pernă. Konstantin lăsă să-i cadă valizele din mînă şi, uşurat, se uită surîzător la viitoarea sa gazdă :

— Aş vrea să ştiu cum vă... ?

Stăpînul casei, înalt, într-o cămaşă de saten nu prea curată, largă pentru umerii săi slabi, nu se arăta grăbit să-şi spună numele. Stătea lîngă uşă, ţinîndu-se de bretelele pantalonilor. Pe chipul său posac, nebărbierit, stăruia o undă de aşteptare. În cele din urmă, rosti cu o voce spartă :

— Averianov. Şi cu o mînă îi arătă divanul. Făceţi-vă comod. Telegrama am primit-o în cursul zilei de astăzi. Vă stau la dispoziţie.

Konstantin îşi aruncă trenciul pe divan şi se aşeză, rotindu-şi privirea prin cameră.

— Îmi place camera. Îmi convine. În privința chiriei o să ne înțelegem. Marea e departe ?

Averianov se uită pe furiș la musafir.

— Nimerești dumneata marea. Și făcu un gest din cap spre valize. Piotr Ivanovici mi-a scris...

— Ah, da ! Uite, valiza aceea cu husă v-a trimis-o Bîkov, îl lămuri Konstantin imediat. Mi se pare că aveți acolo conserve, unt... Se vede că stați prost cu aprovizionarea ! Ce caraghioslîc — doar la Odesa nimeni n-a trăit rău niciodată ! Zău, dacă mai pricep ceva !

— Și eu care credeam că numai la noi, la Odesa sînt guralivi...

Averianov rînji acru, ridică valiza acoperită cu o husă cenușie și o puse pe masa de scris, apoi scoase din buzunar un briceag și, cu o mișcare domoală, trecu cu tăișul peste cusături. Întrebă :

— Îmi dai și cheia ?

— N-o am. Nu deschid valizele altora, răspunse Konstantin rîzînd și se scotoci prin buzunar. Încercați, poate a mea se potrivește. De obicei, cheile astea sînt toate la fel.

— Am s-o încerc.

Averianov luă cheia și o încercă fără grabă la ambele încuietori care, cu un țăcănit ușor, se deschiseră. Dădu capacul la o parte.

— Ei, drăcie ! mormăi el scotocind prin valiză. Mi-a trimis cu totul altceva decît așteptam... altceva... Cum de nu pricepe că Odesa-i un oraș sudic ? Mai răscoli puțin prin valiză, apoi lăsă capacul jos și o închise. Piotr Ivanovici parcă ar

trăi în Marte. Ce, nu ştie că pe aici se caută şantung ? Cu alte mărfuri e tare greu.

Averianov rostise aceste cuvinte cu nemulţumire, oftînd încet, încît Konstantin ridică spre el privirea şi-l întrebă :

— Nu pricep, cu ce-i greu ? Ce şantung ?

— Cel obişnuit... E căutat. Averianov oftă indiferent, se uită fără să clipească la valiză, gîndindu-se la cine ştie ce. Şi ce mi se ordonă să fac cu stofa asta de boston ?

— Ce fel de boston ? întrebă Konstantin răstit. Crezi că mă poţi duce de nas ca pe un nătărău ?

— Ei, ei, aşteaptă, mormăi Averianov. Mă întorc imediat.

Deschise încet uşa şi ieşi în vîrful picioarelor cu valiza în braţe. Cuprins de o vagă nelinişte, Konstantin asculta în tăcerea nopţii paşii abia auziţi ai lui Averianov, şuşoteala şi foiala ce venea din camera vecină şi, brusc, avu revelaţia adevărului. Fiori de gheaţă îi furnicară spinarea. Încremenise pe divan în aşteptare. Buna dispoziţie i se risipise fulgerător. Liniştea clădirii deveni apăsătoare. „Aşadar, şantung, şantung ? E vorba de şantung !..." se gîndi el îngrozit, neîndrăznind să creadă că presupunerile lui ar putea fi adevărate ; tocmai atunci intră Averianov, fără să bată în uşă, numai în ciorapi, şi-i întinse un pachet voluminos, învelit în ziar :

— Ia-l, e pentru Piotr Ivanovici. Ai cumva un buzunar sigur ? vorbi el cu glasul răguşit de fumător.

— Lasă buzunarele. Dă-l încoace !

Konstantin luă pachetul voluminos, îl aruncă peste capacul valizei şi, fără a-l privi pe Averianov, îl întrebă, schiţînd un zîmbet batjocoritor :

— Sper că aici nu-i nici aur şi nu-s nici briliantele aztecilor ? Dacă briliantele sînt de două carate, atunci mîine va trebui să mi le plombez în măsele. Aşa procedează contrabandiştii şi speculanţii de talie internaţională. Ce-i în pachetul ăsta ?

Averianov îşi holbă ochii spălăciţi şi nemişcaţi, în care începuse să încolţească o bănuială.

— Mare şmecher mai eşti. Scoase din dulăpior şi puse pe masă o sticlă de votcă de un sfert, începută, pîine şi o farfurioară cu felii de salam. Cît vrei ? Zece mii sau crezi că-i prea puţin ?

— Ce-e ? sări Konstantin ca ars. Ia fă bine şi adă încoace valiza.

În curte cîinele începu să latre. Pe lîngă fereastră, în grădină, zăngăni lanţul lunecînd pe sîrma întinsă, se auzi vînzoleala cîinelui. Averianov asculta încordat, uitîndu-se pieziş spre geamul întunecat, respirînd anevoie pe nas. Prin perete se auzi cum cineva se mişcă în încăperea vecină, apoi un oftat uşor de femeie.

Lătratul încetă. Se făcu din nou linişte.

Averianov răsuflă uşurat şi-i spuse şuierînd :

— Nu mai face pe naivul. Anul patruzeci şi nouă — nu-i patruzeci şi şase. Pricepi sau nu ? E periculos ! Pe Kutiopov l-au înhăţat ieri din cauza bostonului... Chiar din gară...

— Am spus : adu-mi înapoi valiza ! strigă Konstantin, ieşindu-şi din fire. Ca prin ceaţă

văzu silueta uscăţivă, adusă din spate a lui Averianov, îndreptîndu-se spre uşă cu paşi mărunţi. Şi deodată se făcu linişte, de parcă toată casa se scufundase într-o apă adîncă, ce-ţi lua respiraţia. „Şantung şi boston, e grozav, n-am ce zice !"

Se auzi din nou zgomotul paşilor dincolo de perete şi, puţin mai tîrziu, Averianov reveni cu valiza şi, lăsînd-o acolo, zise :

— Ce, v-aţi ieşit din minţi ? Cum puteţi pretinde o sumă exactă pînă nu valorificaţi ce aveţi în valiză ?

— Du-te la... înjură Konstantin.

Izbi cu piciorul în valiză de-i deschise capacul. Văzu atunci la fund, printre cutiile de conserve, nişte cupoane de stofă neagră. Îşi aminti cum Bîkov, chiar în prezenţa lui aranjase cutiile cu grijă, mormăind că ruda lui o să se bucure văzînd acest dar cu de-ale gurii.

— Asta-i, rosti Konstantin şi, cu un gest hotărît, luă pachetul adus de Averianov şi-l vîrî în buzunar. M-am lămurit. N-am ce zice, trăim minunat. Poate că o să fii atît de amabil şi o să-mi explici cum pot să ajung la Secţia de luptă împotriva speculei şi a delapidatorilor.

— N-aveţi decît să glumiţi, cu măsură însă ! Cu buzele tremurînde, Averianov încercă să schiţeze un zîmbet. Dumneavoastră însă faceţi glume, de parcă aţi fi căpiat...

— Am fost un idiot crezînd că aduc niscaiva alimente unei rude înfometate, vorbi Kon-

stantin, simţind cum prin tot trupul îi trece un fior rece. Nu mi-am închipuit că pot fi făcut intermediar în plasarea pe sub mînă a unor mărfuri. Iată, asta-i situaţia, domnule Averianov. S-a zis cu naivii ! Secţia de luptă împotriva speculanţilor şi a delapidatorilor tînjeşte după dumneata şi după grăsunul de Bîkov. Mă duc, n-am încotro — aşa-i legea.
lacrimile îi şiroiau pe obraji prelingîndu-i-se în neştire de bretele. Deodată, faţa lui brăzdată de riduri se crispă, bărbia începu să-i tremure şi, încordîndu-şi gîtul, porni să plîngă în tăcere ; lacrimile îi şiroiau pe obraji prelungindu-i-se în barba nerasă. Fără să scoată o vorbă, se uita la Konstantin prin pînza lacrimilor.

— Ce-i cu asta ? Ce te-a apucat ? strigă Konstantin.

— Vă rog, vă rog, prinse Averianov a se căi muşcîndu-şi degetele şi implorînd mila. Vă rog... vă rog... Am nevastă, familie..., spunea privind pereţii de jur împrejur.

Konstantin puse mîna pe valiza lui şi făcu un pas spre Averianov.

— Hai, deschide uşa ! Pe unde pot să ies ?

— Vă rog... Am nevastă, copii... nu ne ajunge pentru trai, înţelegeţi odată !

— Vanea ! răsună un glas strident din camera alăturată.

— E nevasta... Vă rog, vă rog...

Averianov îşi înfipse grăbit degetele crispate în mîneca trenciului lui Konstantin, îl trase în întunericul din coridor, unde stăruia un miros puternic de mucegai, şi repetă sugrumat :

— Vă implor, să nu faceţi una ca asta... Vă conduc îndată... imediat...

În coridor, Konstantin se lovi cu umărul de zid, desprinse o bucată de tencuială, călcă pe nişte coşuri scîrţîitoare. Îl urmă pe Averianov pe coridor, prin întuneric. Deodată, se văzu prin golul uşii deschise lumina cenuşie de afară, care dădu la iveală faţa schimonosită a speculantului. Konstantin nu ieşi, ci ţîşni în grădină, avîntîndu-se în neştire printre tufele umede ce-i şfichiuiau faţa şi umerii, ca o ploaie cu piatră. Se năpusti spre gărduleţ călcînd pe straturi de flori afînate, fără să vadă nimic în faţă-i ; desişul cu ramuri ca de sîrmă ghimpată i se agăţa de pantaloni, îi rupse poalele trenciului. Valiza din mînă îi deveni nespus de grea, de parcă era plină cu pietre.

„În ce hal m-am prostit ! Nu, nu se poate ! Nu se poate să mă fi prostit într-atît ! Ce-i cu mine ?" se întrebă Konstantin, sufocîndu-se de mînie, gata să se izbească de gardul de şipci ce-i răsărise în cale. Deslusi în cele din urmă portiţa de lemn şi o deschise, lovind-o cu vîrful pantofului.

— Vă rog ! mai auzi strigătul lui Averianov din spate.

— Să vă ia dracu... Nu aveţi decît să trăiţi cum vă place, răspunse Konstantin cu răutate, fără să se mai uite în urmă.

Se pomeni pe strada străjuită de castani, cufundată în întunericul premergător ivirii zorilor. Porni aiurea trecînd pe sub ferestre străine ; în liniştea înconjurătoare, ecoul propriilor săi paşi i se părea asurzitor. Transpirat şi ostenit peste măsură, se opri numai atunci cînd se pomeni în

faţa unui maidan necunoscut, năpădit de buruieni, în dreptul unei case dărăpănate. Se uită disperat în jur neştiind în ce parte a oraşului nimerise.

„Încotro ? Unde să înnoptez ? Unde să mă duc... ?" chibzui el. Cîteva frunze umede i se lipiseră de trenci ; se scutură de ele, după care o luă grăbit şi la nimereală în direcţia unde-şi închipuia că-i gara.

La ceasul cînd Konstantin ajunse în apropierea gării, cerul se împurpură deasupra clădirilor, coroanele castanilor se poleiră în aur ; măturătorii somnoroşi se apucaseră de treabă făcînd curăţenie pe străzi.

Ivirea zorilor îl mai linişti un pic pe Konstantin, însă tensiunea nervoasă din timpul nopţii nu-l părăsi complet.

Zarva, zgomotele, miasmele gării — specifice acestei ore matinale — îl dezorientară. La casa care elibera bilete pentru Moscova, se făcuse o coadă interminabilă, deşi ghişeul era închis şi un aviz dădea de ştire tuturor : „La casă nu se dau informaţii".

Se vîrî printre cei ce stăteau la coadă şi află că bilete la trenul de Moscova nu se mai găseau, că trebuie să stai şapte zile şi şapte nopţi la rînd ca să prinzi un bilet, dar că s-ar putea chiar astăzi, cu o oră înaintea plecării trenului de noapte, să se mai pună în vînzare cîteva bilete. Konstantin însă ştia cu siguranţă că va pleca chiar azi din Odesa, va pleca cu orice preţ, chiar dacă ar fi să călătorească pe platformă, pe acoperiş sau într-un vagon de marfă.

Se mai învîrti pe acolo un sfert de oră, apoi lăsă valiza la bagaje şi, cu o faţă calmă, ieşi în piaţa gării, acum ceva mai animată ; soarele sclipea viu, orbitor, îşi răsfrîngea razele în caroseria taxiurilor şi în geamurile cu reflexe roşietice ale autobuzelor, nu prea aglomerate la ora aceea a dimineţii. Piaţa era parcă tivită cu verdeaţă de un verde aprins, văratic.

Neştiind încotro s-o apuce, Konstantin traversă piaţa şi, nu departe de gară, urcă într-un tramvai mic, aproape gol, ca să ajungă la Arkadia, pe malul mării. Tramvaiul străbătu uruind, ca printr-un tunel verde şi răcoros, un drum străjuit de castani. Crengile loveau geamurile lăsate ale vagonului, şi Konstantin simţi adierea unui vînticel înmiresmat. „N-am încotro, trebuie să-mi omor într-un fel timpul pînă diseară", gîndi el.

Înotase departe în larg, în apa caldă a mării.

Înaintea sa se întindeau, argintate în bătaia soarelui, cîmpiile de apă ; bancuri întunecate, dar scînteietoare, de peşti pluteau către linia bine conturată a orizontului ; tot într-acolo, aluneca, fumegînd şi dispărînd cîte puţin în depărtarea albastră a zării, un vapor alb.

Konstantin înota uşor, fără grabă, simţind o adevărată desfătare în izul sărat al mării, în respiraţia şi mişcările trupului său viguros ; soarele sclipea în valurile mărunte, orbindu-l. Se avînta pufnind în această scînteiere, simţind din plin prospeţimea şi răcoarea apei ; faţa, părul îi erau umede, umede îi erau şi genele, şi, datorită pică-

turilor de apă, tot ce era în jur se răsfrîngea în culorile curcubeului. Urmări o vreme cum apa i se prelingea pe umerii înroşiţi de soare şi, deodată, simţi întreaga plenitudine a sănătăţii sale tinereşti, plăcerea de a trăi, de a respira, de a-şi simţi trupul. Era o senzaţie atît de puternică, încît i se păru că se sufocă.

„Ar fi fost oare cu putinţă ca toate astea, brusc, să nu mai existe pentru mine ?" se întrebă el şi, pentru o clipă, întreaga strălucire a mării dispăru. Simţi sub dînsul un strat gros de apă rece — bezna fără fund. Înfricoşat, se răsuci pe spate şi făcu pluta cu gîndul de a se odihni. Descoperi deasupra sa cerul nesfîrşit păstrînd urma unor nori albi şi pufoşi.

„Ce vreau ? În general ce aştept eu de la viaţă ?" se întrebă în sinea sa şi simţi, pe neaşteptate, cum i se face frig. Înciudat, smucindu-se, gîfîind în lupta cu apa, începu să înoate spre mal, mînat de o dorinţă neînţeleasă de a se afla din nou printre oameni.

Apăsarea singurătăţii îl mîna spre mal, şi el înota din ce în ce mai repede, pierzîndu-şi ritmul respiraţiei. Clădirile sanatoriale de pe ţărm, albeaţa umbrelelor de plajă se vedeau tot mai aproape, parcurile îşi trimeteau adierea lor caldă şi înmiresmată, dar el nu simţea decît gustul leşietic al apei. Dorea cu înfrigurare să simtă pămîntul tare sub picioare.

Sleit de puteri, ieşi clătinîndu-se din mare ; aici, pe mal, prundişul multicolor, mînat de valuri, te lovea vuind peste picioare ; se lăsă moale, pe burtă, în nisipul încins. Rămase aşa, dus pe gîn-

duri : „De m-aş vedea la Moscova ! Numai o singură dată să mai dau ochii cu Bîkov !"

Stătu un timp aşa, cu faţa în jos, apoi se întoarse pe o parte.

Începu să se simtă ceva mai bine. Jur împrejur plaja fremăta — rîsetele fetelor în costum de baie şi care jucau volei pe plajă, bălăceala şi chiotele copiilor, umbrelele înfierbîntate de soare, marea încinsă, trupurile bronzate, tinerii în slipuri jilave jucînd domino pe nişte grătare de lemn — ude şi ele ; difuzoarele instalate pe clădirile sanatoriului transmiteau muzică de jazz. Totul părea menit să arboreze o viaţă fără griji, proprie staţiunilor balneare din sud.

În difuzor răsună un hîrşîit, apoi o tuse, şi cineva, dregîndu-şi glasul, rosti pe un ton apăsat şi impersonal :

— Atenţiune ! Alik din Moscova este aşteptat la intrarea pe plajă de către Nadia de pe strada Gorki.

— Cetăţeană Jeltonogova, la intrarea în sanatoriu vă aşteaptă soţul şi încă un tovarăş. Repet...

„Asta-i Odesa", îşi zise Konstantin.

Se ridică şi, scuturîndu-şi nisipul de pe slip, se apropie de tinerele care jucau volei, avînd încă pe cap căştile de baie, le zîmbi curtenitor, întrebîndu-le :

— Se află cumva printre dumneavoastră şi cetăţeana Jeltonogova ? Ah, nu e ! Atunci, îmi daţi voie să bat şi eu cu dumneavoastră mingea ?

De bilet nu făcuse rost, dar de urcat în trenul de noapte tot izbutise. Însoţitoarea vagonului —

o femeie aspră și reținută — se lăsase în cele din urmă înduplecată de felul său de a fi — un zîmbet, o glumă, apoi de cele cîteva rînduri de decorații. Fu chiar lăsat într-un compartiment cu locuri rezervate. Se așeză și, ceva mai tîrziu, după ce trenul se îndepărtase binișor de Odesa, Konstantin, bucuros și mulțumit, se adresă tinerei însoțitoare cu un surîs ironic ce-i juca sub mustăcioară:

— Să n-ai o sută de ruble, nici o sută de prieteni, ci numai o mutră impertinentă și ajunge [1]. Ce părere ai, drăguțo, mutra mea ți se pare chiar atît de obraznică ?

— Cum de-ți închipui una ca asta ? ! izbucni ea în rîs și, îmbujorîndu-se, îi aruncă o privire încurajatoare. Vai, ești chiar un bărbat atrăgător !

Trenul alerga prin noapte ; un întuneric dens aluneca pe lîngă ferestre ; dar în vagonul de dormit, puternic luminat, era cald, confortabil și curat : ventilatorul funcționa într-una risipind fumul de țigară, un covoraș moale era așternut de-a lungul culoarului. Prin ușile deschise ale compartimentelor se vedea lumina verzuie, difuză, a lămpilor de la măsuțe, se auzea foșnetul ziarelor, zăngănitul lingurițelor în paharele goale ; într-un compartiment se juca cărți, vorbindu-se cu glas scăzut și, din cînd în cînd, cineva se ridica, ieșea pe culoar ca să mai fumeze.

Aruncînd o privire prin cabine, zîmbind, Konstantin străbătu culoarul pînă la capăt și intră la toaletă. Numai aici, unde din pricina vitezei tre-

[1] Parafrazare a proverbului rusesc care spune : Să n-ai o sută de ruble, dar să ai o sută de prieteni.

pidaţia podelei era mai puternică, se sprijini de perete, scoase din buzunar pachetul voluminos al lui Averianov, care parcă îl ardea.

Înfrigurat, îl desfăcu şi dădu peste un teanc de bancnote de o sută ; controlă imediat dacă uşa toaletei era închisă, trase o înjurătură în şoaptă şi se apucă să numere banii. Erau într-adevăr zece mii de ruble.

— Care va să zică, aşa... murmură el. Deci, asta e !

CAPITOLUL DOI

La Moscova ploua, o ploaie torenţială de vară, violentă, cu descărcări electrice ; pe trotuare, apa plumburie clocotea şi se scurgea spre rigole cu un plescăit năvalnic. Ploaia cu apele tulburi şi învolburate, adevărate torente, potopise drumurile, oprise circulaţia : tramvaiele, cu roţile pe jumătate în apă, se opriseră la intersecţii ; furtuna îi silise pe trecători să-şi caute adăpost prin ganguri, pe lîngă porţile caselor, pe sub streşinile late de deasupra magazinelor.

Konstantin se văzu nevoit să coboare din troleibuz înainte, la Zaţepie. De acolo o luă la fugă prin ploaie de-a lungul clădirilor, călcînd prin băltoace, udîndu-se pînă la piele, iar cînd, răsuflînd din greu, ajunse în sfîrşit pe străduţa unde locuia, îşi încetini fuga şi se apucă să repete în gînd cuvintele ce avea să i le adreseze

lui Bîkov : „Te salut, Piotr Ivanovici ! La modul cel mai categoric, te salut ! Uite că m-am şi întors."

Mica lor curte era pustie, nimeni nu-şi căutase adăpost pe sub streaşina clădirii şi fu bucuros că nu se întîlnise cu nimeni. Se bucură însă şi mai mult că nu trebui să sune, găsind uşa de la intrare deschisă. Pătrunse în coridorul întunecos, trecu grăbit pe lîngă camera lui Serghei şi, fără să mai bată la uşă, dădu buzna în locuinţa familiei Bîkov.

— Unde-i Piotr Ivanovici ? Unde-i ? întrebă el răstit, dilatîndu-şi nările şi adulmecînd încăperea.

Serafima Ignatievna stătea lîngă masă şi ştergea cu o cîrpă vasele, încet, cu un aer abătut ; îşi pusese dinainte un şorţ de stambă. În cameră stăruia o atmosferă posomorîtă ca şi afară ; de altfel, ploaia bătea în geamuri ; se auzea apa învolburată lovind zgomotos burlanele.

Văzîndu-l pe Konstantin în pragul uşii, ud leoarcă, cu trenciul rupt, stropit de noroi, cu ghetele murdare, cu pantalonii de pe care se scurgeau şiroaie de apă, Serafima Ignatievna rămase ca trăsnită, holbă ochii şi deschise speriată gura, reuşind abia-abia să îngîne :

— Kostenka... Kostea... Ce-i cu tine ? Ce s-a întîmplat ?

— Mai dă-o încolo cu Kostenka ! strigă el şi aruncă valiza plină de noroi pe covor. Unde-i păianjenul ? Te întreb : unde-i ? zise el apăsat, proptindu-şi pumnii uzi de marginea mesei, acoperită cu o faţă de masă curată.

— Kostea... Kostenka, ce-i cu tine ? Ce vrei ?... e la servici... rosti Serafima Ignatievna, ducînd mîinile ei durdulii la gură o dată cu ştergarul, ca într-un gest de apărare. Ce s-a întîmplat ?... Dezbracă-te ! Doamne, eşti ud leoarcă !

— Bine, rosti Konstantin răspicat, îşi privi picioarele şi-şi şterse apăsat talpa unui pantof de covorul de pe jos. Bine — repetă el — ştergîndu-şi şi cealaltă talpă de covor. Cîrpa asta cred că a costat vreo cinci mii. Dar e limpede că-i de furat ! E clar ? Ai priceput ? Eu o să-l aştept pe soţul dumitale. Apucă valiza şi dădu să iasă. Se opri în prag şi, privind-o cu ochi turbaţi, spuse : Am timp berechet, dragă Serafima Ignatievna. Am să aştept !

Se opri în coridor, aruncînd o privire tristă spre uşa apartamentului ocupat de familia Vohminţev. Nu îndrăznea să intre. Rămase lîngă uşă încercînd să se calmeze. În cele din urmă, bătu.

— Se poate ?

— Intră.

Întredeschizînd uşa, dădu cu ochii de Serghei, care şedea tolănit pe divan ; răsfoia un manual gros de utilaj minier, în timp ce-şi răsucea cîte o şuviţă de păr ; cînd şi cînd îşi arunca privirile obosite pe un caiet de notiţe.

Intră în vîrful picioarelor şi, uitîndu-se la faţa ostenită a lui Serghei, la scrumiera de pe scaun plină de mucuri de ţigară, rosti în şoaptă :

— Bună. Eşti singur ? Chiar singur ?...

Serghei lăsă să-i cadă din mîini manualul şi, după ce-l iscodi atent, coborî picioarele de pe divan.

— Ia stai... dacă-mi amintesc bine, ai şters-o la Odesa ? Exclamă apoi mirat : Vai, cum arăţi, eşti numai bun de stors ! Ce s-a întîmplat pe acolo, un cutremur ? Hai, dezbracă-te repede !

— Eşti singur ? Nu mai e... nimeni ? se interesă el în şoaptă, făcînd un gest din cap spre camera vecină. Asea, tata nu-s acasă ?

— Nu-i nimeni. Hai, dezbracă-te ! Ai să răceşti şi o să strănuţi mîine ca un cal. Uite, îmbracă pijamaua tatei — îi porunci cam aspru Serghei. Dar ce s-a întîmplat ? Şi-apoi, ia spune, ce ai de gînd cu institutul ?

— N-o să-mi scot decît mantaua de ploaie, de pijama n-am nevoie, dar dă-mi să-mi pun sub copite un ziar vechi. Soră-ta o să mă omoare dacă las urme ! Buzele lui Konstantin se crispară. Ascultă, Serioja ! Dacă astăzi nu-i trag o mamă de bătaie lui Bîkov — înţelegi ? o să mă socot ultimul dintre nemernici. Am intrat în cursă ca un şoarece...

— Ce tot spui ? Ce fel de cursă ? întrebă Serghei, fără să înţeleagă nimic.

— Valiza pe care mi-a dat-o pentru ruda lui îndepărtată, nu era îndesată cu pîine şi unt — ci cu cupoane de stofă boston ! Iar casa în care am nimerit era a unui speculant ! Cînd mi-am dat seama, am luat-o la sănătoasa ca un iepure fugărit ; de-am uitat şi cum mă cheamă.

— Mă, că prost mai eşti ! îl dojeni Serghei. Ce naiba, cum de te-ai prostit în halul ăsta ? Să duci o valiză străină... Parcă nu ştii ce poamă e Bîkov ?

— Hai să plecăm din casă, spuse Konstantin, implorînd aproape, şi-şi muşcă mustăcioara. Hai să mergem la restaurant, la Şurocika. O să luam masa şi o să stăm de vorbă...

— N-o să mergem nicăieri !

Se înserase, afară ploaia se potolise. Bălţile din curte, asfaltul şi acoperişurile ude ale caselor reflectau cerul întunecat al serii.

Serghei deschise cu plăcere fereastra ; în încăpere pătrunse o boare umedă şi răcoroasă. Se auzeau picăturile căzînd cu zgomot din streşini pe asfalt. Serghei repetă :

— Nu mergem nicăieri. Aici o să mîncăm şi tot aici o să stăm de vorbă. De fapt, nu mi-ai explicat de ce ai dat bir cu fugiţii de la institut ? Mîine avem examenul la instalaţii şi maşini miniere. Ştii asta ? Sau ţi-ai pierdut cu totul minţile ?

Konstantin luă manualul gros şi-l răsfoi, nu fără o expresie de ironie, aruncă o căutătură spre caietul cu notiţe al lui Serghei şi începu să facă plecăciuni bălăngănindu-şi capul.

— Sărut mîna, domnule student, sărut mîna... Seară bună. Vă doresc nota cea mai mare. Ce să-i faci, zîmbi el amabil, fiecare moare de unul singur. Dar dacă şi tu ai devenit indiferent, înseamnă că se apropie sfîrşitul lumii... Sărut mîna. Şi, înclinîndu-se ironic, tropăi din picioare pe ziarul care foşnea sub ghetele sale murdare.

Serghei îi trase un ghiont şi-l forţă să-şi reia locul pe scaun.

— Ia mai du-te... ştii tu unde ! Harold Lloyd ce eşti, comic de-o para chioară. Stai aici ! N-ai

să pleci nicăieri pînă nu te dau eu afară, ai înțeles ? O să stăm și la masă.

Serghei nu-și izgoni prietenul nici peste o oră, nici peste două, nici cînd se înnoptase de-a binelea. După ce mîncară, discutară mult. Se aprinse lumina în casă, se aprinseră luminile și pe stradă, și în curte, în băltoace se reflectau dreptunghiurile luminate ale ferestrelor, și Konstantin tot nu plecase.

— Și acum, spune-mi, unde sînt banii ăia ? se interesă Serghei într-un tîrziu.

— Iată-i. Zece mii. Konstantin scoase din buzunarul hainei pachetul și-l puse pe masă. Iată-i. O sută de „bătrîne" în cap.

— Ascunde-i, îi spuse Serghei repede.

Se auzi pocnetul ușii de la intrare, pe coridor răsunară pași, cineva se foi lîngă perete, își scoase galoșii lîngă cuier.

— E tata, adăugă Serghei.

— A ! Lume cunoscută, a venit Kostea, se bucură Nikolai Grigorievici intrînd. În timp ce vorbea, își încorda ochii din pricina miopiei. În buzunarul hainei, avea un ziar. Ești un musafir cam rar pe la noi. Ați stat la masă ? Foarte bine. Eu am îmbucat ceva la cantina uzinei.

— Ce înseamnă — am îmbucat ? îl întrebă Serghei, înălțînd din umeri.

Nikolai Grigorievici îmbătrînise, și asta se observa mai ales cînd se întorcea de la serviciu. Avea o paloare de pergament, riduri de oboseală i se strînseseră în jurul gurii, al ochilor, tîmplele îi erau argintii, părul încărunțit. În ultima vreme era tăcut și închis în sine, cam distrat ; dimineața și

seara înainte de culcare lua pe ascuns nişte picături, care aveau un miros înţepător. (O sticluţă cu doctorie o ţinea ascunsă în dulap, după cărţi.) Seara citea multă vreme ziarele, noaptea se răsucea în pat, frămîntarea sa făcînd arcurile să geamă. La lumina lămpii de masă, frunzărea operele lui Lenin, subliniind cu unghia paragrafele ce-l interesau ; adormea foarte tîrziu.

— Totuşi, poate stai la masă şi cu noi, îl îmbie Serghei cam indispus. Am pregătit eu masa.

— Nici eu nu v-am mai văzut de multă vreme, adaose şi Konstantin.

— Mulţumesc, dar sînt sătul. N-o să vă stingheresc. Nikolai Grigorievici le zîmbi prevenitor, apoi se duse în camera lui, închizînd uşa cu grijă, după care se auzi scîrţîitul unui scaun şi foşnetul paginilor de ziar.

— Mi se pare că bătrînul e bolnav şi nu vrea să arate, murmură Serghei cu jumătate de glas. Tot timpul tace.

— N-ar fi cazul să apelăm la un profesor să-l consulte ? propuse Konstantin. În patruzeci şi cinci, i-am cărat lemne unuia. Am numărul lui de telefon... E medic la policlinica lui Semaşko. Dacă vrei, aranjez eu să nu te coste nimic.

Dădu să apuce cutia cu ţigări, dar nu-şi duse gestul pînă la capăt ; ciuli urechile spre peretele care dădea înspre coridor, ascultînd cu atenţie. Se auzi zgomotul uşii de la intrare ; cineva tuşea tare, tropăia, îşi scutura noroiul de pe pantofi. Paşii grei şi apăsaţi de pe coridor îl determinară pe Konstantin să se ridice încet în picioare ; obrajii i se împurpurară. Spuse răspicat :

— El e. Te las. Şi, cu un gest maşinal, duse o ţigară la gură, apucînd-o între dinţi.

— Stai o clipă ! îl opri Serghei ridicîndu-se şi el de la masă. Ce vrei să-i spui ? Ce vrei să faci ? Vrei să-i stîlceşti mutra ?

— Nu ştiu... S-ar putea. În cazul de faţă, nu garantez. Privirile îi ardeau ; îşi încheie haina. Nu te înţeleg ! Tu îmi ceri să fiu precaut, Seriojenka ? Atunci, la „Astoria", tu n-ai fost de loc precaut.

— Stai ! Stai o clipă.

Nu-şi termină fraza ; ridică braţul, de parcă ar fi vrut să-l prevină de ceva. Pe coridor răsună un glas gros, ca de bas : „Kostea ! Konstantin !" apoi o ciocănitură la uşa lui Serghei, şi în încăpere năvăli Bîkov, îmbrăcat într-un pardesiu de un bej nedefinit, cu un fular în jurul gîtului gros. Obrazul pătrat îi era rumenit de aerul proaspăt de afară, sprîncenele exprimau nu numai mirare, ci şi bucurie, doar cutele strînse pe frunte trădau o oarecare încordare.

— Te-ai şi întors, Konstantin, naiba să te ia ! De ce ai fugit de la Serafima Ignatievna, nătărăule ?! Hai la masă ! striga Bîkov, tot numai bunătate şi prietenie, doar ridurile ce-i brăzdau fruntea tremurară uşor. Hai să mergem ! Să mergem la masă !

Îl apucă pe Konstantin de braţ şi, rîzînd foarte agitat, vru să-l tragă spre uşă. Acesta se smuci, eliberîndu-şi braţul, îşi vîrî mîinile în buzunare şi se propti în faţa lui Bîkov.

— Vă mulţumesc, am luat masa. Averianov vă transmite salutări şi vă mulţumeşte pentru

micul cadou. M-a rugat să vă transmit că un oarecare Kutiopov a dat de dracul cu bostonul. Iar eu am datoria a vă raporta : pe la ei, pe acolo, se caută mai mult șantung natural, înțelegeți ? Mătase. Bostonul dumitale n-are căutare.

— Ce ? Ce tot îndrugi ? Ce înseamnă asta ? sări Bîkov, gata-gata să se sufoce. Îl trase pe Konstantin de reverul hainei, și obrazul i se congestionă — roșeața întinzîndu-se pînă la albul ochilor. Ce prostii îndrugi ? Ce tot trăncănești ?

— Piotr Ivanovici, fără nervi, calmați-vă ! îl îndemnă Konstantin, îndepărtînd cu o mișcare ușoară mîna lui Bîkov de pe reverul hainei și îl bătu familiar peste umărul încordat ca un arc. V-aș întreba un lucru : ați vrut să vă transport la Odesa valiza cu cupoanele furate și să vă aduc de acolo banii, nu-i așa ? Acum ce să fac, să-i depun la Casa de economii sau să vi-i dau dumneavoastră personal ? Ați vrut să faceți din mine un comis-voiajor, nu-i așa ?

— Ce canalie îmi ești, ce canalie ordinară, izbucni Bîkov cu răutate. Uitați-vă la dînsul, ce canalie, rosti el cu glas întretăiat, adresîndu-se de data aceasta lui Serghei. L-am scos din mocirlă... l-am căpătuit, l-am hrănit, l-am îngrijit ca pe un copil al meu... Nemernic nerușinat !... Și-acum mă calomniezi ? Nu te sfiești să mă calomniezi ? Ce zici, Serghei ? Ascultă-l numai...

— Cînd cineva spune despre prietenii mei că sînt canalii, atunci îi stîlcesc mutra acelui

cineva, răspunse Serghei cu un glas hotărît, care promitea să pună în aplicare cele spuse.

— Care va să zică, aşa... Bîkov încremeni locului, lăsînd să-i coboare de-a lungul corpului mîinile cu pumnii strînşi ; din pricina încordării, muşchii feţei, umerii îi tremurau. Vă arde de calomnii ? Vreţi să mă împroşcaţi cu noroi ? Aha, v-aţi înţeles ? Nu prea sînteţi buni de martori, nu, s-o ştiţi de la mine. Cu mine n-o să vă meargă, nu-u ! Încercaţi să mă calomniaţi ?

— Vrei martori ? Na ! Bostonul furat ! Şi cele zece mii ? Ţine-le !

Konstantin smuci din buzunar pachetul de bani şi i-l azvîrli în piept cu putere ; pachetul se desfăcu, şi bancnotele de o sută se risipiră în toate părţile. Bîkov se trase înapoi şi făcu un gest, ca şi cînd ar fi vrut să se scuture de ceva neplăcut.

— Asta-i curată înscenare, se apără el cu o voce sugrumată. Vreţi să-mi faceţi bucata ? Paraziţilor ! Îndrăzniţi să mă calomniaţi ? Să mă calomniaţi...

Konstantin înaintă spre Bîkov şi, călcînd cu ghetele noroite peste bani, şuieră printre dinţi :

— Uite... să ştii... nu glumesc... îţi aranjez acuşi mutra, că n-o să te mai recunoşti ! Închide-ţi pliscul, idiotule ! Crezi că nu pricep cum se procură cupoanele alea ? Îţi explic eu îndată, dacă vrei, cu palmele !

— Kostea, opreşte-te, se auzi o voce împăciuitoare. Se întoarseră tustrei spre uşă ; îl văzură pe Nikolai Grigorievici. Era pămîntiu la faţă, şi în mîna căzută de-a lungul trupului ţi-

nea un ziar. Nu, Kostea ! vorbi el din vîrful buzelor cenuşii, nu-ţi murdări mîinile ! Cu individul ăsta trebuie să vorbeşti altfel. Nu aici... La procuratură. Lasă-l acum în pace.

Congestionat, Bîkov răcni, rotindu-şi privirile :

— Mă calomniaţi ? Pe mine ? Vreţi să mă prindeţi ? Să ticluiţi martori ? Nu-u ! Banii nu-s ai mei ! Aţi dat greş, Nikolai Grigorievici !... O să vă arăt eu ! O să mă ţineţi minte şaptezeci de ani de-acu încolo. O să vă dau pe toţi în judecată pentru calomnie — comunişti neisprăviţi ce sînteţi ! O să mă ţineţi minte... În genunchi o să vă tîrîţi înaintea mea... Cunosc eu legile !

Cu ochii holbaţi, se trase de-a-ndaratelea spre uşă, o împinse cu spatele şi, din coridor, strigă din nou :

— Calomniatorilor ! Pentru calomnii o să vă dau în judecată ! În judecată ! Ponegriţi un om cinstit ?

Apoi totul se potoli, şi în casă se aşternu o linişte adîncă.

Konstantin închise uşa ; era roşu la faţă şi se uită la Serghei, apoi la Nikolai Grigorievici. Ziarul continua să atîrne de braţul inert al acestuia. Bătrînul zise :

— Acest Bîkov, dacă ar fi lăsat în voie, ar fi în stare să prade jumătate din avuţia Rusiei, bătîndu-şi joc de Puterea sovietică. Oare cînd o să se pună odată capăt josniciei omeneşti ?

— Nu-i aşa că tu aştepţi un decret care să pună de îndată capăt josniciei omeneşti ? îl ironiză Serghei. Ei bine, să ştii că un asemenea

decret n-o să fie promulgat niciodată. Spune-mi... ce-ai face... ce-ai face... cînd cineva te-ar scuipa tot, din cap pînă-n picioare ? Te-ai şterge ?

— Te rog să nu vorbeşti cu mine, de parcă aş fi un puştan. Nikolai Grigorievici îşi frecă uşor partea stîngă a pieptului, după care i se adresă lui Konstantin cu glas domol : Kostea, adună banii. Of, Kostea, Kostea, ce-ai făcut ? Nu trebuia să vorbeşti cu Bîkov şi să-ţi dai cărţile pe faţă, n-avea rost. E o copilărie. Acum strînge banii şi du-i imediat la Secţia de luptă împotriva speculei sau la procuratură. Trebuie să faci asta negreşit, altfel o să se lipească noroiul în aşa hal de tine, încît n-o să te mai poţi spăla nici cu toată apa din mare. M-ai înțeles, Kostea ?

— Sînt un idiot ! rosti Konstantin sugrumat, adunînd banii şi lovindu-se cu pumnul în cap. Nu sînt decît un exemplar rar din parcul zoologic. Un elefant fără trompă ! O zebră cu aripioare de peşte !

— Termină odată cu autobiciuirea asta ! îl întrerupse Serghei enervat. Atît ne mai lipseşte — să începem să strigăm „Ajutor !" Pune-te pe treabă şi gata ! Numai tata, ca un vechi comunist ce este, se teme ca nu cumva să se lipească noroiul de el !

— Serghei, şopti bătrînul dojenitor — buzele sale avură un tremur dureros. Taci ! Şi numaidecît adăugă încet, parcă vinovat : Te rog...

Serghei se uită la părul cărunt al tatălui său, la buzele pămîntii, ca o linie subţire, la mîna lui uşor ridicată spre partea stîngă a pieptului, spre

nasturii pijamalei ponosite şi decolorate, şi spuse, întorcîndu-se :

— Iartă-mă, dacă te-am... Şi amuţi.

Nikolai Grigorievici clătină din cap trist, abătut, şi rosti abia şoptit :

— Poate cîndva ai să înţelegi ce înseamnă pentru un comunist puritatea sufletească.

Apoi plecă închizînd uşa. Din camera alăturată nu mai răzbea nici un zgomot, nu se mai auzea nici fîşîitul ziarului, numai arcurile scîrţîiră o dată şi din nou se făcu linişte.

Zgomotul acesta de arcuri, faţa posomorîtă a lui Serghei, boala vizibilă a lui Nikolai Grigorievici, scena oribilă cu banii, la care se adăuga atitudinea sa uşuratică, îi treziră lui Konstantin un sentiment de ruşine, de vinovăţie, ca şi cum s-ar fi strecurat în această casă şi ar fi distrus ceva în mod grosolan.

— Am încurcat-o rău aici la voi, rosti el. Ar trebui să mă izgoniţi, să mă daţi naibii. Doar singur sînt vinovat — parcă era mare filozofie să-mi dau seama ce fac ? Singur m-am înfundat, tot singur trebuie să mă descurc ! Doar nu sînt o fetiţă inocentă. Acum e prea tîrziu, mă duc.

— Aşteaptă !

Serghei aruncă peste manual notiţele sale şi vîrî ţigările în buzunar.

— Aşteaptă-mă, spuse, după o clipă de tăcere. Am fumat de mă ia cu greaţă. N-am dormit toată noaptea. Hai să luăm puţin aer... Tată, strigă el tare, apropiindu-se de uşă, am plecat. Auzi ?

Nimeni nu răspunse.

— Tată, îl strigă din nou Serghei și, îngrijorat, deschise ușa din camera alăturată.

Tatăl stătea adus din spate lîngă masa de scris, cu mîinile la spate. Răspunse încet, înclinînd cu bunăvoință capul.

— Du-te, du-te, am auzit.

În cameră stăruia un miros puternic de picături.

— Ar trebui să te culci, tată. Nu-i așa ?

— Lasă... lasă...

Serghei se întoarse și ieși.

Norii grei pluteau acuma foarte jos, aproape de acoperișul caselor ; numai pe o fîșie de cer se mai strecurau urmele palide ale asfințitului. Afară era răcoare si umezeală. În aer se simțea un miros reavăn de ploaie.

O porniră pe sub teii întunecați și grei de apă.

— Ei, spune-mi, ce ai de gînd să faci cu institutul ? îl întrebă Serghei.

— Nu știu. În veacul nostru, dur ca fierul, veacul douăzeci, dialogurile lungi nu sînt de nici un folos.

— Îți dai seama ce prostie faci ? Vrei să părăsești institutul ? Trei ani ca și cum n-ar fi fost. Tragi peste ei cu buretele.

— Drept să-ți spun, Serioja, nici eu singur nu știu. O să mă întorc iar la volan. Sînt sătul de toate.

Konstantin nimeri într-o băltoacă, sări într-o parte scuturîndu-și piciorul cu înverșunare :

— Îmi merge bine ! Calc mereu în străchini. E drept că sînt și norocoși pe lumea asta cărora le merge din plin. Tu ești mulțumit de institut ?

se interesă el. Fii sincer! Sau faci asta numai așa — ca să te afli în treabă, de ochii lumii? Poate că te-ai obișnuit?

— M-am obișnuit, răspunse Serghei. Ba chiar, mai mult decît atît.

— Ei?

— Ce, ei?

— Uite, tot stau și mă gîndesc. Încotro s-o iau. Încotro? Încotro anume? Ca să fiu sincer, m-am săturat de volan — crede-mă! Îmi vine să urlu cînd îmi aduc aminte de perioada șoferiei. Dar și de institut mi-i lehamite! M-am săturat să stau în bancă, iar în păr să-mi răsară fire cărunte. Înainte aveam o grămadă de bani, iar acum n-am decît bursa. Poate crezi că asta e o adevărată fericire, nu-i așa? Și, totuși, ceea ce m-ar atrage ar fi o viață ieșită din comun, ceva neobișnuit.

— Ce fel de viață?

— Ia uită-te, citește acolo: Ieftin, avantajos, comod! Se adresează oamenilor de felul meu.

Konstantin izbucni în rîs, arătînd cu capul înspre firma unei agenții de voiaj cu avionul. Era o reclamă: la înălțimea unei clădiri de șapte etaje, se vedea corpul unui avion, pe care se aprindeau și se stingeau litere luminoase de neon, într-o continuă mișcare.

O luară pe străduța pustie. În aerul umed, răsuna ecoul pașilor lor.

— Totuși, ceva te atrage? insistă Serghei. Ce anume te atrage la urma urmelor?

— Lasă, Serioja, nu-i nimic. Ies eu și din impasul ăsta... răspunse Konstantin nu prea vesel,

cu privirea în pămînt. Am trecut eu prin situaţii şi mai grele. Am fost şofer. Voiam să fiu independent. Îmi ziceam : banii creează independenţa. Dar nu m-am ales cu cine ştie ce. Şi ce-am avut s-au dus, de parcă i-aş fi aruncat pe fereastră. Acum sînt în anul patru la institut, dar nu pot să tocesc, nu mă simt în stare să stau în faţa mesei de lucru, să fac pe deşteptul şi să-mi dau aere de viitor inginer. Vreau altceva, Seriojka, ce anume nici eu nu-mi dau seama ! Şi-acum, gata am terminat, încheie Konstantin. Hai la un film, ce zici ? Sau undeva, să bem un pahar !

— Eşti ca un copil, Kostea, observă Serghei. Nu te lăsa pradă unor sentimente confuze, nu mai sîntem doar în patruzeci şi cinci. Viaţa noastră abia acum începe. Imediat după război, îţi aduci aminte, toate ni se păreau învăluite în ceaţă. Hai să ne plimbăm pe strada Serapuhovka — poate ne vine vreo idee.

— Ai dreptate, Serioja, anul patruzeci şi nouă nu se compară cu patruzeci şi cinci.

CAPITOLUL TREI

Serghei şi Konstantin se prezentară ultimii la examen. În strîmtul laborator de maşini miniere, aproape gol, era foarte cald. Soarele arzător îşi arunca lumina puternică asupra meselor, pieselor metalice ale diferitelor haveze, asupra unui nou model de combină minieră, dîndu-le un luciu puternic ; schiţele de pe pereţi păreau nişte pete luminoase.

În laborator erau numai ei doi şi profesorul, docentul Morozov. Îmbrăcat în alb, cu cămaşa descheiată la gît, Morozov nu şedea la masa de examen, ci pe pervazul ferestrei, cu mîinile strînse la piept. Nu se uita nici la Serghei, nici la Konstantin — urmărea cu interes jocul de lumini de pe tavan, părînd pe de-a-ntregul absorbit de această preocupare.

În tăcerea laboratorului se auzea limpede ciripitul vrăbiilor din teii de pe bulevard, iar de dincolo de uşă răzbătea un zumzet de glasuri, pline de o nelinişte proprie, de obicei, ultimelor examene.

Biletele cu întrebări se găseau în faţa lor, pe masă.

— Ei, întrebă Morozov, cine e gata ? Cine porneşte primul la atac ? De altfel, trebuie să ştiţi că răspunsul pregătit după bilet constituie un factor pur psihologic. Ce staţi atîta pe gînduri, doar nu răspundeţi la istorie sau la literatură ? Acolo se cere să stăpîneşti ideea şi să o exprimi apoi într-o formă concisă. La materia mea, bîlbîiala e admisă, n-am nevoie de floricele de stil. Mînuirea maşinilor de abataj înseamnă, de fapt, practică, reflexe, obişnuinţă, ca şi cum ţi-ai încheia nasturii. Pentru asta-i nevoie de cunoştinţe şi iar de cunoştinţe şi nu de glas catifelat de orator. Ei, voi, pe jumătate studenţi — pe jumătate ingineri, cine îndrăzneşte primul ? Dumneata Korabelnikov ? Sau poate dumneata Vohminţev ?

— Îmi daţi voie să mă mai gîndesc, zise Serghei rugător, însemnîndu-şi pe o coală de

hîrtie răspunsurile. Nu doresc să pornesc la atac ca un bezmetic, Igor Vitalievici.

După cele petrecute în ajun cu Bîkov, după discuţia îndelungată cu Konstantin, Serghei îşi reluase pregătirile de examen tîrziu, cînd toţi ai casei dormeau duşi ; şi el la rîndu-i dormise puţin ; se culcase la patru dimineaţa, şi se sculase cu capul greu. Şi, cu toate că în ajun revăzuse tot manualul şi citise notiţele, acum i se învălmăşeau toate în minte.

I se părea, totuşi, că a avut noroc cu subiectul care-i căzuse : „Defecţiunile combinei de cărbuni ; armarea metalică şi domeniul în care se aplică". Cunoştea problema, dar îi era greu să dea un răspuns precis, închegat, de aceea îşi nota cu grijă totul. La obiectul său, Morozov nu folosea decît două note : doi sau cinci, niciodată note intermediare.

— Poate te hotărăşti dumneata, Korabelnikov ?

Morozov se uita curios în tavan, pipăindu-şi cu degetele bărbia proaspăt rasă, cînd, deodată, strigă, de parcă ar fi vorbit la lampă :

— Korabelnikov, fii atît de bun şi scoate cartea de sub masă, nu răsfoi paginile. Tulburi liniştea ! Serviciul militar unde ţi l-ai îndeplinit, la cercetaşi, în recunoaştere ? N-ai de loc spirit conspirativ ! De altfel, să ştii, nici n-aş recunoaşte un asemenea spirit. E ruşinos ! Ce, n-ai avut timp destul ? Te-au durut dinţii ? Sau poate te-ai plimbat prin noapte tîrziu ? Pune manualul pe masă şi citeşte după el. Nu mă sperii de treburi de-astea !

Morozov sări de pe pervazul ferestrei şi, cu paşi mari, se îndreptă, nu spre masa lui Konstantin, ci spre fundul laboratorului, oprindu-se în faţa uşii şi înclinîndu-şi capul, de parcă ar fi vrut să asculte zvonul glasurilor ce veneau dinspre coridor. Serghei se opri din scris şi-şi iscodi îngrijorat prietenul.

Konstantin năduşise ; pe faţă i se iviră nişte pete vineţii, cu ochii era pe bilet, o mînă o ţinea la vedere, în timp ce cealaltă dispăruse sub masă. După poziţia sa se vedea deslușit că încercase să se uite în manual. În cele din urmă, puse manualul pe masă şi se ridică hotărît în picioare :

— Nu, Igor Vitalievici, n-are nici un rost. Totul este limpede.

După felul în care vorbise Konstantin, după felul în care acesta se îndreptă prin sală spre Morozov şi îi întinse biletul şi carnetul de note — după toate acestea se vedea cît era de hotărît.

— Daţi-mi un doi şi gata. Dacă trebuie să răspund după bilet, nu ştiu de nota cinci.

Morozov îi luă carnetul de note, îl răsfoi, îl puse în buzunarul pantalonilor săi albi. Citi întrebările de pe biletul lui Konstantin şi repetă cuvintele acestuia :

— Aşadar, dacă ar trebui să răspunzi după bilet, nu ştii de nota cinci ? Dar dacă îţi pun un doi, o să-ţi pierzi bursa. Asta o ştii ?

Konstantin înclină tăcut din cap. Morozov se încruntă.

— Şi din ce-ai să trăieşti ? Ce-o să mănînci ?

— Cizmele, rosti Konstantin, ele au să mă scoată din impas.

— Ce-e-e ?

— Am să vînd o pereche de cizme militare de toată frumuseţea, noi-nouţe. Îmi permiteţi să pleç ?

— Aşadar, cizmele ? Nu cumva şi obielele ?

Morozov începu să măsoare laboratorul în lung şi-n lat, călcînd peste fîşiile de lumină proiectate de soare. Mergea şi lovea nervos cu palma corpul neted al modelului de combină, mesele, piesele ciocanelor de abataj şi reluă enervat :

— La naiba... ce fel de inginer o să mai iasă din dumneata, dacă nu ştii... ceea ce trebuie neapărat să ştii. Ruşine, cumplită ruşine ! Sfîrşitul lumii ! Cînd plecai ca cercetaş în recunoaştere. aveai idee de busolă, ştiai s-o foloseşti, altfel ce-ai fi făcut ? Cum vrei acum să ajungi într-o mină, fără să cunoşti tehnica minieră ? Cum ? în ce fel ? Hai, literatură poţi să nu ştii, artă la fel, dar tehnică, tehnică ? Ce-ai să te faci ? Cum o să exploatezi cărbunii — cu mîinile, cu piconul, cu tîrnăcopul, cu dinţii ? Ce să-ţi spun, e minunat ! Extraordinar ! Dragul meu student, nu găsesc cuvintele necesare pentru a-mi exprima admiraţia.

Morozov se aşeză la catedră, aruncă carnetul lui Konstantin pe masă şi întinse mîna după toc.

— Aşadar, vrei să-ţi pun un doi sau mai bine să-ţi trîntesc unu, pentru atitudinea dumitale fluşturatică ! Şi ai merita-o, ţinînd seama de ori-

ginea dumitale proletară şi de meritele de pe front.

— Cum doriţi, Igor Vitalievici, răspunse Konstantin indiferent.

Morozov începu să se joace cu biletul lui Konstantin.

— Poftim, zise el răspicat, prima întrebare : Armarea în frontul de abataj. Prin urmare, nu ştii ? Ce înseamnă asta ? Imaginează-ţi o asemenea armare, în care dacă vreunul dintre minieri tuşeşte sau strănută ceva mai tare, se duce dracului tot abatajul. Se produce o surpare ! Nenoroceşti oamenii ! Nu, institutul nostru nu va furniza niciodată asasini. Nu ! Agită un deget prin faţa lui. Statul nostru n-are nevoie de asemenea ingineri ! Sau, poate că dumneata nu mai vrei să studiezi la institutul nostru, poate că te-ai săturat ?

Se făcu linişte. Se auzea din nou zgomotul glasurilor de pe coridor, din stradă pătrundea în labortor, printre frunzele teilor, dangătul primăvăratic al unui clopot de tramvai :

— Igor Vitalievici, rosti Serghei tare. Îmi daţi voie să răspund ? Sînt gata.

Nu, nu era gata, îi era însă imposibil să se concentreze asupra subiectului indicat de bilet. Se uita cînd la obrajii oacheşi încinşi ai lui Konstantin, cînd la faţa furioasă a lui Morozov. Cunoştea irascibilitatea docentului care nu se potolea cu una, cu două, ştia, de asemenea, că Morozov nu ierta nimănui necunoaşterea sistemului de armare. Întregul institut cunoştea cazul unui student din anul IV, care fusese eliminat pentru că, aşa cum susţinea Morozov, tînărul avu-

sese o atitudine neserioasă față de instalațiile miniere.

— Vrei să răspunzi deci ? zise Morozov sacadat. Foarte bine. Dă-mi, te rog, biletul. Korabelnikov, apropie-te de mine, ce stai ca o stană de piatră ? Dumneata, Korabelnikov, și dumneata, Vohmințev, o să-mi răspundeți fără bilete. Puteți să mi le înapoiați. Dacă cumva nu vă convine, n-aveți decît să vă plîngeți Ministerului Învățămîntului Superior, lui Dumnezeu sau chiar dracului !

Morozov ascunse biletele sub o foaie de examen și, săgetîndu-i cu o privire plină de ironie, făcu un gest, arătîndu-le stîlpii metalici de armare, combina de cărbune.

— Fii amabil, Korabelnikov, apropie-te de drăcoveniile astea, se exprimă Morozov brusc, în ucraineană. Ce este asta și cum se numește ? Ce rost are, uite, obiectul ăsta bine făcut ? Ce zici ?

Konstantin se apropie de stîlpi.

Serghei cunoștea sistemul lui Morozov de a stîlci vorba în clipe de supărare și enervare și de a-l „plimba" pe candidat prin toată materia, fără să asculte pînă la urmă răspunsurile. Înțelese numaidecît că, în secundele următoare, Konstantin „o să-și ia valea" și, simțind în el o siguranță răutăcioasă, care-i dădea ghes, spuse insistent :

— Igor Vitalievici, îmi dați voie mie ?

Morozov se lăsa pe speteaza scaunului, încrucișîndu-și brațele la piept.

— E minunat ! Vrei să acoperi, ca pe front, cu trupul dumitale o gură de foc ? Ei, asta-i chiar interesant. Sînt curios să văd cît de lat ţi-e pieptul. Korabelnikov, plimbă-te pe lîngă stîlpii de armare, mai pipăie buloanele şi gîndeşte-te. Dumneata, Vohminţev, poftim, te rog ! Închipuieşte-ţi următoarea situaţie : eşti inginerul principal al unei mine. Ridici receptorul şi chemi la telefon abatajul. Întrebi : „Cum merge combina, cîte intrînduri ?" Brigadierul mormăie ceva. În asemenea cazuri mormăie totdeauna : „Stă, nici dracu n-o mişcă, îi facem controlul". „Cum stă ?" îl întrebi. Îţi pui casca de miner, îmbraci haina — şi cobori în subteran. Acolo, lîngă combină, tărăboi şi zarvă mare. Mecanicul răsuflă înfundat şi, ca de obicei, încearcă reductorul cu cheia. În acest timp, în abataj e posibil ca minerii să înjure şi să-şi bată joc de brigadier, iar el să mormăie din nou : „Băieţii sînt tineri, n-au experienţă" şi cîte şi mai cîte expresii de astea cu care te miruiesc. Dumneata ce hotărîre iei ? Fără prea multe vorbe, fără subiect şi predicat. Cît mai concret ! N-avem timp, munca nu mai merge, tot abatajul stă !

Era stilul preferat al lui Morozov de a pune întrebări libere. După ce termină de vorbit, zîmbi mulţumit, scoţîndu-şi la iveală strungăreaţa. Pentru o clipă, lui Serghei îi trecu prin minte că tot aşa trebuie să se fi agitat Morozov în timpul războiului, prin abatajele din Karaganda. Alegîndu-şi cît mai precis expresiile, pregătindu-se să facă faţă unei alte întrebări-fulger, Serghei răspunse într-adins tărăgănat.

— Verific lanţul necesar pentru noul strat al înclinării dinţilor. Aşa e posibilă înţepenirea lanţului din pricina măruntului de cărbune. Asta mai întîi... Dar cel mai simplu este ca abatajul frontal vecin să-şi deregleze tensiunea. În al doilea...

— Stop, stop ! fără a-l aproba sau a-l contrazice, Morozov lovi cu palma în masă şi ridică sprîncenele înspre Konstantin. Dar dumneata ce părere ai ?

Stînd nerăbdător lîngă stîlpii de armare, Konstantin răspunse, muşcîndu-şi mustăcioara :

— Într-adevăr, e posibil...

— De ce cu atîta lipsă de siguranţă ? îl întrerupse Morozov zîmbind sarcastic. Vohminţev, te rog să arăţi cum se face asta. Cît mai detaliat. Şi repede... Vezi că te urmăresc ochii tuturor muncitorilor din abataj. Dacă dai greş — autoritatea dumitale de inginer s-a dus de rîpă.

Serghei se aşteptase la o altă întrebare, mult mai complicată, dar şi de data aceasta avusese pesemne noroc. Fiind sigur că nu va greşi, că va explica totul amănunţit şi precis, începu cu mişcări într-adins încete, să învîrtească lanţul combinei, umblînd în jurul ei fără grabă. Din cînd în cînd, se uita la Konstantin cu coada ochiului. Spera că încetineala sa îi va permite acestuia să se concentreze, dar în acelaşi timp era stăpînit de impresia că, după ce decanul îl descoperise cu manualul ascuns sub masă, soarta lui era pecetluită.

— Stop, stop ! îl întrerupse Morozov din nou, schiţînd un zîmbet abia perceptibil. Prea încet, chiar foarte încet, încerci să acoperi cu pieptul

gura de foc. Am terminat cu dumneata, am terminat ! Unde ţi-e carnetul de note ? Dă-mi-l, te rog. Lasă-l aici. Poţi să părăseşti sala.

Serghei nu se aştepta la un asemenea deznodămînt.

— Credeam că o să-mi mai puneţi şi cea de a treia întrebare, se apără el, simţindu-se cuprins de o surescitare nervoasă faţă de decan şi de tonul său irascibil, de parcă acesta i-ar fi sîcîit într-adins, vrînd cu orice chip să-i scoată din sărite. Igor Vitalievici, dumneavoastră nu ne daţi timp suficient de gîndire. Lăsaţi-l pe Korabelnikov să reflecteze cît vrea el. Doar nu sîntem la o cursă de motociclete.

— Nu mai spu-u-ne ! Morozov se ridică, proptindu-se de masă, îşi lungi gîtul şi mai mult din cămaşa cu guler răsfrînt. Curse spui ? Sînt de altă părere. Cu totul opusă. Vorbeşti prostii. În viaţă, aproape niciodată n-ai timp pentru a-ţi permite să gîndeşti încet. Veacul douăzeci cu obiectivele sale e un veac impetuos. Un inginer care lucrează la exploatarea unei mine trebuie să ia hotărîri cu viteza fulgerului. Trebuie să cunoască întreprinderea ca aluniţele de pe obrazul nevestei. Ai poate vreo obiecţie ? Lipsurile existente la noi vin tocmai dintr-o gîndire înceată, din lipsa noastră de flexibilitate şi din ignoranţă ! Ar trebui să fim expeditivi, să avem mai multă iniţiativă, inventivitate — astea-s de fapt însuşirile de bază ale unui inginer ! Vohminţev, părăseşte laboratorul ! Imediat ! Şi la naiba cu liberalismul dumitale. Nu m-am aşteptat la asta din partea dumitale... Şi acum, ieşi...

— Pleacă ! îl rugă şi Konstantin şi, deodată, cu o pornire lăuntrică neaşteptată, se întoarse către Morozov. Vă rog să mă ascultaţi, Igor Vitalievici, întrebaţi-mă, o să răspund cel puţin pentru nota trei. Proletariatul, în afară de lanţuri, oare ce mai are de pierdut ? Aşa că, mă puteţi asculta.

— Ţi-e teamă că ai să pierzi bursa ?

— E drept că nu-s milionar, Igor Vitalievici.

Morozov tăcea cu obrazul îngropat în palme. Tăcea şi Serghei, mirat de hotărîrea neaşteptată a lui Konstantin. Puse sub nasul lui Morozov carnetul de note, se mai uită o dată la Konstantin, îi întîlni chipul hotărît şi zîmbitor şi ieşi.

Pe culoar era multă gălăgie, mult fum de ţigară.

Studenţii care fuseseră examinaţi se adunaseră grupuri-grupuri ; unii stăteau pe pervazurile ferestrelor însorite sau în preajma lor, alţii umblau de colo pînă colo pe coridor, aşteptîndu-i pe ultimii colegi care se căzneau încă să răspundă la biletele cu cele trei întrebări ; îi aşteptau, căci, conform obiceiului, aveau să se ducă cu toţii la cel mai apropiat bar amenajat într-un subsol răcoros, unde, bînd cîte o halbă de bere la gheaţă şi mîncînd cîte o pereche de crenvurşti, să sărbătorească încheierea examenelor cu un sentiment de uşurare şi libertate.

Kosov cel mărunţel, îmbrăcat într-un tricou de marinar, îngust pentru umerii săi laţi, fu primul care-l văzu pe Serghei ieşind ; sări de pe

pervaz şi, legănîndu-se, îi veni înainte, urmat de Podgornîi, un tînăr nebărbierit, cu ochii mici, blînzi şi strălucitori ca aurul. Vorbiră amîndoi aproape în acelaşi timp :

— Ei, cum a mers ? Eşti de felicitat, Seriojka ? Sau te afli cumva pe poziţie nulă.

— Deocamdată nu ştiu. Mi-e teamă însă de Kostea, să nu cadă cu brio. Cînd s-a arătat gata să primească un doi fără să fie ascultat, pe Morozov l-au apucat furiile. I-a cerut să-i vorbească despre sistemul de armare. Morozov mai mult ne-a făcut morală decît ne-a ascultat.

— Nu-i un indiciu prea îmbucurător, zise Podgornîi, frecîndu-şi bărbia. S-ar putea să-i trîntească un doi ?

— De ce nu ? îşi dădu cu părerea Kosov. Te rog, Serghei, uită-te atent la tanchistul ăsta, cît timp au ţinut examenele n-a pus mîna pe brici. Vrea neapărat să semene cu Lev Tolstoi. E un epigon.

— Pe front, aveam acelaşi obicei, nu mă bărbieream niciodată înainte de luptă, explică Podgornîi fără supărare. Ce să-i faci, reflexe... Nu pot altfel. Parcă îmi dă mai multă siguranţă. Ce-i cu Kostka, ce are de nu-i în apele lui ?

— Să aşteptăm.

Kosov îi întinse lui Serghei un pachet de ţigări scumpe, marca „Belomor", nu prea potrivite cu resursele studenţeşti, dar cumpărate, se vede, în cinstea trecerii celui mai greu dintre examene. Se opriră în faţa unei ferestre deschise, aprinzîndu-şi cîte o ţigară. Adia un vînt călduţ de vară. Fumau, iar în răstimpuri trăgeau cu urechea

spre uşa masivă a laboratorului de instalaţii miniere, dar de acolo nu se auzeau nici întrebările repezite ale lui Morozov, nici răspunsurile lui Konstantin, ca şi cînd ar fi stat de vorbă în şoaptă. În schimb, pe coridor stăruia zumzet de voci, soarele arzător de vară încingea pervazurile, uşile sălilor de curs se deschideau şi se închideau precipitat. Studenţii ieşeau din amfiteatru transpiraţi şi fericiţi, fluturînd, victorios, carnetele de note, îmbrîncindu-se şi rîzînd veseli. Serghei era cu gîndul numai la Konstantin. Îi era limpede, dacă va cădea la examenul lui Morozov, va părăsi imediat institutul.

— Fraţilor, gogoşi... Au adus chiar acum la bufet, gogoşi calde. O rublă bucuta. Se vînd cît ai bate din palme !

Vestea o adusese Morkovin, rotofeiul cu faţa albă, cu insuliţe de pistrui pe frunte şi pe nas. Lîngă el se afla Lidocika Alexeeva, o brunetă înaltă. Amîndoi ţineau cîte o pungă cu gogoşi. Morkovin mesteca cu gura plină, clipind des din genele lungi.

— Ei, ce-ai făcut, ai trecut ? îl întrebă Lidocika pe Serghei, apropiindu-se de el, şi, zîmbind, îi duse la gură o gogoaşă, spunînd cu cochetărie : Na, să mai prinzi şi tu puteri, sărăcuţule... Probabil că eşti flămînd ?

— Nu vezi că fumez ? se feri Serghei.

— O Doamne, Dumnezeule, cînd o să încetezi să mai ai mutra asta încruntată ! spuse Lidocika cu un oftat, fără să se supere. Da, mă rog, pe cine aşteptaţi ? N-au trecut toţi sau e vreunul care mai pluteşte ?

Serghei nu-i răspunse.

— Morozeț[1] al nostru e astăzi foarte tăios, se vede că s-a certat cu nevastă-sa, observă Lidocika, uitîndu-se pieziș spre Serghei. M-a obligat să pun haveza în funcțiune de vreo zece ori — și tot îi dădea cu „stimabilă" în sus, „stimabilă" în jos. Iar pe Volodka, făcu un gest spre Morkovin, după ce l-a dat gata cu descrierea cu totul literară a unei surpări, i-a pus întrebarea : „Ei, ia să te văd cum ai proceda în cazul ăsta ?"

Morkovin se așeză agitat pe pervazul ferestrei. În ciuda căldurii, purta uniforma cu epoleți a studenților de la institutul de mine.

— Băieți, dacă i-ați fi văzut mutra în timp ce îmi trecea în carnet nota cinci, spuse el, înfiorîndu-se de bucurie. Parcă mi-ar fi împrumutat o mie de ruble ! Turba, nu alta !

— Ascultă, chiștoc, să nu te prezinți niciodată la examen de față cu o femeie, îl povățui Kosov, măsurînd-o de jos în sus cu ochii săi limpezi și albaștri pe Lidocika, mult mai înaltă decît el. Nu știi că Morozov nu poate să sufere femeile-miner ? Sînt mai nervoase, țipă, strigă, duc batista la nas, îs cochete, iar în mină, ehei, cărbune brut... Ți-a căzut fisa ?

— Ia stai... da asta ce mai e ? Ce-i cu mozaicul ăsta pe pielea ta ? Gulerul răsfrînt al cămășii lui Kosov lăsa să se vadă o margine a maioului. Lidocika îi înlătură puțin maioul și, țuguindu-și buzele, citi pe pieptul bombat al fostului marinar,

[1] Geruleț — diminutiv al lui *moroz* — ger. Aci, aluzie la numele Morozov.

cuvintele tatuate : „Să n-o uiţi pe maică-ta". Ha-ha ! Cine te-a mîzgălit aşa ? Aveam impresia că te tragi dintr-o familie de intelectuali.

— Femeie ! Kosov dădu mîna fetei la o parte şi o măsură de jos în sus — Lidocika era cu un cap mai înaltă decît dînsul. Femeie, ştii tu oare că eu, în marină, am comandat un pluton de cercetaşi ? Iar în plutonul meu mai aveam şi derbedei. Iar pe lîngă dînşii nu eram decît un puşti, o scrumbie, un mucos.

— Ei şi, ce ? Lidocika muşcă lacom dintr-o gogoaşă. Şi le-ai permis să te zugrăvească în halul ăsta ?

— Femeie, trebuia să-i ţin din scurt, să-i fac să mă asculte. Pentru asta aş fi umblat şi în cap.

— Nu te mai osteni să-i explici, zîmbi Podgornîi ironic.

Stătea lîngă fereastră, cu faţa la soare.

— Ia spune-mi, ai putea oare să-ţi imaginezi, continuă el adresîndu-i-se fetei, ce-am cărat eu o dată cu tancul meu ? Cînd o să-ţi spun, n-o să mă crezi ! În '41, am cărat cu mine patru saci cu bani. Timp de două săptămîni am fost milionar. Aduc eu a milionar ?

— Ce-ai făcut cu banii ? vru să afle Morkovin, încetînd să mai mestece.

— Cum, ce-am făcut cu ei ? I-am predat unui stat-major. I-am aruncat din tanc, şi gata.

— Amintiri de pe front, în pauza dintre examene, izbucni Lidocika în rîs. Sînteţi nişte băieţi minunaţi.

Tocmai atunci uşa laboratorului se deschise larg şi, făcînd mult zgomot, Morozov se ivi pe coridor, ţinînd sub braţ o mapă de piele ; în urma lui păşea Konstantin. Obrajii îi ardeau, fire negre de păr i se lipiseră de fruntea transpirată. Ducea cu el o porthartă neîncuiată, burduşită de conspecte.

— Vohminţev, poftim carnetul dumitale, i se adresă Morozov pe un ton iritat. Eşti liber, poţi să bei bere pe săturate şi să te bucuri în voie. În schimb, carnetul dumitale, dragă tovarăşe Korabelnikov, rămîne la mine drept un acont moral. Mîine la două jumătate să treci pe la mine pe-acasă. Dar, în prealabil, să-mi dai un telefon. Vă las cu bine.

Nu-i salută nici măcar printr-o clătinare a capului ; porni mai departe de-a lungul coridorului scăldat în soare, trecînd prin fîşiile albastre ale fumului de ţigară, pe lîngă grupurile de studenţi. Era dizgraţios de înalt, iar gulerul răsfrînt al cămăşii albe îi reliefa şi mai mult gîtul său lung şi caraghios.

— Doamne, Dumnezeule, şi totuşi, ce comoară de om e Morozov ! exclamă Lidocika plină de entuziasm, în timp ce-şi ştergea degetele cu o hîrtie. Cei din jur nu-i dădură nici o atenţie şi se repeziră la Konstantin.

Deşi încă nu se liniştise, acesta începu să povestească glumind ce se petrecuse. Fruntea mînjită de ulei continua să fie îmbrobonită.

— Fraţilor, a fost un coşmar grandios ! Un loc de supliciu ca pe vremea lui Ivan cel Groaznic. M-a plimbat prin tot cursul, nu m-a lăsat nici să respir. „De ce aşa ? La ce serveşte asta ? De ce asta e aşa şi nu altfel ? Imaginează-ţi următoarea situaţie. Imaginează-ţi o împrejurare ca asta." M-am tîrît pe brînci lîngă combină şi havează, am pipăit atîtea buloane, încît o să-mi ajungă pentru tot restul zilelor. Vorbea şi-şi privea cu uimire mîinile mînjite cu unsoare. Nici în anii de şoferie, mîinile mele n-au arătat în halul ăsta. Măi, măi, cine mi-e Morozeţul ăsta ! Parcă-i un apucat. Parcă l-a atins tehnica la scăfîrlie. E un diavol ! Să mă mănînce de viu, nu alta !

Zîmbea într-una, îşi cerceta mîinile, pufnea necăjit, se vedea că-i era ciudă de cele petrecute şi că-şi potoleşte cu greu emoţia, o emoţie care-l înfuria.

Înveselit, Serghei îl bătu pe umăr :

— Hai să ne plimbăm pe bulevard. O să bem cîte un pahar de sifon. Haideţi, eu plătesc, şi făcu cu ochiul lui Kosov şi lui Podgornîi.

— Mi se pare că pe mine nu mă inviţi, nu-i aşa ? exclamă Lidocika, prefăcîndu-se indiferentă. N-am ce zice, frumoasă figură !

— Chiar dacă am ţine seamă de emanciparea femeii şi, zău, tot n-ai de ce să vii, căci avem ceva de discutat între noi, bărbaţii. Aşadar, fracţiunea feminină poate să rămînă pe loc.

— Lidka, lasă-i în pace. Dumnealor, vezi bine, formează o fracţiune a foştilor combatanţi, interveni Morkovin de pe pervazul ferestrei.

CAPITOLUL PATRU

Bulevardul era plin de studenţi, unii trecuseră examenele, alţii urmau să le dea : şedeau pe bănci, cu notiţele sau fiţuicile pe genunchi, răsfoiau în grabă cursurile, discutau cu înflăcărare în grupuri, făcîndu-i pe trecători să se întoarcă şi să-i privească, sau rîdeau bucuroşi că au scăpat de examene şi că, în sfîrşit, sosise vara.

Lîngă chioşcul de răcoritoare, pitulat în umbra rară a teilor, se făcuse coadă, se auzea sunetul copeicilor aruncate pe tejgheaua umedă, sifonul curgînd în pahare. Gologanii, paharele pline de sifon, siropul de vişine din recipientele de sticlă îţi aminteau de prezenţa verii, de arşiţă, de nevoia de a te răcori.

Băieţii sorbiră pe îndelete, cu plăcere, cîte două pahare de sifon rece, de-ţi tăia răsuflarea. Konstantin, dilatîndu-şi nările, nu mai bău sifonul din cel de al doilea pahar, ci şi-l turnă peste mîini, încercînd astfel să se cureţe de ulei.

— Ei, încotro o luăm, întrebă el vesel, după ce-şi ştersese mîinile de iarbă, spre Himki, să ne scăldăm ? Sau mergem la Kunţevo ?

— Nu, mai întîi să ne aşezăm undeva, propuse Serghei, şi pe urmă o să vedem.

Se aşezară pe o bancă încinsă. Konstantin îşi desfăcu la gît bluza cadrilată, oftă uşurat şi, lăsîndu-se pe spate, privi frunzişul ce parcă scînteia în bătaia unui soare orbitor ; răsuflă adînc, încet şi cu voluptate.

— Fraţilor, totuşi viaţa-i frumoasă, observă Kosov, aruncînd în aer un ban umed de douăzeci de copeici şi prinzîndu-l în palma lui mică.

— Mai ales că nu ţi-e dat s-o trăieşti şi a doua oară, mormăi Konstantin.

Podgornîi, moleşit de soare, îşi frecă cu plăcere barba crescută, zîmbi, iar din pricina asta buzele-i tremurară uşor, de parcă ar fi vrut să spună ceva.

— Diavolilor, mai sînteţi şi optimişti, mormăi din nou Konstantin, sau nu sînteţi decît nişte victime ale superstiţiilor !

— Băieţi, trebuie să aflaţi şi voi neapărat, vorbi în sfîrşit Podgornîi, mijindu-şi ochii. În curînd, planeta Jupiter se va aprinde ca un soare, da, da, e un fapt demonstrat de ştiinţă, căci are prea mult hidrogen. Aşa că, pe cer vor răsări doi sori — abia atunci să vedeţi ce înseamnă adevărata viaţă.

— N-o să mai avem loc unde să ne pitim şi unde să ne răcorim, spuse Kosov.

— Ce v-a apucat, vă trec căldurile ? se răsti Konstantin.

— Uite ce e, Kostka, zise Serghei, trebuie să iei negreşit examenul la Morozov. Fără discuţii. Teoria o s-o faci cu mine. Toată seara am să te ascult şi o să te plimb prin sistemele de armare. Pe urmă, mîine de dimineaţă vii la institut ceva mai devreme şi te închizi cu Kosov în laborator. El o să te asculte la capitolul piese şi defecţiuni. Cînd el o să obosească, o să te ia în primire Podgornîi. Ei, ce zici, planul e acceptabil ?

— Mai încape vorbă ? oftă Podgornîi.

— Așadar, mîine pornim la asalt, interveni și Kosov, aruncînd în aer o monedă pe care o prinse apoi pe genunchi ; ochii săi, de un albastru intens, se uitară întrebător la Konstantin : Cap sau pajură ?

— Așadar, ați organizat un adevărat atac împotriva mea ? rosti Konstantin, urmărind jocul umbrelor în frunziș. Sau e vorba de presiunea grupei de partid asupra unui bolșevic fără de partid ? Nu vă dați seama că în felul ăsta risc să mă transform într-o plantă fără de vlagă ? La naiba cu toate, haideți să mergem la Himki !

— În nici un caz. Mergem acasă, preciză Serghei și se ridică. Hai, Kostea, ridică-te !

— Hei-rup ! Vira, ancora și să ridicăm din loc obiectul, izbucni Kosov în rîs și, cu o mișcare puternică, îl ridică pe Konstantin, care zăcea moleșit de oboseală pe bancă.

Numaidecît Podgornîi sări să-l ajute pe Kosov, sprijinindu-l pe Konstantin de partea cealaltă.

— Iată-ne și pe post de macara ! spuse el tărăgănat.

— Ia mai terminați cu de-alde astea ! Mă strîngeți din toate părțile, de parcă aș fi un bulon de armare. V-ați încleștat mîinile în mine — că nu mai am scăpare. Da voi, ce naiba, sînteți niște sfinți ?

Konstantin se ridică ; avea bluza cadrilată descheiată pînă la brîu ; afișînd un dispreț total, începu să fluiere un cîntec de dragoste. În realitate însă, comportarea sa — și acest fluierat, și obișnuitul lui ton jumătate serios, jumătate în glumă— îl indispunea, așa cum îl indispuneau vorbele lui

Serghei, zîmbetul blînd și binevoitor al lui Podgornîi, prezența lui Kosov cu statura sa mică și îndesată, ca și convingerea acestuia că totul se va aranja cum nu se poate mai bine.

Și, dintr-o dată, Konstantin simți cu intensitate cum îi piere interesul pentru surpări, armare, combine, galerii de mină, fronturi de abataj, cicluri, într-un cuvînt, pentru tot ceea ce-i interesa pe tovarășii săi. Ce să facă ? Ce-ar putea să facă într-o asemenea situație ?

— Bine, Seriojka, o să merg acasă, o să deschid radioul și totul o să mi se înfățișeze în culori trandafirii, se dădu Konstantin bătut, manifestînd însă aceeași nepăsare. Totul o să fie minunat.

— Uite, tocmai figura asta n-o să-ți reușească, îl potoli Serghei. Hai să plecăm !

— Vă salut, stimați colegi ! Cum a mers ? Ați scăpat de examene ?

Se întîlniră pe alee cu un grup de studenți din anul IV. Uvarov era printre ei, și ținuta sa se deosebea de a celorlalți. Purta un tricou de tenis de mătase albastră care-i venea ca turnat, deși umerii îi erau cam lăsați. Chipul său energic, brațele musculoase, năpădite de un păr blond, îi erau bronzate, ceea ce te făcea să crezi că ai de a face cu un sportiv de prin sudul țării.

— Ei, voi, mîndria anului trei, ați doborît mașinile ? întrebă el, învăluindu-i pe Serghei și pe Konstantin cu o privire surîzătoare. Totul e în ordine sau ați mai fi avut nevoie de o noapte ? Am auzit că tu, Serghei, l-ai dat gata pe Morozov. Ai luat cinci plus ? Așa se zvonea pe săli.

— Mituri şi legende, obiectă Serghei. Nu l-am dat gata şi nici plusuri n-am luat. Dar la voi, la anul IV, cum a mers ?

— Ca pe roate, zîmbi Uvarov căutîndu-se prin buzunare după ţigări.

Părea, ca de obicei, foarte bine dispus, mulţumit de examene, de sănătate şi de echilibrul său sufletesc.

— Şi acum, unde vă grăbiţi, băieţi ? întrebă el.

— Spre casă.

— Ei, asta-i bună ! Noi ne ducem să sărbătorim evenimentul, haideţi şi voi ! O să intrăm într-un bar. Aici e arşiţă, dar acolo dăm de bere rece, raci, crenvurşti. Ce părere aveţi, studenţi ai anului trei ? Sînt împotriva oricărei subordonări. Nu-şi mai lua ochii veseli de la Serghei şi de la Konstantin. Să ştiţi că vine şi Pavel Sviridov. Cum s-ar zice, fruntea organizaţiei de partid în persoană va avea grijă să nu depăşim măsura, totul o să fie cum nu se poate mai bine. O să unim studenţii din anul trei cu cei din patru — pe ai voştri, pe ai noştri — şi în modul cel mai paşnic cu putinţă, vom ataca barul... Pavele, strigă el spre Sviridov, care era ceva mai departe, îi luăm cu noi şi pe cei din anul trei ?

— Eu nu beau bere, că mă apucă greaţa. Sughiţ, se grăbi să răspundă Konstantin, ducîndu-şi palma la gît într-un chip elocvent.

— Cu părere de rău trebuie să vă refuzăm, spuse Serghei. Ne grăbim. Sîntem aşteptaţi acasă.

— Mă uimiţi ! Parcă aţi fi de piatră, adevărată stîncă, zise Uvarov, înălţînd din umeri. Se vede treaba că vă căliţi voinţa.

— Ce să-i faci, ne educăm într-una, oftă Konstantin batjocoritor. Regim. Examene. Vecini de apartament.

— Îmi pare rău, băieţi, să constat că sub ochii noştri se prăpădesc cei mai buni oameni, replică Uvarov şi, răsucindu-se, se adresă vesel unui alt grup de studenţi : Ascultă, Pavele, constat că în institutul nostru există studenţi care se abat de la obiceiurile statornicite... Propun ca problema să fie discutată în biroul de partid cu toată asprimea ! Îmi pare rău, băieţi, zău !

Sprijinindu-se în cîrjă, slab, dar cu o ţinută dreaptă, Sviridov vorbea cu nişte studenţi, cu vocea lui sacadată. Auzindu-se strigat, întoarse capul spre Serghei, arătîndu-şi faţa gălbejită şi bolnăvicioasă. Purta un veston nou, închis pînă în gît, dar fără epoleţi.

— Încotro, Vohminţev ? Nu vrei să mai zăboveşti o clipă ? Într-o zi ca asta... Să ştii că... e permis să-ţi sărbătoreşti succesul. Cîteva minute acolo...

— Sîntem aşteptaţi acasă, repetă Serghei. Ne este imposibil.

Înainte, cînd Sviridov se ocupa de instrucţia militară în institut, nu purta totdeauna veston, mai apărea uneori printre studenţi şi în haine civile, de obicei negre, care îi veneau cam anapoda, dar de cînd, din motive de sănătate, sarcinile i-au fost limitate, rămînînd numai secretar al organizaţiei de partid, umbla îmbrăcat totdeauna în haină militară, iar încăpăţînarea asta îi plăcea lui Serghei ; se părea că lui Sviridov îi vine greu să se despartă de armată, în care numai bine nu i-a mers. La

treizeci şi doi de ani, fostul ofiţer arăta mult mai îmbătrînit. O boală veche de stomac îi sleise puterile, îl epuizase.

— Există oameni, deschise Konstantin vorba cînd ajunseră în preajma staţiei de autobuz, care, dimineaţa, o dată cu haina ce şi-o pun, îşi potrivesc şi un chip anume. Ai observat ?

— La cine te referi ?

— Vorbesc şi eu aşa, în general. Sînt unii care toată viaţa şi-o trăiesc purtînd măşti. O adevărată mascaradă. Îşi ascund timiditatea sub masca obrăzniciei şi a impertinenţei ; neobrăzarea, sub masca sfielii ; confuzia şi egoismul sub masca unui fals altruism... Nu crezi, Serioja, că măştile astea ar trebui smulse ? Răul ar apărea atunci la suprafaţă ca untdelemnul pe apă.

— Mi-aş da jumătate din viaţă ca să le pot smulge.

— Dacă-i aşa, atunci, în primul rînd, smulge-ţi propria-ţi mască, Serioja.

— Nu pricep. Ce dracu-ndrugi ?

— Ai început să-l suporţi cam des pe Uvarov, nu-i aşa ? Sau acum eşti în relaţii prieteneşti cu dumnealui ?

— Kostenka, ai un spirit de observaţie extraordinar !

— Păi văd că de doi ani vă zîmbiţi unul altuia. Filozofia coincidenţelor ? De altfel, Uvarov e un băiat şi jumătate ; are notele cele mai mari din an, e membru în biroul de partid, duce muncă obştească, e prieten la toartă cu Sviridov. Ţie nu ţi se pare că individul ăsta, o dată cu haina, îşi pune pe faţă şi un zîmbet ? Konstantin îşi pocni

încheieturile degetelor, căutîndu-şi cuvintele. Continuă : Îşi potriveşte zîmbetul unui tînăr plin de însufleţire, un zîmbet întocmai ca o haină ! Nu vrea să se certe cu nimeni — se face plăcut tuturor ! Îmi pun capul că şi-a ales drumul cel mai potrivit. Zîmbetele, atitudinea binevoitoare faţă de toată lumea nu dau greş niciodată. Te-a prins şi pe tine.

— Termină odată !

— Ce să termin ? Îţi închipui cumva că dumnealui a uitat cum i-ai stîlcit mutra ?

— Prostii ! N-am chef acum să-mi aduc aminte de întîmplarea aceea. Hai să ne urcăm în autobuz. Ajunge, Kostea !

...De fapt, Serghei se întîlnea aproape în fiecare zi cu Uvarov pe culoarele institutului, şedeau împreună la adunările de partid, fumau alături în pauze, sprijiniţi de pervazul ferestrei ; se părea că Serghei se obişnuise cu el, se împăcase în sinea lui cu Uvarov şi refuza să se mai gîndească la trecut. O senzaţie de saturaţie stăruia în el ori de cîte ori era vorba de Uvarov — nu-i plăcea să se gîndească la dînsul — dar, în acelaşi timp, propria-i atitudine îl umplea pe Serghei de ciudă, de nemulţumire împotriva lui însuşi. De altfel, ori de cîte ori îl întîlnea pe Uvarov, acesta părea sincer, amabil, îi zîmbea cu deosebită afabilitate, subliniind de fiecare dată bucuria de a-l revedea : „Salut, bătrîne", îi spunea, întinzîndu-i mîna. Şi apoi, Uvarov devenise de nerecunoscut, arăta cu mult mai tînăr decît acum cinci ani pe front. Slăbise, linia feţei i se alungise, dar avea chipul mai plăcut. Treptat, Serghei se mai potoli şi începu

să-l tolereze pe acest nou Uvarov, care nu semăna cu celălalt de odinioară. Nu mai dorea și nici nu mai avea putere să se întoarcă la amintirile de altădată, nu mai simțea nici înverșunarea de acum trei ani împotriva acestui om.

Numai o singură dată, în iarnă, anul trecut, la o adunare studențească, Serghei retrăi acel sentiment de ură împotriva lui Uvarov, sentiment pe care-l credea demult uitat. Stătea în spatele lui și, deodată, îi descoperi grumazul puternic, parcă înadins încordat ; și așa cum stătea, întors, îi văzu marginea ochiului albastru care privea țintă. În aceeași clipă, ceva parcă se rupsese într-însul. Privi din nou și-i văzu grumazul destins și privirea-i veselă, zîmbitoare acum. Puțin mai tîrziu Uvarov se întoarse spre Serghei și-i spuse confidențial : „Bătrîne, pe tine nu te doare scăfîrlia din pricina atîtor adunări fără sfîrșit ? Pe mine m-au dat gata." Serghei se uita tăcut și insistent, avînd senzația că fusese implicat în ceva dezgustător și nefiresc.

Cîteva zile mai tîrziu, simțămîntul acesta i se risipise.

CAPITOLUL CINCI

— Ajunge, Seriojka, termină, se rugă Konstantin și, aplecîndu-se peste pervazul ferestrei, își turnă pe cap o cană cu apă. Am întrecut măsura. Mă simt ca o soluție saturată, încă puțin și am să încep să mă cristalizez. Sînt la limită.

— Absolut ?

— Definitiv. Nu zău, Seriojka, ce bine era în epoca de piatră — nu existau nici un fel de mașini, ședeai și-ți ciopleai o măciucă și scuipai în ferigi.

— Bine, să terminăm. Serghei se tolăni într-un fotoliu vechi. Obosit, își întinse cu plăcere picioarele. Da, Kostea, cred că în perioada comunismului primitiv nu se trăia rău. Visai la o șuncă de mamut, și viața era minunată, fără probleme.

Ferestrele și ușile erau deschise ; în cameră nu se simțea nici cea mai slabă adiere, fumul de țigară plutea leneș în înaltul tavanului.

— Da, e clar, ah, unde-mi sînteți voi, mamuților ! Konstantin izbucni în rîs, trînti manualul pe masă, iar peste manual, grămada de notițe : Gata ! Am terminat ! Pauză, fumăm, apoi aerisim încăperea. Vivat și ura ! Cînd o să simțim că începem să ne descompunem, o să dăm mai întîi drumul la radio și apoi o să ne adăpăm cu bere de Jiguli, vrei ? Sau poate invers ? Vedem noi.

— Mai întîi, să trecem pe la familia Mukomolov. Sînt supărați pe noi. I-am întîlnit azi-dimineață.

— Accept orice.

În camera-atelier a familiei Mukomolov mirosea, ca de obicei, a vopsea uscată, a pînză, a fum de țigară și tot ca de obicei, lîngă un maldăr de tablouri acoperite cu ziare, în fața ferestrelor, spre lumină, se aflau cele două șevalete. Prin colțuri, se îngrămădeau, stinghere, niște scaune vechi, scorojite, pătate de vopsea, pe care erau tuburi

de vopsele, borcănaşe de spălat pensule. Atmosfera camerei era — ca totdeauna, ascetică. Dar, ciudat, încăperea nu părea de loc pustie. De pe pereţi te privea atent o altă viaţă : obrazul naiv al unei fete bălăioare, cam urîţică, cu o gură mare, dar uimitor de plăcută şi de expresivă ; un soare dogorîtor revărsa noian de raze asupra unei păduri de mesteceni ; pe o străduţă din Moscova, peste care iarna aşternuse primul văl de ninsoare, se zăreau urmele negre lăsate de maşini ; imaginea panoramică a unei lunci după ploaie.

Ori de cîte ori venea la Mukomolovi, pe Serghei îl uimea o contradicţie, o lipsă de concordanţă între dezordinea din cameră şi armonia din tablourile de pe pereţi, de parcă în această încăpere se ducea un simulacru de viaţă, în vreme ce pe pereţi, în tablouri, era surprinsă o viaţă adevărată, pură şi fericită.

Pe soţii Mukomolov îi găsiră şezînd pe divan, încăperea fiind luminată de o lampă de masă. La ceasul acela de seară, Fiodor Feodosievici avea obiceiul să stea cu picioarele strînse sub el şi să-şi răsucească ţigări ; o ţigară stinsă îi atîrna între buze. În vremea asta, cu vocea ei măsurată, Elga Borisovna citea cu glas tare ziarul. Silueta ei măruntă, ca de fetiţă, se chircea într-un colţ al divanului. Din cînd în cînd, îşi dădea la o parte de pe tîmplă o şuviţă de păr cărunt.

— Elia, ia te uită cine a venit la noi ! Serioja şi Kostea ! Ochii lui Mukomolov rîdeau de bucurie. Sări de pe divan, se repezi şi strînse în acelaşi timp mîinile musafirilor. Elia, Elia, uită-te numai

cine a venit la noi ! Uită-te bine la ei. Fii bună şi serveşte-ne un ceai !

— Serioja, Kostea, mă bucur că vă văd, rosti Elga Borisovna, zîmbind vag ; împături ziarul şi-l puse pe un raft. Jenată, îşi strînse pe ea o jachetă bărbătească veche, cu urme de vopsea pe mîneci. O clipă numai şi pun de ceai.

— Nu vă mai deranjaţi, zise Serghei.

— Luaţi loc, luaţi loc pe divan ! Cutia cu ţigări e acolo. Am un tutun tare, se repezi Mukomolov cu glas strident, agitîndu-se pe lîngă divan şi poticnindu-se mereu de marginea unui covoraş. Deodată, un acces de tuse îi zgudui tot trupul. Mukomolov aprinse o ţigară şi, inspirînd fumul cu nesaţ, reuşi să îngîne : Nu-i nimic, nu-i nimic. Principalul este că aţi venit. Vă mulţumesc. Mă bucur. Asta-i principalul... E o mare bucurie pentru mine !

Se opri lîngă divan, aruncînd o privire fugară, tristă, spre cei doi tineri ; îşi scoase batista şi, puţin stingherit, îşi şterse năduşeala de pe frunte şi lacrimile stîrnite de tuse din colţul pleoapelor.

— Of, ce căldură... Nu simţiţi — serile sînt teribil de înăbuşitoare, vorbi el de parcă ar fi vrut să se scuze şi, trăgîndu-se de bărbuţă, se aşeză : Ei, cum o duceţi ? Pe la voi ce noutăţi ?

— Nimic nou, fireşte, dacă nu punem la socoteală examenele şi alte mărunţişuri, răspunse Konstantin.

— Dar dumneavoastră ce mai faceţi ? se interesă Serghei, care-i urmărise tot timpul neliniştea. Ce mai e nou pe la dumneavoastră, Fiodor Feodosievici ?

Acesta nu-i răspunse ; privea distrat covorașul roș de lîngă divan, de parcă nici n-ar fi auzit întrebarea.

— Scuză-mă, Serioja. Mă întrebi ce-i nou pe la mine ? Ce-i pe la mine întrebi ? Kostea, dă-mi, te rog, ziarul, exclamă Mukomolov cu o veselie prefăcută, de parcă în clipa aceea s-ar fi trezit. E acolo, pe raft, unde l-a pus Elia ! Aţi citit ziarele ? Nu ? Atunci, ascultaţi ce scrie aici, ascultaţi, vă rog !

Pictorul despături ziarul cu un foşnet, aruncă o privire spre uşă, tăcu un timp, apoi începu să caute rîndurile pe care intenţiona să le citească :

— Iată, poftim !... Ascultaţi ce spune unul dintre pictorii noştri : „Cosmopoliţii în pictură, oameni fără neam şi patrie, degeneraţii care se erijează în esteţi n-au ce căuta în rîndul pictorilor sovietici. Nu se poate vorbi fără revoltă despre felul cum aceşti oameni, lipsiţi de dragoste de patrie, lichidatori putrezi, îşi bat joc, iau în derîdere, ca nişte iezuiţi ce sînt, cele mai de seamă opere ale vremurilor noastre. Noi o să-i dibuim oriunde s-ar ascunde, acest soi de oameni, care împiedică dezvoltarea artei noastre... Foarte ciudat a sunat cuvîntarea avocăţească a pictorului Mukomolov, ale cărui portrete şi mici peisaje îţi amintesc — spus de altfel cu indulgenţă — putreziciunea artei importate din Apus. Mukomolov a încercat, bătîndu-şi joc..." Şi aşa mai departe. De aci înainte, nu-i nevoie să mai citesc, deoarece raportul cuprinde numai injurii la adresa mea... Nu-i aşa că-i grozav ? Dumneavoastră ce credeţi ?

— Nu pricep. Cum... e vorba despre dumneavoastră ? sări Serghei. Am citit astă-iarnă despre cosmopolitism şi cosmopoliţi. Dar ce amestec puteţi avea dumneavoastră în toată povestea asta ?

— Ce amestec ? Sînt învinuit pur şi simplu de cosmopolitism, de faptul că am concepţii străine de popor, că sînt un renegat, că m-am rupt de mase. Asta-i tot.

Mukomolov încercă de mai multe ori, cu mişcări repezite, să-şi aprindă un băţ de chibrit care mereu se rupea ; în cele din urmă, reuşi să-şi aprindă o ţigară şi trase cu nesaţ, învăluindu-se într-un nor de fum.

— Toate au pornit de la faptul că am încercat să apăr un critic de artă, pe Leikman, fiindcă l-au împroşcat cu noroi. Eu însă îl cunosc pe acest om. Tot ce s-a spus despre dînsul nu corespunde adevărului. E absurd să dai crezare. În sală s-au pornit huiduieli, fluierături, tropăituri. Nu l-au lăsat să vorbească. Din sală îi strigau : „În articolele dumitale, poporul rus este scuipat în obraz". Iar omul despre care se vorbea aşa — o ştiu sigur — e un om cult, cinstit, cu un gust rafinat, un comunist respectat de adevăraţii pictori. De altfel, după această adunare puţin respectabilă, s-a îmbolnăvit grav. Şi ce credeţi că s-a spus după ce s-a aflat că omul a căzut la pat ? Mukomolov se răsuci şi, cu mîna care-şi ţinea ţigara, făcu un gest : „Atîta pagubă..."

Stînd picior peste picior şi legănîndu-şi agale vîrful pantofului, Konstantin urmărea cu atenţie, îndurerat, cuvintele lui Mukomolov.

— Dar de ce s-au legat de dumneavoastră ? Ce învinuire vi se aduce ? se încruntă Serghei. Ce anume vi se impută ?

— Nu ştiu şi nu pot să pricep. Totul este îngrozitor ! Mi se aruncă în faţă că peisajele mele sînt o diversiune ideologică. Că mă ploconesc în faţa artei apusene, că sînt un epigon al lui Claude Monet ! Unde şi în ce anume se vede influenţa Apusului ? Mukomolov se uită cu nedumerire la tablourile înşirate pe pereţi. Nu ştiu, nu pricep !

Continua să şadă, adus din spate, pe divan, şi ochii mici şi scînteietori se uitau acum în tăcere la cei doi prieteni. Brusc însă se schimbă : în pragul uşii se ivise Elga Borisovna. Păşea încet, într-o mînă ţinînd ceainicul, în timp ce cu cealaltă îşi îndrepta mereu şuviţa de păr. El se repezi în întîmpinarea ei — haina sa veche şi descheiată îi flutură — şi îi luă cu neîndemînare ceainicul, aşezîndu-l cu zgomot pe masă. Un timp, umbra lui Mukomolov se clătină pe perete şi pe tablouri.

— Îţi mulţumesc, Elenka. O să bem ceai pe săturate. Ceaiul acţionează grozav împotriva sclerozei şi, fără îndoială, întinereşte organismul, afirmă Mukomolov.

Şi, luînd-o înaintea Elgăi Borisovna, începu să alerge tinereşte, de la noptiera care ţinea loc de bufet spre masă, să aranjeze ceştile, să arunce linguriţele pe faţa de masă veche. Trecîndu-şi mîna prin păr, de parcă ar fi vrut să-şi ascundă şuviţele cărunte, Elga Borisovna rosti cu sfiiciunea-i obişnuită.

— De ce staţi pe întuneric ? E mai plăcut, mai vesel cu lumina aprinsă.

Răsuci comutatorul. Abajurul verde de pe masă, rămas încă de dinainte de război, se umplu de lumină. Camera deveni dintr-o dată parcă mai strîmtă. Portretele, peisajele păreau acum îngrămădite pe pereți, geamurile deschise se transformară în niște hăuri negre.

Ștergîndu-și nădușeala de pe tîmple, Serghei îl privi pe Mukomolov. În zăduful din cameră pătrundea de afară o adiere caldă cu iz de asfalt încins. Mukomolov se aplecase peste masă și, cu ceainicul ce-i tremura în mînă, căuta să nimerească ceașca. În cameră era liniște și cald. Aburii ceaiului tare se ridicau ușor din cești. Și, din pricina acestui abur care se împrăștia pe fața de masă, din pricina tăcerii care domnea acolo, a zîmbetului sfios al Elgăi Borisovna, încăperea părea mai strîmtă, era mai cald și toți păreau mai stingheri. Serghei se simțea cu atît mai jenat, cu cît nu prea înțelesese întregul sens al celor spuse de Mukomolov. Simțea numai că undeva, alături de ei, erau strivite niște destine. Dar pentru ce ? În ce scop ? Asta nu izbutea să priceapă.

— O diversiune ideologică ? repetă Mukomolov, aducîndu-și din nou aminte de cuvintele din ziar, în timp ce continua să toarne ceai în altă ceașcă.

— Fedia... îl rugă Elga Borisovna cu un glas plin de spaimă, acoperindu-și cu palma-i uscăţivă ochii. Te implor, termină cu discuția asta... Fedia, te rog...

— Elenka, sînt un om bătrîn, așa că n-am de ce să mă tem — rosti Mukomolov, pufnind supărat. O, tăcerea, indiferența asta a noastră n-o să ne fie

de nici un folos ! Bine, bine, nu mai scot un cuvînt.

Abia stăpînindu-şi emoţia, Mukomolov îşi lovi bărbuţa cu dosul degetului.

Se aşternu iar o linişte adîncă.

— Nu ştiu ce o să se întîmple cu tine, îngînă Elga Borisovna. Pentru cuvîntarea ta de ieri o să te excludă, Fedia... o să te dea afară din Uniunea Artiştilor Plastici. Ce-o să ne facem ? Ce ?

În glasul ei se simţeau lacrimi. Ca s-o liniştească, Mukomolov arboră o atitudine exagerat de vioaie, începu să se învîrtească în jurul mesei, încercă să-şi potolească tusea care-l năpădise, apoi, arătînd spre colţul unde se aflau halterele şi greutăţile, ridică mîna, o îndoi din cot şi, timid, cu o naivitate aproape copilărească, îşi pipăi muşchii.

— Ei şi ce ? Mai am destulă putere ! Mă fac decorator. N-avem nevoie de prea multe — o să răzbim noi !

— Ia uitaţi-vă la el, e nebun, murmură Elga Borisovna.

Mukomolov se aşeză la masă, amestecă cu linguriţa ceaiul, sorbi de cîteva ori, îi mulţumi Elgăi Borisovna cu o înclinare a capului, apoi sorbi din nou şi, parcă pentru a-şi potoli setea, bău ceaşca în cîteva înghiţituri.

— Vai, ce bun e ceaiul cosmopolit ! exclamă el.

— Totul o să treacă, rosti Elga Borisovna, privind ceaşca de care nici nu se atinsese. Nu se cuvenea să le strici băieţilor dispoziţia. Nici Vitea

nu te-ar fi înţeles. Ce vrei, s-a comis o greşeală, Fedia... O să treacă, o să se potolească.

— Zici că-i o greşeală, Elenka? Tot ce se poate! Dar cui foloseşte o asemenea greşeală? întrebă Mukomolov, îndepărtînd ceaşca, de parcă ar fi vrut să protesteze. E groaznic ceea ce se întîmplă! E groaznic, pentru că-i teribil de nedrept!

Cuprins de un nou acces de tuse, Mukomolov se ridică, se apropie de fereastră cu mîinile la spate şi cu degetele încleştate. Umerii lui se cutremurară, îşi şterse cu batista ochii repede şi mai cu seamă pe furiş, apoi, cu o mişcare energică, îşi îndreptă spatele. Degetele-i rămăseseră încleştate.

Serghei surprinse privirile lui Konstantin; atît gestul lui Mukomolov, de parcă şi-ar fi şters o lacrimă, cît şi cuvintele rostite fără convingere de Elga Borisovna — „o să treacă" — îl tulburaseră adînc pe Serghei şi descoperi că şi Konstantin, la rîndul său, era la fel de tulburat.

— Indiferent ce s-ar întîmpla, Fiodor Feodosievici, zise Serghei cu o voce scăzută, eu aş lupta, nu m-aş lăsa... cu siguranţă că-i vorba de o greşeală, nu-i nimic serios.

Propriile sale cuvinte îl înfuriară — înţelegea cum nu se poate mai bine că, în cazul de faţă, vorbele de îmbărbătare erau de prisos. Da, nu avea cum să-l ajute, căci nici el nu era lămurit pe deplin asupra celor întîmplate. De un lucru însă era sigur: că se comisese o cruntă nedreptate pe seama unei familii paşnice şi cumsecade cum era aceea a Mukomolovilor şi care, în cu-

getul lui, se legase pentru totdeauna de amintirea și numele lui Vitka. Atunci cînd pronunțase cuvîntul greșeală, Serghei era convins că la mijloc nu poate fi vorba decît de o greșeală.

— Nu mi-am închipuit că un cosmopolit poate să arate așa cum arătati dumneavoastră, Fiodor Feodosievici, mărturisi Serghei. Totul nu-i decît o aiureală.

— Îți mulțumesc și pentru atîta, Serioja, rosti Mukomolov încet.

Bătrînul continua să stea nemișcat lîngă fereastră, numai degetele strînse la spate i se crispară mai tare. Elga Borisovna, cu ochii plecați, netezea colțul mesei cu palma ei mică. Ținînd o linguriță în mînă, Konstantin desena niște inițiale pe fața de masă.

Tăceau. Sosise clipa ca Serghei și Konstantin să-și ia rămas bun.

— Noapte bună, Fiodor Feodosievici.

— Noapte bună, Elga Borisovna.

Ceva mai tîrziu, cînd se pomeniră sus, în camera lui Konstantin, Serghei izbucni înjurînd de mama focului.

— Ei, da, asta înseamnă că l-am liniștit pe bătrîn, pufni Konstantin pe nas. Ce să-ți spun, avea nevoie de compătimirea noastră, ca de-o gaură în pod. Vezi bine că la noi n-ai cînd să mori de urît ! Și, pocnindu-și degetele cu disperare, continuă : Și totuși, viața merge înainte. Bem, Serioja ? Au mai rămas două sticle de bere.

— Hai să bem... Spune-mi, Kostea, ce se întîmplă, de fapt, în jurul nostru ?

— Ca de obicei, s-a întrecut măsura! Răbdare! Da ia spune-mi, ce veşti ai de la Nina? Scrisori, telegrame? Tare aş vrea s-o văd acuma. Zîmbetul unei femei are totdeauna darul să te liniştească. A, mi se pare că debitez prostii dintr-o operetă...

— Nina e plecată în Urali.

CAPITOLUL ŞASE

Într-o seară, la sfîrşitul lui iunie, Serghei se întorcea singur de la institut. Mergea spre metro.

Tocmai trecea pe o străduţă îngustă, neluminată, de-a lungul unui gard înalt. Praful încins te făcea să simţi aici mai tare zăpuşeala zilei de vară. Pe cer era desenată, subţire, secera lunii. De dincolo de gard, răzbăteau strigătele unor voleibalişti întîrziaţi, discuţii, rîsete. Lîngă intrarea unei case, scăpără o lumină şi se zăriră două siluete: o fată încălţată cu sandale albe stătea pe cadrul bicicletei rezemate de o balustradă, în timp ce tînărul de lîngă ea aprindea şi stingea continuu o lanternă. Observîndu-l pe Serghei, fata îi aruncă o privire sfioasă şi îi zîmbi, legănîndu-şi piciorul. Serghei n-avea de ce şi unde să se grăbească. Îi plăcea să hoinărească pe străduţele din Moskvorecie la această oră a înserării.

Ajuns în apropierea metroului, se opri îndelung lîngă o vitrină a „Vecerkăi" [1], apoi, curios,

[1] „Vecerniaia Moskva" — ziar de seară moscovit.

se apucă să citească anunţurile şi reclamele; n-avea chef să se ducă acasă, dar nici să coboare în aerul metroului şi să se despartă astfel de soarele ce asfinţea dincolo de piaţă, de amurgul calm al verii.

La institut asistase la adunarea de încheiere a anului, dominată de cuvîntarea lungă a directorului, după care urmase o mică petrecere dansantă, muzică, un bufet modest, discuţii, zăpuşeală. Toate astea îl obosiseră. Iar acum, după zarva din institut, era plăcut să stai în apropierea metroului, învăluit de aerul tulburător al înserării, să te simţi liber, singur şi mulţumit pentru o clipă: îşi atinsese scopul, îşi luase examenele, scăpase de griji. „Dar mai departe? Mai departe ce avea să urmeze? Desigur, practica de vară în mină. Şi după asta? Dar Nina? Pe ea oare cînd am s-o revăd?"

Ştia bine că nu peste mult timp avea s-o revadă.

Îi veni în gînd să stea aici, în preajma metroului, şi să citească titlurile din ziare, afişele proaspăt lipite; citea însă neatent, furat de gînduri; titlurile se refereau la experienţele americane cu bomba atomică pe nişte insule în Oceanul Pacific; la mitingurile foştilor combatanţi ai „Coifului de oţel" din Germania apuseană; la seria de recitaluri ale pianistului Richter; la apropiatul turneu al lui Arkadi Raikin la teatrul de vară „Ermitaj" — titlurile din gazete erau ca un strigăt de alarmă, în timp ce afişele îl linişteau, ele vorbeau despre viaţa paşnică, de fiecare zi.

În acest cald amurg de vară, părea că pacea și liniștea se înstăpîniseră pretutindeni.

Nina urma să vină la începutul lui iulie. Așadar, curînd avea s-o revadă.

Într-o dimineață, cam pe la sfîrșitul lui martie, se despărțise de Nina lîngă un taxi și acolo, în plină stradă, ignorînd prezența șoferului, o îmbrățișase și o sărutase.

— De fapt, asta-i o prostie ; oare e neapărată nevoie să pleci în fiecare an ? Și totdeauna la dracu-n praznic — Ural, Siberia, Bet-Pak-Dala.

— Să nu mă conduci la gară. S-ar putea ca în clipele pe care o să le petrecem acolo să începem să ne urîm. Doar știi bine că la Bet-Pak-Dala plec pentru prima dată. După ce trec prin Ural, o să mă duc și acolo pentru o săptămînă. In delegație. Cam asta-i tot.

— Dacă nu mă înșel, soțul tău e acolo ? o întrebase Serghei liniștit.

— Va fi scos și transferat.

Privind-o, Serghei observase deodată că, în jurul gurii, Nina avea o mulțime de riduri subțiri. Nu le mai observase pînă atunci și, fără să știe de ce, această descoperire îl impresionă neplăcut. Totuși, îi vorbise cu tandrețe :

— Pentru mine asta n-are nici o importanță. O să te aștept, Nina. Drum bun !

După ce Nina se așezase în taxi, și taxiul se depărtase, dispărînd repede după primul colț, strada devenise dintr-o dată pustie, cenușie ; caldarîmul umed se lăsase înghițit de liniștea rece a dimineților de martie. Luminile străzii mai ar-

deau încă, iar din depărtări se auzea plutind şuierul locomotivelor.

Serghei îşi imaginase atunci, undeva, la marginea Moscovei, o gară în faptul dimineţii : trenuri sosite în zori, acoperite cu rouă, aşteptînd cale liberă ; din pricina umezelii, totul era rece, lunecos — şinele, platformele, acoperişurile vagoanelor.

Şi-o imagină apoi pe Nina intrînd într-unul din compartimentele calde ale vagonului „Moscova-Sverdlovsk" ; se detaşase de el, de noaptea fără somn petrecută împreună. Îngîndurat, o pornise încet pe străzile cartierului Ordînka.

„Va fi scos şi transferat". Mai demult, toamna trecută, Nina primise de la soţul ei o telegramă scurtă şi ciudată, alcătuită doar din trei cuvinte : „Felicită-mă, vînătoare norocoasă". Citind telegrama cu glas tare, Nina rostise şi adresa expeditorului : „Oficiul poştal Jumbek".

— Înseamnă că nu-i merge prea bine cu expediţia, că are necazuri, descifrase Nina telegrama. În astfel de cazuri, porneşte o vînătoare cruntă, nimicitoare. Şi pe urmă, ţin-te cu pilaf şi votcă... Uram aceste vînători, dar acolo, dumnealui trece drept un stăpîn deplin, iar vînătoarea e apreciată mai mult decît orice. Pentru expediţie şi-a recrutat cîţiva băieţi buni la chef. Trebuie însă să ştii, Serghei, că el e totuşi un geolog capabil, numai că-i un om impulsiv şi cu o fire dezorganizată, ţinuse Nina să mai adauge.

El nu scosese nici un cuvînt, o ascultase, ca şi cînd toate astea nu l-ar fi interesat.

Legătura lor împlinea de-acum trei ani şi îşi spunea că o cunoştea bine pe Nina. Uneori, i se părea chiar că-i mai în vîrstă decît dînsul, experienţa ei de viaţă fiind mult mai vastă decît a lui. De la o vreme, Serghei sesizase în toată fiinţa ei o anumită încordare, privirile ei prea atente, felul cum îl întîmpina uneori, cu un zîmbet sfios, întipărit pe buze. Ba chiar şi felul cum îi telefona cîteodată seara, de la Direcţia geologică, explicîndu-i cu o voce obosită şi plină de tristeţe că are multă treabă, că va întîrzia şi că n-avea rost să vină pe la dînsa şi să nu se supere. Alteori, mergînd împreună pe stradă, îi simţea neliniştea în felul cum se oprea şi se uita după copiii pe care-i întîlnea. Atunci, chipul ei căpăta o altă expresie, se destindea, devenea duios, plin de candoare, buzele prindeau a-i tremura uşor, parcă mişcate de o caldă adiere.

O dată a întrebat-o :

— Ce-i cu tine, Nina ?

— Serioja, spune-mi, mă iubeşti cu adevărat ? Ai mai putea iubi şi pe altcineva aşa cum mă iubeşti pe mine ?

— Te iubesc, Nina. Nu-mi pot imagina ce s-ar fi întîmplat cu mine dacă nu te-aş fi întîlnit atunci. Cînd vin la tine, uit de toate.

— Şi numai atît, Serioja ?

— Nina, mă simt bine cu tine chiar cînd taci. Probabil că-i un simţămînt ce-l încerci faţă de o... soţie.

— Tu, Serioja, n-ai avut niciodată vreo îndoială ?

— În ce sens ?

— Eşti absolut sigur că ai nevoie de mine şi numai de mine ?

— Tu-mi pui asemenea întrebări ?

— Da, eu.

Şedea pe divan, cu picioarele strînse sub ea, puţin aplecată într-o parte, fără să se uite la dînsul. Părul îi acoperea faţa. Se apucase să se joace cu deşteptătorul de pe masă şi desena cu arătătorul pe geamul deşteptătorului tot felul de figuri. Şi, pentru că Nina tăcea, făcînd cercuri pe cadran, nici Serghei, urmărindu-i mişcările, nu mai scoase o vorbă.

— Ce-i cu tine, Nina ? a întrebat-o în cele din urmă.

— Cu noi doi ceva nu-i în ordine, Serioja, încercă să-i explice Nina, înlăturîndu-şi părul ce-i acoperea faţa.

— Ce nu-i în ordine ?

— Te rog însă să mă înţelegi asa cum se cuvine, nu ţi-am vorbit niciodată despre asta, a început ea, şovăind. Serioja, trebuie să facem ceva, să luăm amîndoi o hotărîre definitivă. Uneori, pe mine mă jigneşte... uite asta... sîntem împreună de trei ani. Cîteodată, am senzaţia că nu sînt pentru tine decît a şaptea zi a săptămînii. Te rog să mă înţelegi... Serioja, m-am săturat să tot trăiesc ca la o răspîntie de drumuri.

A înţeles ce anume a voit să spună şi şi-a dat seama că niciodată nu s-a gîndit cu seriozitate la această problemă. Se obişnuise cu relaţiile care se stabiliseră între ei în decursul timpului. Nina i-a mai spus atunci :

— Serioja, încep să cred că pentru tine aşa-i mai comod ; să vii la mine numai cînd ai nevoie.

— Nu vrei să mă înţelegi...

— Da, dar aşa nu mai pot.

În dimineaţa aceea de martie, cînd s-a despărţit de Nina şi cînd ea îi mărturisise că urăşte despărţirile de pe peronul gării, Serghei pornise spre casă cu senzaţia că un gol se căscase în sufletul său şi înţelesese un adevăr : tot ceea ce ţinea de legătura sa cu Nina se cerea rezolvat de el, şi numai de el.

Intră în cele din urmă în holul metroului şi se aşeză la rînd ca să-şi ia un bilet.

În faţa lui, o fată subţirică, cu părul decolorat de soare, ţinea cîteva monede mărunte în palma întinsă, în timp ce un tînăr, îmbrăcat cu un tricou de tenis, număra sfios banii lucitori din mîna ei ; îi luă apoi şi-i întinse spre casă.

— Două bilete.

Plinătatea verii o descopereai şi în metrou ; zgomotul surd al escalatorului, aerul răcoros ce te învăluia, rochiile înflorate, pantalonii albi, maiourile de sport, feţele tinere şi bronzate îţi evocau nisipul auriu al ştrandurilor, locurile de recreere din apropierea oraşului, îţi aminteau de plescăitul vîslelor, de adierea răcoroasă a rîului.

Escalatorul cobora încet în adîncul metroului. Serghei se pomeni alături de fata aceea subţirică, pe care o zărise cu puţin înainte la casă. Avea ochi calzi, dar lipsiţi de strălucire. Stătea pe escalator cu o treaptă mai jos decît prietenul ei şi se uita ţintă la dînsul. Acesta, sprijinindu-se de

balustradă, îi răspundea cu o privire lungă şi duioasă. Deodată, fata îşi coborî privirile, îmbujorîndu-se.

Serghei se prefăcuse că nu observă comunicarea lor intimă, sfioasă. Probabil că abia împliniseră optsprezece ani...

Escalatorul cobora cu zgomot. În spatele său cineva foşnea un ziar. Era un bărbat cu pălărie de paie, care îşi ascundea în paginile gazetei un căscat prelung. Omul avea o sacoşă plină de conserve, cu care îl lovea mereu pe Serghei peste picior. Lumea grăbită urca şi cobora. O mulţime de chipuri de pe platforma vecină, care urca, se învălmăşeau înaintea lui Serghei, el însă era cu gîndul la cei doi tineri. Îşi spunea : „Fiecare dintre ei are cîte optsprezece ani, iar eu douăzeci şi cinci. Am de-acum douăzeci şi cinci..."

O boare de aer îi răcorea faţa.

— Scuză-mă, tinere ! Cobori ? Nu te grăbeşti ?

Pălăria de pai a cetăţeanului îl lovi, sacoşa plină de conserve îi apăsă şoldul. Serghei, aplecîndu-se mult peste bară, îi făcu omului loc să treacă. Şi în aceeaşi clipă, zări pe escalatorul vecin o faţă cunoscută. De fapt, mai mult intuise decît zărise că acolo, în mulţimea de oameni, se află o fiinţă cunoscută. Chiar în clipa aceea treapta scării ajunse jos. Coborî forţat, sub presiunea mulţimii.

Îşi croi drum prin furnicarul de oameni ce veneau alergînd dinspre peron ca să prindă escalatorul ce urca. Poate să fi fost o simplă părere şi, ca să se convingă că nu s-a înşelat, prinse a cerceta şuvoiul călătorilor ce urcau ; deodată

recunoscu un pardesiu alb, familiar, profilul unui chip bronzat. Serghei se năpusti într-acolo.

— Nina !...

„S-a întors Nina ? !"

O strigă, dar ea nu-l auzi. Uruitul surd al escalatorului îi acoperea vocea. Nici nu se întoarse măcar, doar îşi scoase bereta cenuşie, îşi scutură capul, şi părul i se revărsă pe umeri. Zîmbind, îi spuse ceva bărbatului care o întovărăşea ; acesta purta un vindiac de piele. Nu i se zărea decît spatele şi gîtul drept. Dar cînd, pentru o clipă, se întoarse spre ea, Serghei izbuti să vada o faţă mare, necunoscută, arsă de soare, cu o bărbie proeminentă, dură. I se păru că Nina şi omul de lîngă ea pluteau parcă spre înălţimi, pierzîndu-se în şuvoiul alb-cenuşiu, compact, de oameni.

Serghei şedea pironit locului. Se pomeni înghesuit din toate părţile. Simţea că nu se înşelase !... Îi văzuse doar o clipă, o clipă reală, şi parcă ireală, avusese înaintea ochilor imaginea celor doi.

— Cetăţene, nu vezi că încurci circulaţia ?

— Ce-i cu dumneata... ai adormit ? auzi Serghei ca prin vis tot felul de dojeni.

Se pomeni tîrît spre escalator, înghiţit de şuvoiul de oameni, ca de o bulboană. Încercă din răsputeri să scape din mulţime, făcu cîţiva paşi îndărăt, dar şuvoiul compact îl împingea necontenit. În cele din urmă se trezi pe escalatorul ce urca. Plutea în sus, gîndind : „Cine o fi oare ? Soţul ei ? Să se fi întors cu dînsul ?"

Cînd ajunse sus, în hol, se apucă să-i caute în mulţime, dar nu-i mai găsi. Ieşi din metro, îşi

scoase grăbit ţigările, privind de jur împrejur cu respiraţia tăiată. În piaţa din faţa metroului era un du-te-vino de maşini şi troleibuze arhipline, de pietoni. Lămpile cu neon revărsau o lumină albă deasupra străzii şi a mulţimii.

În cele din urmă, îi zări. Stăteau la o întretăiere a pieţei, aşteptînd să se scurgă şuvoiul de maşini. Da, nu se înşelase, era într-adevăr Nina, cu capul descoperit, îmbrăcată cu pardesiul ei scurt ; alături de ea se afla un bărbat spătos, niţeluş cam greoi, purtînd un vindiac de piele. Ducea într-o mînă o valiză, iar cealaltă şi-o sprijinea pe umărul ei ; necunoscutul îi tot spunea ceva, iar ea, uitîndu-se la dînsul de jos în sus, îl aproba cu o uşoară înclinare a capului.

„Înseamnă că s-a întors cu el, cu soţul ei. Dar de ce mi-a telegrafiat : «Sosesc în curînd»... ? De ce mi-a trimis o telegramă atît de imprecisă ? Prin urmare, s-a întors şi el ?..."

Acum nu mai avea nici o îndoială că bărbatul cu faţa aceea arsă de soare era soţul ei şi că s-au întors împreună. Îl văzuse deci şi, fără voia sa, simţea că aspectul cam grosolan, cam aspru al acestui om nu trezea în sufletul său nici o urmă de duşmănie. Şi pornirea sa spontană de a se apropia de Nina i se păru dintr-o dată o copilărie. Rămase locului, scăpărînd în neştire chibrit după chibrit, fără a fi în stare să-şi aprindă ţigara...

Şuvoiul de maşini se întrerupse şi el îi văzu traversînd piaţa. Bărbatul în vindiac o ţinea acum pe Nina de braţ ; pardesiul ei se mişcă un timp în ritmul paşilor, potriviţi în aceeaşi cadenţă, ca

apoi să se piardă în amurgul serii, de cealaltă parte a pieţei.

Serghei rămase un timp locului.

Apoi se întoarse şi o porni pe stradă. Claxoanele maşinilor, zgomotul troleibuzelor, toată forfota de seară a oraşului ajungeau la auzul său, venite parcă de departe. Brusc, în minte îi încolţi gîndul că din clipa aceea totul între ei se sfîrşise. Se simţea ca şi cum ar fi urcat grăbit o scară înaltă, ca pînă la urmă să ajungă în dreptul unei uşi şi, deschizînd-o larg, să constate că dincolo de ea se căsca un hău imens. Avea senzaţia că se uită în prăpastie de pe culmile unei înălţimi.

„Nu ! E imposibil ! Imposibil !..."

Se opri, aruncă ţigara care-i fripsese degetele. O stinse cu piciorul. Gura îi era uscată, iar în gît i se aşezase un nod.

CAPITOLUL ŞAPTE

— Zău că ştiu să ţin în mînă un fier de călcat, nu sînt chiar atît de neîndemînatic, Asenka, o asigură Konstantin. Nu-s un filfizon, te rog să mă crezi. Încă din fragedă tinereţe mi-am călcat singur pantalonii, aşa că posed arta asta la perfecţie.

— De ce minţi, Kostea ? îl întrerupse Asea cu asprime. Se vede cale de o poştă că seara îţi pui pantalonii sub saltea ca să-şi păstreze dunga. Nu încerca să-mi arunci praf în ochi !... Uite scrumiera ! Stai jos, fumează, priveşte şi taci. Ai înţeles ?

Era ora zece seara.

În camera liniștită stăruia un miros plăcut, răspîndit de albiturile proaspăt călcate și așezate stivă pe masă. Asea, îmbrăcată într-un sarafan de stambă ce-i descoperea umerii bronzați, cu cipici în picioare, muia degetul în gură și încerca fierul de călcat, care sfîrîia ușor. După ce își scutura degetele prin aer, se apuca să calce... Se concentra, de aceea își scotea copilărește vîrful limbii. Capul și-l ținea plecat, iar deasupra buzei îi răsăriseră broboane de năduşeală.

— Of, Asea, nu mai fi atît de rea ! N-ai pic de încredere în mine. Mă socoți un netot, un om care nu-i bun de nimic. Te rog, fii mai blîndă.

Konstantin umbla în jurul mesei, încruntîndu-și caraghios sprîncenele, vorbind cu glas tînguitor, jumătate-n serios, jumătate-n glumă, fără a încerca însă, ca de obicei, să o facă să zîmbească. Îi urmărea mișcarea brațelor, obrazul încins, îi vedea picăturile de năduşeală ce-i tremurau deasupra buzei. Mișcările ei gingașe, stropii de sudoare, trezeau în el o duioșie pe care o savura cu o tainică desfătare. Asea nu-l mai gonea, îngăduitoare de astă dată, îi permitea să rămînă în preajma ei, și el era bucuros.

— Zău, Asea, astăzi e așa de cald, și dumneata te-ai apucat să calci... Hai, dă-mi-l, te rog. Vreau să te ajut. Mor dacă stau degeaba.

— Bine ! Hai atunci să vorbim despre vreme. Ce seară înăbușitoare ! spuse Asea rîzînd și suflă, vrînd să îndepărteze o șuviță de păr ce o gîdila pe obraji. Parcă am fi în Sahara. Eu, de pildă, mă simt ca o beduină.

Nu demult, Asea își tăiase cozile. Părul scurt îi dezvelea gîtul și, din cauza aceasta, părea mai înaltă ; ceva nou apăruse parcă în ținuta ei, în brațele goale, în intonația glasului care o făceau să pară mai matură.

Îi aruncă lui Konstantin o privire întrebătoare, încercă din nou să-și îndepărteze firele de păr — probabil că încă nu se obișnuise cu noua pieptănătură, și șuvițele scurte o enervau. Întrebă, zîmbind :

— Spune-mi mai bine cum ai trecut examenul la instalații miniere ? Cum te-ai descurcat cu tot felul de galerii de mină, cu turnurile de extracție ? Probabil că te-ai bîlbîit în loc să răspunzi ?

— Am cam scăldat-o, dar pînă la urmă am ajuns la mal. Am trecut. Să lăsăm însă tristele aduceri-aminte.

— Acum, firește, la practică, nu ?

— Așa-i, Asea, din păcate, oftă Konstantin.

— Eu am slăbit atît de mult după examene, încît și cipicii îmi cad din picioare. Al naibii de greu a fost anul întîi. La medicină, în general, e greu. Nu că mă plîng, dar acesta e adevărul. Mie totuși îmi place.

Asea sorbi puțină apă dintr-un pahar și, umflîndu-și obrajii, începu să stropească rufele, apoi, ca și cum și-ar fi amintit ceva chiar atunci, îl întrebă :

— Mi se pare că ai vrut să dai bir cu fugiții, să părăsești institutul ?

— Da, Asea, a existat în viața mea o asemenea tentativă monstruoasă.

— „Tentativă" ! Cred că ești un caz patologic, îl dojeni Asea, săgetîndu-l cu privirea. Singur nu

ştii ce vrei ! Ia, spune, ai un ţel, te-ai gîndit la ceva ?

— Ştii, Asea, sînt lucruri care nu pot fi explicate cu una, cu două. Cred că în mine se mai păstrează ceva trăsături proprii regnului animal, asta e. Uneori nici eu nu mă înţeleg. Şi-apoi, orişicît, sînt ceva mai în vîrstă decît dumneata.

— Vîrsta nu-i un argument. Cum se poate să nu te înţelegi pe tine însuţi ? Curat Hamlet, prinţul Danemarcei !

— Asea !

— Mai încet, nu ţipa, că nu eşti în garaj, tata doarme. Dacă o dată mai ridici tonul, te dau afară.

Zărind pe speteaza scaunului pijamaua lui Nikolai Grigorievici, Kostea înţelese că ea îl minţise şi că tatăl ei nu-i acasă.

— Asea, o să vorbesc în şoaptă.

— Ei !

— Asea...

— Da, Asea mă cheamă. O ştiu de nouăsprezece ani. Pe cuvîntul meu că nu pricep ce-i cu dumneata ! încheie ea aruncîndu-i o privire bănuitoare.

— Asea... Lasă-mă să stropesc rufele. Îţi jur că mă pricep. O să fii mulţumită. Peste o săptămînă plec la practică şi unde o să mai găseşti un fraier atît de zelos la stropitul rufelor ? Stai, te rog, am s-o fac magistral.

Cu un zîmbet rugător şi niţeluş caraghios, Konstantin dădu să apuce paharul, dar, în aceeaşi clipă, Asea se întoarse şi, încercînd să i-o ia înainte, paharul îi alunecă printre degete ; Konstan-

tin îl prinse din zbor şi apa se vărsă peste sarafanul ei. Luată prin surprindere, Asea scoase un ţipăt scurt şi prinse să-şi scuture poalele sarafanului. Ochii ei negri îl fulgerară pe Konstantin din cap pînă-n picioare cu nişte priviri ucigătoare. El rămase cu paharul în mînă, privind-o în tăcere, cu buza lăsată, fîstîcit şi stingher.

— Nu pot să sufăr cînd bărbaţii se amestecă în treburi femeieşti, izbucni ea. Ce să mă fac cu dumneata ? Poftim, m-ai făcut ciuciulete „magistral" ! Pleacă, n-am nevoie nici de dumneata şi nici de ajutorul dumitale !

Mînioasă, ea se aplecă, apropiindu-şi genunchii şi se apucă să-şi storcă poala udă. Konstantin îi zări, în deschizătura sarafanului, rotunjimea tulburătoare a sînilor şi se întoarse, buimac şi speriat, temîndu-se ca nu cumva Asea, observîndu-i privirea indiscretă, să se ruşineze şi să se mînie mai tare. În acelaşi timp îl încercă o aprigă dorinţă să se apropie de dînsa şi să-i sărute gîtul gingaş aplecat.

— Asea, mă duc îndată la bucătărie... să aduc apă... îngînă Konstantin, răsucind cu stîngăcie paharul.

Puse paharul pe masă şi nu mai îndrăzni să se uite la ea, apoi, fără să ştie de ce, se îndreptă în vîrful picioarelor spre fereastra deschisă. Afară, în întunericul din curte, era un susur, un lipăit şi un foşnet de frunze, de parcă cineva frîngea crenguţele tufişurilor. Prin conul de lumină al ferestrei, stropii de ploaie se cerneau ca prin sită. O ploaie răcoritoare de vară se stîrnise din senin.

— Asea, eu îndată... repetă el cu un aer vinovat. Îndată...

Scoase capul afară pe fereastră, se lăsă în voia stropilor repezi, își suci capul într-o parte și alta în această răcoare care cernea de sus și repetă cu glas întretăiat, tot de acolo, din ploaie, din afara ferestrei, parcă voind să se convingă pe sine, să se autopedepsească :

— Trebuie să plec la bucătărie... la bucătărie... Uf ! imbecilule !

— Ce stai acolo ? auzi în spatele său glasul Asei. Faci duș ? Du-te mai bine la baie ! și, brusc, izbucni în rîs. Arăți ca și cum ai fi scos dintr-un butoi cu apă ! Să-ți dau umbrela mea !

Cercetîndu-se parcă de la distanță, simți că pe chip îi stăruie un zîmbet nătîng. Ripostă :

— Îmi trebuie umbrela dumitale, Asea, cum îi trebuie peștelui galoși. De fapt, aș dori să-mi trag cîteva palme peste mutra mea tîmpită, flușturatică. Nu rîde, mă cunosc! Mă cunosc perfect!

— Cum ? Ce-ai zis ? întrebă Asea aproape în șoaptă, fără să mai rîdă, trecîndu-și mașinal mîinile peste capotul jilav. De ce te uiți așa ? De ce ai spus toate astea ? Asea își ridică fruntea. Obrajii îi ardeau.

— Asea, știu și singur că nu-s un înger, dar ai despre mine o părere tare proastă, vorbi Konstantin cu o voce sugrumată. Nu înțeleg de ce spui tot ce îți trece prin minte. Doar nu sînt o mumie.

— Minți, minți cu nerușinare. Singur ai spus ceea ce ai spus.

Din întuneric răzbea prin fereastra deschisă țîrîitul ploii, ropotul stropilor pe pervaz. Umerii

ei slăbuţi încremeniseră, era descumpănită — cel puţin aşa i se părea lui. O văzu cum îşi muşcă buza şi simţi din nou apriga dorinţă de a-i săruta bărbia, gîtul dezgolit. Dar temîndu-se de această dorinţă, temîndu-se de sine însuşi, temîndu-se de Asea, îşi compuse o mină veselă, ridicînd mîna şi fluturînd degetele a bun rămas.

— Asea, eu plec.

— N-ai decît, răspunse ea. Mă bucur chiar !

Seară de seară, Konstantin cădea pradă unei ciudate nelinişti — aştepta să audă răsunînd grăbite pe coridor tocurile pantofilor ei ; glasul ei, venind dinspre bucătărie, îl făcea să tresară. Ştia cînd Asea umbla să ia apă, fiindcă deschidea robinetul la maximum, şi apa ţîşnea cu putere. Uneori, ar fi dorit s-o întîlnească în afara casei, nu pe coridor, ci pe stradă şi să-i spună : „Asea, dacă m-ai cunoaşte cu adevărat, totul s-ar schimba. Ştiu să fiu şi altfel .. Vezi tu, războiul... Dar aş putea să-mi şterg din minte tot ce a fost... Pot să fiu şi serios, numai să ai încredere în mine. Numai să mă crezi."

Întins pe divan, cugeta uneori : „E mai tînără decît mine cu şase ani, gîndurile şi aspiraţiile ei sînt altfel decît ale mele, nu cunoaşte din viaţă ceea ce ştiu eu, apoi e sora lui Serghei..." Toate acestea ridicau între dînşii o stavilă de netrecut.

Repetă sacadat.

— Asea, plec. Numai, te rog, nu fi supărată pe mine.

— N-ai decît, pleacă ! Nu te reţin ! Mă şi bucur !

Apucă clanţa, din pragul uşii întoarse încet capul, se uită la dînsa peste umăr. Asea îl privea mirată drept în ochi. O întrebă cu o amară gravitate :

— Cînd eşti rece ca dumneata, e mai uşor să trăieşti pe lume, nu-i aşa ? Asea, de ce eşti atît de rece ?

— Rece ? Fie şi-aşa, sînt gheaţă, zăpadă, piatră ! Şi te rog să nu-mi faci morală ! E mult mai bine să fii un om rece şi aspru decît un om uşuratic şi de nimic ! îi aruncă Asea, cu o răutate de neînţeles. Ai arătat destul ce zace în dumneata. Am oroare de tipi murdari. Îi urăsc !

Glasul ei parcă-l şfichiuia. Grăbit, fără să mai scoată o vorbă, Konstantin deschise uşa şi ieşi în coridor.

— Kostea ! strigă ea.

Auzi în urma sa cum uşa se dă în lături cu o smucitură. Întoarse repede capul. Asea stătea fremătînd în cadrul uşii. Ochii ei dilataţi îi trădau zbuciumul. El nu-i văzu decît ochii. Nimic altceva. Numai ochii ei imenşi.

— Kostea, Kostea, şopti ea. Stai ! Vino înapoi, intră în cameră, Kostea !...

Îl apucă de mînă şi-l trase îndărăt în cameră. Tremurul degetelor ei subţiri i se transmise şi lui. Spontan, aproape fără să-şi dea seama, răspunse şi el printr-o uşoară şi duioasă strîngere de mînă. În aceeaşi clipă, pe chipul ei se ivi o expresie de spaimă şi-şi smulse mîna ; rămase însă în faţa lui, aproape atingîndu-l cu fruntea-i plecată. Konstantin simţi în nări mirosul proaspăt al părului ei. Încremenise dinaintea sa, răsucindu-şi în neş-

tire cordonul ce-i înconjura talia subţire. Îi era parcă teamă să-şi ridice privirile. Pe neaşteptate, işi aruncă ochii afară, în noapte, prin fereastra ciuruită de stropi, apoi spre masa cu rufe. Se desprinse şi se refugie la celălalt colţ al încăperii, de unde îl ţintui cu privirile. Ochii i se făcură mici, şi brusc începu să-şi pălmuiască obrajii.

— Na ! Na !

— Asea... abia îngînă Konstantin.

— Kostea, să nu mă întrebi nimic. Bine ? Pe cuvîntul tău ? vorbi Asea înverşunată, gata să plîngă şi să bată din picior. Vai, ce proastă sînt. Mi-e şi silă de mine ! E îngrozitor ! Ar fi trebuit să mă nasc bărbat. Sînt o oroare a naturii... Nu pot să mă sufăr.

Se răsuci spre fereastră ca un copil neajutorat. Konstantin se apropie de ea cu grijă şi, după o clipă de tăcere, îi şopti :

— Asea, dacă dumneata ai fi fost bărbat, eu aş fi murit...

— Ce spui ? întrebă ea îngrozită şi repetă : Ce spui ?

— Eu aş fi murit, Asea...

Pe la miezul nopţii apăru şi Serghei. Trecu în cealaltă cameră, acolo îşi descălţă pantofii uzi, aruncă pantalonii pe speteaza unui scaun şi trase pe dînsul o pereche de pantaloni vechi de-ai lui taică-său, apoi intră în camera unde se aflau Asea şi Konstantin.

— Unde-i tata ? se interesă el, posomorît. Nu mai termină o dată cu contabilitatea lui ? Marele contabil al epocii noastre, adăugă el iritat. Ştie că are o inimă de abia se mai ţine şi zace acolo

pînă la miezul nopţii ! Şi-o fi închipuind că fără socotelile lui piere lumea. Marele om de stat !

— Cum îndrăzneşti să vorbeşti aşa despre tata ?! îl repezi Asea, supărată. Îţi baţi joc de tata. Şi te porţi grosolan cu el. Ai în tine o cruzime de neînţeles.

— Oho ! Serghei se strîmbă şi se trînti pe divan, potrivindu-şi perna sub cap.

— Să taci ! se răsti la el Asea. Termină odată cu maimuţărelile tale !

Serghei rămase întins, cu ochii închişi. Era tras la faţă, iar la rădăcina nasului i se adîncise o cută.

Konstantin îl întrebă încet :

— Serioja, ce s-a întîmplat ?

— Eh, nimic. Plouă. Schiţă o grimasă de dezgust, fără să deschidă ochii. Şi-acum, gata, mi-e somn. Ducă-se toţi dracului !

Se întoarse atît de brusc spre perete, încît arcurile trosniră. Îşi acoperi urechea cu o perniţă, căutînd să nu mai audă nici glasul lui Konstantin, nici al Asei, nici răpăitul ploii. Se căznea să adoarmă, dar îşi dădea seama cu groază că nu va izbuti.

CAPITOLUL OPT.

Ameţit de somn, Serghei se dezmetici cu greu. I se părea că de afară, de undeva pe aproape, se aud nişte zgomote — parcă duduituri de tanc, parcă zornăit de ferestre, parcă vuiet de voci omeneşti, paşi.

Fără să priceapă ce se petrece, deschise ochii şi se aşeză pe marginea divanului. În cameră era

întuneric beznă, de afară se auzea ploaia bătînd înfundat, cu un fel de fîşîit, de gîlgîit, în ferestre şi pe acoperişul metalic de deasupra intrării principale.

„Ei drăcie ! se gîndi el, uşurat — ce-mi veni cu tancurile ? De unde tancuri ? Ce prostii îmi mai trec prin cap ! Oare cît să fie ceasul ? E dimineaţă ?"

Îşi frecă braţul amorţit din cauza poziţiei incomode din timpul somnului, întinse mîna după ceasul de pe masă, dar şi-o retrase brusc, parcă lovit de cineva ; o bătaie puternică răsună în fereastră, chiar deasupra capului, şi-l făcu să se întoarcă brusc. Nu distingea însă nimic din pricina întunericului.

— Cine-i acolo ? strigă Serghei.

— Deschideţi ! Repede !

Cineva bătea în geam insistent cu un ciocănit străin ; ajungea pînă la el zgomotul paşilor celor care călcau prin băltoacele din curte. Lui Serghei i se păru ciudat că nu se aude soneria. Apoi glasul străin încetă să mai repete „deschideţi" şi totul se linişti. Serghei sări de pe divan, aprinse din mers lumina şi se repezi să deschidă uşa. „N-o fi cumva banda de hoţi «Pisica neagră» despre care se zvonea că apăruse la Moscova ?" se întrebă Serghei şovăind înainte de a răsuci cheia. Imediat însă, fără să ştie nici el de ce, îşi izgoni gîndul ăsta, străbătu coridorul şi se opri în dreptul uşii de la intrare.

— Cine-i acolo ? întrebă el nu numai tare, ci şi supărat. Pe cine căutaţi ?

— Deschideţi. Verificăm actele.

— O să încerc să deschid.

Trase încuietoarea şi se dădu la o parte.

O rece adiere, ca după ploaie, pătrunse în coridor învăluindu-l. Serghei nu desluşi feţele oamenilor, îmbrăcămintea lor, în schimb le auzi mişcările, paşii tropăind pe trepte, apoi o voce : „Mergi înainte, Mamontov". Înţelese, în sfîrşit, că nu de banda „Pisica neagră" era vorba. Lumina orbitoare a unei lanterne de buzunar i se plimba pe faţă, pe ochi, apoi se furişă pe coridor, prinzînd în bătaia ei gulerul ud al unei mantale, epoleţii, cozorocul lăcuit al chipiului purtat de un bărbat care o luase înainte. Un altul, tot cu lanternă, se opri lîngă Serghei, întrebîndu-l :

— Cine sînteţi ? Cum vă numiţi ?

— Pe cine căutaţi ? Cine sînteţi ? De la miliţie ? Daţi lanterna mai la o parte, de ce mi-o băgaţi în ochi ? li se adresă Serghei, încruntat, gîndindu-se că poate au venit să-l ridice pe Bîkov. Repetă : Pe cine căutaţi ?

— V-am întrebat cum vă cheamă, rosti glasul, poruncitor. Numele ?

— Să zicem Vohminţev.

— Luaţi-o înainte, Vohminţev. Aprindeţi lumina pe coridor. Înainte, înainte... intraţi în cameră, cetăţene Vohminţev ! i se ordonă şi, deodată, Serghei desluşi glasul îngrijorat al tatălui şi al Asei. Lumina se aprinse pe coridor, şi în uşa larg deschisă a camerei se opri un soldat, bătu din călcîie şi duse reglementar arma la picior. Era un soldat îmbrăcat cu o manta, cu chipul blond spălăcit, cu înfăţişare de om de la ţară.

Serghei intră în cameră fără să înțeleagă ceva, căutînd să se convingă că e vorba de o eroare, de o nedreptate absurdă, strigătoare la cer. Fără să-și creadă ochilor, se opri, tresărind, la auzul vocii unui căpitan mărunt, slab, într-o manta cu epoleții securității (pe epoleți luceau picături de ploaie), ținînd între degetele gălbejite o hîrtie; rostea cu glas calm, înfundat, ca al unui om răcit :

— Vohmințev, Nikolai Grigorievici ? Iată mandatul de arestare. Pregătiți-vă !

Bătrînul izbutise să-și arunce haina pe umeri. încolo nu era decît în cămasă si izmene, ceea ce îi dădea o înfățișare jalnică, lipsită de apărare ; chipul său bolnăvicios și nebărbierit îmbătrîni într-o clipă cu zece ani. În timp ce privirea-i luneca pe mandat, sprîncenele prinseră a-i tremura, ochii săi trecură parcă peste capul căpitanului, întîlniră pe cei ai lui Serghei, își exprimară o clipă uluirea, apoi strălucirea lor se stinse. Respiră de două ori adînc, se întoarse și, fără a rosti vreun cuvînt, cu un mers ce nu părea a fi al lui, ci al unui om tare bătrîn, intră în camera sa. Căpitanul îl urmă. După cîteva clipe, dintr-acolo se auzi vocea gutunărită a ofițerului :

— Mai repede, cetățene Vohmințev. Te rog, mai repede !

Prin ușa întredeschisă, Serghei observă pe dușumele urmele de noroi lăsate de pașii căpitanului. îl mai văzu cum se apropie de birou, cercetînd cu privirea masa, pereții, tavanul, apoi formînd, fără să se grăbească, un număr de telefon și raportînd cu o voce scăzută :

— Da. Mamontov la telefon. Sîntem aici. Da, am înţeles. Bine. Am înţeles.

Din coridor se ivi speriată portăreasa Fatima, o femeie grasă, înfăşurată toată într-o broboadă. „Au chemat-o să fie martoră la percheziţie", gîndi Serghei. Cel de-al doilea ofiţer, un locotenent-major care ţinea în mînă o lanternă, îi arătă un scaun. Fatima se aşeză, privind în jur înfricoşată. Locotenentul-major încremenise cu picioarele răşchirate şi se uita ţintă la Serghei ; avea o expresie de om de la ţară — ochii cenuşii ca stepa şi o gură cu buze subţiri.

„Tata s-a întors acasă noaptea tîrziu. N-am auzit cînd a venit", îi trecu prin minte lui Serghei aşa, netam-nesam. Glasurile înăbuşite ce veneau dinspre coridor, cît şi vocile străine din cameră, prezenţa portăresei, urmele de noroi de pe duşumea, mirosul de cizme militare, de mantale umede, gîtul străin şi slab al căpitanului scund, aplecat peste telefon, scurtul său raport — tot mecanismul ăsta grosolan pus deodată în mişcare îi trezi o senzaţie de furie neputincioasă şi totodată de teamă faţă de ceea ce se putea întîmpla — faţă de ceea ce era inexorabil şi care avea să dărîme dintr-o dată ceva esenţial, atît în viaţa lui şi a Asei, cît şi în viaţa tatălui. În acelaşi timp, nu-l părăsea nici gîndul că la mijloc trebuie să fie vorba de o neînţelegere, că peste o clipă căpitanul care vorbea la telefon va pune jos receptorul, îşi va cere scuze, declarînd că s-a comis o eroare. Dar căpitanul lăsă receptorul, apoi se aplecă, cercetă atent hîrtiile de pe masă şi ordonă, fără să întoarcă privirile :

— Vă rog să vă grăbiţi, cetăţene Vohminţev ! Repede, vă rog !

Serghei năvăli în camera aceea, unde o voce străină îl şfichiuia pe tatăl său, grăbindu-l. Bătrînul se îmbrăca anevoie, cu mişcări stîngace şi încete, de parcă dintr-o dată ar fi uitat cum trebuie să se îmbrace. Şi faptul că încerca să-şi înnoade cravata ca de obicei, săltîndu-şi niţeluş bărbia şi închizînd puţin pleoapele, îl izbi pe Serghei, căci aceste gesturi aveau, prin inutilitatea lor, ceva sfîşietor, umilitor. Simţi deodată că tîmplele cărunte ale bătrînului, buzele sale strînse , obrajii neraşi îi sînt atît de apropiate şi de dragi, încît, fără voia lui, rosti stins :

— Tată...

— Ce-i, fiule ? întrebă el, iar în ochi i se aprinse un licăr cald. Ce-i, fiule ? repetă bătrînul.

Asea, ghemuită în pat, trăgîndu-şi convulsiv plapuma pînă sub bărbie, urmărea totul cu pupilele mărite de groază ; aceeaşi spaimă o exprimau şi buzele ei palide, care tremurau cuvintele :

— Tată, tată, tată... Ce înseamnă asta ? Tată...

— Ehe-he ! Ia te uită, intelectuali, le trebuie neapărat şi cravată. Ajunge ! tună din spate vocea locotenentului-major, acela cu chip de ţăran. Îl urmări pe bătrîn cu o privire pătrunzătoare, îi smulse cravata, aruncînd-o pe scaun. Ia mai termină odată, gata, plecarea ! Ia-ţi rămas bun.

— Munca dumneavoastră nu exclude politeţea, replică sec bătrînul.

— Tată ! exclamă Asea, tremurînd şi întinzîndu-se spre dînsul. Plapoma îi lunecă, dezvelindu-i braţele goale ; tatăl, cu o expresie de neaju-

torare pe care copiii nu i-o văzuseră încă, se aplecă spre ea şi o sărută pe frunte, rostind abia auzit :

— Rămîi cu bine, fetiţa tatei... Să nu gîndeşti nimic rău despre mine... Iartă-mă... Vă las singuri...

Iar cînd se întoarse spre Serghei, îmbrăcat cu haina sa veche şi roasă, cu gulerul cămăşii descheiat — pe care lucea absurd butonul — şi cînd în ochi îi răsări un surîs de vinovăţie, Serghei îl strînse în braţe cu putere, proptindu-şi tîmpla în obrazul neras, rostind înverşunat :

— Tată, e o eroare la mijloc ! Totul o să se lămurească. Sînt sigur că este o eroare. Sînt sigur, sigur, tată...

— Ştiu, băiete, că tu nu m-ai iubit, i se adresă el cu glas şters. Pentru tine am fost doar un străin... sau aproape un străin...

Bătrînul înclină capul cu un aer straniu şi se uită la locotenentul-major, apoi la Asea, care, plină de groază, îşi strîngea plapoma pînă la gît ; mai privi o dată camera, biroul, apoi rosti :

— Să trăiţi o viaţă demnă.

— Ajunge, mergem ! îl întrerupse locotenentul-major, arătîndu-i nerăbdător uşa.

Tatăl porni repede. O clipă se mai opri în prag cu o scurtă tresărire, ca şi cum ar mai fi vrut să mai privească o dată locuinţa, să-şi ia încă o dată rămas bun, dar renunţă şi dispăru în bezna coridorului.

Tot ceea ce se petrecuse în prezenţa acestor oameni în mantale kaki i se păru teribil de jignitor şi de nefiresc, felul cum tatăl îşi luase rămas

bun și faptul că el, Serghei, căutînd să-și stăpînească emoția care-l sugruma, nu mai apucase să-i spună bătrînului : „La revedere, tată !"

— Asea !... îngînă încet Serghei, fără să știe de ce, dar nu-și termină fraza.

În acest răstimp, căpitanul cel scund, descheindu-și cu grijă mantaua, păși spre dulapul cu cărți, deschise ușițele, luă o carte, o răsfoi, o scutură și o aruncă pe scaun, își suflă nasul foarte gutunărit și scoase altă carte... Asea, palidă, cu plapoma strînsă la piept, se uita înspăimîntată la dulapul cu cărți, la căpitanul, care, fără nici o jenă, răsfoia paginile. Serghei observă cum, deodată, buzele ei palide începură iarăși să tremure și, ghemuită toată, gemu cu capul în plapomă, încercînd să-și stăpînească plînsul.

— Asea... te rog... Îmbracă-te, o rugă Serghei cu o voce abia șoptită.

Iar în clipa următoare, cînd trecu în cealaltă cameră și apucă să ia pardesiul Asei din cuier, auzi o voce puternică :

— În-co-tro ?

Locotenentul-major îi bară drumul și, smulgîndu-i din mîini pardesiul Asei, se apucă să-i controleze buzunarele, căptușeala. Simțind o forță străină, degete străine buzunărind pardesiul, Serghei nu se mai putu stăpîni :

— Jos mîinile ! șuieră el printre dinți.

Locotenentul-major nu dădu drumul pardesiului, continuă să-l țină din răsputeri. Serghei îi observă obrajii puhavi tremurînd, pomeții pălind și ochii spălăciți ce-l țintuiau. Cuprins de o mînie fără margini, înfruntă privirile acelea străine, fără

culoare, gata de orice şi, fără să vrea, gîndi că nu văzuse niciodată o faţă atît de albă ca la acest om, care, se vede treaba, nu muncea decît noaptea.

— Lăsaţi pardesiul în pace! Deocamdată nu sînt arestat! îngînă Serghei în silă.

— Rămîi locului în cameră, nu te mişca! N-ai voie să ieşi! Uite, aici să stai, şuieră înfuriat locotenentul-major. Ai înţeles?

— Kneazev! strigă căpitanul, de parcă ar fi vrut să-i atragă atenţia asupra purtării sale.

Locotenentul înţelese, se văzu nevoit să-şi stăpînească furia şi, fără a-l pierde din ochi pe Serghei, lăsă pardesiul, îşi petrecu mîna noduroasă pe şold, unde se contură arma pe sub manta, şi începu să dea din cap.

— Ia ascultă — treci imediat la loc! i se adresă el lui Serghei. N-am ce spune, eşti iute din fire!

Copleşit de senzaţia neputinţei faţă de tot ce se petrecea în juru-i, Serghei se aşeză pe divan, simţind cum alături de el, Asea, învelită în pardesiu, cu capul sprijinit de perete, cu degetele încleştate spasmodic de mîna lui, tresărea scuturată de friguri. Nu-şi mai dădea seama de cînd stătea aşa, ascultînd cum foşnesc paginile cărţilor aruncate din dulap, nu-şi dădea seama nici de cînd umblau oamenii aceia străini prin cameră, împingînd dulapurile de la pereţi, cercetînd crăpăturile zidurilor şi nu pricepea de ce scuturau cărţile, căutînd în ele ceva.

Ar fi vrut să fumeze, simţea o dorinţă irezistibilă să tragă în piept un fum amărui, dar îşi aduse aminte că ţigările rămăseseră dincolo, în

buzunarul drept al hainei, pe care o agăţase pe speteaza scaunului de lîngă divan ; nu se ridică, de teamă să nu-şi trădeze tulburarea, ceea ce l-ar fi umilit. Stătea lîngă Asea, strîngîndu-i uşor degetele ca de gheaţă şi mîngîindu-le, ca s-o mai liniştească.

Iar cei doi, după cum se putea vedea, îşi făceau nepăsători obişnuita lor muncă, fără să-şi scoată mantalele, chipiurile, fără să comunice între ei. Căpitanul stătea pe marginea scaunului, aplecat înainte ca o pasăre răpitoare, şi răsfoia cu degetele îngălbenite de tutun filele cărţilor, apoi, scuturîndu-le, le arunca pe jos. Din cînd în cînd, îşi scotea din buzunar o batistă mototolită şi-şi sufla, zgomotos, nasul mic, după aceea îşi tampona buzele, ochii înroşiţi, ce lăcrimau din cauza răcelii. Şi Serghei avu senzaţia că degetele acelea gălbejite molipseau cu gripă cărţile, geamurile dulapului, toate lucrurile de care se atingeau.

Ploaia clipocea pe asfaltul din curte, şi faptul că felinarul de afară se bălăngănea la fel ca-ntotdeauna sub rafalele ploii, proiectînd aceeaşi palidă lucire în geamul ferestrei, i se părea atît de straniu.

Locotenentul-major stătea la birou cu un aer de stăpîn, cu picioarele răşchirate ţărăneşte. Purta nişte cizme de box, stropite de noroi, adunate armonică în partea de jos. Chipiul îi era dat pe ceafă. Citea hîrtiile bătrînului Vohminţev, întorcea paginile, umezindu-şi degetul şi, din cînd în cînd se uita încruntat la Serghei ; trase apoi cu zgomot sertarele unde se păstrau scrisori, acte, decoraţii, conspectele lui Serghei şi, în-

cruntîndu-se, şi le aşeză în faţă. Serghei simţi cum mîinile lacome ale ofiţerului, spatele larg, gîtul gros, părul deschis ca iarba uscată de stepă, cizmele lui stropite cu noroi, care se voiau fercheşe, stîrnesc în sufletul său o ură de nestăvilit. Acesta continua să cerceteze fără grabă actele, îngrămădindu-le la o parte. Schiţă pe neaşteptate un surîs dispreţuitor şi, aruncînd o privire fugară spre decoraţii, spuse :

— Ia... fă-te-ncoace !

Zîmbea batjocoritor, ţinînd într-o mînă o pagină de caiet scrisă, în timp ce cu cealaltă îl îmbia pe Serghei.

— Ia vino încoace ! E a ta ?

Împinse ceva mai încolo, nepăsător, actele şi decoraţiile, îşi sprijini cotul de masă şi începu să citească în gînd, abia mişcîndu-şi buzele. După zîmbetul său insinuant şi prostesc — de parc-ar fi privit un lucru indecent — după scrisul mărunt de pe foaia aceea de caiet, Serghei îşi dădu repede seama că ofiţerul găsise o scrisoare a Ninei. Vru să se ridice, s-o smulgă din strînsoarea acelor degete avide, dar rămase locului pe divan, cu dinţii încleştaţi. O durere ascuţită îi ardea tîmplele.

— Aha ?! Şi zi aşa ? Faci dragoste ? Cine e ? auzi el vocea de astă dată mai înceată.

— Vă rog să nu mă tutuiţi, sări Serghei. Cine-i ea — nu vă priveşte ! Înainte de a vă atinge de scrisorile altora, s-ar cuveni să vă spălaţi mai întîi mîinile cu săpun şi apoi să vi le frecaţi cu spirt.

— Cum de nu vă este ruşine ! Mă mir, cum de nu vă este ruşine ! strigă Asea, stăpînindu-şi

cu greu lacrimile şi înfigîndu-şi unghiile în palma lui Serghei. Sînteţi doar un om sovietic !

— Sus ! În picioare !

— Nu mai spune ?! Şi mai departe ? întrebă Serghei încet şi se ridică, parcă învăluit în pîclă, abia desluşind ochii spălăciţi ai celuilalt şi pregătit ca la prima mişcare a ofiţerului să comită ceva înspăimîntător : să-l lovească, nemaigîndindu-se la urmări, la cum se va termina totul. Ei ? Şi mai departe, ce ? repetă Serghei întrebarea.

— Kneazev ! strigă căpitanul cu glas răguşit şi, strănutînd în batistă, se aplecă deasupra unei cărţi cu o expresie de om suferind.

— Eliberaţi divanul ! Ce aveţi acolo în ladă ? vorbi locotenentul-major ceva mai potolit, cu o surprinzătoare politeţă ostilă.

Asea, fără să priceapă ce va urma, se ridică speriată, clătinîndu-se şi strîngînd la piept marginile pardesiului. Locotenentul-major aruncă la o parte plapuma, cearşaful, împinse cu piciorul salteaua, şi începu să arunce afară din ladă hainele de iarnă presărate cu naftalină. Apoi se ridică — avea faţa congestionată şi se uita pieziş la Serghei cu un aer ciudat de servil.

— Unde dracu aţi ascuns literatura troţkistă ?

— Ce-aţi spus ?

— Ia îmbracă-te şi vino să-mi arăţi unde-i magazia. Hai, hai ! făcu locotenentul-major semn cu capul spre uşă, avînd lipit pe buze un zîmbet făţarnic.

Serghei îi dădu ascultare ; trecu pe lîngă Fatima, încremenită pe scaun, cu mîinile în poală, pe lîngă sentinela neclintită din coridor şi îm-

pinse uşa ce dădea în curte. Afară, locotenentul-major, aprinse lanterna şi i se adresă cu o politeţă prefăcută :

— Poftiţi, poftiţi...

Continua să plouă, dar întunericul nopţii se destrămase ; în aerul umed, cenuşiu, se simţea ivirea zorilor, se distingea conturul clădirilor cu acoperişurile lor umede. Din burlane gîlgîiau şuvoaie de apă, ploaia cădea cu un zgomot înăbuşit pe teii neguroşi, abia desluşindu-se, din preajma gardului. Cînd s-au apropiat de ei, călcînd prin băltoace, pe acoperişul de carton al magaziei, ploaia răpăia, bătînd parcă toba. Serghei trase cu furie zăvorul ud şi rece, şi amîndoi — el şi locotenentul-major — pătrunseră în întunericul magaziei, unde stăruia un miros amărui de lemn de mesteacăn.

— Asta-i magazia noastră, declară Serghei sacadat.

Picăturile de ploaie se strecurau prin cartonul spart şi cădeau plescăind pe nişte surcele uitate.

Raza gălbuie a lanternei lunecă peste lemnele tăiate, aşezate în stive, plimbîndu-se în sus şi în jos. În bătaia ei răsări o surcică udă, apoi zidul de dincolo de stiva de lemne — din pricina umezelii, părea acoperit cu un strat argintiu de brumă — apoi fascicolul lumină în linie dreaptă, căutînd într-un ungher ceva.

— Ia, aruncă lemnele de la perete ! ordonă locotenentul-major. Aruncă-le într-un colţ !

— Ce-aţi spus ? întrebă Serghei. Să arunc lemnele ? Dacă vreţi să căutaţi, n-aveţi decît. V-aţi găsit prostul ? Căutaţi singuri !

Locotenentul-major zvîrli tăcut cîţiva butuci, apoi propti raza lanternei în pămînt, lîngă cizmele sale noroite. Serghei îi văzu atunci ochii ce-i sclipeau ca nişte bobiţe de mercur. Un miros acru de tutun îl izbi în nări.

— Nu vrei să te gîndeşti la tine, flăcăule, prea-ţi umblă gura. Tu, Serghei, termini institutul. Vezi, îţi ştiu şi numele. Hai să ne-nţelegem din două vorbe. Şi eu am fost pe front, adăugă el cu o deplasată blîndeţe. Gîndeşte-te la tine, trebuie să termini institutul, să ajungi inginer. Mărturiseşte unde a ascuns tatăl tău literatură troţkistă. Altfel, s-ar putea să nu-ţi termini studiile. Eu am luptat, şi tu ai luptat. Eu sînt comunist, şi tu eşti comunist. Te sfătuiesc să nu-ţi strici viaţa. În lagăre, am văzut fel şi fel de lucruri. Hai, spune, vorbeşte.

Serghei tăcea. Picături mari de ploaie i se prelingeau pe obraz, una i se strecură după ceafă şi o simţi alunecînd pe spinare cu un fior rece ca de gheaţă. Rosti batjocoritor :

— Uite, aici, după lemne, într-un subsol care are o ieşire subterană. Dă lemnele la o parte şi caută. Ai să găseşti !

— Îţi baţi joc, Serghei ? Rîzi, nu-i aşa ?

— Plîng, nu rîd.

— Nu mai spune !

Locotenentul-major îşi apropie atît de mult faţa-i albă de cea a lui Serghei, încît îi sufla în nas fiecare cuvînt, sacadat :

— Ia seama să nu te scalzi în alte lacrimi. Şi, după o scurtă pauză, ridică tonul. Hai, ieşi din magazie !

Mîini străine îşi lăsaseră amprenta în dezordinea camerei, cărţile zăceau aruncate peste tot, pe scaune, pe divan, pe jos ; uşile bufetului, şifonierului, ale dulapului cu cărţi erau date în lături ; sertarele trase — se vedea că fuseseră forţate şi scotocite.

Căpitanul stătea la masă şi scria ceva cu stiloul ; se aplecase înainte, ostenit, ştergîndu-şi într-una nasul înroşit ; ochii de pe chipul lui cenuşiu, îmbătrînit, lăcrimau din pricina răcelii ; clipea îndurerat, respira anevoie pe gură ; fruntea i se încreţea ; cînd şi cînd tresărea pe scaun ca un om gata să strănute, dar care se stăpîneşte.

Pe faţa de masă, în bătaia luminii, se aflau cele două verighete ale părinţilor, păstrate de bătrînul Vohminţev cine ştie din ce motive. Lîngă verighete, străluceau candid cerceii de modă veche ai mamei, pare-se dăruiţi de tata încă în anii n.e.p-ului ; ceva mai la o parte fuseseră adunate pe cartea de telefon tot felul de acte de-ale tatei, hîrtii, scrisori.

— Mai aveţi şi alte obiecte de aur sau bijuterii ? se interesă căpitanul, privind-o, obosit, pe Asea.

— Nu, îi răspunse ea în şoaptă şi repetă : Nu, nu mai avem.

Căpitanul se aplecă peste pagina scrisă ; o picătură ce-i atîrna în vîrful nasului căzu plescăind pe hîrtie. Ca să mascheze momentul penibil, se strădui să-şi compună o figură preocupată, tuşi, îşi suflă îndelung nasul — toată făptura lui măruntă, bolnăvicioasă, începu să se frămînte, nemaigăsindu-şi parcă astîmpăr, obrajii i se împurpurară. Îţi

era milă, dar şi silă să-l priveşti cum se străduia să-şi ascundă tulburarea. Îşi tot scotea încruntat batista din buzunar, o mototolea şi iarăşi o ascundea în buzunar. În cele din urmă, se adresă cu o voce calmă locotenentului-major :

— Termină ! şi-şi cercetă ceasul de la mînă.

Acesta se proptise cu pumnii în masă şi, încordîndu-şi gîtul neted, se apucase să citească fără grabă documentul întocmit de căpitan, prefăcîndu-se că nici nu l-a auzit. Citea îngîndurat, umezindu-şi buzele.

— Bufetul, şopti el într-un tîrziu, nu-l trecem ? Şi arătă cu ochii spre bufet. Trebuie şi el sechestrat.

— N-ai decît !

Căpitanul îşi plecă ochii cu pleoapele mate şi apucă din nou stiloul. Locotenentul urmări cu răbdare degetele uscăţive ale căpitanului. După aceea, cu paşi apăsaţi, trecu în camera vecină, adună în grabă de pe birou hîrtiile lui Serghei, carnetul de notiţe, scrisorile, se întoarse, le depuse în faţa celuilalt, se aplecă şi îi şopti ceva la ureche.

— Fie, dacă aşa crezi, răspunse căpitanul şi, după o clipă de ezitare, luă hîrtiile aduse şi le vîrî în servieta sa de piele.

Se ridică.

Serghei sesiză numaidecît că, deşi mai mare în grad, căpitanul se cam temea de locotenentul-major, de îndărătnicia lui dusă pînă la extrem, iar ca urmare a acestui fapt locotenentul-major, deşi de grad inferior, avea mai multă autoritate. Şi încă ceva : cu toate că acţionau împre-

ună, cei doi nu se înghiţeau şi se fereau unul de altul. Convins de acest adevăr, Serghei le vorbi, fără să-şi ascundă repulsia.

— Mi-aţi luat carnetul meu de notiţe, scrisorile. Ele n-au nici o legătură cu tata.

Nu primi însă nici un răspuns.

Locotenentul-major îi aruncă numai o privire piezişă, iar căpitanul îşi încheie mantaua, îşi îndesă chipiul pe cap astfel, încît ceafa îi deveni proeminentă şi, cu servieta sub braţ, se îndreptă primul spre ieşire.

— Poţi să pleci, îi făcu locotenentul semn portăresei, care moţăise pe scaun, într-un colţ al camerei, tot timpul arestării şi percheziţiei. Buimacă, femeia se grăbi să iasă în coridor, abia mişcîndu-şi trupul greoi.

Părăsind ultimul camera, locotenentul-major îşi umflă pieptul, reţinîndu-şi respiraţia, îl străpunse pe Serghei cu privirile sale şi, salutîndu-l cu mîna la chipiu, îi făgădui :

— O să ne mai întîlnim, Serghei Nikolaevici.

Şi ieşi, fără să închidă uşa în urma sa.

Totul se terminase. Plecaseră. Ba, mai mult, avuseseră chiar grijă să stingă şi lumina pe coridor. Şi tot ce constituise forţă şi violenţă dispăru din încăpere o dată cu ei, cu ecoul din ce în ce mai stins al paşilor lor. În casă se aşternu liniştea, numai uşa ce da spre întunericul din coridor rămăsese deschisă.

Serghei sări de pe divan şi o trînti cu atîta furie, încît tencuiala de pe tocuri prinse să cadă, iar ferestrele zăngăniră prelung. Începu apoi să umble în neştire prin toată casa călcînd peste cărţi, peste

hîrtiile împrăştiate pe jos, de parcă ar fi căutat ceva şi nu găsea, după care se repezi brusc la ferestre, le deschise larg, spre dimineaţa cenuşie şi încă tulbure şi trase adînc în piept aerul umed, ca un însetat care soarbe cu lăcomie apa :

— Să aerisim, să aerisim ! La dracu, să aerisim, repetă el. Ducă-se totul la mama dracului ! Asea, Asea, dă-mi ţigările, sînt în buzunarul hainei !... Sau poate avem votcă. Avem votcă ? Să bem ceva... izbucni el cu glas sugrumat, stînd la fereastră, cu spatele la Asea.

— Serghei, ce-i cu tine ?... Serioja ! îngînă printre lacrimi Asea.

Înfrigurată, fata îşi plimba în neştire mîna pe haina lui, atîrnată pe scaun, fără să nimerească buzunarul. Nu-şi dezlipea de la fratele ei ochii larg deschişi, plini de spaimă.

— Serioja, dragul meu...

Îi întinse ţigările. Din cauza unui spasm nervos, dinţii îi clănţăneau, şi ea se străduia să-şi strîngă pardesiul sub bărbie, ca şi cum i-ar fi fost frig.

— Serioja, frăţioare... Ce înseamnă toate astea ? Ce ne facem ? şoptea ea.

Serghei simţi ridicîndu-i-se în gît un nod fierbinte, dureros, de neputinţă şi umilire, şi din pricina lacrimilor care-l sufocau i se tăie respiraţia. Ar fi vrut să-i zîmbească, dar buzele-i erau ca de piatră. Îşi freca beregata, cercînd parcă să smulgă de acolo ceva lipicios şi rosti anevoie :

— Nu-i nimic, surioară, linişteşte-te. Sînt cu tine. Şi n-am să te las singură...

O îmbrăţişă, simţind tremurul umerilor ei firavi.

CAPITOLUL NOUĂ

Se culcă pe divan, fără să se dezbrace, şi aţipi în zori, într-o poziţie incomodă, dar nici în somn nu-l părăsi senzaţia acută şi dureroasă de amărăciune, de îngrijorare. I se părea că aţipise iepureşte pe marginea unei bănci, într-o gară, în mijlocul unor oameni ce strigau fără glas :

— Serghei, Serghei !...

Se trezi, se ridică şi, cu o mişcare bruscă, se aşeză pe divan. Îl durea capul îngrozitor. O greutate ca de plumb îi apăsa tîmplele.

Era dimineaţă, şi soarele îşi trimitea strălucirea deasupra acoperişurilor încă umede.

Asea stătea ghemuită pe patul ei, acoperită cu pardesiul, nu cu plapuma. Respira precipitat, scîncind tînguitor prin somn. Cearcăne adînci i se desenau sub pleoape. Văzînd-o, Serghei îşi aminti toate cîte se întîmplaseră în ajun şi se gîndi că, probabil, ea îl strigase prin somn şi că la chemarea ei se trezise.

— Asea !... o chemă el încet.

Nu primi nici un răspuns. În aceeaşi clipă, răsună o bătaie puternică în uşă :

— Serghei, deschide ! Deschide ! îi striga Konstantin.

Bătaia asta puternică în uşă îi stîrni greaţa ; se ridică şi răsuci încet cheia. Konstantin stătea în prag, somnoros, cu bluza lui cadrilată descheiată la piept, trăgînd tăcut dintr-o ţigară ce o ţinea între dinţi.

— Seriojka ! L-au ridicat pe taică-tu ? Azinoapte ? Cuprinse dintr-o ochire dezordinea din

încăpere, hîrtiile și cărțile aruncate vraiște. Se apropie de Serghei. L-au luat azi-noapte, nu-i așa, Serghei ? Am auzit eu forfotă, dar să mă ia dracu dacă mi-am închipuit una ca asta. De ce taci ?...

— Da, murmură Serghei. Ori ziua, ori noaptea nu e totuna ?...

— Și Asea ? În vîrful picioarelor, Konstantin se apropie de patul unde Asea stătea chircită, sub pardesiu. Dorind parcă să-i vină în ajutor, se aplecă și-i șopti : Asenka !

Fata se uită o clipă speriată la dînsul, apoi se întoarse cu fața la perete, gemînd amar.

— Bîkov, exclamă deodată Konstantin cu o voce răgușită, întorcîndu-se spre Serghei. Bîkov ! țipă el.

Smuci ușa, se avîntă pe coridor, și Serghei îl auzi cum aleargă nebunește, cum trîntește cu furie ușa din fundul apartamentului și, înțelegînd ce are de gînd să facă, se aruncă imediat după dînsul.

— Kostea ! Stai !...

Nu izbuti să-l ajungă din urmă ; se pomeni deodată în fața unei uși date în lături ; văzu o masă, fața de masă albă, un servici de ceai și chipul îngrozit și congestionat al lui Bîkov, privind în tavan. Konstantin își înfipsese mîinile în pijamaua de mătase naturală a lui Bîkov, ridicîndu-l de pe scaun cu atîta forță, încît, zgîlțîindu-l, se auzi cum îi plesnește pijamaua. Capul lui îndesat se bălăbănea moale ca o cîrpă. Bîkov nu se apăra, își trase doar capul între umeri și, galben la față, se uita în tavan, scîncind.

— Tîrîtură ! Ticălosule ! răcnea Konstantin. Tu ești ăla... tu ești scîrba care te ocupi cu denun-

ţuri ? Tu împroşti oamenii cu noroi ? A, bei ceai, nemernicule, cînd ar trebui să-ţi ceri iertare ! În genunchi ar trebui să te tîrăşti...

Konstantin urla, faţa i se schimonosi, deveni de nerecunoscut ; trăgea într-una de Bîkov, de pijamaua ruptă, descoperindu-i pieptul plin şi păros. Ca să-i despartă, Serghei se văzu nevoit să-şi adune toate puterile ; izbuti în cele din urmă să-i desprindă. Bîkov se duse de-a dura peste etajeră, o lovi cu spinarea, răsturnă pe covor nişte elefanţi de porţelan, apoi căzu cu toată greutatea trupului său ; ochii lui căpătară străluciri de animal hăituit.

— Kostea, opreşte-te ! Stai, Kostea ! strigă Serghei, vîrîndu-se între Bîkov şi Konstantin. Opreşte-te ! N-auzi cînd îţi spun ?

— Te uită la el, trăieşte scîrnăvia pe lumea asta ; se-ndoapă, doarme, fură şi-şi deşartă burduhanul la closet, aruncă precipitat Konstantin, sufocîndu-se. Se îndreptă spre Serghei : Spune-mi ce să fac cu el ? Ce să fac ? Să-l strivesc, ca să nu mai pută. Pentru o asemenea canalie, merită să înfunzi puşcăria ! Şi cînd te gîndeşti că un animal ca ăsta vorbeşte în graiul oamenilor ! Ia totul de la viaţă, deşi nu face nici cît o para chioară.

— O să daţi seama... pentru toate... pe toţi o să vă trag la răspundere, vă arăt eu vouă... mormăia Bîkov din vîrful buzelor, în timp ce, căzut pe podea, lacrimile îi şiroiau pe obraji. Se smuci, bîjbîi cu mîinile pe jos, se lovi de elefanţii de porţelan, încercă să se ridice, dar nu reuşi. Îşi prinse atunci obrajii în palme ca o muiere şi în-

cepu să se tînguie cu glas piţigăiat : Oa-meni buni ! Oa-meni buni ! Ajutor, ajutor !

— Oameni buni, ajutaţi-l pe ticălosul ăsta, daţi-i crezare pungaşului. Oa-meni buni ! îl zădărî Konstantin, acoperind cu vocea sa strigătele lui Bîkov. Şi cînd te gîndeşti că tîrfei ăsteia s-ar putea să i se dea crezare ! Da, da, s-ar putea.

Bîkov continua să se tînguiască, frămîntîndu-şi obrajii cu palmele şi gîfîind :

— Oameni buni, oa-meni !...

Clipea des din pleoapele umede, grase şi pungite, iar expresia de răutate de pe chip era într-un total dezacord cu poza lui de muiere plîngăreaţă, cu ţipetele nevolnice, cu pijamaua ruptă, dezgolind un piept păros. Serghei simţi un dezgust total faţă de vocea lui Bîkov, de trupul său mătăhălos, de respiraţia sa şuierată, faţă de tot ce ştia şi nu ştia despre dînsul. „Să fie oare Bîkov în stare să-mi calomnieze tatăl ?" se întrebă Serghei. Şi tot el îşi răspunse : „De ce nu ?"

Lui Konstantin i se năzărise ideea asta dintr-o dată, pe cînd lui Serghei, cu tot răspunsul ce şi-l dăduse în gînd, nu-i venea să creadă. Dureiea de cap din timpul nopţii nu-l părăsise. Spuse :

— Kostea, să plecăm de aici !

— Pun eu mîna pe tine, lepădătură ce eşti, îl mai înjură Konstantin o dată, după care, dînd cu piciorul într-un elefant de porţelan, părăsi încăperea.

— Petea, ce-i cu tine ? Ce ţi-au făcut ? răcni nevasta lui Bîkov, năvălind dinspre bucătărie.

— Oa-meni buni !... Oa-me-ni ! Ajutor ! răsunau din ce în ce mai strident răcnetele din camera familiei Bîkov.

— Asea, te scoli să mănînci ?

— Nu pot, Serioja. Am să stau culcată. Îmi dai voie ?

— Ce ai, te doare ceva ?

— Nimic.

— Totuşi poate că te doare ceva ?

— Nu.

— Nimic, nimic ?

— Nu. Am numai frisoane. Cred că e o gripă. Ia termometrul, te rog.

— Asea, am să-ţi aduc dejunul la pat. Sau poate că te scoli totuşi ? repetă Serghei.

— Nu mi-i foame. Ia termometrul. Pur şi simplu am gripă.

Cînd Serghei îi luă de la subţioară termometrul cald încă şi-l cercetă îndelung, nu-i veni a crede : mercurul arăta o temperatură subnormală, treizeci şi cinci cu patru. Asea continua să stea culcată, acoperită cu plapuma, cu faţa la perete, luminată de soarele dimineţii, abia ivit deasupra orizontului ; fruntea ei palidă, frisoanele, tremurul pleoapelor, gîtul subţirel, treziră în Serghei un simţămînt de teamă ca la apropierea unei primejdii inevitabile. Niciodată nu încercase faţă de sora sa, faţă de glasul ei neajutorat, o asemenea teamă şi atîta duioşie. Abia acum părea să-şi fi dat limpede seama că Asea era singura fiinţă şi cea mai apropiată pe lume care avea nevoie, în clipa aceea, de dînsul : „Am iubit-o întotdeauna...

nu m-am interesat însă niciodată de viaţa ei, pur şi simplu nu am observat-o, am fost grosolan cu ea, indiferent..." gîndi Serghei, fără să-şi găsească vreo scuză. I se adresă cu duioşie, cum n-o mai făcuse nicicînd :

— Surioară, nu vreau să te aud spunînd : „Nu vreau". Trebuie să mănînci. Ţi-am pregătit o omletă minunată. O omletă ca la armată. Gust-o !

— Vreau să dorm... Nimic altceva nu vreau. Să dorm... şopti Asea, fără să-şi întoarcă faţa de la perete, şi din nou colţul gurii începu să-i tremure, iar de sub pleoapele strînse începură să-i curgă încet lacrimi. Cu o mişcare a umărului, îşi şterse obrazul de colţul plapumei şi întrebă în şoaptă : Kostea-i aici ? Să nu vină, să plece ! Pleacă şi tu... Vreau să rămîn singură. Singură...

Serghei se uită peste umăr la Konstantin. Acesta stătea tăcut, proptit cu umărul de tocul uşii, muşcîndu-şi amărît mustăcioara. Auzindu-i şoapta, se smulse din uşă şi dădu încruntat din cap, spunîndu-i răguşit :

— Asenka, plec. Şi se desprinse din locul acela cu privirea în pămînt.

Cînd cei doi prieteni trecură în cealaltă cameră, Konstantin întrebă posomorît :

— Totul s-a petrecut sub ochii ei ?

— Da.

— Of, şi noi stăm ca nişte idioţi ! Konstantin ridică braţele în sus, într-un gest de deznădejde. Ce-i de făcut, ce să-i dăm ca să se facă bine ? Tu ce crezi ?

— Nu e cazul să ţipi aşa, îl preveni Serghei, palid la faţă şi tras de oboseală. Te-aş ruga să

vorbeşti mai încet, adăugă el, domolindu-se puţin. Din camera vecină nu se mai auzi nici o mişcare.

— Viaţa nu stă pe loc, se învolburează ca un şuvoi, rosti Konstantin amărît. Ţi se prăvăleşte peste cap, te pocneşte în creştet. Îţi trebuie un cap de oţel ca să rezişti... Ei, şi noi ce aşteptăm ?

Serghei se uită la Konstantin şi îl găsi de nerecunoscut — întreaga sa fiinţă emana o forţă şi o încredere neobişnuită, care, ciudat, îl irita.

— Ascultă, continuă Konstantin, nu ştii nici dacă l-au dus la Lubianka ?

Serghei tăcea — cele petrecute în timpul nopţii îl epuizaseră complet, n-avea chef să mai revină asupra lor ; ca într-un coşmar nesfîrşit, auzea bătăi în uşă, glasuri străine, paşi. Simţea că se înăbuşă, că este obosit şi tare ar fi vrut să închidă ochii şi să doarmă.

— Kostka, te rog, pleacă, am să dorm puţin, să mă odihnesc. Se trînti pe divan.

Aţipi imediat. Prin somn i se păru că ceva ca o mîzgă pluteşte în jurul lui, provocîndu-i scîrbă. Iar în această mîzgă apărea şi dispărea, cînd o margine de manta, udă leoarcă de ploaie, cînd cozorocul lăcuit al unui chipiu strălucind în întunericul tulbure. Prin somn se muncea să înţeleagă de unde simte în nări, aşa, dintr-o dată, acel miros de lemn de mesteacăn ud, de unde băteau picăturile de ploaie, lovindu-i tîmplele ca nişte ciocănele metalice. Simţea în somn cum ceva de neînlăturat, implacabil, planează asupra sa. Şi, încercînd să se smulgă din ghearele coşmarului,

Serghei își înghiți lacrimile și gemu. Își auzi geamătul ca printr-un zid gros...

„Ce-o fi ? Ce se întîmplă cu mine ?"

Se trezi chinuit, și se ridică în capul oaselor, privind nedumerit în jur. Un soare orbitor bătea în geam. Se vedea frunzișul teilor din curte. Era la amiază. În cameră — zăpușeală și liniște.

— Ce m-a apucat ? gîndi Serghei cu voce tare, simțindu-și obrajii muiați de lacrimi. Ce m-a apucat ? repetă el și, amintindu-și că plînsese în somn, i se făcu rușine de propria-i slăbiciune. Se lăsă din nou în așternut, ștergîndu-și obrajii. Auzi însă niște șoapte și își întoarse capul.

Într-un colț al camerei, pe o margine de scaun, ședea Mukomolov, iar în fața lui, Konstantin. Pictorul își ciupea nervos bărbuța și, cu ochii în pămînt, asculta șoaptele lui Konstantin. Serghei se întoarse ostentativ cu fața la perete.

— E îngrozitor, spunea Mukomolov. Cum de s-a putut întîmpla una ca asta, cine are nevoie de așa ceva ? Îngrozitor ! Nikolai Grigorievici e un comunist cinstit. Asta o știu precis. Cui îi poate folosi arestarea lui ?

— Unor ticăloși de teapa lui Bîkov. Ăsta-i singurul răspuns la toate semnele dumitale de întrebare, spuse Konstantin, precipitat. De ce vă mirați ? Nemernicii sînt crezuți ! Spusele lor, denunțurile lor sînt crezute. Iar pe dumneata nu te crede nimeni !

— Kostea, nu generaliza ! Ar fi rușinos, exclamă în șoaptă Mukomolov. Ce înseamnă — sînt crezuți ? Asta-i minciună, cinism ! Văd că dumneata trăiești, trăiesc și eu, mai trăiesc milioane

de oameni sovietici. Nemernicii — nu sînt decît o grămadă jalnică de murdărie. Murdăria asta trebuie s-o curăţim, încît din ea să nu rămînă nimic. E dureros, e tare amar. Însă nu toţi oamenii sînt nişte nemernici. Nu, una ca asta ar fi imposibil. Pe urmă, nu uita că există o instituţie, da, da ! controlată de Beria.

— Cine ştie ce om mai e şi el ? spuse Kostantin în silă. Eu unul nu-l cunosc, n-am băut ceai cu dînsul.

Serghei asculta vocea lui Konstantin cu ochii închişi şi se gîndea la toate cîte au fost : la purtarea sa urîtă, grosolană şi ironică faţă de tatăl său ; la tristeţea din ochii lui, căci, pare-se, bănuia ceva. Da, abia acum înţelegea că nu-i putuse ierta bătrînului oboseala ce şi-o manifestase după război, după moartea mamei, atitudinea sa rezervată, mai mult indiferentă, încărunţirea sa timpurie. Nu putuse să-i ierte faptul că îmbătrînise.

„Era bolnav... era de-acum bolnav !" gîndea Serghei şi, fără să vrea, gemu încleştîndu-şi dinţii ; îşi mai aminti de serile cînd tatăl său zăcea dincolo, întins pe pat, iar el, Serghei, auzea din camera sa foşnetul paginilor de ziar, apoi sunetul unor sticluţe de medicamente ; după care, în toată casa se aşternea liniştea nopţii. „În tot timpul ăsta, tata a fost suferind de inimă ! Ce-am făcut pentru dînsul ? Cum l-am ajutat ? Mă enervam, mă înfuriam !... Se întîmpla chiar ca simpla lui prezenţă să mă scoată din sărite."

Continua să stea culcat, lac de sudoare, iar nodul din gît ce i se formase în somn nu voia

să-l mai părăsească. „Ce se întîmplă cu mine ?" se întrebă şi, trăgînd de două ori adînc aerul în piept, căută să-şi învingă slăbiciunea aceea neobişnuită, căreia îi căzuse pradă ; îşi aminti de soră-sa şi întrebă îngrijorat :

— Ce-i cu Asea ? Se ridică şi se aşeză pe marginea divanului.

Aprins la faţă şi adus puţin din spate, Mukomolov, purtînd obişnuita haină lungă, se apropie de divan în vîrful picioarelor, parcă plutind, şi-şi aşeză mîna sa pătată de vopsele pe umărul lui Serghei.

— Elga Borisovna e dincolo. Zise şi arătă cu capul spre camera cealaltă. Fii liniştit, nu-i nimic... mormăi şi, puţin încruntat, îşi îndreptă ochii spălăciţi dincolo de Serghei, de parcă ar fi văzut prin zid ceva deosebit de important. Elga şi Asea sînt dincolo, da, da, adică ele, cum s-ar spune, femeile, mormăi el din nou şi, în aceeaşi clipă, scoase cu un gest repezit o batistă în carouri, îşi suflă nasul, şi-l şterse, apoi, neştiind ce să mai facă, îşi şterse şi bărbuţa. Adăugă, în timp ce tuşea : Serioja... ar trebui, da, da, ca membru de partid... Lucrul ăsta este absolut obligatoriu. N-ai ce să ascunzi... Să faci o declaraţie pe care s-o prezinţi biroului organizaţiei de partid... Te rog să mă crezi... Aşa e bine... La Comitetul de partid al institutului ar trebui...

Serghei tăcea.

Tăcu şi Mukomolov, înălţîndu-şi cu tristeţe sprîncenele.

— Nikolai Grigorievici a fost arestat de către organele securităţii, şi în asemenea cazuri... da, da... Mukomolov nu-şi termină fraza şi-şi aprinse o ţigară din care trase cu nesaţ.

Cu o voce străină şi rece, Serghei replică :

— E vorba de o eroare. Sînt sigur că la mijloc e o eroare, Fiodor Feodosievici. Tata se va întoarce acasă. Ce rost are să fac declaraţii ?

— Da, da, da, mormăi Mukomolov şi se trase de bărbuţă atît de tare, încît ţigara din gură începu să-i tremure.

— Fă-o, îl sfătui şi Konstantin. Pentru orice eventualitate. Nu te zgîrci la hîrtie.

— Nu, deocamdată nu fac nici o declaraţie, pînă ce n-am să aud cu propriile mele urechi adevărul ! preciză Serghei cu înverşunare şi se ridică de pe divan. Nu scriu nimic pînă ce nu aflu adevărul despre tata. O să mă duc la Lubianka, la ministru şi o să aflu tot. Iar declaraţie, zău, nu înţeleg nimic, repetă el. Nu înţeleg, ce fel de declaraţie să dau ?

— Seriojka, zise Konstantin strîngîndu-şi tîmplele în palme. La ministru n-o să ajungi. Iar precauţiunea, aşa cum spunea un înţelept, este o parte integrantă a curajului. Nu încerca imposibilul, Serioja...

După o clipă de tăcere, Serghei făcu un pas spre Konstantin şi-i răspunse calm şi răspicat.

— O asemenea precauţiune doar pentru nemernici reprezintă un act de curaj. Ar trebui să scriu cam aşa : „Nu ştiu nimic, tata a fost arestat, iar eu n-am nici un amestec". Eu însă ştiu că tata e nevinovat.

Mukomolov se uita distrat pe fereastră la soarele care cobora dincolo de acoperişurile caselor, învăluind totul într-o pulbere de aur. Konstantin îşi cerceta încruntat unghiile. Urmărindu-i, Serghei simţi cum i se strînge inima de durere, avu senzaţia că nu era ascultat.

— Numele ministrului securităţii de stat este Abakumov, îl informă Konstantin. O să mă bucur dacă o să ajungi la dînsul.

— Am să încerc să aflu totul despre tata. Ştiu, o să-mi pierd mult timp, dar tot o să aflu, repetă Serghei. Am să aflu totul, absolut totul... Altfel nu se poate.

— Acţionează, nu te lăsa, Serioja dragă. Mukomolov începu să umble nervos prin cameră, tuşind şi împrăştiind peste tot scrumul de ţigară. Trebuie să lupţi şi să nu te descurajezi ! Te rog, Serioja, acum să ne ierţi, cred că te stingherim. Trebuie să rămîi singur, să le chibzuieşti pe toate ! Elia, îşi chemă Mukomolov în şoaptă soţia, oprindu-se în dreptul uşii : Elia, Elia !

Prin uşa abia crăpată, Elga Borisovna ieşi fără zgomot, micuţă, fragilă, cu mişcări domoale. Privea nedumerită în urmă, cu ochii ei miopi.

— N-are gripă, nici un indiciu în sensul ăsta, şopti ea şi întinse descumpănită palma ei micuţă ca de copil în care se zăreau nişte tablete. E ceva nervos, Serioja.. Sărmana de ea aiurează, plînge. O urmăresc tot felul de coşmaruri. Doamne, cît de bine o înţeleg, cît de bine... am să telefonez... Avem în cartierul Petrovka un doctor, un cunoscut, o să-i telefonez neapărat. Fedea, termină cu fumatul şi nu mai fă atîta zgomot. Fata are ne-

voie de odihnă şi de linişte... Serioja, dacă n-ai nimic împotrivă, aş rămîne lîngă Asea. M-a ţinut strîns de mînă, sărmana, tot timpul cît am stat lîngă ea. Doamne, Dumnezeule, Doamne !

— E ceva... e ceva serios ? întrebă Serghei, după o scurtă tăcere, fără să-şi ia privirea de la doctoriile din palma Elgăi Borisovna. Dorea un singur lucru : ca sora sa să n-aibă nimic grav. Trece repede ? se interesă el, îngrijorat.

— De unde să ştiu, Serioja ? Ar trebui chemat un doctor bun.

— S-a şi făcut, interveni Konstantin, am chemat un profesor de la clinica Semaşko. Profesorului ăsta i-am procurat în timpuri grele o cantitate de lemne, şi astfel de servicii nu se uită. O să fie aici peste o oră.

— Mulţumesc, Kostea, zise Serghei.

— Ia mai slăbeşte-mă cu mulţumirile tale, se burzului Konstantin, întorcîndu-i spatele.

Soţii Mukomolov îl priviră cu o oarecare nedumerire.

Deodată, zbîrnîi strident telefonul. Serghei tresări, ridică receptorul şi, în clipa cînd rosti „da", auzi o voce cunoscută şi foarte dragă, venind parcă dintr-o altă lume, parcă de pe îndepărtatul Marte.

— Serio-ja-a...

— Nu-i acasă, răspunse Serghei fără să-şi audă glasul şi închise telefonul.

CAPITOLUL ZECE

Biroul de informaţii al Securităţii de stat îşi avea sediul pe Splaiul Kuzneţki. Serghei se informase precis.

După dogoarea de amiază a străzii, după şuvoiul nesfîrşit de maşini, după geamurile încinse şi asfaltul fierbinte, Serghei fu izbit de cum intră de răcoarea sălii de aşteptare. Nimerise într-o încăpere cu pereţii îmbrăcaţi pînă la jumătate în lemn, cufundată în semiobscuritate din cauza ferestrelor acoperite de praful din stradă. De-a lungul pereţilor se aflau un şir de scaune de stejar. Peste tot domnea o linişte ciudată, ca de spital ; oamenii, aşezaţi pe scaune, tăceau, fără să manifeste nici o curiozitate unul faţă de celălalt. Aşa cum stăteau, cu picioarele strînse sub scaun, păreau nişte pete compacte în umbra camerei.

Serghei păşi înăuntru cu o hotărîre exagerată, stăpînit de dorinţa de a acţiona cît mai repede. Întrebă răstit : „Cine-i ultimul la rînd ?" şi, imediat, auzind răspunsul impasibil „Eu", simţi inutilitatea tonului său voit semeţ. Cei de pe scaune îl priveau cu oarecare teamă şi mirare. O femeie îmbrăcată cu o haină albă de vară, cu o faţă frumoasă, dar obosită, oftă ; o fetiţă urîţică, de vreo cinci ani, îi şedea în braţe şi scîncea încet, strîmbîndu-şi gura prea mare în timp ce strîngea la piept un coşuleţ de pai. După femeia aceea frumoasă, venea la rînd un bărbat chel, cu o înfăţişare de şef — era tipul care-i răspunsese lui Serghei printr-un „eu" impasibil ; o vreme, se jucă nervos cu şapca, apoi încremeni cu ea între genunchi.

— Sînt după dumneavoastră, da ? i se adresă Serghei ceva mai domol.

Aerul oficial ce domnea în încăpere cît şi neprevăzutul care-l aştepta îi dădură lui Serghei o senzaţie acută de nelinişte. La un moment dat, deasupra uşii capitonate în piele se aprinse un bec semnalizator, dar se stinse imediat. Dintr-un ungher mai retras, sări un bărbat ; înfrigurat, se apucă să-şi împăturească ziarul, vîrîndu-l în buzunarul hainei ; pe lîngă el trecu în grabă o femeie tînără, care se ivise din adîncurile cenuşii şi tainice ale camerei de audienţe ; alerga spre ieşire, acoperindu-şi faţa cu degetele tremurînde în care ţinea batista, ca şi cînd şi-ar fi suflat nasul. Omul cu ziarul o petrecu din ochi, în timp ce deschidea cu o mînă nesigură uşa capitonată, lăsîndu-se înghiţit de liniştea şi pustietatea camerei în care intra.

Tăceau cu toţii, trăgînd încordaţi cu urechea la şoaptele ce se auzeau de dincolo de uşa masivă. Insul cu mutră de şef începu din nou, privind în pămînt, să-şi frămînte şapca. De afară, de pe strada scăldată în soare, răzbeau cu greu prin ferestrele duble şi prăfuite claxoanele maşinilor de pe Splaiul Kuzneţki. Fetiţa din braţele femeii frumoase începu să se foiască, să-şi strîmbe gura, să-şi bălăbănească piciorușele încălţate în sandăluţe şi şosete albe.

— Tanti, mi-i se-te, scînci ea subţire. Tanti Katia, vreau să beau a-pă ! Vre-au...

— Aşteaptă, ai răbdare, puişor, căuta femeia s-o potolească, strîngînd la piept trupul firav al fetiţei şi uitîndu-se îngrijorată la cei din jur. Acuşi

ne vine rîndul şi o să ne ducem acasă. Ai răbdare, ai răbdare, micuţo !

Toată lumea tăcea, nimeni nu-i acorda femeii nici o atenţie. Chelul continua să-şi frămînte şapca, fără a ridica privirea din pămînt. Un băiat de vreo cincisprezece ani, roşu ca para focului, într-un tricou de fotbalist, urmărea cu ochi măriţi de spaimă becul de deasupra uşii şi se foia pe scaun. În vecinătatea femeii frumoase, stătea o bătrînă. Purta o broboadă de culoare închisă, iar în picioare o pereche de cizme noi. Avea cu dînsa o bocceluţă. Bătrîna mesteca, dusă pe gînduri. Scoase oftînd dintr-o pungă o plăcintuţă ţărănească şi i-o întinse copilului, mormăind încet şi cu pauze :

— Mănîncă, mănîncă, dragă... Vin pe-aci a treia oară. De la Biriulev... Mi-au spus să-i aduc ginerelui haine şi două sute de ruble... E voie numai două sutare... De drum... Of, Doamne, păcatele noastre...

„Oare toţi de aici sînt în situaţia mea ?" se întrebă Serghei, uitîndu-se atent la cei din sala de aşteptare. I se păru că desluşeşte pe chipurile lor propria sa durere. Cine sînt oamenii ăştia ? Lor oare cum li s-a întîmplat ?"

Becul semnaliză din nou. Cel care intrase cu puţin timp înainte, omul cu ziarul ieşit din buzunar, se îndreptă spre ieşire, ştergîndu-şi fruntea năduşită.

— Valenka, e rîndul nostru acum, Valenka... Bunicuţo, fetiţa nu-i flămîndă... Mulţumesc...

Femeia frumoasă se ridică în grabă, trase copilul după dînsa spre uşă, în timp ce mîna cealaltă a

fetiței rămase întinsă spre plăcintă. O clipă, trupul ei firav păru răstignit între ușă și plăcintă. Începu să plîngă în hohote și se înțepeni locului, dar femeia o smuci și o trase după dînsa.

— Of, Doamne, păcatele mele... oftă din greu bătrîna, urmărindu-le cu privirea. Își împachetă plăcintele la loc și-și lăsă mîinile — niște mîini mari, bătătorite — pe genunchi.

„Toți de aici speră să afle tot ce-i interesează, așa cum voi afla și eu... se gîndi Serghei și, dintr-o dată, se simți legat printr-un fir nevăzut de omul acela chel, de băbuța cu plăcintele și de frumoasa femeie, care dispăruse împreună cu fetița dincolo de ușa masivă. Oare la ei cum s-au petrecut lucrurile ? La fel cum s-a întîmplat cu tata ? Sau te pomenești că soțul acestei femei frumoase, ori poate tatăl fetiței e într-adevăr un dușman ?"

Ar fi putut și ar fi vrut să intre în vorbă cu cei din jur, să afle în ce împrejurări s-au petrecut arestările, să le compare cu cele în care i-a fost arestat tatăl, dar tăcerea apăsătoare din această anticameră, întunecoasă din pricina geamurilor prăfuite, îi făcea pe oameni neîncrezători, înstrăinîndu-i. Audiențele se succedau rapid : ușa capitonată se deschidea și se închidea într-una. Nimeni nu zăbovea dincolo mai mult de cinci minute. Anticamera se golea. Scurgerea timpului îl apropia tot mai mult pe Serghei de ușa capitonată ; trecea nerăbdător de pe un scaun pe altul. Și, deodată, lumina becului parcă-l orbi ; pentru o clipă i se păru că, de dincolo de ușă, ceva se năpustește asupra lui. Răsuflînd din greu, se strecură pe lîngă el statura masivă a chelului

cu șapca mototolită în mîini. Serghei trecu pragul camerei, de parcă ar fi părăsit o linie de hotar, pătrunzînd într-o încăpere lunguiață și foarte strîmtă, luminată de o fereastră laterală, care aducea mai mult a coridor.

La un birou masiv, ce ocupa aproape jumătate din cabinet și pe care, într-un colț, se odihneau doar două dosare subțiri, stătea țeapăn un maior de securitate, ținînd între degete țigara la buzele sale groase cu colțurile ridicate. Era un om de vîrstă mijlocie, cu un început de chelie deasupra frunții, cu ochi căprui, șăgalnici, puțin prea apropiați de rădăcina nasului și cu o căutătură voit gravă. Această atitudine, gîndi Serghei, maiorul știa s-o păstreze în tot timpul serviciului, după care ochii săi căpătau, pesemne, o altă expresie ; omul se înveselea, arătîndu-se, probabil, gata să guste atît glumele altora, cît și glumele sale.

— Vă stau la dispoziție, îi vorbi maiorul, cu un glas plăcut, catifelat, fără a-și lua de la gură mîna îngrijită în care-și ținea țigara. Tinere, ia loc. În stînga dumitale este un scaun !

— Am venit să lămuresc situația tatei, zise Serghei rămînînd în picioare. Aș vrea să știu...

— Numele ?

— Vohmințev.

— Prenumele ?

— Nikolai Grigorievici.

Maiorul trase un dosar de pe colțul biroului, îl deschise cu degetele sale palide și fine. Îl răsfoi în timp ce fumul țigării îi învăluia fața. Și, deși în clipa aceea privirea ofițerului nu exprima nimic, ci luneca pur și simplu pe hîrtiile din dosar, înăl-

țîndu-și doar sprîncenele, Serghei, cu respirația tăiată, aștepta să vadă ivindu-se pe chipul celuilalt un zîmbet vinovat, aștepta să-i audă glasul politicos, cerîndu-și scuze : „Vă rog să ne iertați, s-a comis o greșeală, tatăl dumitale a și fost eliberat. S-ar putea să vă și aștepte acasă. Așadar, tinere, iertați-ne pentru această eroare..."

— Vohmințev Nikolai Grigorievici... Tatăl dumitale, Vohmințev Nikolai Grigorievici, data nașterii, una mie opt sute nouăzeci și șapte, se află sub anchetă.

— Sub anchetă ?

Brusc, glasul foarte clar și liniștit al maiorului îi pustii sufletul, smulgîndu-i ultima speranță. Simți un hău de gheață, căscîndu-se sub dînsul. Făcu un efort ca să vorbească :

— Tatăl meu nu poate fi pus sub anchetă, nu s-a făcut vinovat de nimic. A fost arestat din greșeală. Tatăl meu este un comunist cinstit...

— Ancheta va stabili totul, cetățene Vohmințev. Vă atrag atenția că în Statul Sovietic nimeni nu poate fi arestat din greșeală. Mai treceți pe la noi și interesați-vă de situație.

Deasupra frunții, părul blond al maiorului părea, după toaleta de dimineață, încă umed, păstrînd un luciu mat ; avea o față albă, bine îngrijită ; ochii prea apropiați de rădăcina nasului îi trădau firea veselă, iar cearcănele păreau să fie o mărturie vie că ofițerul dormea puțin. Avea un glas somnoros.

— Ești liber, cetățene Vohmințev.

Mîna maiorului se întinse automat spre buton. Se opri însă imediat, căci Serghei se aplecase

peste marginea biroului, chiar lîngă buton, şi rostise cu o voce, care-l sili pe ofiţer să-l măsoare atent şi curios.

— Vă rog să-mi explicaţi, ce învinuire i se aduce tatălui meu ?

Maiorul nu-i răspunse : părea mirat de stăruinţa lui Serghei.

— Unde se află ? La închisoare ? Îmi puteţi răspunde ? insistă Serghei. Spuneţi-mi de ce a fost arestat, vreau să ştiu ?

Maiorul apăsă pe buton, lăsă să treacă un moment, apoi i se adresă pe un ton oficial şi puţin iritat :

— Repet : tatăl dumitale se află sub anchetă.

— Şi o să ţină mult... ancheta ? stărui Serghei, ridicînd puţin tonul.

Avea din nou senzaţia că se află în faţa unui zid de oţel impenetrabil, teribil de apăsător, aceeaşi senzaţie de neputinţă şi disperare pe care o mai încercase nu demult şi în magazie, cînd rămăsese singur cu acel locotenent-major : senzaţia acelei nefireşti şi extraordinare nedreptăţi omeneşti.

Cu toate că îşi dădea seama că nu mai era în stare să creadă nici măcar în răspunsul evaziv al maiorului întrebă :

— Dumneavoastră cunoaşteţi ceva precis în legătură cu tatăl meu ?

Răspunsul maiorului fu sec şi politicos :

— Nu vă pot spune nimic favorabil, îmbucurător, cetăţene Vohminţev.

Serghei simţi cum se prăbuşeşte în hăul rece şi negru ce se căscase sub dînsul — pereţii ce se

înălţau în juru-i îl strîngeau, îl sufocau — iar el se prăbuşea în acest hău fără de sfîrşit, lovindu-se, zdrelindu-şi unghiile. Şi i se păru că din acel adînc fără fund îşi strigă nedreptatea : „Ce acuzaţie i se aduce tatei ?" Tot din adîncuri avea impresia că răsărea şi faţa calmă a celui cu care vorbea, un om vesel din fire, cu ochii căprui, aşezaţi prea aproape de rădăcina nasului : omul ăsta se obişnuise pesemne, să vadă multe. Se grăbea să termine cît mai repede cu audienţele care se prelungeau mult prea mult. Mîna lui se întinse din nou spre butonul de semnalizare şi, încheind convorbirea, mai spuse o dată :

— Tatăl dumitale se află sub anchetă. Am spus-o destul de clar, într-o limbă rusă curată. Nu pot să mai adaug nimic. Dumneata, cetăţene Vohminţev, îi faci şi pe ceilalţi să aştepte.

— Atunci, îmi daţi voie să vă întreb... la ce naiba mai acordaţi audienţe ? Şi ne purtaţi pe drumuri ca pînă la urmă să nu aflăm nimic ?

— Mi se pare că uiţi unde te afli, observă maiorul, lăsîndu-se pe speteaza scaunului şi arătîndu-se, prin întreaga sa ţinută, mirat de izbucnirea lui Serghei. Urmă, zîmbind : Uneori e uşor să intri, dar e mai greu să ieşi. Nu fi peste măsură de îndrăzneţ, uneori e primejdios. Rămîne la latitudinea dumitale dacă vrei sau nu să mai vii pe aici, preciză maiorul, observînd persoana care intrase. Cu un gest automat, împinse dosarul la marginea mesei şi întrebă : Aveţi treabă cu mine ? Vă rog. Luaţi loc. La stînga dumneavoastră este un scaun.

— Vă mulţumesc pentru sinceritate, zise Serghei.

Pe stradă îl întîmpină o mulţime pestriţă, şiruri lungi de maşini ce se scurgeau spre Podul Kuzneţki. Era o căldură înăbuşitoare. Serghei călca pe trotuar ca pe o sobă încinsă, fără să înregistreze însă nimic din juru-i.

Cele ce îi spusese maiorului de la biroul de informaţii a securităţii de stat, i se păreau acum prostii copilăreşti, un fel de provocare inutilă, lipsită de sens. De vină era dezorientarea ce o simţise în faţa acelei maşini înspăimîntătoare, care se pusese în mişcare undeva foarte aproape de dînsul, care declanşase arestarea tatălui, ancheta, a acelei maşini despre existenţa căreia auzise vag, dar nu o văzuse niciodată în acţiune. Roţile dinţate de fier ale maşinii trecuseră huruind şi prin preajma sa, atingîndu-l, călcîndu-l, prefăcîndu-i încrederea de care avea acum atîta nevoie într-o naivitate lipsită de apărare. Continua să caute un punct de reper, dar nu izbutea să-l găsească, de aceea îl copleşea senzaţia că-şi va zdrobi oasele, că se va distruge : ceva se năruia în el, dar ce anume, nu-şi dădea seama.

„...O să ne mai întîlnim, Serghei Nikolaievici...", „Uneori e uşor să intri, dar e mai greu să ieşi..." În cuvintele astea suna o aluzie îngrozitoare, un avertisment. El, Serghei, prin naivitatea curajului său îl silise să-i vorbească astfel. Cine însă avea nevoie de curajul lui ? „Sau poate că s-a întîmplat ceva ce mă depăşeşte. Poate nu mai există încredere reciprocă, poate nu-i necesară sinceritatea ?

se întreba Serghei. Trebuia să-ţi ascunzi în suflet totul, să taci şi să rabzi — să fie oare asta soluţia ? E oare asta o soluţie ? Dacă da, atunci la ce bun să mai trăieşti ?" „Nu fi peste măsură de îndrăzneţ, nu fi peste măsură de îndrăzneţ", i se spusese. Dacă în timpul războiului cineva i-ar fi dat asemenea sfat, l-ar fi pălmuit. Să se fi schimbat unitatea de măsură a valorilor umane ? Cine ar fi putut s-o schimbe ? Cine ar fi putut să fie interesat în arestarea tatălui ? Şi de ce ? Unde-i adevărul ? Cine-l ştie ? Stalin ? Ştie şi tolerează ? În numele cărei cauze ? Unde-i raţiunea unor asemenea fapte ?

„Ce trebuie să fac ? Ce să fac ?"

„Să mă schimb ? Să mă stăpînesc ? Să-mi pun masca unui tînăr cumsecade. Să fiu de acord cu orice."

„Nu pot ! Nu pot !"

„Atunci o să-ţi frîngi gîtul. Nu fi peste măsură de îndrăzneţ. Ce-ai să faci, o să te apuci să cauţi adevărul ? De mult a fost aflat."

„Nu pot, nu pot, nu pot ! Nu pot să mă prefac. Sînt lucruri în viaţă pe care le înţelegi o dată pentru totdeauna. Încă din copilărie. Din război."

„Ba poţi, ba poţi ! Trebuie. Altfel o să te prăpădeşti !"

„Nu pot, nu pot !"

„Ba poţi ! Fă mai întîi un efort, apoi o să te obişnuieşti !"

„Nu pot !"

„Poţi !"

Se opri în mijlocul străzii, lac de sudoare ; asfaltul încins îi dogorea tălpile picioarelor ; capul îi ardea, iar strada asurzită de zgomotul claxoanelor şi a frînelor zbura, aşternîndu-se mult înaintea sa, trecînd prin apropierea unui scuar, pe lîngă Teatrul Mare, iar tumultul acesta al străzii îi pricinuia o puternică durere de cap.

„Tata-i sub anchetă... Trebuie să trec negreşit pe la institut. Chiar azi trebuie să le spun că sînt nevoit să renunţ la practică." Şi din nou se întrebă : „Ce trebuie să fac de-acum înainte ?"

Curentul ce sufla în troleibuz, deşi călduţ, îl răcorea pe Serghei ; banchetele încinse de căldură îl legănau, tumultul pestriţ al străzii aluneca într-una la vale. În zarva şi înghesuiala din spatele său auzi o voce spartă :

— Le zic : Nu vă uitaţi că sînt o femeie de la ţară, dar pun eu, doftorilor, mîna pe voi. Faceţi cu el ce vreţi, numai nu-l lăsaţi, i-am rugat. Şi pe front a suferit de stomac. Cînd s-a întors, cum mînca ceva, îl apuca durerile : „Of, maică, mă prăpădesc !" se văita el. De cîte ori nu i-am spus : „Acolo, pe front, ai avut cei mai de seamă doftori, de ce nu te-ai arătat ?" „Am fost eu la un profesor, mamă — mi-a răspuns el o dată — şi mi-a zis că am o boală incurabilă." „Minţi, îi zic, n-ai fost !" „Nu, n-am fost — a recunoscut — cînd puneau mîna pe burta mea, simţeam că îmi crapă inima. Nu-i nimic, mamă, o să mă vindec eu cu vin." A fost de trei ori rănit, a făcut tot războiul. Acu, taman înainte de sărbătorile din

Octombrie, a plecat la un unchi. Şi-a pus schimburi curate, haină nouă, iar de acolo, mi l-au adus acasă mort. Cînd i-a venit rău, l-au dus de îndată la spital, dar acolo, nu ştiu ce s-a întîmplat înainte de operaţie. Atunci l-au trimis cu un avion la Kuibîşev, iar pilotul, fiind prea tînăr, s-a rătăcit şi, în loc să aterizeze la Kuibîşev, a aterizat la Kineli. Abia spre ziuă a ajuns la Kuibîşev. Şapte minute a mai trăit... şi mereu vomita... Mai bine murea pe front ! Cînd îmi aduc aminte...

Serghei îi auzi hohotul de plîns şi se întoarse : zări în spate o ţărancă ; avea o faţă zbîrcită şi schimonosită de durere, lacrimi grele i se prelingeau pe obrajii ofiliţi. Cînd şi cînd, cu mîinile ei aspre şi bătătorite de muncă, ducea la nas şi la ochi o margine a broboadei. În haina ei neagră de doliu, această ţărancă se deosebea în mod vădit de ceilalţi pasageri ai troleibuzului.

Faţa ei zbîrcită, mîinile-i bătătorite de munca harnică treziră în sufletul lui Serghei un profund sentiment de milă. Femeia asta cu mîinile ei grosolane părea străină şi nelalocul ei în acest troleibuz — vehicul al civilizaţiei de azi : iar durerea ei, de neînţeles. Şi dintr-o dată, între el şi femeia aceea îndoliată se stabili o legătură ciudată, ca şi cînd i-ar fi legat aceeaşi sîrmă ghimpată. I se păru că bocetul ei îi fusese lui adresat. Îşi întoarse atunci ochii de la ea şi se uită pe fereastră, la strada încinsă, fără să vadă nimic.

Dacă pe front, un soldat murea — dar nu în luptă, de pildă, ci făcîndu-şi nevoile, lîngă tranşee, cei de acasă socoteau totuşi că a avut un sfîrşit eroic. Acum însă, dacă un soldat murea acasă,

de o moarte obişnuită, de boală de pildă, moartea sa părea banală, lipsită de însemnătate. Dar el nu-şi dorea o astfel de moarte acum, la patru ani de la terminarea războiului, o moarte provocată de o întîmplare oarecare.

— Mai bine îl omora pe front! Dacă aş fi ştiut... auzi tînguirile bătrînei printre hohotele de plîns şi, deodată, de parcă cineva l-ar fi îmbrîncit de pe scaun, Serghei se îndreptă spre uşă, întrebînd la întîmplare, speriat de propriul său glas :

— Permiteţi ? Coborîţi ?

CAPITOLUL UNSPREZECE

Secretara decanatului îl informă că în cabinetul lui Morozov se ţinea şedinţa biroului de partid. Auzind glasurile ce răzbăteau de dincolo de uşă, Serghei se înnegură şi, oprindu-se nehotărît, întrebă :

— Va dura mult ?

— Nu ştiu. Dar ia spune-mi, de ce eşti atît de palid, Serioja ? Nu cumva la mijloc e o poveste de dragoste ?

— De ce, Innesa ? Şi de ce tocmai de dragoste ?

Secretara decanatului, o spaniolă slabă, dar foarte vioaie, cu nişte ochi mari, negri, scînteietori, purta mai întotdeauna o fustă în carouri şi o bluză sport, mulate pe trupul ei subţire. În poşeta ei neagră găseai oricînd un pachet cu ţigări. Era originară din Catalania şi venise în Rusia în trei-

zeci şi şapte. Avea o pronunţie de o naivă claritate, şi un accent străin, aproape imperceptibil.

Serghei se aşeză pe canapeaua de piele.

— Crezi că se slăbeşte numai din cauza poveştilor de dragoste ? îi ceru el părerea.

— Desigur !... Nu vezi că glumesc ? Innesa îi aruncă o privire plină de vioiciune. Mi-ai spus că eşti căsătorit. Ai nevastă, nu-i aşa ? Aveţi şi copii ? clipi ea din ochi.

— Am mulţi copii, Innesa, zîmbi Serghei. Unu-i la Reazan, altul la Kazan.

— Bravo ! Asta-i lucru mare.

Innesa rîse, s-apropie şi se propti în dreptul lui cu picioarele răşchirate ; purta pantofi cu tocuri înalte, şi poza pe care şi-o luase făcea ca fusta îngustă să se muleze şi mai bine pe coapsele-i vînjoase. Arătă cu mîna înălţimea imaginară a unor copii şi întrebă :

— Unu e atît ? Altul e atît, nu-i aşa ? O, cît de mult îmi plac copiii ! Eu o să am o mulţime. Unul atît ! Şi altul atît. Bineînţeles, după ce o să mă mărit cu un rus, cu un flăcău înalt şi voinic. Uite, cu aşa nişte umeri şi cu aşa nişte muşchi... De ce te-ai încruntat, Serioja ?

Se aplecă, îi cercetă atentă chipul, îşi ţuguie buzele, îşi încreţi fruntea nostim, apoi, cu un gest îndrăzneţ, se apucă, zîmbind, să-i netezească sprîncenele.

— Un bărbat trebuie să aibă sprîncenele drepte, uite aşa, şi să fie întotdeauna vesel.

— Sînt tare vesel, Innesa, zise Serghei. Mă prăpădesc de rîs...

Niciodată nu simţise atît de pregnant pustietatea institutului, tăcerea sălilor goale cu tablele bine şterse. În acelaşi timp, din cabinetul lui Morozov se auzea zvon de glasuri. Aceste glasuri îl nelinişteau. Se uita la Innesa. Simţea în intonaţia naturală a glasului ei, în ţuguierea nostimă a buzelor, în expresia copilăroasă a chipului o firească sinceritate, care lui — în momentul acela — îi lipsea. Şi, ascultînd glasul celor din şedinţă, vocea Innesei cu acel accent străin atît de plăcut, lui Serghei îi trecu, tam-nesam, prin minte că n-ar fi rău să lase totul baltă şi să plece cu ea într-un orăşel liniştit, cu plopi mulţi şi un rîu prin preajmă ; să lucreze şi să aştepte înserarea ca pe o sărbătoare, pentru ca, într-o căsuţă din bîrne, cu ferestrele îndreptate spre grădină, să poată simţi bunătatea femeii revărsîndu-i-se asupră-i.

Se lăsă pe speteaza divanului. Era zăpuşeală. „Sînt obosit", gîndi, dar în aceeaşi clipă auzi o uşă deschizîndu-se, zgomot de scaune date la o parte, şi-şi dădu seama că şedinţa luase sfîrşit.

Serghei se ridică. Din cabinetul lui Morozov ieşiră membrii biroului de partid — chipuri cunoscute, altele mai puţin cunoscute. Îl salutară în grabă, preocupaţi să-şi aprindă ţigările. Lui Serghei i se păru că descoperă o anumită stinghereală în felul cum era salutat, cum i se strîngea în grabă mîna sau i se întorcea spatele.

Apăru şi Kosov ; veni spre el cu pasul său legănat, marinăresc ; bluza descheiată lăsa să i se vadă gîtul bronzat — pesemne fusese la Himki. Strînse cotul lui Serghei cu putere şi-i spuse :

— Ascultă, bătrîne...

Serghei îi observă privirile albastre întunecîndu-se ; nu-i răspunse, îl dădu la o parte şi intră în cabinetul lui Morozov, gata să întrunte orice.

— Vă caut pe dumneavoastră, Igor Vitalievici, rosti el, cu un glas ce se voia liniştit.

Morozov nu era singur. Se ridică greoi, aplecîndu-se deasupra mesei şi începu să adune de pe cristal, cu degetele sale lungi, punînd în servietă, hîrtiile împrăştiate. Marginea hainei lui de vară din şantung, cam şifonată, atingea hîrtiile de pe masă. Faţa sa prelungă era palidă, posomorîtă şi încordată. Uvarov, îmbrăcat ca pentru tenis, aduna şi el hîrtii cu mîna-i puternică, acoperită cu un puf auriu, explicîndu-i ceva lui Morozov în şoaptă, cu un aer serios. Acesta îl asculta.

La celălalt capăt al mesei şedea, retras şi îngîndurat, Sviridov, gălbejit ca întotdeauna, cu obrajii supţi, sprijinindu-şi bărbia în pumnii care ţineau cîrja strîns.

De cum intră, Serghei sesiză schimbarea intervenită în atitudinea acestora faţă de dînsul ; fu primit cu răceală şi, instinctiv, simţi primejdia ; mai sesizase că atunci cînd rostise cuvintele : „Pe dumneavoastră vă caut", Morozov începuse să apese stăruitor încuietoarea servietei, fără s-o poată nimeri ; nu-i scăpă nici zîmbetul larg, amabil, al lui Uvarov, zîmbetul cu care-l întîmpina de obicei ; Sviridov întoarse capul spre dînsul. „Mi s-a părut că ceva nu-i tocmai în regulă, dar totul e ca de obicei, gîndi Serghei, încercînd să se liniştească. Mi-a zîmbit ca de la egal la egal."

— Ştiu că sînteţi obosit, dar trebuie neapărat să stau de vorbă cu dumneavoastră, Igor Vitalievici, repeta Serghei, subliniind cuvintele „cu dumneavoastră“, vrînd să dea de înţeles că doreşte să stea de vorbă cu Morozov între patru ochi.

— A-a, bine, bine... da... da... exclamă Morozov sec. Vrei să stăm de vorbă ? Fie, ia loc. De faţă sînt doar doi membri ai biroului de partid şi secretarul. Arătă spre Sviridov şi, parcă prăbuşindu-se, se aşeză pe scaun, trecîndu-şi apăsat degetele prin păr. Ei, ce mai aştepţi, ia loc. Vorbeşte !

Trăi un moment de totală descumpănire — se uită la Sviridov şi la Uvarov ; în clipa următoare, Uvarov veni la dînsul şi, zîmbindu-i, îi strînse mîna cu un anumit înţeles.

— Şezi. Sîntem doar între noi.

— Mulţumesc ! O să mă aşez.

O forţă lăuntrică şi parcă străină de dînsul îl silise atunci cînd rostise acel „mulţumesc“, să zîmbească ; mai constatase apoi că, în timp ce Uvarov îi strîngea mîna, degetele sale refuzaseră să-i dea ascultare şi, înciudat, ar fi vrut să se pălmuiască, să-şi smulgă zîmbetul de pe chip. Vorbi, adresîndu-se anume numai lui Morozov :

— Igor Vitalievici, nu pot să plec la practică. A intervenit o situaţie grea în familie. Nu pot... Oricît aş vrea, mi-e imposibil. Ultimele vorbe le rosti cu glas scăzut, stins. Repetă : Nu pot...

— Ce fel de situaţie familială, Serghei ? E ceva secret ? se interesă Uvarov cu un aer com-

pătimitor. Spune-ne sincer, aici toţi sîntem comunişti. Fireşte, dacă se poate.

— Sora mea e grav bolnavă.

Morozov îşi trecu iar degetele prin părul său rar, de un blond cenuşiu ; privirile sale îndreptate spre Serghei nu prevesteau nimic bun. Cu mîna care înainte şi-o trecuse prin păr, lovi în masă. Strigă, întinzîndu-şi gîtul lung deasupra mesei :

— Ruşine, mai mare ruşinea ! Cu studenţii noştri văd că n-ai cînd să mori de urît şi nici să te bronzezi cît de cît ! Noutăţile se ţin lanţ. Situaţie familială grea zici ? E bolnavă sora — un motiv extraordinar ca să renunţi la ceea ce-i mai important. Eşti doar un fost combatant, ia spune-mi, pe front, cînd un prieten ţi se îmbolnăvea, nu mai plecai la luptă ? Ei ? Ce spui ? N-am nevoie de nici o explicaţie, îmi pot explica şi singur. Ştii ce înseamnă practica pentru un inginer ? E pîinea, aerul, viaţa ! Ţi-e clar ? Ia te uită, te-ai pierdut, ai lăsat totul baltă, nu mai eşti în stare să găseşti o soluţie ! Ai luat o hotărîre, de parcă ai fi muiere. Nu te mai recunosc, nu te mai recunosc şi nici nu vreau să te mai recunosc, Vohminţev !

— Mi-e sora bolnavă, repetă Serghei. Invocînd acest motiv, îşi dădea seama cît e de şubred şi de neconvingător, dar îl repeta cu încăpăţînare.

— Ah, Vohminţev, reacţionă Morozov înciudat, răvăşindu-şi părul.

— Îmi pare că familia ţi-e compusă din trei persoane : tu, tatăl şi sora, interveni Sviridov,

rotunjind, ca de obicei, fiecare cuvînt ; apoi își sprijini din nou bărbia în cîrjă, urmînd cu privirea ațintită asupra mesei : Poate că ar putea tatăl să rămînă cu sora ? Nu crezi ?

„Au pus degetul pe rană !" îi trecu prin minte lui Serghei și i se păru că figura lui Sviridov era foarte aproape de dînsul, din care pricină îi vedea clar fiecare cută a obrajilor scofîlciți, ca de pergament, crisparea lor — o crispare aparte — îl văzu cum își toarnă apă din cană și o bea cu înghițituri mari, zgomotoase, de parcă l-ar fi chinuit o sete grozavă. Morozov, cu palma dusă streașină la frunte, îl examină pe Serghei cu un amestec de milă și curiozitate. Serghei ar fi trebuit să-și șteargă nădușeala de pe tîmple, însă nu schiță nici o mișcare, străduindu-se să mențină pe chipul său aceeași expresie. Rosti :

— Tata nu se poate ocupa de ea.

— Tatăl tău e în Moscova, Serghei ? întrebă Uvarov.

— Da. Și ce importanță are asta ? replică Serghei, însă imediat îl văzu pe Uvarov zîmbind mirat și desfăcîndu-și brațele a dezolare.

— Am dreptul să mă interesez, așa, ca de la un comunist la altul.

— Desigur, ai acest drept.

Morozov, în aceeași poziție, cu palma la frunte, clătină cu amărăciune din cap ; părea că nu se mai uită la Serghei, ci undeva, în adîncul propriei sale ființe, și că suferă mult.

— Of, of, Vohmințev, Vohmințev, oftă el înciudat, dar și cu multă părere de rău. Cum poți vorbi așa ? Cum ?

— Asta-i, Igor Vitalievici ! Iată, asta-i munca biroului nostru de partid, iată roadele liberalismului nostru.

Vorbise Sviridov. Împinse cu un pocnet scaunul la o parte şi, sprijinindu-se în cîrjă, trecu şchiopătînd, dar cu spatele drept, prin faţa mesei. Obrazul i se făcuse galben ca ceara.

— Iată-l, Igor Vitalievici, şi îndreptă spre Serghei un deget uscăţiv, de parcă ar fi fost ţeava unei arme. Iată-i pe comuniştii noştri ! Mint ! E înspăimîntător că există asemenea comunişti ! Înspăimîntător ! Şi, brusc, adresîndu-i-se lui Serghei, continuă, aplecîndu-se peste masă : Tu ştii ? Ştii că aseară a fost arestat Holmin, un student din anul întîi ? Pentru nişte poezioare, nişte versuri antisovietice, cu care se îndeletnicea aici, sub nasul nostru ! Poftim, priveşte ce-a mîzgălit. Şi lovi cu degetul în foaia de hîrtie de pe masă. Ascultă : *„Colo-n Kremlin, nălţat în slavă, Vrea să cunoască veacul douăzeci, Un mare om, dar fără vlagă, Om gol şi dur, cu ochii seci !"* Îţi dai seama despre cine vorbeşte ? Poftim şi te uită, admiră-le ! Auzi ! *„Om gol şi dur, cu ochii seci !"* Înţelegi ce a fost în stare... să scrie această... lepădătură, care învaţă aici, cu noi !

— Nici n-ar trebui citite cu glas tare asemenea infamii, spuse Uvarov. Te apucă scîrba...

— Ce amestec am eu în toată povestea asta ? se apără Serghei şi se ridică. Nu-l cunosc şi nici n-am auzit de acest Holmin ! Ce mă priveşte pe mine ?

— Ce te priveşte ? Vrei să ştii ? Bine ! Sviridov ridică din umeri — aceştia deveniră parcă nişte

colţi ascuţiţi. Am să-ţi spun. Tu ne minţi, ne minţi, ceea ce nu cadrează cu demnitatea de comunist.

— Vă rog să vă alegeţi expresiile.

— Nu te preface. Ascultă adevărul în faţă, fără ocolişuri ! Că doar nu eşti muiere ! Tu minţi, ne minţi pe toţi, sîntem de faţă trei membri ai biroului de partid. Nu-i aşa ? Tatăl tău a fost arestat de organele securităţii. Iar tu vii aici şi începi să ne îndrugi verzi şi uscate ! Cum de-ai ajuns în halul ăsta ? Şi doar eşti un fost combatant, ai luptat, ai pieptul plin de decoraţii ! Pe cine vrei să minţi ? Partidul ? Partidul nu poate fi înşelat ! Nu-u ! Şi, agitîndu-şi degetul în dreptul bărbiei, continuă : Nu-l poţi înşela ! Nu !

— Pavel Mihailovici, stăpîneşte-te ! Nu te enerva ! îl întrerupse Morozov, bătînd cu palma în masă, apoi adăugă încet : Te rog, stăpîneşte-te.

— Igor Vitalievici, ceea ce spun este purul adevăr şi nu voi înceta nicicînd să lupt împotriva liberalismului acesta putred care s-a încuibat în institut ! Sîntem comunişti şi deci datori să spunem adevărul în faţă, preciză Sviridov ceva mai potolit. Se întoarse apoi brusc spre Serghei : Ştiai că, în calitatea ta de comunist, erai obligat să anunţi biroul de partid că tatăl tău a fost arestat ? Sau abia de azi eşti membru de partid ?

— Tatăl meu e nevinovat. S-a comis o greşeală.

— Ce ? Ai putea să garantezi ? Gîndeşte-te bine, organele noastre nu arestează pe nimeni din greşeală. Poate vrei să afirmi că nici Holmin nu e vinovat, da ? Hai, să nu mai vorbim ca

nişte papă-lapte. Faptele sînt încăpăţînate. Nu cumva nu mai ai încredere în organele securităţii ?

Serghei îl asculta şi, întocmai ca în clipele crîncene de luptă de pe front, simţi cum ceva se răsuceşte dureros înlăuntrul său ; nici nu încercă să mai prindă sensul cuvintelor, luate fiecare în parte, cuvinte care-l plesneau peste obraz ca nisipul spulberat de vînt : reţinuse doar sensul lor general. Continua să aştepte ca Morozov să intervină în discuţie, însă acesta, ascunzîndu-şi fruntea sub streaşina palmei, tăcea.

— Nu cumva vrei să spui că şi Holmin a fost arestat din greşeală ? îl încolţi din nou Sviridov. Află însă că un comunist, din rîndurile noastre, colegul tău, Arkadi Uvarov, a fost acela care a descoperit mîrşava poezie în sertarul acestui Holmin. Îţi dai seama a ce miros poezioarele astea ?

— N-ai procedat bine, Serioja, vorbi şi Uvarov încet, întrerupîndu-l pe Sviridov. Fireşte că fiul nu răspunde pentru faptele tatălui. Totuşi tu, Serioja, ai avut legături cu tatăl tău, aţi avut discuţii sincere. De ce să te ascunzi după deget ? Iar dacă tu ai observat cîte ceva la tatăl tău, s-ar fi cuvenit să fii vigilent... Cu atît mai mult era de datoria ta să anunţi biroul de partid despre arestarea lui.

Tot timpul cît vorbise Sviridov, Uvarov rămăsese cu pleoapele plecate. Numai cînd Sviridov pomeni de versurile lui Holmin, Uvarov îl fulgeră cu o căutătură ostilă, după care începu să vorbească, îndreptîndu-şi spre Serghei albastrul unor priviri surîzătoare.

— În asemenea cazuri, un comunist trebuie să fie mai presus de orice chestiuni personale, Serioja. Fie că este vorba de părinţi sau de soţie... Ştii prea bine că în timpul războiului civil se întîmpla ca fiul să lupte împotriva tatălui. Lupta de clasă nu s-a terminat încă. Dimpotrivă, se ascute. Dacă începi să te îndoieşti de acest adevăr — s-a zis cu tine. Moraliceşte eşti distrus...

Şi Serghei înţelese — se afla în faţa unui atac bine camuflat, necruţător şi dus cu scopul de a-l distruge. Îşi dădu seama că Sviridov crede fiecare cuvînt rostit de Uvarov. Patru ani trecuseră într-o acalmie, întreruptă din cînd în cînd de rare focuri de arme. Ce mai, o apărare solidă şi un steag alb fluturînd deasupra tranşeelor. Uvarov însă pîndise momentul favorabil, iar acum Serghei nu mai era în stare să se împotrivească forţelor aruncate în atac şi care îl încercuiseră, ameninţîndu-l să-l strîngă ca într-o menghină : avea aceeaşi senzaţie ca atunci cînd visa că era luat prizonier, cînd i se părea că nemţii, asemenea unor umbre, invadau parapetul tranşeei, năvălind în adăpostul său ; visa că tăbărau pe dînsul, că-i legau mîinile, că nu se mai putea mişca, nu mai avea cum să scape.

Serghei înţelese deodată cu o luciditate înspăimîntătoare că începuse să bată în retragere. Îi veni pe neaşteptate în minte zîmbetul fals pe care i-l aruncase lui Uvarov laolaltă cu acea strîngere de mînă ; consideră gestul acesta drept o mituire ; era pentru prima dată în aceşti ani cînd, din buimăceală, îl mituise pe Uvarov.

— N-am ştiut nimic, zise Serghei cu o voce răguşită. N-am ştiut nimic. De ce ?... Şi-apoi, ce-ar fi trebuit să ştiu ? Ce-ar fi trebuit să vă spun despre tatăl meu ? De ce trebuia să-l bănuiesc ? De ce ? În ce fel ? Tata a făcut revoluţia... E un vechi comunist... Să-l bănuiesc pe tata... de ce anume ? Îţi dai seama ce îndrugi ? Ce fel de sfaturi îmi dai ? Aşa procedau numai bandiţii fascişti.

Se uita la Uvarov, la bărbia lui puternică şi bărbătească — îl despărţea de dînsul doar masa. Şedea nemişcat, cu ochii pe jumătate plecaţi, chipul său exprima nu numai oboseală, ci şi părere de rău.

— Vohminţev ! strigă Sviridov, venind şchiopătînd spre masă. Taci ! Pentru asemenea vorbe — ştii ? Poţi fi dat afară din partid !... Cum, cum îndrăzneşti tu, comunist, să vorbeşti astfel cu un alt comunist ?

— Nu mai e comunist, spuse Uvarov încet cu un aer plin de regret. Păcat, în sufletul său nu mai e comunist. S-a descompus... Ce păcat ! A fost un băiat bun.

— Scuip pe ceea ce crezi tu despre mine... Iar dumneata, Sviridov, nu eşti cel chemat să mă judeci. Pentru că nu crezi în propria dumitale judecată, ci în a lui, în a lui, a acestui „principial"... cu suflet de trădător ! zise Serghei, învăluit parcă de o ceaţă rece. Dumneata crezi în ceea ce crede el, iar eu mă bizui pe propria-mi judecată.

— Ajunge ! Terminaţi ! Vohminţev, poţi să pleci. Cînd o să fie nevoie, o să te anunţăm. Du-te, du-te...

Era glasul lui Morozov, şi Serghei, care tot timpul aşteptase intervenţia lui, se uită la el pieziş. Ascunzîndu-şi fruntea cu un aer descumpănit sub streaşina palmei, Morozov încercase să se ferească de lupta ce se ducea chiar acolo lîngă dînsul şi pe care el ar fi trebuit s-o oprească ceva mai înainte. Acum nu mai avea nici un rost. O vreme, rămase tăcut, cu braţele sale lungi proptite în masă ; stătea cu fruntea plecată, ca la cursuri.

— Dumneata, Vohminţev, zise el într-un tîrziu, ceva mai potolit, trebuie să ne scrii o declaraţie şi s-o prezinţi biroului de partid... în legătură cu tatăl dumitale. Să scrii tot ce trebuie. Poţi s-o aduci mîine. Şi acum, du-te.

— Igor Vitalievici, n-am să scriu nici un fel de declaraţie. Tata nu-i condamnat. Cît despre arestarea lui, văd că sînteţi la curent, rosti Serghei cu greu.

Morozov îşi plecă şi mai mult fruntea, încît i se văzură perii rari din creştet ce-i acopereau un început de chelie.

— Du-te ! îi arătă el direcţia uşii. Auzi ? Pleacă ! Imediat !

— Îmi pare rău. Îmi pare foarte rău, murmură Uvarov, îngîndurat.

După ce ieşi din cabinet, simţi în gîtlej un gust de cocleală, iar tîmplele prinseră să-i zvîcnească dureros. De altfel, această durere nu-l părăsise aproape de loc în ultimele zile. Totul i se înfăţişă învăluit într-o lumină tulbure, cenuşie ; cancelaria, cu jocul de lumină şi umbră pe par-

chet, canapeaua de piele, măsuţa cu telefonul, şi parcă şi glasul Innesei era cenuşiu.

— Cum a fost, Serghei ?

Se uită maşinal la ceasul de mînă, dar nu desluşi acele indicatoare ale cadranului, de fapt, îi era indiferent ce oră era. Îi zîmbi secretarei într-un fel ciudat, întrebînd-o :

— N-ai vrea să bei o bere rece, Innesa ? Ar merge pe o asemenea căldură, nu-i aşa că-i o idee grozavă ?

Nu auzi răspunsul, ci zgomotul uşii ce se deschidea — Uvarov şi Sviridov ieşeau din cabinetul lui Morozov. Stînd cu spatele la ei, Serghei rosti într-adins tărăgănat :

— Nu vrei să bei, Innesa ? Ne înfundăm într-un restaurant — e o idee grozavă ! Dacă-i vorba de descompunere, măcar să fie aşa.

Simţi cum cei doi se îndreptau spre ieşire. Fusese auzit şi îi păru bine. Dar, la urma urmei, îi era totuna.

— Innesa, vorbesc serios, repetă el, făcînd de data asta un efort să pară vesel. Nu vrei să ieşi cu mine la vreun restaurant, la o cafenea sau vreun bar ? Unde vrei ! Pentru mine-i totuna.

— Nu pot. Sînt de serviciu, Serioja, îşi ţuguie fata buzele cu o expresie de mirare şi, cu o mişcare a sprîncenelor negre îi arătă spre uşa cabinetului. Mai e şi Igor Vitalievici...

Îşi aprinse o ţigară, trăgînd cu nesaţ.

— Astea-s convenţionalisme, Innesa. La naiba, institutul e gol, nu mai e nimeni pe-aici, unii sînt la practică, alţii în vacanţă. Morozov o să plece imediat. Ce mai are de făcut pe aici ? Hai, Innesa,

repetă el. Nu spuneai dumneata că un bărbat trebuie să fie vesel ?

— Altă dată. Bine ? Mîine ! Dar mîine, probabil, n-ai să mai vrei dumneata — şi adăugă : Eşti tare amărît... Ţi-e rău ?

Ea îl privi în ochi, îl prinse bărbăteşte de umeri şi-i atinse cu buzele încetişor obrazul. Era un semn de înţelegere prietenească. Îl întrebă din nou, îndepărtîndu-se de el :

— Eşti tare amărît, Serioja ? Apoi tăcu.

— Nu, îi spuse el şi, fără să vrea, îşi atinse obrazul acolo unde primise mîngîierea buzelor ei. Schiţă un zîmbet. Nu, repetă el şi aruncă ţigara în scrumieră. Rămîi cu bine, Innesa.

— Cu bine, Serioja ! îi răspunse ea. Nu-i aşa că mîine n-ai să mai vii ?

— Ştiu eu ce-are să fie mîine...

CAPITOLUL DOISPREZECE

Se întoarse acasă tîrziu. Nimerise cu greu cheia în broasca uşii, iar cînd, în sfîrşit, o deschise, în semiîntuneric, într-un colţ, lîngă divan, acolo unde licărea lumina verzuie a unei lămpi, îl descoperi pe Konstantin. Acesta îl privea tăcut, molfăindu-şi mustăcioara.

— Tu ? întrebă Serghei, clătinîndu-se pe picioare.

— Eu.

— Cum se simte Asea ?

— Eşti făcut ? îl întrebă Konstantin serios.

— Iar eu te întreb cum se simte Asea ? Şi tu... tu ce te bagi ?

— Nici o schimbare. Au fost şi profesorul, şi medicul de circumscripţie. E ceva de natură nervoasă. Are nevoie de linişte. Da ia spune-mi, unde te-ai cherchelit ? În cinstea cărui eveniment ?

— Asea... gemu Serghei şi, cu paşi nesiguri, se îndreptă spre divan, se aşeză, se şterse de năduşeală, apoi se aplecă să-şi desfacă şireturile de la pantofi. Înţeleg ! Uneori te îmbeţi din slăbiciune, se explică el în şoaptă. Eu însă n-am făcut-o din slăbiciune... Nu m-am temut niciodată de nimic... nici de moarte... De ni-mic...

Serghei se aplecă mai tare să-şi tragă şireturile şi deodată spinarea încovoiată, cu cămaşa întinsă pe ea, se cutremură, cuprinsă parcă de spasme ; Konstantin auzi un zgomot surd, aidoma unui geamăt înăbuşit.

Privindu-l cum sta aşa, cocîrjat, deznodîndu-şi şireturile, avu senzaţia că Serghei îşi dă duhul ; nu-l mai văzuse nicicînd într-o asemenea stare. Spuse precipitat :

— Seriojka, bătrîne, hai să faci un duş. Pune-ţi papucii. Haide, îl îndemnă Konstantin. Duşul e un lucru minunat. O ştiu din experienţă. Eşti beat criţă. Te bagi sub duş, te freci din răsputeri, te răcoreşti şi ieşi afară ca un trandafir. Dă-o naibii de filozofie ! Adevărul îl porţi în suflet. Hai, ascultă-mă şi o să te simţi iar om. Unde-s papucii ? Unde dracu s-au băgat ?!

— Nu aprinde lumina, se rugă Serghei în şoaptă, fără să-şi îndrepte spinarea. Imediat... aşteaptă...

— Să mergem, bătrîne. Crede-mă. După ce faci un duş — cerul ţi se pare acoperit cu diamante ! Hai ! Viaţa nu-i atît de rea, dacă în casă se află un duş.

Îl cuprinse cu o mînă de umeri şi-l conduse pînă la baie. Trecînd prin bucătărie, se loviră de nişte rufe întinse la uscat.

— Încercă ! Asta-i o ieşire din orice situaţie.

Într-adevăr, duşul îl învioră : îi biciuia umerii, pieptul, frigîndu-i pielea. Brusc, i se făcu frig ; îşi ridică faţa cu ochii închişi, lăsînd-o în bătaia „ploii" ca de gheaţă ; prizonier al duşului, se trezi din beţie şi-şi aminti de anul '45, de dimineţile acelea de iarnă, cînd după transpiraţia şi murdăria îndurate în timpul războiului, se îndrăgostise de-a binelea de apa şi de baia asta. Le socotea o adevărată minune.

— Acum freacă-te din răsputeri. O să te simţi ca un nou-născut ! Konstantin îi întinse un prosop pluşat. O să pregătesc de îndată un ceai tare, anume pentru tine.

Serghei se frecă în tăcere cu prosopul aspru. În casă se înstăpînise o linişte adîncă, cum numai în stepe, la scurtele popasuri, o mai aflai ; nu se auzea nici măcar trebăluiala lui Konstantin de la bucătărie.

Prin gemuleţul deschis al băii pătrundea o adiere răcoroasă. Dincolo de conturul teilor ce se desluşeau cu greu, se zărea un petec negru de cer înstelat. De departe, de prin gările moscovite, se auzea şuierul prelung al unor locomotive.

Ieşi din baie. Îl găsi pe Konstantin lîngă plită, cu spatele spre uşă — privea fix, absent parcă, la ceainicul de pe foc şi fuma.

— Te-am aşteptat toată ziua, spuse fără a-şi dezlipi privirea de la ceainic.

— Dă-mi o ţigară !

— Te-am aşteptat !

Konstantin îi aruncă pachetul de ţigări.

— Acum n-am de gînd să-ţi povestesc nimic. Sînt mort de oboseală. Dă-mi un chibrit. Serghei se aşeză pe un taburet din bucătărie. Asea m-a aşteptat ?

— Mai întîi a stat Elga Borisovna cu dînsa, apoi eu. Ce ştii tu ! Habar n-ai.

— Sînt multe lucruri pe care nu le ştiu, Kostea. Serghei strivi ţigara. De-acum înainte însă nimic nu mă mai poate mira.

— M-da...

Konstantin ridică atent capacul de la ceainic şi cercetă apa care clocotea, puse apoi capacul la loc.

— Îmi vine greu să-ţi vorbesc...

— Nu-mi vorbi atunci.

Se lăsă tăcere. Din baie se auzea cum duşul picura fără contenire.

Konstantin ridică din nou capacul ceainicului şi, fără să se întoarcă spre Serghei, vorbi în şoaptă.

— Ascultă, Serioja... Uite ce-i : eu o iubesc pe Asea. Aş vrea ca tu... O iubesc. Şi, în general... asta-i.

Mîna în care-şi ţinea ţigara îi alunecă de pe genunchi. Serghei îşi înălţă privirile.

— Ei, şi ce-i cu asta ? Şi eu o iubesc... Adică, cum o iubeşti ? întrebă el, de astă dată pe un alt ton, sacadat, trecîndu-şi mîna prin părul încă umed. Nu pricep, în ce sens ?

Konstantin continua să stea cu spatele la Serghei ; se înecă cu fumul ţigării, tuşea, scuturîndu-şi umerii sub cămaşa în carouri. Cînd se potoli, închise robinetul de gaz şi zise :

— Trebuia să-ţi mărturisesc. O iubesc pe Asea. Din patruzeci şi cinci, cînd tu mai erai pe front.

— De ce naiba îmi spui mie toate astea ? Serghei îl privea încruntat.

Niciodată nu se gîndise în mod serios la problema asta. E drept, uneori, i se întîmpla să-i treacă prin gînd că într-o seară, un tînăr necunoscut va veni s-o ia pe Asea la plimbare ; şi-l imagina înzestrat cu calităţile care-i plăceau lui. Nu-şi făcea prea multe griji pentru Asea — era convins că nu tatăl, molatec de felul său, ci el va arăta uşa oricărui va îndrăzni, măcar cu o aluzie, s-o jignească. Rolul de frate mai mare, în cadrul familiei lor, îl investea din capul locului cu dreptul de a-şi proteja sora. Şi faptul că prietenul i se destăinuise pe neaşteptate nu-l mira, îi dădea numai senzaţia că se întîmpla ceva nefiresc, ce nu trebuia să se întîmple. Îl cunoştea bine pe Konstantin, îi cunoştea şi toate defectele, de aceea i s-ar fi părut mult mai firesc să-i povestească o nouă aventură, decît să-i vorbească de dragostea ce o nutrea pentru Asea.

— Uite ce-i, zise Serghei, îmi ajunge... M-am săturat de toate pînă-n gît. Mi-i silă. Nu te înţeleg. Tu eşti trecut prin ciur şi prin dîrmon şi

dracu mai ştie prin ce încă, iar Asea e o sfîntă. Are nevoie de un tînăr din generaţia ei. Ce aveţi comun voi doi ? Şi de ce naiba îmi spui mie toate astea ? Vreau să dorm, să mă satur de somn. Să dorm zdravăn, Kostea. Nu ştiu de ce, dar în ultimul timp mă cam doare capul. Sînt obosit.

— Totuşi, bea-ţi ceaiul, zise Konstantin într-un tîrziu.

Împinse ceainicul spre dînsul. Konstantin se închise în el, se posomorî, pometii obrajilor i se aprinseră ; licărul de veşnică ironie din ochii săi căprui se stinsese ; deveni astfel de nerecunoscut.

— Consideră că între noi doi n-a avut loc nici o discuţie pe tema asta, vorbi el, şi lui Serghei i se păru că mîna care-i întindea ceainicul îi tremura. Ascultă, reluă Konstantin după o clipă de tăcere, te-a căutat Nina... la telefon. A sunat pe la zece seara. Am uitat să-ţi spun. Mi-a făcut plăcere să stau de vorbă cu ea.

Toarta ceainicului era fierbinte. Serghei înmărmuri cu ceainicul în mînă, apoi, furios, şi-l trecu în cealaltă.

— Mulţumesc, nu mai e cazul.

— Ce-ai spus ?

— Mulţumesc, repetă el. Mergem să bem ceai ?

— Nu, eu am cinat. Urc la mine. La cucurigu. De sus, după cum se spune, vezi totul mai clar. Mîine dimineaţă — fiu-fiu — plec la practică. Nu departe de Tula, urmă Konstantin. Tu, Serioja, nu m-ai luat niciodată în serios şi mă consideri un filfizon. Aşa-i ? Fii sincer...

— Hai, termină ! Îmi cunoşti doar sentimentele.

— Nu. Însă nu cunosc alţi doi care să se înţeleagă mai bine decît ne înţelegem noi. Apoi, dacă-i vorba să fim sinceri... atunci trebuie să recunoaştem că tu ai fost din totdeauna un băiat serios, de aceea mă simţeam atras spre tine... Eu am fost cel care a învăţat multe de la tine şi nicidecum tu de la mine. Nu-i aşa ?

— Kostka, dă-le încolo de sentimentalisme. Am fost „un om peste măsură de îndrăzneţ" şi n-am învăţat, de fapt, nimic. Păcat !

— Să-ţi fie de bine ! Nu vorbi prostii înainte de culcare. Strică.

Konstantin urcă scara pînă la primul etaj, fluierînd un „blues".

Aici stătu o vreme în coridorul întunecos, apoi intră în camera sa, unde aprinse, pe dibuite, lumina. Se pomeni în mijlocul dezordinei cu care viaţa sa de holtei îl obişnuise — pretutindeni cărţi înălbite de praf, vrafuri de reviste ilustrate, făcute ferfeniţă şi aruncate pe scaune, pe podea ; pe pervazul ferestrei, sticle goale, deasupra biroului, fotografii ale Deanei Durbin, o scoică-scrumieră, plină de mucuri de ţigări ; pe o noptieră — un picup portativ cu plăci de jazz din toată lumea, cumpărat încă în '45, de la un aviator întors din Ungaria. Deşi avea atîtea, îi lipsea totuşi ceva.

Nu-şi găsea astîmpăr. Nici somn nu-i era.

Dădu drumul la picup să cînte în surdină, apoi se aşeză într-un fotoliu jerpelit, întinse mîna după o ţigară, nu şi-o aprinse — discul se în-

vîrtea hîrîind, muzica de jazz abia se auzea — şi, cu capul sprijinit în mîini, asculta vocea joasă şi răguşită a unei cîntăreţe ; strîmbîndu-se, se apucă şi el să fredoneze : „O, Saint Louis"...

În cursul nopţii, Serghei fu trezit de zbîrnîitul telefonului.

Ca să poată adormi, luase cu vreo trei sferturi de oră în urmă o pastilă de luminal, găsită în farmacia lui taică-său, şi se prăbuşise într-un somn greu. Simţise cum adoarme şi cum îi răsare în cale ceva foarte cunoscut, care ba se apropia, ba se depărta. Părea să fie cînd un om, cînd un obiect ce zbura între cer şi pămînt. Dar nu era nici una, nici alta. Ce-ar fi putut să fie, nu izbutise să stabilească.

...Pe urmă, se făcea că vede o poartă neagră la gura unui tunel, iar în urma sa, o piaţă pietruită, scăldată în lumina lunii. Atunci începuse să alerge spre poarta neagră — îl urmăreau şi erau gata să-l ajungă nişte cizme cu tălpile bătute în ţinte, a căror tropăit îi sfredelea inima.

Ecoul cizmelor răsunase în tot oraşul. Nu se vedea nici un om. Nu era nimeni. Doar potcoavele cizmelor se auzeau apropiindu-se.

Trecuse alergînd pe sub poartă, prin bezna tunelului, căci zărise în faţa sa, la lumina lunii, o ieşire îngustă. Iar gîndul că era singur în tot oraşul, şi pe deasupra şi neînarmat, îl arunca dintr-o parte în alta. Pipăindu-şi într-una tocul gol al revolverului, ajunse epuizat la ieşire. Socotise ieşirea asta drept salvarea, drept un loc unde va putea să-şi tragă sufletul... Patru umbre însă îi răsăriseră în cale, barîndu-i ieşirea. Nu vedea

chipurile lor, dar ştia că sînt nemţi. Tropotul metalic al cizmelor răsună pe neaşteptate şi în spatele său ; atunci înţelese că e pierdut.

Pe măsură ce se retrăgea, mîna sa căuta şi mai disperată în tocul gol al revolverului — brusc, peste dînsul se prăbuşise ceva crîncen, ceva sufocant, imobilizîndu-l, zdrobindu-i oasele. Încercase să se smulgă din strînsoarea aceea nevăzută, dar înţelese uimitor de limpede că va fi distrus, şi mai înţelese cu o claritate fără seamăn că fusese trădat. Dincolo de umbrele negre care-i baraseră calea, zărise faţa mare a unui ins cu mustăcioară, insul i se păruse foarte cunoscut, dar nu izbutise să-şi amintească cine era. Deodată, îl recunoscu după zîmbet. Începuse să strige sufocîndu-se : „Uvarov ! Uvarov ! Ticălosule, unde ţi-e carnetul de partid ? L-ai ars ?" Şi în aceeaşi clipă se prăbuşise din cauza unei lovituri puternice. Auzise un răcnet cunoscut şi plin de bucurie : „În inimă ! Aşa, loviţi-l în inimă ! În inimă !... Numai aşa are să moară !"

Îl trezise ţipătul ăsta, şi-l mai trezise un ţîrîit prelung şi stăruitor.

Deschise ochii. O lună imensă, înroşită, îşi revărsa lumina prin fereastră, drept în ochii lui. Se uitară o vreme unul la celălalt, fiindu-i teamă să se mişte. Inima-i bătea puternic, în rafale, gata să-i sară din piept. Prin urmare, a fost un vis ? se întrebă privind în jur. Telefonul acoperit cu o pernă continua să sune insistent, reuşind să-l smulgă pe Serghei din ghearele coşmarului.

Îşi frecă pieptul în dreptul inimii şi ridică receptorul.

— Da, spuse el răguşit şi, cu un gest maşinal, trase spre sine ceasul de pe masă. Trecuse de ora unu.

— Te rog să mă ierţi, te-am trezit ? Dormeai ? Serioja, vreau să te văd. Neapărat ! Astăzi, chiar acum !

— Cine-i ? De fapt, recunoscuse vocea. Inima îi bătea cu putere şi din cauza impresiei încă stăruitoare a visului, dar şi a glasului îngrijorat care se auzea. Cine-i la telefon ?

— Nu mă recunoşti ? Sînt eu, Nina... Ţi-am telefonat ! Şi ieri, şi astăzi...

— Tu mi-ai telefonat ? repetă el şi se aşeză pe divan.

— Da, da ! M-am întors ieri, te-am sunat. Făcu o pauză. Aştept... Vorbesc de la un telefon public. Vin imediat la tine. Chiar acum...

— Mai bine mai tîrziu... o să vorbim mai tîrziu. Acum nu pot, o întrerupse el, acoperind receptorul cu mîna. Dacă vrei, mai tîrziu. Acum nu trebuie să mă cauţi.

— Se-rio-ja !

Puse receptorul în furcă, trînti perna deasupra şi începu să caute pe dibuite ţigările. Imediat însă îl copleşi senzaţia că se purtase grosolan, că nu i-a vorbit cum trebuie, că nu i-a răspuns cum se cuvine. Îşi dădu seama că în tot timpul ăsta de cînd o ştia la Moscova cu bărbatul său, nu se mai gîndise la dînsa şi nici la soţul ei. Stînd aşa, întins în pat şi privind lumina roşietică a lunii din pătratul ferestrei, avu simţămîntul că toate firele ce-l legau de lumea reală fuseseră rupte.

Telefonul acoperit cu perna zbîrnîi din nou. Era un strigăt înăbuşit. Tresări, uitîndu-se cu teamă la uşa dinspre camera Asei, apoi puse şi perna lui ca să acopere zgomotul. Tîmplele îi zvîcneau.

Telefonul continua să sune slab de tot, ca o tînguire. Serghei fuma fără să se uite la aparat, i se părea că astfel îndură mai uşor chinurile.

Înăbuşit de perne, telefonul zbîrnîi mai departe, amintind de bîzîitul unui ţînţar.

În cele din urmă, amuţi.

Serghei însă nu simţi nici o uşurare. Lucrurile din cameră se învălmăşiră şi se scufundară în întuneric — luna se întoarse mai spre marginea ferestrei, deasupra acoperişului de tablă nu se mai vedea din ea decît o frîntură de un roşu închis. O linişte adîncă învălui totul, şi liniştea asta îi aminti lui Serghei de nopţile cu lună de pe front, la ceasul cînd cercetaşii se tîrau pe teritoriul neutru, al nimănui, către tranşeele nemţeşti.

Stătea întins în pat şi fuma.

Din stradă răzbi pînă la el mai întîi zgomotul uşor al unei maşini care stopase, pocnetul puternic şi desluşit al portierei trîntite şi îndată după aceea tropotul tocurilor dinspre stradă spre curte.

Înţelegînd ce se petrece, Serghei sări ca ars şi apucă pantalonii de pe scaun ; din pricina emoţiei, abia reuşi să-şi vîre picioarele în craci — dinspre coridor se auzi sunetul scurt şi timid al soneriei. Alergă spre uşă, o deschise şi, în grabă, fără să scoată un cuvînt, se întoarse în odaie.

— Serghei !

— Lumea mai doarme încă.
— Serghei !
Se opri tăcută în mijlocul încăperii. În semiîntuneric, haina ei albă părea o pată de lumină.
— De ce ai venit ? o întrebă el exagerat de tare.
— Serioja, rosti ea şi făcu un pas spre dînsul, trecînd din umbră în raza de lumină a lunii. N-am putut să mai aştept. Mă asculţi ?...
— De ce ai venit ? Ce cauţi aici ? Să ştii că acum n-avem ce discuta. Asta îmi mai lipseşte, să mă bag şi în alte încurcături. La dracu, mi-ajung cîte am.
— Serio-ja-a, nu pricep nimic...
Pe neaşteptate, Nina izbucni în lacrimi, nu aşa cum plîng de obicei femeile, ci acoperindu-şi stîngaci ochii cu palmele. Se lăsase pe scaun, ghemuindu-se toată cu coatele pe genunchi. El o privea descumpănit.
— Să plecăm, îi spuse el. O trezim pe Asea. Hai să mergem. O să te conduc.

CAPITOLUL TREISPREZECE

— Abia astăzi am aflat totul...
— Şi ce anume ai aflat ?
— Am aflat de la Arkadi... de la Uvarov. N-a mai dat pe la mine de doi ani, iar astăzi a venit...
— Ei şi ? Ce-ai aflat ?
— Ştii, Serghei, acum îmi pare rău că am încercat atunci să te împac cu el. Regret ! Îmi

închipuiam că totul e cu mult mai simplu... O crezusem pe Tania. De fapt, s-a prefăcut, a aşteptat şi s-a folosit de momentul potrivit.

— Asta ai vrut să-mi spui ?

— Ascultă, Serioja, să lăsăm astea. Toate îmi par foarte mărunte în comparaţie cu ceea ce... i s-a întîmplat tatălui tău. E lucrul cel mai groaznic ce i se poate întîmpla unui om. Mai groaznic e, poate, doar moartea.

— Va să zică, ţi-a povestit tot !

— Fii cu băgare de seamă ! Înţelege odată că Uvarov nu glumeşte, e în stare de orice. La şedinţa biroului de partid străduieşte-te să fii calm şi să vorbeşti convingător. Să chibzuieşti totul — asta-i important. Cu Uvarov nu-i chiar atît de simplu ! Ştii ce mi-a spus ? „Acum s-a sfîrşit, s-a zis cu Vohminţev al dumitale ! L-am dat gata." Trebuia să-i fi văzut expresia feţei — triumfătoare, ca a unui învingător ! Ascultă, Serioja... Mi-a spus că mîine sau poimîine o să aibă loc şedinţa biroului de partid. Ai timp destul, bineînţeles, dacă vrei să-l foloseşti. Ştiu că poţi să fii tare, dar tu... tu ar trebui să înţelegi că nu se glumeşte... Ei nu glumesc.

— Îţi mulţumesc. Uite, te-am condus pînă la Serpuhovka.

Se opri şi scoase o ţigară.

— Stai o clipă !

Se uită la ea, vrînd să-şi aprindă ţigara, dar n-o aprinse, stinse chibritul. Stăteau în colţul străzii, la adăpostul unei clădiri de piatră, nu departe de o poartă închisă.

— Te rog, încă... zise ea.

— Ce „încă" ?

— Încă puţin... Mai condu-mă încă puţin. Mi-e frică. Se uită în jur.

În vălul albăstrui al nopţii, piaţa Serpuhovskaia, cu dreptunghiurile întunecate ale magazinului universal, cu clădirea în curs de construcţie a noii staţii de metro, părea nu numai enormă, ci şi lipsită de viaţă ; acoperişurile scînteiau metalic sub razele lunii, iar silueta minusculă a miliţianului din post, în mijlocul pieţei pustii, în nemişcarea sa, aducea cu o închipuire. Sub strălucirea razelor de lună, oraşul părea fără viaţă. Nici măcar taxiurile de noapte, care, de obicei, erau postate la colţ, nu se vedeau.

— Serghei...

— Bine, să mergem, o întrerupse el.

Ea nu mai spuse nimic, el n-o învrednici nici măcar cu o privire.

Dar cînd o cotiră pe strada îngustă a Ordînkăi, întunericul deveni parcă mai dens, din pricina umbrelor încremenite ale teilor înşiruiţi pe marginea trotuarelor. Numai caldarîmul rămase poleit în lumina palidă a lunii. Serghei îi aruncă în cele din urmă o privire piezişă. Nina i-o prinse şi veni mai aproape de el, ca şi cum ar fi vrut să-l ia de braţ, dar nu făcu gestul. Îşi încheie haina subţire la gît şi-şi continuă drumul cu capul în piept. Mergeau în tăcere.

Nina păşea alături, atingîndu-l din cînd în cînd cu pardesiul, iar el, în clipele astea, îi simţea întreaga făptură — de la ecoul tocurilor, de la pardesiul scurt şi demodat, pînă la tăcerea buzelor ei strînse. Se gîndea cu duioşie la ea, dar

în acelaşi timp, în suflet îi stăruia şi un simţămînt de ostilitate, şi asta de cînd o zărise păşind, în acelaşi pardesiu, alături de soţul ei ; simţămîntul acesta se născuse, mai cu seamă, acolo, lîngă staţia de metro, după ce îl văzu pe el cuprinzînd-o intim de umeri ca să-i şoptească ceva la ureche. Ar fi vrut s-o întrebe deschis : cum se face că au sosit împreună şi de ce nu i-a spus nimic de întoarcerea soţului ei ? Dar îi era teamă să vorbească, să nu cadă cumva din nou în tonul lipsit de căldură pe care-l folosise cînd apăruse la el în cameră. În fond, n-avea nici un drept s-o jignească.

Încet-încet ecoul paşilor ei pe trotuar se stinse.

„Sîntem aproape de casă" o auzi el, spunîndu-i, o văzu cu mîinile vîrîte în buzunarele pardesiului şi cu o expresie de aşteptare în ochi cum se întoarce spre dînsul. „Îţi mulţumesc. M-ai condus."

Îi ocoli privirile. Se uita încruntat undeva sus, deasupra arcului ce-l forma poarta clădirii în care locuia. Sub plop, ca şi înainte, se vedea tăbliţa emailată cu numărul casei, luminată de un bec colbuit, în jurul căruia zburau în neştire fluturi de noapte ; se auzea plutind foşnetul frunzelor.

— N-am avut nici un drept să-ţi vorbesc aşa cum ţi-am vorbit.

Tăcu.

— Gata ? Hai, continuă, zise ea rugător, şi colţurile gurii schiţară un zîmbet stîngaci ; un

fluture căzu pe umărul lui Serghei, şi ea îl ridică. Uite-l, a nimerit pe umărul tău. Iartă-mă.

— De ce, Nina?

— Mai spune-mi ceva. Te rog...

Ţinea în palmă fluturaşul, ca şi cum l-ar fi cîntărit, şi privea atentă cum se tîrăşte pe degetele ei. Serghei îi vedea fruntea plecată, mîna şi înţelese deodată că atenţia ei faţă de fluturaş, care putea să pară stranie, era de fapt naturală şi firească.

— Ei, gata, asta a fost, rosti Nina, scuturîndu-şi fluturaşul din palmă.

— Gata? Ce vrei să zici? întrebă el şi, brusc, o cuprinse de umeri şi o scutură cu atîta forţă, încît îi răsturnă capul pe spate. Nu înţeleg ce înseamnă „gata"?

— Se-rio-ja, te iubesc... Dar tu? Tu?

Ea se înclină spre el, repetînd: „Dar tu? Tu?"; Serghei nu-i răspunse, ci o acoperi de sărutări: pe buze, pe faţă, pe ochi, o sărută cu atîta violenţă, ca şi cum ar fi vrut să-i transmită şi ei durerea care-l mistuia.

— Vreau să-ţi explic. Într-adevăr, soţul meu a fost la Moscova. Poate că ştii ce i s-a întîmplat?

— Nu.

— Expediţia lui a dat greş. A fost rechemat la Moscova mai înainte, dar nu s-a prezentat. Îi era teamă să dea ochii cu şefii lui. E posibil să nu i se mai încredinţeze de aici încolo nici o expediţie.

— A fost pe front?

— Da. E maior, a comandat o companie de geniu.

— Şi te-a iubit?

— La două luni după căsătorie mi-a spus să nu-i limitez libertatea. Apoi am aflat că avea legături cu o femeie dintr-un orăşel vecin. Mi-am strîns lucrurile, mi-am luat valiza şi m-am transferat într-o altă expediţie. Pe urmă, am revenit la Moscova. Dar acum n-aş vrea să mai vorbim despre asta. N-am nici un chef.

Tăcură o vreme.

— Uite, mi-am adus aminte... Ştii ce mi-a spus? „Serghei e un decembrist — iar timpurile noastre nu-s prielnice decembriştilor."

— Cine a spus-o?

— Uvarov. Tu-ţi dai seama ce înseamnă asta?

— Pentru mine nu-i o noutate faptul că e canalie. A uitat că sînt totuşi comunist. Iar vremea noastră nu este prielnică mincinoşilor, ipocriţilor şi canaliilor de teapa lui

— A afirmat că nu mai eşti comunist, că o să fii dat afară şi din instutut, Serioja. Mie însă nu-mi vine să cred...

— Chiar dacă o să mi se întîmple aşa ceva, o să mă duc să lucrez într-o mină sau o să car saci, o să încarc vagoane. Pot orice... Numai... numai că...

— Ce anume, Serioja?

— Numai că... n-aş vrea ca cineva să-şi facă valiza şi să plece cu altă expediţie.

— Serio-ja-a, nu te gîndi la asta. Să nu te gîndeşti niciodată că aş fi în stare... Pot să las totul, înţelegi? Şi să plec cu tine să car cărbuni,

pricepi ? Sau orice ! Nu ştiu cum să-ţi explic ce simt pentru tine... Cum să mă exprim ?

Se lipi şi mai mult de dînsul, încît Serghei îi simţi tremurul genunchilor.

— Nu, asta n-o să se întîmple nicicînd, să cari cărbuni cu mine, o asigură el cu duioşie şi disperare, îmbrăţişînd-o şi sărutîndu-i buzele reci ca gheaţa. O să vezi că aşa ceva nu se va întîmpla.

Ceasul de mînă se afla pe scaunul de lîngă divan. Tic-tacul său abia se auzea.

Konstantin se sculase în zori, iar acum, îmbrăcat, stătea întins pe divan, cu mîinile strînse pe piept. Adierea răcoroasă a dimineţii pătrundea prin fereastra deschisă, îi mîngîia faţa. Urmărea fără să vrea zarva stîrnită de vrăbii prin crengile teilor din curte. Apoi stolul de vrăbii gălăgioase trecu în zbor pe sub ferestre. La un etaj mai jos se auzi zgomotul unei ferestruici date în lături, care răsună ca un ecou în toată curtea. Lui Konstantin i se păru că era ferestruica de la camera Asei şi, dezmeticindu-se, îşi aminti că ora plecării se apropia. Îşi prinse ceasul pe mînă şi-şi făcu un calcul : „Mai am la dispoziţie încă patru ore. Mai întîi am să trec s-o văd, după asta, o să mă duc acolo... Oare am să reuşesc să le fac pe toate aşa cum se cuvine ? Dar de ce mai înainte, numai la gîndul că trebuia să mă duc şi să predau banii, genunchii mi se înmuiau ? Uite, colo sînt cele zece mii de ruble ale lui Bîkov, ce să fac, banii au zăcut la mine două săptămîni. Mi-a trebuit cam mult pînă să mă hotărăsc, o să fiu, desigur, interogat : «Dar valiza

cu stofa boston dumneata ai dus-o la Odesa ?...»
Cum să le dovedeşti că eşti un om cinstit ? Ce să le spun despre bani, că i-am găsit ?... Oh, banii ăştia, lua-i-ar dracu ! Nu mai am ochi să-i văd... Atunci, cum rămîne, Kostka ? Trebuie să acţionezi. Înainte, semnalul de atac a fost dat, nu poţi să rămîi pitulat în tranşee, se trage în tine, în Serioja, în Asea... şi se trage nu cu gloanţe oarbe, ci cu cele care omoară, care ţintesc bine, drept în cap !..."

Konstantin simţi fiori reci pe şira spinării. Se ridică, luă dintr-un colţ valiza, scoase de acolo teancul de bancnote împachetat cu ziare vechi şi-l ascunse în buzunarul de la piept.

Apoi începu să arunce în valiză lenjeria, cămăşile cadrilate şi, lăsînd capacul, încuie — totul era gata. Ştia că se va întoarce înapoi abia la toamnă — practica în mină ţinea două luni. Îşi roti, fără nici o părere de rău, ochii prin cameră — mai privi o dată dezordinea din ea, dar nu se atinse de nimic, nu mişcă nimic din loc. Acoperi doar picupul cu un ziar. „Au revoir, bătrîne. Asta-i tot, Kostenka — îşi spuse el. Şi-acum, la drum, dragă !"

Coborînd scara cu valiza în mînă şi trecînd prin coridor, îşi dădu seama că întreaga clădire mai era cufundată în somn. Păşea fără zgomot. Se opri în faţa apartamentului familiei Vohminţev. Ar fi dorit să bată la uşă, să-i trezească pe Serghei, pe Asea, dar nu îndrăzni. Puse doar sub uşă un plic cu un bilet scris în noaptea ce trecuse.

Vechea curte, asfaltată, curată, i se păru pe neaşteptate mare şi pustie. I se păru ciudat că la

ceasul acela al dimineţii uşile erau zăvorîte iar ferestrele caselor acoperite cu storuri încremenite. Liniştea şi somnul se înstăpîniseră pretutindeni, numai vrăbiile matinale, gureşe zburdau în stol de colo pînă colo, foindu-se în teii de lîngă ferestrele apartamentului familiei Vohmiţev, şi agitînd frunzişul roşiatic.

Se opri şi rămase pironit cu privirile spre ferestrele de la camera Asei ; în umbră, ele aveau un luciu de smoală.

Învingîndu-şi sfiala, înfrigurat, se apropie de una dintre ferestre şi, abia auzit, lovi în geam de trei ori, cu unghia.

Aşteptă apoi, privind în sus.

Mai bătu o dată. O mînă slăbuţă dădu perdeaua la o parte ; dincolo de geam se ivi pentru o clipă umărul Asei ; ferestruica se deschise, şi Konstantin auzi glasul fiinţei dragi :

— Kostea, Kostea, tu eşti, da ?

O zări în pătratul ferestruicii ; părul tuns scurt îi cădea pe ochi. Îi spuse, emoţionat :

— Asea, plec la Tula. La practică. La revedere. Plec...

— Kostea, Kostea, ţi-am auzit paşii. Ai umblat tot timpul prin cameră. N-ai putut să dormi, Kostea ? vorbise cam precipitat şi cu o voce plină de nelinişte. Se urcă pe un scaun să-l vadă mai bine. Zăresc o valiză... Eşti cu o valiză, nu-i aşa ?

— Asea, plec la Tula, repetă el. I-am lăsat lui Serghei o scrisoare... am vîrît-o pe sub uşă. E pentru el. La revedere, Asea, îţi doresc multă sănătate. Dă-o încolo de boală ! Îi zîmbi. La revedere. Ne vedem la toamnă !

— Kostea, Kostea, oare ce ne mai aşteaptă, ce-o să mai fie ?

— O să fie minunat.

El ridică mîna, încercînd să mişte degetele în semn de salut, căutînd să-i zîmbească, dar degetele parcă-i înţepeniseră. O mai văzu cum îşi lipeşte fruntea de geam şi cum începe să plîngă, urmărindu-l cu privirea pe sub părul ce-i cădea pe ochi — dădea din cap şi îi flutura mîna a despărţire.

Iar el se îndepărtă de fereastră fără să se-ntoarcă, mergînd de-a-ndaratelea pe asfaltul curţii pustii.

CAPITOLUL PAISPREZECE

— Asea, n-am să întîrzii prea mult la institut. Tu mănîncă. Apoi stai culcată. De ce te-ai ridicat să răspunzi la telefon ?

— Ai dormit. De două ori ţi-au telefonat de la biroul de partid.

Asea îl învălui cu privirea ochilor negri, care, pe chipul ei palid, păreau şi mai întunecaţi ; stătea pe pat, cu halatul aruncat peste umeri, cu picioarele goale în papuci.

— Tu n-ai auzit nimic ? îl întrebă cu o voce stinsă. A trecut pe aici Konstantin să-şi ia rămas bun. A plecat la practică. Ţi-a lăsat o scrisoare. Serioja, te rog, să nu mai chemi nici un medic. Mă simt mai bine. Tăcu o clipă. Tata, săracul,

unde-o fi acum ? Cum o s-o ducem fără el ? Şi el fără noi ? Oare cum s-o fi simţind ?

— Asea, mănîncă, apoi culcă-te. Eu n-am să întîrzii prea mult. Sînt convins : greşelile d-aia sînt greşeli, ca să poată fi îndreptate.

Dormise numai vreo trei ore (se întoarse acasă în zori), şi acum, cînd ieşise în stradă, fu izbit de lumina orbitoare a soarelui — pe sub pleoapele lăsate, ochii îl înţepau, de parcă i s-ar fi aruncat cu nisip ; o durere adîncă i se fixase în toţi muşchii. Se simţea tare ostenit. Nici chiar bărbieritul îngrijit la care adăugase un pumn de colonie nu-l înviorase pe deplin.

— Bună ziua, te salut, Serghei Nikolaievici, răzbi pînă la el din această lume ceţoasă, neclară şi parcă îngustată, un glas întretăiat de tuse. Bună ziua !

Lîngă uşa de la intrare, tras mai la umbră rară, Mukomolov, doar în cămaşă, îşi curăţa de zor haina veche, atîrnată pe o cracă de tei, trecînd cu peria peste mîneci ; în colţul gurii îi rămăsese ţigara stinsă. La apariţia lui Serghei, mută grăbit peria din dreapta în stînga şi-i întinse palma uscăţivă.

— Trebuie să ştii că ea a avut dreptate ! începu el, cu ochi surîzători. Da, da, femeile de multe ori au dreptate ! Vă pot anunţa că am fost prelucrat !

— Unde te-au prelucrat ? îl întrebă Serghei fără a pricepe despre ce anume era vorba ; aprinse încruntat un chibrit şi-l duse spre ţigara stinsă a lui Mukomolov.

— La Uniunea Artiştilor Plastici ! exclamă Mukomolov, înecîndu-se cu fumul de ţigară. M-au blagoslovit cu atîtea epitete, încît dacă ar fi fost ordine şi medalii, nu mi-ar fi încăput pe piept ! M-au garnisit de sus pînă jos. Fu cuprins de un nou acces de tuse, obrajii i se scofîlciră. Iartă-mă, Serghei, sînt oarecum... obosit, epuizat, de cele petrecute ieri. Dar nu-mi pasă. Toate sînt nişte aiureli, fleacuri, intrigi mărunte... Da, da. Sînt fleacuri ! N-au să mă poată da afară, sînt al dracului de colţos !

De pe obraz îi dispăruse expresia de îndîrjire — se potoli deodată, i se vedeau bine ridurile din colţul ochilor.

— Te rog să mă ierţi, aş vrea să ştiu ce se mai aude cu Nikolai Grigorievici ? Ce-ai aflat ? Toate celelalte sînt fleacuri. Nu le lua în seamă.

— Deocamdată, nimic.

— M-da ! Dar cum se simte Asenka ?

— Mi se pare că ceva mai bine.

— Mă bucur. Asta-i mare lucru. Pe seară mai treceţi pe la noi. O să ne pară bine.

Vioiciunea lui Mukomolov i se păru nefirească ; îmbătrînise brusc, în bărbuţa lui se puteau zări insuliţe de păr alb, se gîrbovise, de parcă l-ar fi lăsat puterile. Toate acestea Serghei le vedea şi nu le vedea, căci mintea lui refuza să le înregistreze.

Numai ajungînd în staţia troleibuzului, îşi dădu seama că se grăbise, deşi ştia că n-avea nici un rost să se grăbească.

Rămase oarecum mirat că şedinţa de birou se ţinea în cabinetul directorului.

Straturi de fum se mişcau alene în razele de soare ce coborau deasupra mesei. Fotoliile de piele din cabinet, postavul verde de pe masă cu cana de apă, foile albe de hîrtie, creioanele de pe ele, păreau pătrunse de arşiţa dogorîtoare a zilelor de iulie. Aerul din stradă, plin de zăduf, pătrundea prin geam, parcă îngroşat, feţele luceau de transpiraţie.

Serghei se aşezase mai la o parte de masă, pe un taburet ; în spatele lui, se mişca, cu un ţîrîit subţire ca de ţînţar, un ventilator. Adierea produsă de paletele lui îl răcorea puţin. Uneori totul i se părea real, alteori i se lăsa pe ochi parcă o pînză subţire, întunecată, şi atunci nu mai era în stare să distingă figurile lui Sviridov, Uvarov, Morozov, aşezaţi la masă. În asemenea momente, încerca să scruteze cu atenţie faţa încruntată a lui Kosov şi ale altor membri ai biroului de partid prea puţin cunoscuţi de dînsul şi care, concentraţi şi tăcuţi, mîzgăleau ceva cu creioanele pe hîrtie.

— Şi dacă n-a înţeles acest lucru, trebuie să-l înţeleagă. I-o spun în faţă. A înşela partidul este o crimă. A înţeles oare acest adevăr ? Nu, după cît se pare, nu...

Serghei se miră de propriul său calm ; zîmbea în timp ce asculta glasul sec al lui Sviridov. Acesta şedea ţeapăn la masă — umerii săi înguşti, obrajii scofîlciţi de culoarea lămîii tremurau ori de cîte ori de pe buzele lui scăpau acele vorbe pe cît de aspre, pe atît de nimicitoare. Totodată îşi trăgea cu degetele pătate de tutun

nodul de la cravată, își încheia nasturele de la haină.

„De ce își tot potrivește cravata, la ce-i folosește ? De ce nu și-a scos haina — pentru a părea mai oficial ? Pentru a fi cît mai sobru și cît mai solemn ? De ce tocmai el ? De ce ? De ce tocmai el ?... E bolnav de gastrită sau de ulcer ? Și piciorul îi este bolnav... a fost rănit ? E convins oare de ceea ce spune ?"

— Am adus la cunoștința biroului de partid, în mod amănunțit, cum s-au petrecut lucrurile, atunci cînd Vohmințev s-a prezentat pentru a ne anunța că refuză să mai plece la practică. Sînt fapte concrete.

Încruntat, Kosov îi aruncă lui Serghei o privire piezișă, apoi, alene, își scoase din buzunar luleaua cu „capul lui Mefisto", îi ridică îngîndurat căpăcelul de metal și începu s-o îndese cu tutun.

„Cine i-a dăruit luleaua asta ? Îmi pare că Podgornîi... Încă în '45, la cursurile pregătitoare."

— Vohmințev, ia-ți o scrumieră, îl invită Morozov cu o voce inflexibilă.

„Nu cumva încearcă să mă liniștească ?"

Serghei se ridică și luă de pe postavul verde al mesei una dintre numeroasele scrumiere de metal, înșirate acolo. Puse calm scrumiera pe brațul fotoliului și se așeză. Ochii tuturor se îndreptară spre dînsul. Sviridov îl privea atent, încruntat și parcă dojenitor ; Uvarov, întrebător ; iar Morozov îl iscodea pe sub palma sa ca o streașină la tîmple. Directorul institutului — profesorul Lukovski — un bărbat veșnic bine dispus, complet cărunt, cu o burtică respectabilă, se mișca

tăcut în fotoliu ; îşi scoase o ţigară, sprîncenele cărunte i se lăsară în jos. „Hm !" rosti el în liniştea ce se aşternuse în cabinetul foarte mare. Cămaşa albă, imaculată şi bine scrobită îi stătea întinsă pe umerii săi rotunzi şi molatici ; îşi suflecase mînecile lăsînd să i se vadă braţele plinuţe. Tunica de la uniforma sa de inginer de mine atîrna pe speteaza scaunului.

„La ce oare se gîndesc în clipa de faţă ei toţi ? Ei. Toţi cei din cameră... La faptul că am înşelat partidul ? De pildă, Lukovski la ce se gîndeşte ? Dacă nu mă înşel, avea o părere bună despre mine... Dar Kosov, la ce s-o fi gîndind ?"

— La cele spuse, aş vrea să mai adaug un fapt, pe care şi Arkadi Uvarov îl poate confirma. Mai demult, la un revelion — şi eu, şi Arkadi Uvarov ne aflam acolo — Vohminţev a încercat în mod demonstrativ să saboteze un toast în cinstea lui Iosif Vissarionovici Stalin. Da, s-a întîmplat aşa cum spun. Şi, după cum se vede — folosind o expresie mai puţin aspră — un asemenea gest nu a fost întîmplător.

Obrajii gălbejiţi ai lui Sviridov se contractau, se scofîlceau, buzele-i uscate aruncau vorbele ca nişte bucăţi de fier ruginit, tăios, şi Serghei, privindu-i obrajii supţi, se gîndi, aşa tam-nesam, că lui Sviridov nu-i prieşte carnea probabil ; şi-l închipui atunci stînd la masă şi mîncînd. Trebuie să fie greţos să-l vezi cum mestecă mişcîndu-şi obrajii scofîlciţi ; se gîndi la nevasta (oare cum o fi arătînd ? şi la copiii lui (se spunea că ar avea doi copii), care, pesemne, îl urmăreau cum mănîncă. Despre ce o fi vorbind acasă ? Şi cum

anume ? Sau stă în pat cu comprese calde şi se tînguie de durere, din pricina bolii de care suferă ?

— Şi o ultimă chestiune... Mîna uscăţivă a lui Sviridov se întinse după cana de apă, îşi turnă un pahar, bău ; sub nodul ros al cravatei, mărul lui Adam se mişca într-un chip dezgustător. Şi o ultimă chestiune... Luă de pe masă o coală de hîrtie, tăcu semnificativ, privind cu o faţă împietrită la cei din jur. O ultimă chestiune : Am aici o întîmpinare adresată biroului de partid de către Arkadi Uvarov, membru al biroului nostru. Am să v-o citesc...

Se auzea zumzetul egal al ventilatorului. Serghei simţea un vînt călduţ care-i înfoia părul ; de afară răzbea zgomotul îndepărtat al străzii, claxoanele maşinilor, strigătele copiilor jucîndu-se pe bulevard. Iar aici, în camera aceasta înecată în fumul ţigărilor, încinsă parcă şi mai mult din pricina covorului gros şi a fotoliilor de piele, răsună metalic şi stăruitor un glas :

—„...mi-a spus că sînt fascist. Socot că este cea mai josnică, cea mai murdară jignire politică. Şi eu, ca un adevărat comunist, rog biroul de partid să elucideze cazul. Uvarov, membru al Partidului Comunist Bolşevic, din 1945."

„Prin urmare, în patruzeci şi cinci... Pe vremea aceea, unde putea să fie primit în partid ? Într-un regiment de rezervă ? Fireşte. Pe front nu l-ar fi primit în nici un caz. Şi, de altfel, dacă în regimentul acela de rezervă ar fi fost cunoscut... Uvarov însă a ştiut unde şi cum s-o facă."

— Înainte de a trece la discutarea cazului Vohminţev, membru de partid, înainte de a-l întreba cum de a putut să decadă pînă-ntr-atît, mai vreau să subliniez un lucru : noi, membrii biroului de partid, sîntem cei care, în primul rînd, răspundem de puritatea ideologică nu numai a membrilor de partid, ci şi a celor fără de partid. Noi purtăm vina că în institutul nostru am lăsat să se formeze o cloacă. Declar cu toată răspunderea : am lucrat fără tragere de inimă, fără spirit de iniţiativă, ne-am delăsat şi am uitat de vigilenţa principială, partinică ! Arestarea studentului Holmin din anul întîi... iar acum cazul ruşinos al membrului de partid Vohminţev trebuie să constituie pentru noi toţi o lecţie usturătoare. Vă rog să vă spuneţi părerea. Socot că nu-i necesar să stabilim un regulament al dezbaterilor, deoarece cazul e mult prea serios.

În clipa cînd Sviridov rostise „am lăsat să se formeze în institutul nostru o cloacă", Uvarov înclinase aprobator şi grav din cap, iar directorul institutului, profesorul Lukovski, prinse a se foi stîngaci în adîncul fotoliului, sprîncenele sale cărunte se înălţau şi coborau fără contenire. Tot institutul ştia că în discuţiile oficiale, profesorul Lukovski căuta să-şi mascheze prin jocul sprîncenelor bunătatea şi vioiciunea ochilor mici. Serghei nu-i zărea privirile, sprîncenele-i stufoase ca două omizi albe i le ascunseseră — acum doar burtica sa de bunic şi umerii rotunzi îi trădau firea blîndă. Se făcuse linişte, creioanele membrilor biroului mîzgăleau ceva pe hîrtie.

„Oare cine o să se înscrie la cuvînt ? Uvarov, Lukovski ? Ah, Morozov..."

Acesta îşi luă palma de la tîmplă, îşi descoperi faţa, se uită la Sviridov şi-i spuse domol, aproape în glumă :

— Pavel Mihailovici, drept replică, aş vrea să spun... Mi se pare că ai cam exagerat lucrurile. Zîmbi, lăsînd să i se vadă strungăreaţa. Serghei avu senzaţia că Morozov intervenise numai ca să mai însenineze puţin atmosfera.

— Igor Vitalievici, niciodată liberalismul putred nu aduce bine, i-o reteză Sviridov. În faţa noastră stau fapte concrete. Şi ele se cer date în vileag. Cînd am venit la dumneavoastră ca să lucrez în organizaţia de partid a institutului, am sperat că profesorii, comunişti încercaţi, mă vor ajuta. Nu întotdeauna am fost ajutat. Pot să afirm, trebuie s-o ştiţi, că unii studenţi m-au ajutat mai mult. Da, e adevărat. O mărturisesc deschis — mă mîndresc cu Uvarov. Este unul dintre comuniştii care m-au ajutat cel mai mult. Acest lucru am să-l raportez şi Comitetului raional.

— Hm, mormăi tuşind profesorul Lukovski, foindu-se iarăşi în fotoliu, ca şi pînă acum, ochii nu i se puteau vedea din cauza sprîncenelor stufoase. M-m... Hm...

Acum se uitau cu toţii la Lukovski, el însă continua să tacă, respirînd anevoie.

— Rog pe comunişti să se înscrie la cuvînt.

Din nou se lăsă tăcere. Morozov dădu din umeri, creionînd îngîndurat ceva pe o hîrtiuţă. Şi faptul că Morozov tăcuse, nedorind să-i mai răspundă lui Sviridov, că Sviridov vorbise de

ajutorul primit din partea lui Uvarov, faptul că afirmaţiile acestuia despre dezinteresul profesorilor sunaseră ca o ameninţare şi ca un avertisment, nu treziră în Serghei nici un sentiment de ciudă şi de indignare, ci dimpotrivă, un sentiment de amară ironie atît faţă de Sviridov cît şi faţă de Morozov, care continua să tacă.

— Vă rog să luaţi cuvîntul, timpul trece, tovarăşi membri ai biroului de partid.

— Ce-i cu dumneata, dragul meu, ce zici ? Cum de s-au putut întîmpla toate astea ? Nu pricep, dragă !

Rostind aceste cuvinte, Lukovski se înclină spre scaunul unde-i atîrna tunica de director, apoi îl privi pe Serghei întrebător, pe sub sprîncene.

— Cum de-ai putut, ia spune ? vocea-i de tenor îl dojenea fără convingere. Să minţi biroul de partid... m-da... ai ascuns... cele întîmplate tatălui dumitale... apoi, ţi-ai ieşit din sărite şi ai mai trîntit nişte vorbe amarnice... Ai adus injurii unui student merituos, membru de partid, unui coleg de-al dumitale, spunîndu-i că-i fascist... Ai luptat doar pe front vitejeşte şi-ţi dai seama ce înseamnă fascism. Dumneata, dă-mi voie să te întreb... hmm... hm... aducîndu-i această injurie cu caracter politic, ai făcut-o din convingere ? Sau numai aşa, că te-ai înfuriat, şi ai trîntit acolo o vorbă... na, ca să ştii !

— Am făcut-o cu toată convingerea, preciză Serghei şi, la auzul acestei afirmaţii, faţa lui Lukovski căpătă o altă expresie, de om descumpănit, iar ceilalţi îşi întoarseră privirile. Numai

atunci Serghei zări în sală un student pe care îl cunoştea foarte puţin, cu o statură atletică, într-un tricou albastru şi ai cărui umeri tresăreau încordaţi. Uvarov însă nu-şi întoarse capul : continua să mîzgălească liniştit o hîrtie.

— Viaceslav Vladimirovici, ştiu prea bine, asemenea vorbe nu se aruncă la întîmplare, însă pe el îl cunosc încă din timpul războiului şi ştiu cîte parale face, adăugă Serghei.

— Atunci, eşti dator s-o dovedeşti, dragul meu... dovezi, dacă-i vorba pe aşa... hm !

— Lasă să vă mărturisească dumneavoastră de ce, încă în patruzeci şi cinci, i-am stîlcit mutra într-un restaurant. Sînt sigur că n-o să relateze cinstit şi exact cum s-au petrecut lucrurile.

— Da, să ne explice. Să ne explice Uvarov, rosti rotindu-şi privirea tînărul în tricou albastru. Tovarăşi, totul trebuie lămurit.

Uvarov înălţă capul şi replică obosit :

— De ce eşti atît de sigur, Vohminţev ? Dacă-i vorba să dezgropăm morţii, am să vorbesc — fie.

Ridicîndu-se, îi făcu un semn cu capul lui Sviridov, puse ordonat creionul pe foaia de hîrtie mîzgălită, apoi, fără grabă, îi privi pe toţi cu ochii-i albaştri, zîmbitori, puţin înroşiţi.

— Să vedeţi, e oarecum straniu, începu el cu glasul scăzut, sunînd a mirare şi, puţin dezorientat, îşi trecu degetele prin păr. N-aş fi vrut să iau cuvîntul tocmai acum. De ce anume, i-am explicat lui Sviridov înainte de şedinţa biroului de partid. Dar văd că n-am încotro şi de aceea am să vorbesc pentru a lămuri lucrurile. Cred că aşa-i mai bine. O să vă relatez faptele pe scurt. Ne cu-

noaștem de pe front. Vohmințev a relevat o întîmplare petrecută la restaurant încă în patruzeci și cinci. Îngîndurat, trecu cu creionul peste postavul mesei. Drept să spun, n-aș fi vrut să amintesc despre această întîmplare tragică și... oarecum indirect, să-i sporesc vina lui Vohmințev, și așa destul de mare. Dar, din moment ce el singur a relevat-o, mă simt dator să vă povestesc cum s-au petrecut lucrurile. În patruzeci și patru, da, în toamna lui patruzeci și patru, ne aflam în Carpați. Eu comandam bateria a doua, iar Vohmințev bateria a treia. Da, cred că nu greșesc — a treia. Într-o noapte, am fost chemat la comandamentul divizionului. Lui Vohmințev i s-a ordonat să atace imediat un grup foarte periculos de tancuri germane. Mie însă mi s-a ordonat să-l acopăr cu tunurile din flanc. Iată, pe scurt, ce s-a întîmplat : fie că Vohmințev nu și-a chibzuit îndeajuns atacul, ceea ce a avut ca efect dezorientarea sa, fie din alte motive — departe de mine gîndul de a insinua ceva — a nimerit cu bateria într-o mlaștină din apropierea pozițiilor nemțești, lipsindu-se de orice posibilitate de manevrare. Așa se face că a doua zi de dimineață, tancurile germane, printr-o tragere directă, au distrus bateria. Nimeni n-a rămas în viață, cu excepția... lui Vohmințev. Își trecu mîna peste fruntea îmbrobonată, arătînd cu un gest spre Serghei. Dar și el a fost rănit. Am sosit dimineața la bateria lui Vohmințev, atunci însă s-a petrecut un lucru ciudat : a început să mă acuze că eu aș fi vinovat de dezastrul bateriei sale, deoarece nu i-am susținut atacul cu tunurile mele. Trebuie să

ştiţi însă că mi-a fost imposibil să-l ajut, deoarece Vohminţev îşi plasase bateria cu vreo cinci kilometri mai aproape de nemţi, iar eu, după cum prea bine se ştie, trebuia să folosesc tragerea directă. Mai adaog, în sfîrşit, că Vohminţev n-a fost deferit Curţii marţiale, datorită faptului că a fost rănit, apoi evacuat în spatele frontului. Pe urmă, aşa cum se întîmplă în război, urmele s-au pierdut. Asta e una... Înclină capul şi, pentru a marca acest lucru, lovi cu creionul în masă.

„Iată, prin urmare, cum a întors-o, se gîndi Serghei. Iată cum le ticluieşte..."

— Am uitat, continuă Uvarov, ducînd mîna la fruntea asudată, am uitat principalul. În patruzeci şi cinci, ne-am întîlnit întîmplător la un restaurant. Acolo, după cum s-a afirmat aici, s-a petrecut un incident neplăcut. Asta mai întîi. În al doilea rînd — Uvarov tăcu un timp cu privirea proptită în podea — socot că cele ce-ar urma să povestesc nu cadrează cu o şedinţă de partid. Deci, în al doilea rînd, ar fi unele chestiuni de ordin personal. De aici, o continuă atitudine ostilă şi plină de ură, ca să zic aşa, faţă de mine. Nici eu nu ştiu de ce. Da, încă de pe front, Vohminţev manifesta faţă de mine un fel de invidie, absolut fără temei şi de neînţeles. Dădu din mîini dezolat. Nu ştiu de ce mă invidia ? Eram doar egali. Asta-i tot. Am relatat toate acestea din dorinţa de a explica de ce n-am luat cuvîntul în şedinţa biroului de partid. Protestez însă împotriva acelor învinuiri politice, care nu cadrează cu demnitatea unui comunist. Glasul lui Uvarov deveni mai sigur, deşi acum mai domolit. Nu o dată m-am gîndit că au

trecut destui ani de la terminarea războiului, iar timpul îi schimbă pe oameni. Asta-i tot — repetă el şi se aşeză stîngaci, de parcă şi-ar fi cerut scuze că a fost silit să vorbească, făcîndu-i lui Sviridov un semn cu capul. Oftînd, Uvarov îşi trecu apoi obosit ambele mîini peste obraji, ca şi cum s-ar fi apucat să se spele, îşi şterse neobservat sudoarea şi încheie confuz : Vă rog să mă iertaţi, am vorbit incoerent, probabil nu prea convingător. În toată povestea asta sînt multe chestiuni personale...

— Dar martori ai ? răsună din fundul sălii glasul profund al tînărului în tricou sportiv ; în liniştea ce se lăsase, se auzi cum scaunul scîrţîie sub greutatea trupului. Ai ?

Uvarov răspunse liniştit :

— Pentru aceasta ar fi fost nevoie să-ţi cauţi tovarăşii de pe front, din acelaşi regiment. N-am făcut-o, pentru că niciodată n-am încercat să dovedesc ceva.

În clipa aceea, Serghei, fără să ridice privirea, întinse încet mîna să-şi ia de pe marginea scrumierei ţigara şi îi fu teamă că braţul îi va tremura şi că va răsturna scrumiera cu mucuri cu tot ; îi mai fu teamă că o să se ridice şi o să se îndrepte spre masa unde Uvarov, puţin jenat, îşi ştergea pe furiş sudoarea de pe frunte, iar o dată ajuns acolo, îl va pocni din răsputeri peste mutra aia asudată şi îi va striga : „Eşti un ticălos şi un nemernic !" Ca atunci la „Astoria", în patruzeci şi cinci...

Nu găsi însă în el putere să se ridice şi să se apropie de masă. Rămase locului, fiindu-i teamă

să se mişte, de aceea simţi că, din pricina neputinţei, ar fi în stare să izbucnească în lacrimi.

Toţi tăceau. În zăpuşeala camerei se auzea bîzîitul ventilatorului.

„De ce tac ? De ce tac ?" îi fulgeră lui Serghei prin minte.

— Prin urmare, eu sînt cel care a dus bateria la pieire, şi nu tu ? vorbi el în cele din urmă. Acum pricep... Ai inversat rolurile : pe mine m-ai pus în locul tău, iar pe tine într-al meu. Zici că te-am invidiat ? Nu cumva din... ? Îi venea greu să vorbească, răsufla anevoie. Nu cumva pentru că ai pe conştiinţă viaţa a douăzeci şi şapte de oameni ucişi ? Dacă e necesar, pot să-i înşir pe nume... Nu te-ai dat atunci în lături de la nici o ticăloşie. Pentru laşitatea pe care ai dovedit-o acolo, în Carpaţi, s-a văzut nevoit să răspundă Vasilenko, un subaltern de-al tău, comandantul primului pluton. Cînd tancurile trăgeau în baterie, tu ai luat-o la fugă şi te-ai ascuns într-o cazemată, iar pe urmă l-ai deferit tribunalului pe Vasilenko, aşa rănit cum era, deşi cel judecat trebuia să fii tu... Dar împotriva ta nu existau martori, toţi au pierit. Păcat că atunci şi eu am fost rănit... Pe front însă n-am mai dat de urma ta...

— Şi ce-ai fi făcut, Vohminţev ? îl întrerupse Sviridov, uitîndu-se cu suspiciune la Uvarov. Ce ?

— Lăsaţi-l să vorbească, interveni hotărît Kosov. Nu-l întrerupeţi !

— Ai uitat un amănunt, Uvarov. Cînd tancurile distrugeau bateria lui Vasilenko, el, rănit şi contuzionat cum era, a reuşit să-mi telefoneze şi să

mă cheme. Nu erai printre cei morţi. Şi dacă în ziua aceea nu m-ar fi rănit pe mine, tu, şi nu Vasilenko, ai fi compărut în faţa tribunalului militar.

— Vohminţev, te abaţi de la subiect, îl întrerupse Sviridov din nou, măsurîndu-l încordat pe Uvarov.

— L-am întîlnit mai tîrziu, în patruzeci şi cinci şi, în mod public, i-am stîlcit mutra. Dumnealui n-a ripostat în nici un fel, nici măcar în judecată nu m-a dat, cine ştie din ce motive. Ca pe urmă, tot el să fie acela care să-mi spună că ar fi trebuit să-l bănuiesc pe tatăl meu şi să-i informez pe cei în drept, cu mult înainte de a fi arestat.

— Cum de nu-ţi este ruşine, Serghei ? îi reproşă Uvarov, uitîndu-se nu la cel căruia i se adresase, ci la Lukovski. Aşa nu se poate. Nu se mai poate... În felul ăsta putem să ajungem cine ştie unde. Oftă, îndreptîndu-şi spatele. Tovarăşi, poate că ar fi mai bine să plec, să nu fiu de faţă, ţinînd seama că se discută un caz ieşit din comun. I-aş ruga pe cei din biroul organizaţiei... se uită cu o faţă pe cît de serioasă, pe atît de îndurerată la Sviridov, apoi la Morozov, care încremenise în fotoliu... să se discute cazul fără mine. În ceea ce mă priveşte, am depus un memoriu. Secretarul de partid a expus toate faptele. Se pare că prezenţa mea ar imprima o notă personală unei probleme atît de serioase.

— Bravo, nici că se putea ceva mai ingenios, îl întrerupse Serghei, zîmbind batjocoritor. Bravo ! Aş vrea însă să ne lămureşti : unde ai

fost primit în partid, nu-i așa că într-un regiment de rezerviști ?

— Și chiar de-ar fi așa, ce-i cu asta ? îi răspunse Uvarov calm.

— Știam. Și cine ți-a dat recomandarea ?

Uvarov preferă să tacă, de parcă n-ar fi auzit întrebarea, iar Sviridov, peste măsură de încordat, își înfipse ochii pe chipul prietenului său. Zise, grăbindu-l :

— Hai, spune, cine ți-a dat recomandarea ? Spune. Le-ai uitat numele ? repetă Sviridov.

— Locotenent-colonelul Basov și maiorul Cerenkov. Totusi, tovarăși, v-aș ruga să discutați problema fără mine.

— Firește că cei care ți-au dat recomandarea nu te cunoșteau de pe front, nu-i așa ? stărui Serghei iarăși. Nu te cunoșteau, nu-i așa ?

— Și ce-i cu asta ? Are vreo importanță ?

— Nimic deosebit. Doar că pe front șuierau gloanțele, pe cîtă vreme în spatele frontului nu exista nici un fel de primejdie. Și te-ai înfățișat curat ca cleștarul. Nimic de zis, știi să porți cu dibăcie masca omului cumsecade. Nici dacă te uiți cu binoclu n-o poți desluși.

Soarele dogorea puternic. Deasupra mesei plutea un fum des, învăluind chipurile oamenilor. Directorul Lukovski, încruntat, se înfundase de-a binelea în fotoliu ; mîinile sale albe se odihneau înlănțuite pe cutia de țigări de pe genunchi. Kosov, sugîndu-și într-una luleaua, se uita drept înainte cu ochii lui albaștri, de nepătruns ; tînărul acela vînjos, în tricou albastru de sportiv, îl iscodea descumpănit cînd pe Uvarov, cînd pe Ser-

ghei, părea că vrea să spună ceva, dar îi venea greu să se hotărască ; şi în clipa asta Serghei avu certitudinea că Morozov îl observase tot timpul pe sub palma dusă streaşină la frunte şi că se folosise de creion numai de formă. „E cu putinţă oare ca nimeni să nu înţeleagă de partea cui e adevărul ?" îi trecu lui Serghei prin minte ; în aceeaşi clipă, se auzi vocea de tenor, vorbind molcom, şi se întoarse spre Lukovski.

— De ce, dragul meu ? Zic să rămîneţi... hm... Sînteţi doar membru al biroului organizaţiei de partid, şi n-avem nici un drept să vă acuzăm... mm... de interese personale. Aş dori numai ca amîndoi să lăsaţi aducerile-aminte pe altă dată, cu toate că ele par destul de încîlcite şi... trebuie spus, chiar foarte serios. Încîlcite de ambele părţi. Să ne întoarcem la ordinea de zi. Pavel Mihailovici, ne-am cam abătut, iar eu, dragă, mai am la dispoziţie doar o oră şi jumătate.

Lukovski, respirînd greoi, îşi arătă ceasul de mînă ; apoi se afundă din nou în fotoliu.

Sviridov, care pînă atunci îl ascultase cu neîncredere atît pe Uvarov, cît şi pe Serghei, bătu semnificativ cu creionul în cana cu apă, chemînd adunarea la ordine :

— Şedinţa biroului se desfăşoară în mod dezorganizat. Ne-am îndepărtat de probleme. Să vorbim mai concret. Fapte — faptele vorbesc. Nu avem nici un motiv să punem la îndoială cele mărturisite aici de comunistul Uvarov. Nu el a înşelat partidul, nu el a ascuns arestarea tatălui, nu el a adus injurii altor membri de partid, n-a etichetat pe nimeni. Ştii, Vohminţev, dumneata,

în felul acesta, mîine-poimîine ai putea arunca oricui vorbele : „i-ai lăsat să moară", „i-ai ucis..." Pentru asemenea acuzaţii trebuie să dispui şi de dovezi. Dovezi concludente. Iar noi pierdem vremea cu tot felul de insinuări şi presupuneri. Fapte, avem nevoie de fapte. Te rog să iei cuvîntul şi să nu te abaţi de la problema discutată. Te-am ascultat şi trebuie să ştii, Vohminţev, că te-am ascultat cu jenă. Da, cu jenă şi cu ruşine. Te rog să iei cuvîntul... Te-aş sfătui să te gîndeşti bine la greşelile comise, tovarăşe Vohminţev. Eu, ca secretar al biroului de partid, am impresia că dumneata nu vrei să înţelegi nimic.

„Prin urmare, nimănui nu-i trebuie adevărul", gîndi Serghei, simţind cum totul în jurul său se năruie, se prăbuşeşte, fără ca el să poată împiedica acest cataclism. Şi, deodată, pentru prima oară în viaţă, îl încercă sentimentul cutremurător şi implacabil al singurătăţii, şi nu pentru că soarta i se hotăra atît de simplu, ci pentru că nu era crezut, pentru că nu voiau să-l creadă, pentru că nu avea cum dovedi că dreptatea-i de partea lui.

— Vă rog să vorbiţi cît mai concret. Îndemnul sec şi calm al lui Sviridov îl auzi ca venind printr-un zid gros, şi gîndul oarecum ciudat că imanenta justiţie omenească nu era în stare să oprească acest glas, gîndul că el, Serghei, îi ura obrajii scofîlciţi, cravata cu nodul cel gros de sub mărul lui Adam, ochii lui plini de suspiciune care parcă te pipăiau, felul lui inflexibil — toate acestea nu voiau de loc să se împace cu ideea

că soarta sa se află în mîinile unui om ca Sviridov, dispunînd de ea după bunul său plac.

— Îmi permiteţi ?

Zări statura îndesată a lui Kosov ca prin ceaţă : luleaua din mînă îi dispăruse, şi glasul său de bas începu să bubuie.

— Cele relatate aici de Uvarov mi-au amintit de behăitul tînguitor al unui blînd mieluşel întărîtat. Te uiţi la umerii lui „slăbuţi" şi nu-ţi vine să crezi cît e de neajutorat, bietul de el. Pur şi simplu nu-ţi vine să crezi ; cineva îl calomniază, iar dumnealui zîmbeşte, punînd totul pe seama unor răfuieli personale. În ruptul capului nu pot să cred în aşa-zisele lui amintiri de război — şi a vorbit, de parcă, aflîndu-se în nu ştiu ce societate, a strănutat timid în batistă. De parcă ar fi fost vorba de un fleac şi, iertaţi-mă, de o aiureală ! De ce naiba a tăcut Uvarov ? Dacă a ştiut să ne expună atît de amănunţit prima crimă comisă de Vohminţev pe front, de ce naiba a tăcut pînă acuma ? Vreau să-l întreb şi pe Vohminţev : de ce şi el a tăcut, de ce n-a vorbit pînă acum ? Kosov îi aruncă lui Serghei o privire încruntată, clătinîndu-se şi lăsîndu-se greoi, cînd pe un picior, cînd pe altul. Ca organizator de partid al anului trei, socot de datoria mea să mai declar următoarele : Vohminţev a greşit şi, prin urmare, trebuie să-şi primească pedeapsa. Pe mine însă mă miră ceva. Vohminţev — vorbind bineînţeles fără ocolişuri — este acuzatul, iar noi sîntem judecătorii lui. Nu greşesc, nu-i aşa ? Judecător e şi Uvarov, ca membru al biroului de partid, este ? Eu însă consider că şi Uvarov trebuie pus

chiar acum în discuţie. De dumneata depinde acest lucru, Pavel Mihailovici, accentuă el, aplecîndu-se hotărît spre Sviridov. Pe Uvarov nu-l cunosc prea bine, n-am mîncat cu dînsul caşă din aceeaşi oală, n-am dormit sub acelaşi acoperiş, de altfel, e în anul patru. Însă a luat cuvîntul şi a vorbit, ca şi cum nu l-ar fi învinuit pe Serghei, ci l-ar fi mîngîiat, e drept, o mîngîiere mai să-l dea gata. Nu am încredere în oamenii blînzi, cu umeri de boxeri !

— Iată pînă unde se poate ajunge, tovarăşi membri în biroul de partid, răzbi pînă la Serghei glasul întretăiat, plin de uimire, al lui Sviridov, şi Kosov e organizatorul de partid al anului... ! Dumneata, tovarăşe Kosov, ne-ai dat dovadă de o crasă miopie politică şi ideologică. După cum bine ştiţi, nu comunistul Uvarov a fost pus în discuţie. Afirmi că nu-l crezi pe Uvarov. De ce ? Pe ce anume te bazezi ? Cum îţi permiţi să vorbeşti astfel despre un tovarăş al dumitale, comunist şi el ? Aşa, fără nici un temei ?

Sviridov tăcu şi se uită ţintă, fără a clipi, la chipul lui Kosov, acesta îşi reluase locul pe scaun. În lumina soarelui, vîrfurile urechilor lui Sviridov păreau de ceară.

Kosov nu răspunse, începu să-şi umple pipa cu tutun, îndesînd-o nervos cu degetele sale puternice. Deodată, nu se mai putu stăpîni şi izbucni într-un rîs aspru şi răutăcios.

— Există o vorbă din popor, zise, plimbîndu-şi luleaua pe masă, care sună cam aşa : „Dumnezeu mă are în pază, de aceea porcul n-o să mă

mănînce". M-au ales organizator de partid comuniştii din anul meu. Dacă o să fie cazul, tot ei au să mă realeagă.

Sviridov se ridică puţin, sprijinindu-se în cîrjă, mută o foaie de hîrtie dintr-un loc în altul, apoi vorbi cu o voce nu numai seacă, ci şi neplăcută :

— Tovarăşe Kosov, pentru toate astea o să dai socoteală ; ca membru de partid, înţelegi sau nu că discutăm o problemă cu puternice implicaţii politice ? Eu personal, ca secretar al unei organizaţii de partid, voi lupta pînă la ultima suflare, pînă la ultima... pentru puritatea ideologică a partidului...

Înghiţi parcă un nod, îşi schimonosi faţa, întinse mîna spre cana cu apă, dar nu-şi umplu paharul, ci îşi îndreptă spinarea, rămînînd neclintit lîngă masă.

— N-o să vă lăsăm să-l ponegriţi pe comunistul Uvarov. Nu, n-o să vă lăsăm, tovarăşe Kosov ! Cine mai ia cuvîntul ?

„Indiferent de ce-aş spune, el n-o să-mi mai dea crezare acum, gîndi Serghei. Nici pe Kosov nu-l mai crede... nu, nu..."

— Vorbiţi de vigilenţă şi principialitate, de puritate vorbiţi, mai găsi Serghei putere să spună, dar e prematur să-mi îngropaţi tatăl, să mă îngropaţi pe mine.

— Nu îngropăm pe nimeni, tovarăşe Vohminţev, îl întrerupse Sviridov, lovind sever cu creionul în cană. Nu facem altceva decît să vă analizăm greşeala, şi asta, în mod obiectiv. Vă rog să nu mai interveniţi, la urmă o să puteţi lua cuvîntul.

Şi în clipa asta se aşternu tăcerea.

Serghei ştia că dacă va lua cuvîntul în încheiere şi-şi va recunoaşte greşelile, îşi va crea circumstanţe atenuante ; o făcuseră atîţia alţii înaintea lui, în faţa aceluiaşi birou. Nu mai avu însă putere să-şi înfrîngă senzaţia de adîncă singurătate, ascultă glasul stins al lui Morozov — voia parcă să-l apere, dar nu cu prea multă convingere, punea la îndoială unele lucruri ; ascultă murmurul de tenor al lui Lukovski — directorul se ridicase în picioare, lîngă masă, cu mîinile aşezate comod pe burtă ; ascultă cu ochii închişi şi glasul aspru al lui Sviridov ; din tot ce spunea, nu izbutea să desluşească decît două cuvinte : „mustrare" şi „excludere". Primul cuvînt i se înfăţişă ca un obiect vag, cenuşiu, moale ca vata ; iar celălalt — „excluderea" — lua forma unui obiect ascuţit, tăios, a cărui împunsătură era aducătoare de moarte. Asculta, gîndindu-se într-una la faptul că şi-a irosit timpul, că multă vreme fusese nehotărît, iar acum, cînd ar fi vrut să acţioneze, să dovedească un adevăr elementar, nu mai avea cum. Şi, aşteptînd cu încordare să se producă acel ceva, Serghei simţi — nici el nu-şi explica de ce — o tăcere adîncă, năpădindu-i auzul — în fundul încăperii, desluşi prin perdeaua de fum chipul lui Sviridov proiectat pe peretele alb, iar sus, deasupra creştetului său, atîrna portretul lui Stalin. Sviridov vorbea, dar lui Serghei i se părea că toate cuvintele lui se rostogoleau de-acolo, de sus.

— Ei, ce ai de spus, Vohminţev, îţi recunoşti greşelile ? Vrei să iei cuvîntul ?

„Tu te-ai găsit să-mi faci educaţia ? Nu cumva îţi închipui că mă poţi educa ? îl întrebă Serghei în gînd, cu oarecare uluire. Să vorbesc ? Să cer cuvîntul ? Să recunosc ? Asta ar însemna că renunţ la totul ? Absolut la totul ?" Şi, învingîndu-şi acea tăcere lăuntrică şi apăsătoare, zise :

— Nu... nu recunosc.

Fără voia sa, ochii i se opriră pe pendula ce abia se mai zărea prin norii de fum. „3 şi 21 de minute." Îşi aprinse o ţigară, nu-i simţi gustul. Gîndi : „Ora 3 şi 21 de minute. Gata !"

La ora 3 şi 22 de minute se trecu la vot. Cinci votară pentru excluderea sa din partid ; doi — Morozov şi tînărul cu alura atletică — votară pentru aplicarea sancţiunii de mustrare. Kosov împreună cu un alt student, tăcut şi liniştit de felul său, se abţinură.

— Se exclude din rîndurile... din rîndurile membrilor P... C... b... U... S..., auzi Serghei glasul sacadat, cleios, al lui Sviridov, dictînd procesul-verbal.

Era zăpuşeală.

„Niciodată n-am să admit ca tu să salahoreşti, cărînd cărbuni, niciodată, să ştii..."

Aşadar, totul se terminase. Avu deodată senzaţia că sala se golise de mult, dar el continua să audă zgomotul scaunelor trase şi vocile stinse ale celor ce părăseau încăperea, iar cînd îl zări pe Kosov, venind, şovăitor, spre dînsul, îl opri cu o voce răguşită :

— Lasă, Grişa, mai tîrziu...

Lîngă dînsul, cineva îşi îmbrăca haina, altcineva rupea o hîrtiuţă cu însemnări. Pe Serghei nu-l mai interesa nimic din ceea ce făceau sau spuneau cei din jur, de aceea nici nu-i mai luă în seamă. Nu mai avea decît o singură dorinţă — să-i vadă plecaţi cît mai repede din sala de şedinţe : simţea că trebuie, că era obligat să i se destăinuiască lui Lukovski, acestui bătrînel cumsecade. În clipa cînd se trecuse la vot, îşi spuse, ca într-o străfulgerare, că trebuie să întreprindă ceva. Trebuie luată o hotărîre — va părăsi institutul. Da, da, va părăsi institutul... locul lui nu mai era acolo. Va pleca fără să mai stea mult pe gînduri. Oricum ar fi procedat, Lukovski, mai tîrziu, tot i-ar fi cerut să părăsească institutul.

Fuma şi aştepta, se miră că mai avea putere să scuture scrumul în scrumiera de pe braţul fotoliului. I se aşezase un nod în gît şi i se păru că greaţa care-l încerca se datora ţigărilor fumate. Deodată, pricepu — în sala de şedinţe se aşternuse o tăcere adîncă ; se uită spre masa prezidiului şi se ridică. Mişcarea fu bruscă, scrumiera lunecă de pe braţul fotoliului şi căzu, risipind mucurile pe covor. Serghei nu se aplecă să le adune.

— Ei, ce mai e ? Ce-i ?

Sviridov nu plecase din cameră ; se aşezase în fotoliu, într-o poziţie de aşteptare : îşi încrucişase braţele în jurul cîrjei şi nu-şi mai lua ochii de la Serghei.

— Ce-i ? întrebă el sever. Nu cumva te-ai supărat ? Nu care cumva te-ai supărat pe partid ? Socoţi că noi sîntem porniţi împotriva ta ? Aşa ?

Greşeşti. Noi am luptat pentru tine. Partidul educă, nu pedepseşte. Asta, ca să poţi înţelege că un membru de partid...

— Iar dumneata ce-ţi închipui ? Că partidul e format din nătîngi de teapa dumitale ? şuieră Serghei printre dinţi.

— Tu... Sviridov se ridică sprijinindu-se în cîrjă, în timp ce obrajii îi deveniră vineţii, iar pupilele i se dilatară. Tu... bagă de seamă !

— Nu „tu", ci „dumneavoastră". Eu am intrat în rîndurile partidului pentru că am văzut în el oameni adevăraţi. Află că dumitale nu ţi-aş încredinţa nici să paşti caprele, darmite să conduci o organizaţie de partid. De altfel, o să vină vremea cînd nici caprele n-o să ţi se încredinţeze.

— Taci ! Sviridov bătu cu cîrja în podea. Crezi că... ? Tu...

Serghei continua :

— În şedinţă, am renunţat la cuvînt. Acum mi-am spus şi eu ultimul cuvînt !

Serghei îi întoarse spatele, o făcuse, fiindu-i teamă că nu se va mai putea stăpîni şi, în clipa aceea, va izbucni în lacrimi ; cu un nod în gît, se îndreptă spre masă, luă o foaie de hîrtie, un creion şi, fără să se mai aşeze, aşternu, cu un scris care trăda nervozitate, următoarea cerere :

„Profesorului Lukovski, directorul institutului de mine şi metalurgie din Moscova.

Din cauza unor împrejurări familiale, vă rog să nu mă mai socotiţi printre studenţii institutului

Stud. anului III, Vohminţev."

Pe coridor se auzi răsunînd cîrja lui Sviridov ; în sfîrşit, pleca.

— Dragul meu, pe mine mă aştepţi ?

— Pe dumneavoastră. Vă rog să-mi primiţi cererea.

— Ce-i asta ? Stai, dragă...

După ce-şi îmbrăcă vestonul şi se încheie la nasturi, profesorul Lukovski îşi croi drum printre scaune ca să ajungă la locul său — un birou enorm, pe care se afla statuieta unui miner ce se înălţa deasupra unei garnituri de scris ; se lăsă greoi în fotoliu, citind cererea lui Serghei ; sprîncenele-i stufoase zvîcniră a mirare, descoperindu-i ochii blînzi, obosiţi.

— Ce înseamnă asta, ai ? Cum vine asta, ai ? Ce te-a apucat, dragul meu ? Eşti doar un student eminent, un tînăr inteligent, şi iată în ce situaţie încurcată ai ajuns. De ce a trebuit ca dumneata... hm... să ascunzi, să-l jigneşti... mm... pe Uvarov... care şi el e un student merituos, un activist, un om cu un caracter ferm. Vai, vai, vai, Vohminţev !... Minerii sînt stăpînii pămîntului. Ce te-a apucat de-ai scris asta ? Ai scris fără să te gîndeşti... Mm ? Ei, hai, recunoaşte : te-ai simţit nedreptăţit şi atunci, de supărare, ai trîntit „na, ca să ştiţi" !

Lukovski îşi clătină dojenitor capul său cărunt şi leonin, împungînd cu degetul cererea lui Serghei ; părea foarte binevoitor, grijuliu şi chiar întristat. Şi lui Serghei îi veni greu să constate acest lucru. Spuse pe un ton rece şi oficial.

— Vă rog să-mi aprobaţi cererea, tovarăşe profesor. Am făcut multe lucruri în pripă, pe

negîndite, ăsta însă este un act pe deplin conştient.

— Studenţi merituoşi, inteligenţi, dumneavoastră puteţi deveni mîndria unor exploatări miniere. Cum s-ar spune, speranţele noastre. Da, sînt convins. Ei, atunci, cum rămîne, Vohminţev, ai ? Mai întîi ai renunţat la practică... Pe urmă... Lukovski îşi agita mîna lui ca de copil şi rosti înciudat : şedinţa de partid, excluderea, nu-i aşa ? Dumneata ai note bune... numai de cinci. Îmi aduc perfect de bine aminte.

— Vă rog, tovarăşe profesor, să-mi aprobaţi cererea.

Îşi spuse că Lukovski era sincer, că într-adevăr nu voia să-i aprobe cererea, dar Serghei era în acelaşi timp convins că dacă Sviridov, mîine sau poimîine, îi va cere s-o aprobe, bătrînul profesor o va face.

— Vai, vai, vai, ce ţi-i şi cu tinerii de azi... unul face poezioare, altul, ce mai compunere îmi vîră sub nas... Na, citeşte, bătrîne, cum o iau razna studenţii. La viaţă, la profesiunea voastră nu vă gîndiţi ? Sau cum vine asta ? Halal student ! Ce-ai de gînd, să-ţi alegi o altă meserie ? Eşti dezamăgit ?

— Viaceslav Vladimirovici !

— Nu pricep... hm ! Cum de s-a putut întîmpla una ca asta, Vohminţev, dragul meu ? Mm ? Şi acum, eu, directorul dumitale, ce trebuie să fac ?

— S-a întîmplat aşa şi nu altfel, tovarăşe profesor, pentru că un ticălos a cîştigat lupta, rosti Serghei cît putu mai liniştit — şi, în mare parte,

cu sprijinul unor oameni inteligenţi. La revedere. Am să mai trec.

Străbătu în fugă culoarul lung, pe lîngă sălile pustii ; alerga, iar pereţii i se păreau o panglică cenuşie, întretăiată ici şi colo de pătratele luminoase ale ferestrelor ; alerga, dorind să scape cît mai repede din clădirea aceea.

— Vohminţev !

Tresări, auzindu-se strigat.

De după colţul coridorului, lîngă scară, dintr-un ungher al unui fumoar studenţesc, pustiu acum, se ridică greoi de pe bancă docentul Morozov, deşirat şi cu mîini lungi. Îi bară drumul cu o mapă de piele

— Serghei, ascultă ce-ţi spun — i se adresă el, fără să i se uite în ochi — te rog să treci neapărat pe la mine pe-acasă în seara asta, în jurul orei zece. Chiar astăzi.

— Pentru ce ? întrebă Serghei. Nu, nu, în momentul acela Morozov îi era nesuferit. Nu pricep de ce, Igor Vitalievici ?

— Vreau să stau de vorbă cu dumneata. Să treci. Am să te aştept.

— Mulţumesc. N-am să vin.

Ieşi pe bulevard.

Lumina soarelui se revărsa pe nisip ; pete de umbră pe alei, glasuri de copii ; dincolo de grilajul de fier al bulevardului stăruia zgomotul compact al străzii ; coloane de maşini alunecau uruind — toate acestea alcătuiau la un loc libertatea, pulsul vieţii, sunetele ei.

Serghei însă continua să trăiască şi să gîndească într-o lume, concentrată parcă într-un

focar optic, pe care n-o putea părăsi. Se căută prin buzunare, mai găsi în pachet o ultimă ţigară, şi aceea mototolită — se aşeză pe banca încinsă, vărgată de umbre. I se păru că o fată necunoscută, îmbrăcată într-un sarafan şi cu sandale în picioare, cu o carte deschisă pe genunchi, s-a dat puţin mai la o parte. L-a privit pe furiş.

N-o luă în seamă ; se uita dincolo de bulevard, la clădirea institutului, acum pustie, străină, lipsită de viaţă.

„Ei, şi acum ce-am să fac ? Ce-am să fac ?" se întrebă şi, deodată, de parcă memoria altcuiva l-ar fi îmboldit, îşi aminti de scrisoarea lui Konstantin ; o scoase din buzunarul de la piept, o despături — văzu un scris mărunt, neglijent, grăbit, greu de descifrat.

„Serioja !

La 11,30 plec spre bazinul din Tula (mina a 7-a experimentală, ultima expresie a tehnicii) pe toată vara. Plec cu dracu-n coastă, dar trebuie să plec.

Sub picup ai să găseşti carnetul meu de economii cu o procură pe înaltul tău nume. A mai rămas cîte ceva din ale mele capitaluri de pe vremea şoferiei. Toată vara am să mănînc pîinea statului ; restaurante, fireşte, nu cred să existe pe acolo. N-am ce face cu pitacii. Ţie şi Asei au să vă prindă bine. Profesorul acela bătrîn din clinica Semaşko ia cîte 150, se burzuluieşte dacă îi dai mai puţin cu o rublă. L-am rugat să treacă şi nechemat.

Serioja ! Eu totuşi te iubesc, deşi tu, vagabondule, niciodată nu m-ai luat în serios. Nici măcar nu mi-ai povestit ce ţi s-a întîmplat. (Eu ştiu însă că tu te-ai născut într-o zodie norocoasă.) Întotdeauna ai crezut că în capul meu nu-i loc decît pentru jazz şi duduiţe superbe. Dumnezeu să te judece !

Te îmbrăţişez, bătrîne. Salutări şi multă sănătate Asei.

Al tău, Kostea

Dacă se întîmplă ceva, trînteşte-mi o telegramă şi am să răsar în faţa luminăţiei tale. Deşi inima-mi spune că n-ai să-mi trimiţi nici o telegramă. Am înţeles acest lucru în seara aceea.

Încă o dată, te îmbrăţişez, bătrîne."

Trebuiau să plece împreună la mina a 7-a experimentală...

Cîtă nevoie avea acum de Konstantin, de mutra lui smeadă de Don Juan cu mustăcioară, de felul lui glumeţ de a fi, de discurile pe care le avea, de cămăşile lui cadrilate, la modă, de stridentele sale cravate şi de toată dezordinea lui, de obiceiul de a-şi muşca mustăcioara şi de a-şi miji ochii nepăsător înainte de a spune o glumă ! Nu, avea neapărată nevoie de Konstantin, fără el nu putea trăi.

Reciti scrisoarea, se sprijini de spătarul băncii, capul îi căzu în piept, rămase cu ochii închişi, gemînd : tînăra în rochie fără mîneci lăsă cartea şi se întoarse speriată spre dînsul :

— Vă e cumva rău ? auzi el un glăscior timid.
— Poftim ? şi deschise ochii.
— Mi s-a părut că vă e rău... Poate aveţi nevoie de ceva...
— Poftim ? Ce vă mai trece prin minte, căldura... Nu vedeţi ce căldură ?... zîmbi el.
— Iertaţi-mă, vă rog.
Tînăra se ridică, îşi potrivi sarafanul şi se depărtă, lipăind din sandale şi uitîndu-se în răstimpuri peste umăr, la banca unde stătea Serghei.

CAPITOLUL CINCISPREZECE

Hoinări toată ziua prin oraş.
Asfalt încins, miros amărui, înecăcios, de gaze care ţîşneau din ţevile de eşapament ale maşinilor ce lunecau pe lîngă trotuare ; străzi cotropite de arşiţă, mulţime grăbită pe la încrucişări, cozi la chioşcurile cu răcoritoare, umbrele de pînză în cafenelele de vară arhipline, uruit de tramvaie la cotituri, resturi de hîrtie mototolită de la îngheţată, aruncate la întîmplare pe stradă, oameni mergînd alene, feţe transpirate — totul se învălmăşea, se mişca, oraşul îşi trăia mai departe viaţa sa cotidiană. Din pricina zgomotului, a luminii orbitoare, a mirosului de benzină, a caniculei, tîmplele îi zvîcneau dureros.
Să plece !... Încotro ? Terminase doar trei ani de institut. Să plece, da, neîntîrziat. În vreo mină din Donbass, din Kazahstan, în bazinul carbonifer Kuzneţk sau Peciora ! Va putea lucra acolo

ca miner, doar cunoaşte destul de bine exploatarea minelor. Oameni noi, mediu nou, chipuri noi... Munca... Nu, nu, de muncă nu-i era teamă. Să plece ! Cu Asea însă cum rămîne ? Dar cu Nina ? Să plece şi să abandoneze totul ? Nu, imposibil !

Paşii îl duseră instinctiv la un colţ de stradă, într-o cabină telefonică de lîngă un magazin universal ; cabina era încinsă de soare, receptorul frigea ; formă maşinal numărul de acasă. Telefonul era ocupat ; lăsă receptorul jos : ce să-i spună Asei ?

Zăbovi o clipă cu ochii pe discul aparatului, apoi, şovăind, formă numărul Ninei. Un timp nu-i răspunse nimeni ; dar ceva mai tîrziu auzi fisa căzînd în automat.

— Alo, da, răsună o voce, pe Nina Alexandrovna ? Nu-i acasă.

Puse brusc receptorul la loc, curmînd astfel discuţia.

Ieşi, trîntind uşa cabinei ; era şi mai furios, căci îşi dădea seama că, de fapt, nu luase nici o hotărîre, că ceva rămăsese neterminat ; o porni agale pe asfaltul înmuiat de arşiţa soarelui.

„Să plec ? Să las totul şi să plec ? S-o las pe Nina, pe Asea ? Imposibil. Nu am atîta putere. Totuşi, cum o să trăiesc de-acum înainte ? Ce o să fac ?"

Înserarea îl găsi într-o cafenea, peste drum de podul Krîmski, bînd bere şi fumînd — nu-i era foame. Se uita la valurile apei ; amurgul adia, răcorindu-l ; sub cheiul de granit stăruia o lumină purpurie ; pescăruşii, obişnuiţi cu oraşul,

zburau deasupra podului, se lăsau pe apă, ţipau strident : pe lîngă bîrnele alunecoase, date cu smoală, ale debarcaderului, curentul purta încetişor la vale cornete goale de îngheţată, mînîndu-le sub pod, unde întunericul devenea dintr-o dată foarte dens.

Oamenilor le place să privească apa, de ce oare ? se întrebă el. Apa ascunde într-însa forţa unor prefaceri posibile în viaţa omului, o chemare către ceva. Poate spre fericire ? De ce atunci josnicia omenească dăinuie de mii de ani, de pe vremea lui Cain şi a lui Iuda ? Este mai puternică decît binele, şi nu se dă în lături de la nimic ? Bunătatea este şi milostivă : uită, iartă. De ce ? Socialismul este binele ce rezultă din evoluţia omenirii. Comunismul — este binele suprem. Dar răul ? Ne prinde de picioare ca nişte căngi. Cum a fost posibil oare ca în partid să pătrundă oameni ca Uvarov, Sviridov, ca locotenentul acela major ? Poate datorită faptului că există şi oameni ca Lukovski, ca Morozov ?... Morozov, Morozov... „Să treci pe la mine. Trebuie să stăm de vorbă." Despre ce oare ?

Plăti şi ieşi în stradă.

— Ai venit, Serghei ? Foarte bine, te-am aşteptat. Te-am aşteptat cu nerăbdare. Îţi mulţumesc... Îţi mulţumesc că ai venit. Ia loc aici. Vrei să bei ceva ? Coniac sau votcă ?

— Mulţumesc. Nu vreau nimic.

— Ei, cum se poate, din moment ce ai... Aş fi vrut... Ai timp să mai zăboveşti puţin la mine ?

— Dacă nu mă înşel, m-aţi rugat să trec ?
— Te-am aşteptat, Serghei. Te-am aşteptat. la loc.

Morozov purta o pijama cam mică pentru statura sa înaltă, braţele îi ieşeau din mînecile scurte, jenate parcă de ceva ; pantalonii, de asemenea scurţi, lăsau să i se vadă picioarele goale, vîrîte în papuci moi de casă. În timp ce vorbea, Morozov se aplecă deasupra unei măsuţe pe care rînduise farfurii cu felioare de brînză şi salam ; încercă, fără succes, să scoată cu tirbuşonul dopul de la o sticlă de coniac ; părea cu totul şi cu totul absorbit de propria-i îndeletnicire.

Camera de lucru a lui Morozov, situată în apartamentul său din cartierul Cistîie Prudî, era tare înghesuită — dulapuri cu cărţi, un divan cu ziare mototolite ; lîngă fereastră, un birou vrăfuit cu cărţi şi manuscrise : pe un postament de lemn se găsea modelul unui turn de extracţie lucrat din fier. Perdeaua de tul, umflată de vînt, flutura, atingînd manuscrisele ; se zăreau prin ea luminile cartierului, cufundat în noapte. În liniştea apartamentului, se auzi uruitul liftului ce urca la etajul următor.

„Am trecut şi pe aici, de ce oare ? se gîndi Serghei, urmărind înciudat cum se necăjea Morozov să destupe sticla. Mă aştepta ?"

— Niciodată nu mi-am închipuit... Din ce naiba se fabrică dopurile : din mucava, din zgură ? exclamă Morozov necăjit. N-au nici un Dumnezeu. Ce zici, să împing dopul în sticlă ?

— Se vede că n-aţi fost pe front către sfîrşitul războiului, observă Serghei. Lăsaţi-mă, o deschid

eu. Nimic de zis : după dexteritatea cu care scoateţi dopurile, se poate constata ce fel de băutor sînteţi !

Serghei pocni fundul sticlei cu palma pînă ce dopul sări.

— Nu vreau decît să beau cu dumneata, Serghei, preciză Morozov, umplînd paharele ; cîteva picături căzură pe măsuţă.

— De la o vreme, nu beau decît vin sec, dar astă seară vreau să mă delectez şi cu puţin coniac. Cu dumneata.

— De ce oare ? Serghei tăcu o clipă. Mi se pare ciudat... Profesorul bea împreună cu studentul lui. Mîine o să afle Sviridov şi vă pomeniţi cu niscaiva acte la dosar. Nu vă e teamă ?

— Bea, Serghei !

— Nu vreau. Mulţumesc.

Morozov bău, grăbit, stingher, înfipse furculiţa într-o bucăţică de salam, mestecă, îşi turnă iar coniac şi, ciocnind, bău cu un fel de nepăsare copilărească, vrînd parcă să se îmbete cît mai repede. Serghei îl privi mirat, fără să se atingă de pahar. Preferă să-şi aprindă o ţigară.

— Îmi dai şi mie una ? Morozov luă o ţigară. De o mie de ori m-am lăsat de fumat, dar n-am izbutit... M-am îmbolnăvit de plămîni în timpul războiului, după prăbuşirea minei „Pervaia" din Karaganda, dar nu-mi pasă ! Dă-mi un foc !

— Poftiţi chibriturile.

— Bea. De ce nu bei ?

— Igor Vitalievici, dumneavoastră vă închipuiţi că numai aşa se poate rîndui o discuţie sinceră ?

— Lasă asta, Serghei ! Am vrut să ciocnesc cu dumneata un pahar. Atît ! Eşti un băiat mult prea sincer ca să-mi pot închipui aşa ceva. Să nu ne comportăm ca cei din urmă proşti. Îmi cunoşti doar părerile — consider că eşti un tînăr capabil, inteligent — ţin foarte mult la dumneata. Ce să mai vorbim — ai observat şi singur. Un student simte întotdeauna atitudinea profesorului faţă de dînsul.

— Şi... ce-i cu asta ? zise Serghei. Ar fi interesant să aflu ce gîndiţi despre Uvarov ? Aveţi şi despre dînsul aceeaşi părere ?

— E cam complicat ceea ce cred eu despre dînsul, Serioja. Şi dacă vrei să ştii, uite, am să-ţi spun : din punct de vedere tactic, Uvarov s-a dovedit mult mai abil decît dumneata. Mai experimentat. Nu-l cunosc prea bine, dar pe undeva simt că se pricepe să-şi aranjeze viaţa, să se descurce, şi nu-i de loc prost. Nimeni nu l-a crezut, balanţa însă a înclinat spre el. Pricepi ? Totul pleda împotriva dumitale. Şi-a dat seama de situaţie şi a ales bine momentul loviturii fără greş.

— Adică de ce situaţie şi-a dat seama ?

— Bea, Serioja. Nu pot să beau de unul singur. Bea, mănîncă şi încearcă să pricepi. Nimic încă nu s-a terminat.

— Mulţumesc. Nu vreau. Ce situaţie a înţeles-o Uvarov ?

Morozov bău din nou, se strîmbă, nu se rumeni la faţă, ci deveni mai palid. Se ridică, începu să umble prin încăpere cu mersul greoi, cum mergea de obicei şi prin coridoarele institutului — tîrşîindu-şi papucii pe parchet.

— Asta necesită o discuţie aparte. Există o sumedenie de cauze care pot influenţa o situaţie...

— Ce fel de cauze? stărui Serghei. Şi cum pot ele exercita o influenţă?

— Nu ştiu. Problema e complicată. De vină o fi situaţia internaţională grea, mai pot să existe şi cauze interne, cine ştie... Se duce însă o luptă... Există o încordare... Totul, în momentul de faţă pare să fie foarte încordat. Şi, din păcate, la noi, în asemenea momente acute, nu se prea ţine seama cui i se cuvine un pumn între ochi şi cui i se cuvine o lovitură mortală sub lingurică. Iar unii nemernici, folosindu-se de asemenea împrejurări, îşi fac mendrele, acoperiţi de zgomotul luptei. Sînt amestecate laolaltă, talmeş-balmeş, şi lucruri importante, şi mai puţin importante. O dată, nu mai ţin minte după care lecţie, Sviridov se prezintă la mine. „Vin cu un semnal de alarmă din partea studenţilor. Nu cumva, povestindu-le despre cele mai noi maşini din Apus, le acordaţi prea mare importanţă? Consider că toată atenţia trebuie concentrată asupra tehnicii naţionale, gîndiţi-vă la acest semnal de alarmă dat de studenţi."

— Sviridov! îngînă Serghei şi trase scrumiera mai aproape. Indivizi de felul lui Uvarov şi Sviridov duc de rîpă cauza partidului, subminează credinţa în dreptate. Iar dumneavoastră, care înţelegeţi toate astea, tăceţi şi căutaţi să vă scuzaţi, invocînd cauze şi situaţii internaţionale. Oare cele spuse mai înainte de Sviridov să vă fi speriat într-atît?

— Nu, nu m-au speriat. I-am răspuns că voi reflecta asupra celor semnalate, preciză Morozov într-un tîrziu. Doar știi că în lecțiile mele am acordat tehnicii occidentale un spațiu infim. Sviridov însă e un tip rigid și îngust ca o riglă. Lupta pentru puritatea ideologică din institut o desfășoară în mod idiot, de dobitoc ce este. „Fapte, fapte". Unde mai pui că se pot găsi și doi-trei studenți care să dea în scris : „Da, în lecțiile docentului Morozov s-au manifestat tendințe cosmopolite". Și, pînă una-alta, dosarul și judecata ; mi-ar fi părut rău să las catedra pe mîna vreunui tîmpit, gata să promoveze niște neisprăviți. De bine, de rău, aici aduc un folos, adevărul ăsta îl știu de mai mulți ani. Ai ceva de obiectat ?

— Nu.

— Indiferent de situația în care se găsește, omul e dator să aducă un folos societății.

— Igor Vitalievici, ce rost are să-mi debitați aceste adevăruri arhicunoscute ? M-ați invitat în scopuri educative ? Praf și pulbere se alege din înțeleapta dumneavoastră tăcere cînd unui om i se frîng oasele. Îmi vorbiți ca și cînd ați vrea să-mi deschideți ochii asupra unei probleme de egoism rațional. Despre asta am învățat în clasa a noua. La ce dracu îmi mai poate folosi ?

Morozov veni mai aproape, ochii săi cenușii, nu prea mari, erau plini de tristețe.

— Vrei să-ți spun de ce am tăcut ? zise el cu o voce scăzută, tutuindu-l. Vrei ?

— Nu vreau. Și așa mi-e limpede.

— Ți-o fi, dar nu îndeajuns. Din punct de vedere tactic, s-a creat un moment cît se poate

de neprielnic. Crede-mă, am mai multă experienţă decît tine. La şedinţă am tăcut, deoarece lupta pentru tine abia acum începe. Cum se va termina, încă nu ştiu. Dacă tu n-ai fi ascuns faptul că tatăl tău a fost arestat...

— Sînt convins şi voi rămîne convins pe tot restul vieţii că tatăl meu nu s-a făcut cu nimic vinovat. Dumneavoastră înţelegeţi destul de bine de ce n-am înaintat nici o declaraţie cu privire la arestarea tatei — ar fi fost o mărturie făţişă a laşităţii mele.

— Te înţeleg. Există însă, aşa cum spune şi Sviridov, un fapt obiectiv. Şi foarte serios. Necruțător. Lupta însă abia acum începe.

Se făcu linişte. Se auzi din nou liftul urcînd la etajul următor, apoi o uşă trîntită.

— E tîrziu, zise Serghei şi, pe neaşteptate, apucă paharul de coniac cu un gest care-l surprinse. În sănătatea dumneavoastră ! Întîi zîmbi, pe urmă se încruntă. Ştiu precis că mai devreme sau mai tîrziu, o să revin în rîndurile partidului, continuă el cu o dîrzenie ce nu şi-o putu stăpîni. Am devenit comunist într-una din cele mai grele perioade. În patruzeci şi doi, sub zidurile Stalingradului.

— Ai spus : „E tîrziu" îi aminti Morozov ; sorbi din coniac, apoi mai luă o ţigară din pachetul lui Serghei. N-am înţeles. Ce ai vrut să spui cu acel : „E tîrziu" ?

— Vreau să plec din Moscova, Igor Vitalievici, îi mărturisi Serghei, strîngînd puternic paharul de pe masă cu degetele transpirate. După cum se spune — păşesc în viaţă. Voi căuta să

ajung undeva într-un mare bazin carbonifer... Iată, prin urmare, şi folosul celor predate de dumneavoastră — instalaţii miniere — şi al notelor mari pe care mi le-aţi trecut în carnet. Dacă nu voi fi angajat ca muncitor în abataj sau la o haveză ori la o combină, mă voi angaja atunci ca simplu muncitor la suprafaţă — la încărcatul cărbunelui. O să văd...

— Unde ?

— Deocamdată nu ştiu. Mi-e indiferent. Mină să fie. Să bem pentru asta, Igor Vitalievici.

Luminile nocturne ale cartierului Cistîie Prudî se strecurau prin perdeaua înfoiată de vînt. Şi, privind camera aceasta confortabilă de la etajul al doilea, cu rafturile înţesate cu cărţi de ştiinţă, cu divanul, manuscrisele, coniacul turnat în pahare, cît şi discuţia cu docentul Morozov, avu senzaţia că toate astea se depărtează de el în mod ciudat. Şi dincolo de această cameră strîmtă din cartierul Cistîie Prudî, începu să zărească alte meleaguri, alţi oameni, alte chipuri. În momentul acela înţelese cum nu se poate mai bine că hotărîrea de a pleca din oraş era singura soluţie realistă. Pentru un moment se simţi uşurat.

— Să bem pentru asta, Igor Vitalievici, şi nicidecum pentru egoismul raţional.

Morozov însă nu-l ascultă ; trecu la birou, împinse deoparte un vraf de cărţi şi manuscrise, se aşeză, îngheboşîndu-se, şi se apucă să scrie ceva... un scris nervos.

— Bea... îl îndemnă el, fără să-şi ridice ochii de pe ceea ce scria. Eu te urmez în gînd.

Serghei nu bău ; lăsă paharul pe masă şi se uită la Morozov, dornic să-l priceapă. Imaginea lui i se păru ciudată ; stătea aplecat ca un om obişnuit cu studiul cărţilor, însă spatele, umerii masivi îţi sugerau nu un profesor, ci un miner vînjos.

— Poftim, zise Morozov, după ce umezi cu limba marginea plicului. Poftim ! Şi, apăsîndu-l tare cu palma pe masă, îl lipi. Iată sfatul meu : să pleci în Kazahstan, urmă el tulburat. La „Pervaia". La Miltuka. Scrisoarea e pentru Gnezdilov, Akim Nikitici, secretarul Comitetului raional de partid. Pe plic am notat totul — adresa, tot ce e necesar. Am lucrat cu Gnezdilov mai bine de cinci ani. Da... Am fost inginer principal. Să pleci ! Timpul o să rezolve totul. Ce-ai să înveţi o să-ţi prindă bine toată viaţa. Şi mai e ceva, ştii... Morozov trase stîngaci un sertar şi scoase un teanc de bancnote... Uite, ştii, pentru orice eventualitate... Da, vezi, în felul acesta...

— Am şi eu. Nu pricep de ce toţi îmi oferă bani ? N-am nevoie.

— Bem, Serghei ?

— Să bem...

Urca scara agale, netezind cu palma palierul, iscodind pereţii, treptele ; se opri pe palier sub becul prăfuit, protejat de o reţea de sîrmă ; rămase în dreptul uşii, cu ochii rătăcind pe pereţii cu tencuială scorojită : nu îndrăznea parcă să apese pe butonul soneriei, era stînjenit de senzaţia că totul se va destrăma, se va prăbuşi, mistuindu-se undeva în neant, şi pereţii, şi cutia

de scrisori, şi becul protejat de reţea, şi paşii ei sau lipăitul papucilor de casă, şi linia săltată a sprîncenelor ei, şi glasul ei : „Tu ?" Şi nu voia, nu putea să se împace cu gîndul, nu voia să creadă că n-o să mai vină aici, că va trebui să se despartă de toate astea pentru mult timp.

Ştia : acesta ar fi fost lucrul cel mai groaznic care i s-ar mai fi putut întîmpla.

Serghei apăsă pe butonul soneriei, şi, cînd uşa i se deschise, continuă să-şi mai ţină degetul pe buton, nevenindu-i să creadă că Nina se găsea în faţa lui.

Fără să spună o vorbă, o cuprinse în braţe şi pe dată simţi în nări mirosul atît de cunoscut al părului ei cald ; ochii i se micşorară de plăcere.

— Ce-i ? Ce-i cu tine ?

— Te iubesc... Nimic altceva... nimic...

— Serioja, ce-i cu tine ?

— Te iubesc, repetă cu duioşie, strîngînd în braţe trupul încordat al femeii.

— Serioja, tu mă-nspăimînţi...

— Te iubesc ! Te iubesc !

— Răspunde, Serioja, ce-i cu tine ?

Îi simţea tremurul degetelor pe spinare, apoi braţele ei începură să-l strîngă şi să-l mîngîie.

CAPITOLUL ŞAISPREZECE

Acest triunghi murdar, mototolit, fără peceţi şi stampile, nu era decît o scrisoare. Serghei o găsise dimineaţa în cutia de scrisori, iar ceva mai tîrziu, cînd, cu chiu, cu vai, izbutise să deslu-

șească cuvintele neclare, așternute cu un creion chimic, care rupsese hîrtia, tot nu-i veni să-și creadă ochilor că avea în față o scrisoare de la tatăl său, că scrisul acela atît de străin era al lui. Cînd izbuti să-i descifreze și iscălitura, conturul nesigur, piezis, al literelor, atingînd marginea foii murdare, gîndise că ar fi fost în stare să dea orice pentru a-și mai vedea o dată părintele.

„Dragul meu băiat!

Te rog să mă ierți dacă cele petrecute cu mine vor avea repercusiuni asupra viitorului tău și al Asei, întunecîndu-vă tinerețea...

Crede-mă, v-am iubit întotdeauna, deopotrivă și pe tine, și pe Asea, și pe mama voastră, deși tu niciodată n-ai putut să-mi ierți moartea ei. De altfel, după război, multe n-ai vrut să-mi ierți. Îmi amintesc de ostilitatea și indiferența cu care mă înconjurai, iar eu nu puteam să fac nimic ca să le înlătur. Da, nu ne prea înțelegeam, iar de faptul acesta sînt vinovat numai eu.

Serghei, dragul meu băiat,

Dacă vei afla cîndva că mi s-a întîmplat vreun rău, crede-mă că atît eu, cît și mulți alții în situația mea sîntem niște victime ale unei erori înspăimîntătoare, ale unei suspiciuni, ale unor calomnii inumane.

Trebuie să știi, băiete, că și moartea poate fi o greșeală. Cunoști acest lucru din război. Dar cel mai groaznic lucru nu-l constituie interogatoriile, grosolănia, cazna, ci faptul că omul nu-și poate

dovedi dreptatea, că este silit să semneze declarații, care nimicesc în felul acesta tot ceea ce a creat și a iubit o viață întreagă. Toate vor avea un sfîrșit, ca și eroarea de necrezut, cum de necrezut e și faptul că toate monstruozitățile văzute pe aici se săvîrșesc sub masca dragostei ce i se poartă lui Stalin.

Te rog să mă crezi, sînt nevinovat.

Crede-mă, sînt comunist, și nicidecum un dușman al poporului, cum ți se va spune că sînt.

Crede-mă, cauza partidului a fost idealul meu, crezul meu în viață.

Orice mi s-ar întîmpla, băiete, să rămîi devotat cauzei revoluției, numai pentru ea merită să trăiești. Cred în cinstea și în intransigența ta.

Iubește-o pe Asea, ocrotește-o. Este încă un copil.

Odată și odată însă, băiete, va veni și vremea care va decide cu adevărat soarta celor vinovați și nevinovați.

Iartă-mă și pentru faptul că n-am avut destulă putere ca să fiu un exemplu pentru tine. Orice părinte își dorește acest lucru.

Nu uita, v-am iubit.

Și un ultim lucru... Am înțeles că voi fi obligat să plec departe... foarte departe.

Fii tare și nu te întrista, moartea nu-i cel mai înspăimîntător lucru de pe pămînt.

Tatăl tău."

CAPITOLUL ŞAPTESPREZECE

Spre seară, Serghei intră în curtea institutului. Clădirea masivă se contura vag în umbrele cenuşii ale amurgului ; doar de dincolo de copaci se zărea la primul etaj un şir de ferestre luminate — sala de lectură a bibliotecii. Încolo, toată clădirea era cufundată în întuneric, în tăcere, în pustietate.

Serghei, cu gulerul trenciului ridicat, stătea sub plopii din curtea institutului ; cernea mărunt, iar stropii, furişaţi printre frunze, îi cădeau pe umeri, pe faţă — simţea răceala lor neplăcută şi pe sprîncene. Umezeala ploii îl înfiora.

Bătuse toată ziua străzile oraşului ; spre seară, se pomenise strecurîndu-se prin străduţele înguste şi umede din preajma institutului, iar cînd se oprise sub plopi şi zărise ferestrele luminate ale bibliotecii, simţise cum un univers întreg prindea să se destrame — cursurile, examenele, discuţiile din fumoarele de la capătul coridorului, instalaţiile miniere, sporovăielile pînă după miezul nopţii cu Podgornîi şi cu Kosov în camera lor de la cămin, unde, împreună cu Konstantin, mai poposea uneori.

„Prin urmare, asta-i tot ?"

Stătea la adăpostul copacilor şi se uita spre fundul curţii, acolo unde se zăreau clădirile scunde ale căminului — sub ferestrele lor gălbui, bălţoacele se încreţeau, clipocind în bătaia stropilor.

Nu se mai auzeau uşi trîntite, nu răsunau glasuri ; totul părea pustiu şi părăsit.

Venise aici ca să-i vadă pe Kosov şi pe Podgornîi ; ştia că în seara aceea urmau să plece în Donbass, la practică. Nu voia altceva decît să-i vadă.

Traversă curtea, călcînd în picioare frunzele lipite de asfalt, se opri o clipă în dreptul intrării, apoi trecu pragul căminului, nimerind într-un coridor luminat de un bec palid ; pe neaşteptate, îl învălui atmosfera interioarelor pustii — somierele cu plasa de sîrmă ale paturilor de metal fuseseră scoase de prin camere, adunate şi stivuite pe mesele mutate la perete ; sub picioare, simţi foşnetul ziarelor stropite de var ; lovi o cutie goală de conserve, ce se nimeri în calea lui. Pretutindeni stăruia mirosul umed al pereţilor în zugrăvire.

Pe uşa celei de-a doua camere, cineva prinsese în vîrful ruginit al unui compas un anunţ : „Îl rugăm stăruitor pe intendent să nu mai dea buzna peste noi şi să ne deranjeze. Plecăm noi şi singuri. Avem un ceas de odihnă. Vă mulţumim pentru bunăvoinţă. Cu respect, Kosov, Podgornîi, Morkovin."

Serghei zîmbi şi împinse uşa. Se trezi într-un haos de nedescris. Saltele, făcute sul, stăteau claie peste grămadă, lăsînd descoperite arcurile de metal ale paturilor ; pe noptieră fuseseră adunate tot felul de notiţe, conspecte, iar pe masă erau vrăfuite sulurile cu desene tehnice. Pe pervazul ferestrei cineva adunase toate sticluţele de tuş. Dezordinea renovării se făcea prezentă în toate ungherele.

Odihnă era un fel de a spune ; într-un colț al camerei, Podgornîi se tolănise pe plasa goală a unui pat ; în loc de pernă, își pusese sub cap niște cărți ; fuma și, pipăind în răstimpuri gîtul unei sticle de bere de pe podea, scutura scrumul țigării într-însa.

La un pas de dînsul, Morkovin, în niște chiloți de baie lungi și largi, cu maioul lipit de spinarea solidă și asudată, își făcea de lucru cu o valiză de lemn mare cît o ladă ; tot apăsa cu genunchiul capacul lăzii care pîrîia — ceva nu voia să încapă, și asta îl înfuria, îl făcea să gîfîie. Podgornîi îl urmărea cu coada ochiului.

— Bună, băieți, zise Serghei. Kosov unde-i ? Care va să zică, plecați ?

Se opri în mijlocul camerei, lîngă masă, cu mîinile înfundate în buzunare ; se auzi distinct cum trenciul ud își picura apa pe ziarele împrăștiate pe jos.

Podgornîi întoarse capul spre el, fără să se ridice din pat, ochii i se rotunjiră deodată, fruntea i se încreți, strivi mucul de țigară în gîtul sticlei și, frecîndu-și ceafa, se ridică încet. Rămase cu privirile țintă în pantofii plini de noroi ai musafirului.

— Să trăiești, Seriojka ! Ai venit să ne vezi ?

De lîngă geamantan, Morkovin se ridică drept ca o lumînare, proptindu-se pe picioarele-i groase și cam strîmbe, clipi din genele roșcate și înaintă spre dînsul. Suflîndu-și nasul, îl întrebă plin de uimire.

— Cum vine asta? Așadar, te-au exclus ? Și tu ce faci, nici la practică nu mai pleci ?

Podgornîi se aşeză pe marginea patului, uitîndu-se la Serghei şi, din cînd în cînd, la valiza lui Morkovin.

— Văzut-ai, Serioja, ditamai lădoiul ? zise el tărăgănat. Îţi închipui cumva că-i îndesat cu literatură de specialitate ? Eroare. În lădoiul ăsta nu are decît galoşi vechi, ghete uzate şi cîteva cămăşi zdrenţuite. El însă le-a aşezat frumuşel în valiză. E gospodar ! Zice că o să-i prindă ele bine la practică. Ştie el ce ştie ! De trei ceasuri se tot împachetează. Ia te uită, Serioja. Lădoiul mai are şi lacăt. Are cap dumnealui şi-i deştept foc ! Iar în jurul tigvei i se poate zări şi o aureolă.

— Ia mai lasă-mă în pace ! Morkovin, respirînd anevoie pe nas, se lăsă pe valiză în genunchi, fără a-şi lua ochii de la Serghei. Prin urmare, nu pleci la practică ? întrebă el încet, chircindu-se. Înseamnă că totul s-a terminat ? Cum de s-au încumetat să te excludă ?

În naivitatea sa, Morkovin nu izbutea să priceapă cum de i s-a putut întîmpla tocmai lui Serghei un asemenea lucru, iar Serghei, încremenit în mijlocul încăperii, tăcea, ca şi cum prezenţa sa acolo, unde odinioară apăruse cu inima împăcată, ar fi fost nefirească.

— N-ai observat încă, Serghei ? În jurul căpăţînii sale ideile strălucesc ca un nimb. E un Socrate ! Şi de ce oare acestui gînditor de Kaluga i se acordă numai note mari ? se întrebă Podgornîi. Ei, ce-ai rămas în picioare ? Ia loc, Serghei ! Grigori aleargă pe la alimentare să se aprovizioneze cu conserve pentru drum... Trebuie să vină.

Îşi coborî picioarele de pe pat. Ascultă, Morkovin, ai face bine dacă ai ieşi puţin pe coridor să te plimbi. Trage-ţi pantalonii — şi şterge-o ! Lasă-i pe oameni să mai stea de vorbă. Hai, fecioraşule, ia-o din loc, circulă !

Cînd se ridică, arcurile de metal ale patului zbîrnîiră.

— Ce te legi de mine ? se oţărî Morkovin întărîtat. De ce vrei să-mi faci vînt ?

Se apucă iar de valiză, apăsînd pe ea cu genunchii.

— M-da ! Podgornîi se uită cu părere de rău la Morkovin. Dracu să-l ia, doar peste două ceasuri plecăm. Auzi, Seriojka, peste două ore.

— Aşadar, peste două ore ? murmură Serghei, mişcîndu-se de colo pînă colo cu mîinile înfundate în buzunare.

— Plecăm, repetă Podgornîi, apoi tăcu.

Tăcu şi Serghei ; Podgornîi îl urmărea cum se plimbă prin dreptul ferestrei întunecate ; ziarele foşneau sub paşii săi, trenciul său ud lovea întruna fie colţul mesei, fie marginile unui pat ; îl vedea clătinîndu-se, de parcă ar fi fost bolnav sau ar fi băut. Mai constată că arăta prost, că era tras la faţă. După un timp, Serghei se opri la fereastră. Scoase o mînă din buzunar şi mută maşinal sticluţele goale de tuş către celălalt capăt al pervazului. Vorbi fără a se adresa cuiva anume :

— Bine. Împachetaţi-vă. N-am să vă stingheresc. O să-l aştept pe Kosov, o să-mi iau rămas bun, pe urmă am să mă duc să mă culc.

Glasul lui Podgornîi răsună în spatele lui :

— Şi ce ai de gînd să faci ?

— Ce să am ? spuse şi Serghei, fără a se întoarce spre Podgornîi. O să plec undeva la vreo mină. O să muncesc. Asta-i tot.

— Cu-u-um ?

— De ce te miri aşa, Mişka ?

— Prin urmare, s-a zis cu institutul ?

— Cînd pe un om îl exclud din partid, implicit îl exclud şi din institut, răspunse Serghei jucîndu-se un timp cu o sticluţă pe care apoi o puse la loc, pe pervaz. Ce, parcă tu nu ştii ? Am şi înaintat în sensul ăsta o cerere. Nu face să aştept ziua cînd Sviridov o să-i ceară lui Lukovski să mă exmatriculeze. Le înţeleg pe toate, Mişka. Şi sînt convins că şi tu le înţelegi, aşa că nu trebuie să te mire.

În clipa următoare, Serghei auzi paşi pe coridor, şi-şi întoarse capul : uşa se deschise larg, şi Kosov năvăli în cameră, tropăind şi bombănind : bluza sa veche, marinărească, descheiată la gît, se făcuse ciuciulete. Azvîrli pe masă cele două sacoşe încărcate cu pachete şi cutii de conserve ; îşi scoase de pe cap chipiul de marinar şi, scuturîndu-l, strigă vesel :

— Fraţilor, a venit potopul ! Am înotat prin alimentare în cursă de cabotaj, cu motoarele sub presiune maximă, mă înfigeam pe la cozi ca o haveză. *Yes, sir, over all !* Ia aruncaţi-mi careva o ţigară ! Seriojka ? Eşti şi tu aicea ?

Îl zări pe Serghei lîngă fereastră, veselia de pe chipul său bronzat se risipi brusc, se avîntă spre Serghei greoi şi legănat, după obiceiul marinarilor de care nu voia să se dezbare, îi apucă mîna şi i-o strînse puternic.

— Bătrîne, te caut de două zile ! Într-o cabină telefonică am dat gata un aparat. Unde ai dispărut ? Astăzi ridicăm ancora...

— Ştiu că m-ai căutat.

— Scrumbie ce eşti, mutră nesuferită. Individualistule. Iată cine-mi eşti ! Ai dispărut fără urme. Ce chelfăneală ai merita pentru treaba asta !

Kosov, mîndru ca întotdeauna de forţa sa, îl trase cu o mînă spre dînsul iar cu cealaltă îl pocni zdravăn pe umăr, cercetîndu-i faţa.

— Nu cumva, bătrîne, te-ai supărat pe mine ? întrebă el, privindu-l în ochi. Sau ne-ai dat dracului pe toţi ? Nu te ştiam aşa ! Eşti o puşculiţă cu trei lacăte... O puşculiţă. Dacă te-ai supărat, spune-o deschis, nu mai umbla cu fofîrlica...

— De ce să mă supăr ! Ia mai du-te... ştii tu unde... Serghei îşi eliberă mîna din strînsoarea ca de cleşte a degetelor mici ale marinarului ; se aşeză înnegurat pe unul dintre paturi, scoase un pachet de ţigări şi i-l întinse lui Kosov. Ce motiv aş avea ca să mă supăr pe tine ? Ei, ce te uiţi aşa ? Ia o ţigară. Tăcut, Kosov apucă cu unghia o ţigară şi o scoase din pachet. Îl băgăm noi pe drac în sac, nu-l lăsăm de capul lui. Încă n-am murit, Grişka.

— Bătrîne, să ştii că se petrec nişte lucruri cam anapoda, vorbi Kosov. De parcă cineva ar vrea să ajungă la Buenos Aires trecînd prin Penza. Să ştii, la noi unii încearcă uneori să scoată dintele prin ureche. Asta vreau să-ţi spun.

— Pe patul ăsta dormea Holmin, spuse Morkovin în şoaptă, tot chinuindu-se să-şi închidă valiza. Chiar pe patul ăsta... ştii Serghei ?

— Chiar aici ? Serghei se uită peste umăr la patul pe care se aşezase.

— Da, pe patul ăsta, confirmă şi Kosov, posomorît. A fost mutat din dormitorul trei, doar cinci zile a stat cu noi. Şi s-a zis cu el ! Era un tînăr liniştit, purta ochelari, mereu îl citea pe Marx şi pe Hegel. În limba germană, dacă vrei să ştii. Citea şi fuma. Cîte două pachete de „Pamir" pe zi. Arăta a fi un băieţel cuminte.

— De aici l-au arestat ?

— Nu. Într-o noapte însă au venit doi inşi însoţiţi de intendent şi s-au apucat să-i scotocească salteaua, noptiera.

— Trebuie să ştii că Uvarov îi purta un interes deosebit. Se interesa de versurile lui Holmin, povestea Podgornîi în timp ce deşerta pe masă una din sacoşe. Venea cam des pe la noi, continuă el, făcîndu-şi de lucru cu cutiile de conserve... „Am auzit că scrii versuri frumoase, i-a spus Uvarov, dă-mi şi mie să le citesc." Holmin i-a citit lui Morkovin toate poeziile sale lirice şi erotice. Măi, Morkovin, dar versuri contrarevoluţionare nu ţi-a citit, ia mărturiseşte ? Se uită iscoditor la „Gînditorul din Kaluga". Acesta îşi ridică speriat privirile şi răspunse în şoaptă :

— Ce contrarevoluţie ? Holmin scria versuri despre natură. De unde pînă unde contrarevoluţie, ce ţi se mai năzare şi ţie ? !

— Volodka, trebuie să ştii de glumă. Fără glume, frate, o să-ţi fie cam greu să trăieşti, îl

sfătui Podgornîi foarte serios ; deschise o valiză și începu să arunce în ea, ca pe niște pietre, cutiile de conserve. Proviziile rămîn în seama mea. Mă învestesc cu rangul de responsabil al depozitului alimentar. Și, deodată, trînti cu atîta putere capacul valizei sale jerpelite, încît pînă și arcurile patului zbîrnîiră.

Podgornîi își îndreptă spinarea ; își arătă o față posomorîtă, cu sprîncene negre și încruntate.

— Tu de ce nu-ți găsești astîmpăr ? se răsti el la Kosov.

Acesta se învîrtea îngîndurat prin cameră cu bluza desfăcută, dînd din umeri. Fumul țigării se destrăma în spatele lui. Auzind cuvintele lui Podgornîi, întrebă distrat :

— Ce-a spus ?

— Seriojka se retrage din institut, îi explică simplu Podgornîi. Ai auzit ? Și, în general...

— Adică ți s-a cerut ? se interesă Kosov, trăgînd de gulerul cămășii, de parcă i-ar fi fost prea cald.

— Nu, nu mi s-a cerut, dar au să mi-o ceară, lămuri Serghei. Lucrul ăsta îl știi și tu destul de bine.

Fața marinarului avu o tresărire.

— Știu ! Dar să nu-ți închipui, bătrîne, că toate vor rămîne așa... Știi, în timpul războiului, cînd eram pe Baltica, ne prindeau noaptea în larg niște furtuni, de ne pîrîiau pantalonii. Adu-ți aminte, diavol bătrîn ce ești, de cîte ori pe front nu ni s-a părut că vine sfîrșitul, ba ne și sărutam ca înainte de moarte... Și toate au trecut. Dar, mă rog, cred că în cazul tău nu e nevoie să fac

propagandă pentru Puterea sovietică. N-am de gînd să te dau gata cu lozinci ! Ştii ce este cel mai important acum ? Să luptăm, dar nu ca proştii, ca să ne expunem dosurile loviturilor.

Kosov, cu mersul său legănat, se învîrtea în jurul mesei, despicînd aerul cu pumnul său mic. Serghei îi auzea vocea plină de fermitate ; i se făcu frig, fiori de gheaţă îi furnicară ceafa ; mîinile înfundate în buzunare refuzau să se mai încălzească ; lumina becului fără abajur de deasupra mesei, prins numai de un şnur, îi înţepa dureros ochii. Şi bluza neagră de marinar a lui Kosov, şi geamurile întunecate, pe care se scurgeau şiroaie de ploaie, şi paturile goale cu saltelele făcute sul — totul i se părea şters, trist — de undeva suflă parcă un curent stîrnit de umezeala de afară şi nu-i venea să creadă că lui Kosov îi era cald — de sub bluză, pieptul îi apărea gol — nu-i venea să creadă că în această cameră umedă, Morkovin şedea numai în chiloţi pe valiza sa cu capacul rece, urmărindu-i cu privirile ba pe Kosov, ba pe dînsul.

Serghei întrebă :

— Vrei să spui că n-ar trebui să părăsesc institutul ? Să aştept pînă ce Lukovski are să-mi ceară s-o fac ? Nici prin gînd nu-mi trece. Ajunge ! Ajunge, Grişka ! N-o să mă prăpădesc. O să vină vremea cînd o să termin şi institutul. Nu cumva îţi închipui că-l părăsesc cu plăcere ? Că joc rolul omului ofensat ?

— Se vede că de noi ai uitat, observă Kosov cu amărăciune, făcînd un pas spre Serghei. O să-i

adun pe băieți și, împreună, o să mergem la Lukovski, la Comitetul raional. Trebuie să ne batem.

— Mie Sviridov mi-a spus — Serghei zîmbi sarcastic — că excluderea mea este, de fapt, lupta ce se dă pentru mine. Partidul nu pedepsește, ci educă.

— Partidul nu-i compus numai din Uvarov și Sviridov, naiba să-i ia ! exclamă Kosov. Partidul — o știi și singur — îl formează milioanele de oameni ca tine, ca mine !

— Însă la Comitetul raional cine-i crezut ? Sviridov !

— Noi ne sesizăm de prea multe, dar nu acționăm mai de loc, îl întrerupse Kosov. Să știi însă că trebuie să acționăm. Nu-i dracu chiar atît de negru.

— Am fost și eu de aceeași părere, acum însă am luat o altă hotărîre, care cred că e definitivă, Grișka. Nu mai încerc să schimb nimic. Ce a trebuit să se facă, s-a făcut. Am fost la Lukovski. Am să plec în Kazahstan.

— Gata, ai hotărît ? îl întrebă Kosov.

— N-o să mă prăpădesc, parcă acum e vorba de mine ?

Simți din nou mirosul pătrunzător de var ce venea dinspre coridor. Lumina prea puternică a becului îl înțepa dureros în ochi. Și în bătaia scînteietoare a luminii, chipurile lui Kosov și Podgornîi, care stăteau în picioare doar în ciorapi, ca și chipul timid — plat ca o clătită — al lui Morkovin, care-l privea stînd pe geamantan. Toate aceste chipuri păreau venind de undeva de foarte departe de dînsul. Și trăi un moment

revelatoriu — înţelese că în clipa aceea ştia mai mult decît toţi laolaltă.

— Grişka, nu cazul meu e lucrul cel mai îngrozitor. Mult mai îngrozitor e faptul că se dă crezare unor calomnii.

Kosov tăcea, uitîndu-se cînd la Serghei, cînd la Morkovin iar pe faţa lui arsă de vînturi, cu pomeţii proeminenţi, se citea încordarea. Podgornîi se reaşeză pe marginea patului şi, cu ochii mici, îl tot măsura pe Morkovin, de parcă n-ar fi vrut să-l scape din vedere. Acesta, şezînd pe valiză, îşi strînse genunchii la piept, privindu-şi colegii pe rînd ; deodată, înroşindu-se, se ridică supus, îşi trase pantalonii de sub o saltea şi începu să-i îmbrace, nimerind cu greu cracii.

— Hei ! sări Podgornîi. Încotro ?

— Mă duc la gară, răspunse el cu o voce sugrumată, în timp ce se căznea să nimerească mînecile cămăşii. Nu vreau să vă stingheresc, continuă el încurcat. Doar nu sînt membru de partid. Stăm în aceeaşi cameră, însă întotdeauna vă găsiţi să discutaţi fără mine. Atunci de ce să mai rămîn ? Iar eu poate că... îl înţeleg pe Serghei... aşa cum îl înţelegeţi şi voi. Poate vă închipuiţi că eu... gîndiţi că eu...

Degetele sale nu nimereau nasturii cămăşii ; cînd Serghei îi văzu capul plecat, căutînd parcă ceva, şi lacrimile de obidă, simţi cum îl copleşeşte un simţămînt de milă. Recunoscu în sinea sa că nici el, nici Kosov şi nici Podgornîi nu-l prea agreau pe Morkovin ; îl găseau din cale-afară de calculat şi de zgîrcit. (Ascundea banii de

bursă în lădiţa lui cu lacăt, răbdînd uneori de foame.)

— Rămîi aici, Volodea, i se adresă Serghei pe un ton prietenesc. Nimeni din noi nu crede despre tine că ai...

Atunci, Podgornîi sări din pat, exclamînd :

— Of, drac plin de imaginaţie ! Şi cu o duioşie cam brutală, îl apucă pe Morkovin de umeri şi-l împinse înapoi pe valiză. Ce te burzuluieşti ca un ţap ? Nu vreau să te mai aud, uite, mi se veştejesc şi urechile. La gară o să plecăm împreună. Pricepuşi ?

Morkovin rămase pe valiză cu capul plecat. Degetele sale neliniştite pipăiau într-una nasturii de la bluza neagră, veche, ce şi-o pregătise s-o ia la drum. Kosov îl măsura tăcut de la înălţimea staturii sale mici şi îndesate ; lovi deodată cu vîrful pantofului într-o bucată de hîrtie de calc aruncată pe jos şi spuse :

— Volodia, uită vorbele astea ! Dacă stai să te gîndeşti, poţi să şi căpiezi. Ai înţeles, Volodka ? Se întoarse spre Serghei şi rămase aşa, cu ochii în pămînt. Toate astea nu pot să dureze prea mult, imposibil, Seriojka. Ştii, adăugă el, ieri, o cunoştinţă mi-a povestit următorul fapt : Un ziarist a fost arestat pentru că în coşul lui de hîrtii s-a găsit un ziar mototolit cu portretul lui Stalin. Mă întreb de ce l-au arestat ? Cui îi foloseşte ? Aiureală ! Crezi că asta poate să dureze mult ? Nu. Sînt al dracului de convins că nu o să ţină mult.

— De acord, Grişka... spuse Serghei, ehei, dacă n-aş fi convins că aşa va fi !... Însă nu ştiu dacă cei de *acolo* o să mai aibă zile pînă atunci.

Podgornîi se lungi din nou pe pat.

— Da, asta-i principalul, interveni el, îngîndurat. Întinse mîna și, pe dibuite, fără să se ridice, căută pe noptieră chibriturile, însă nu-și aprinse țigara, ci se mulțumi să aprindă chibrit după chibrit. Un cîntec de-al nostru ucrainean spune : „Ce n-aș da să fie-n viață tot neamul lui Pepeneață", zise el urmărind îngîndurat flacăra unui chibrit.

Kosov continua să se rotească prin cameră, cînd și cînd lovind cu palma în tăbliile de fier ale patului, de parcă ar fi vrut să-l clintească din loc.

— Cînd îmi alegeam oamenii pentru acțiunile de recunoaștere, vorbi el, procedam așa : mă apropiam pe la spate de cîte unul foarte zdravăn și-mi descărcam revolverul chiar lîngă urechea lui. Dacă tresărea sau se speria, nu-l mai luam cu mine. În recunoaștere n-ai nevoie de oameni sperioși. Și nici în partid nu au ce căuta sperioșii. Și cu noi ce se întîmplă — tremurăm ? Am făcut în pantaloni ? Nu, fraților, trebuie să ne ducem la Comitetul raional de partid. Dacă n-o facem, o să încetăm a ne mai respecta. Nu, Seriojka, e necesar, chiar foarte necesar. Să știi că trebuie neapărat ! Sviridov, acest cap pătrat, la braț cu Uvarov, vor întreprinde în institut o asemenea epurare, încît nici un om de treabă n-o să mai rămînă. Tu ce părere ai, Mișka ? Ce zici ?

Podgornîi aruncă chibritul stins în sticlă și scuipă peste el.

— Dacă lansezi semnalul, pornesc imediat la atac. Tancurile totdeauna au sprijinit artileria și

invers. Ochii lui aurii, întunecaţi, îi zîmbiră lui Serghei nu cu o prefăcută veselie sau vioiciune, ci cu un zîmbet trist şi grav.

Serghei se ridică ; continuă să-şi ţină mîinile în buzunar. Făcu cîţiva paşi prin cameră, sperînd să se încălzească ; spatele îi amorţise sub apăsarea trenciului ud ; capul îi ardea, şi gîndul că ar putea să se îmbolnăvească trezi în sufletul său o dorinţă stranie de a lenevi cîteva zile într-un pat curat, să uite totul, să nu se mai gîndească la nimic. Ştia însă că acest lucru era cu neputinţă.

— Am să vă conduc pînă la autobuz, propuse Serghei abia auzit. Probabil că e timpul să plecaţi. Împachetaţi-vă. Eu o să vă aştept.

— A ! exclamă Kosov înciudat, despicînd aerul cu mîna. Zilele îmi par a fi delirul unei... unei meduze însărcinate. Fraţilor, adunaţi-vă calabalîcul ! Şi haida din loc pînă la toamnă. Iar la toamnă, ori pe scut, ori sub scut, ori cu pieptul plin de cruci, ori cu crucea la cap.

Apucă valiza cu o mişcare bruscă şi o puse pe masă.

— Sub scut, numai sub scut, ripostă Podgornîi fără să mai zîmbească.

Într-o tăcere deplină, începură să-şi facă bagajele la repezeală. Nu aveau prea multe de luat, aşa că, în cinci minute terminară. Kosov izbuti să închidă valiza lui Morkovin doar cu o simplă apăsare de genunchi, iar după asta o ridică, de parcă ar fi vrut s-o cîntărească.

— Valiza ar fi bună, dar are colţurile stricate, glumi Kosov cu un aer încruntat.

Morkovin nu voia să-şi ridice din piept capul rotund ca o bilă şi trecu pe lîngă Kosov, mormăind descumpănit :

— E chiar atît de grea ?

— Las-o aşa, îl repezi Kosov, să mergem. Tu ai să duci valiza mea, iar eu pe a ta. Mă tem că pentru valijoara ta muşchii îţi sînt prea slabi.

Pe cînd ieşeau din clădirea căminului, Serghei, văzîndu-l pe Kosov cum îşi trecea valiza cu uşurinţă dintr-o mînă în alta, îşi aminti fără să vrea de o anumită slăbiciune a lui Kosov — îi plăcea să se laude cu forţa sa. Unii glumeau, afirmînd că dacă ar fi fost nevoie să fie mutate toate dulapurile şi mesele din amfiteatru în curte şi apoi cărate înapoi, Kosov ar face treaba asta de unul singur şi cu mare plăcere.

Şi, deşi Serghei înţelegea destul de bine că atît Kosov cît şi Podgornîi ştiau ceea ce ştie şi el, că amîndoi nutreau faţă de cazul lui aceleaşi sentimente, că apreciau un şir de fenomene în acelaşi fel, simţea că totuşi ceva îl deosebea de cei doi prieteni — şi acel ceva era scrisoarea tatălui ce se găsea sub manta, în buzunarul de la piept. „Da, Kosov şi Podgornîi, gîndea Serghei, nu aveau de unde să cunoască atît de evident şi de limpede stări de lucruri atît de dureroase."

Ajunseră tuspatru la staţia de autobuz : acolo, la marginea trotuarului, sub felinarul cu un glob de sticlă ce se legăna în bătaia ploii, îşi luară rămas bun.

— Bătrîne, pînă la toamnă ! murmură Kosov scrutîndu-l ursuz pe Serghei pe sub sprîncene, încercînd astfel să-şi ascundă emoţia. Strînse în

palma lui mică mîna lui Serghei cu atîta putere, încît acesta scoase un geamăt de durere.

— Urma alege, ai să vezi. Crede-mă, Seriojka. Cu un zîmbet ce-i tremura în colţul gurii, Podgornîi îl strînse pe Serghei de umeri, îmbrăţişîndu-l uşor. Crede-mă, o să fie bine...

— Vă doresc mult noroc, le ură Serghei, căutînd şi el să-şi ascundă duioşia ce-l năpădise, şi în clipa aceea fu convins, nici el nu ştia de ce, că nu se desparte pentru mult timp de prietenii săi. Cînd se uită la Morkovin, la gulerul ridicat şi parcă ferecat al scurtei sale, la faţa sa ce exprima dorinţa sinceră de a-i sări în ajutor, şi îi văzu pleoapele clipind des din pricina stropilor de ploaie, îi auzi cu greu vocea sugrumată de emoţie.

— Eu, totdeauna, faţă de tine... m-am purtat bine, zise el, încleştîndu-i mîna. Tu nu mă luai în seamă, dar eu te respectam... şi acuma... Rămîi cu bine, Serghei.

— Ştiu, Volodka, ştiu, răspunse Serghei scurt. Vă doresc mult noroc!

Cei trei urcară în autobuzul cu geamurile aburite. Chipurile călătorilor nu se desluşeau prea bine; siluetele lor însă se conturau ca nişte umbre negre; geamurile luminate ale autobuzului se clătinară, se puseră în mişcare, începură să plutească în întunericul umed al străzii; după un timp, luminile autobuzului prinseră să se confunde cu luminile felinarelor, pînă ce dispărură cu totul, iar acolo unde vehicolul staţionase, rămase doar asfaltul mozaicat cu frunze de plop.

Cu mîinile înfundate adînc în buzunarele trenciului ud, Serghei se întoarse şi o porni singuratic spre casă pe trotuarul întunecat, afundîndu-se în ploaia ce cădea fără contenire ; îi era frig, tremura.

„Să ştii, băiete, că şi moartea poate fi o greşeală..." „Crede-mă, sînt nevinovat..." îşi aminti el, şi scrisul acela neciteţ îi răsări înaintea ochilor.

CAPITOLUL OPTSPREZECE

La începutul lui august, după un drum de trei zile prin stepele arse de soare, într-un vagon încins de căldură, Serghei, în sfîrşit, coborî într-o gară nou-nouţă — „Miltuk-ugoli" — aducînd cu el întreaga sa avere adunată într-o valiză. Ploua mărunt, îşi puse trenciul şi se îndreptă spre piaţa din faţa gării ; plutea în văzduh nu numai un miros dulceag de cărbune, ci şi un altul necunoscut, propriu regiunilor din sud.

Oraşul se întindea dincolo de piaţa gării — ici, colo se zărea cîte o lumină la ferestrele celor sculaţi în zorii zilei. I se păru că dincolo de conturul clar al clădirilor, dincolo de ulmii negri şi foşnitori, acolo unde bănuia că se află centrul oraşului, trecea o linie de cale ferată — deasupra acoperişurilor scăpărau, ca din coşul unei locomotive, puzderie de scîntei şi se auzea fluierul cazanului sub presiune, zgomotul şi zăngănitul tampoanelor.

Se vede treaba că oamenii la ora aceea încărcau cărbune ; uruia un buncăr ; Serghei nu izbuti să deslușească dintru început, prin văzduhul cenușiu al zorilor, contururile turnurilor de extracție ce se înșiruiau în dreapta și în stînga străzii.

Era parcă surprins că, în cele din urmă, ajunsese la destinație, în timp ce Asea rămăsese la Moscova sub supravegherea și îngrijirea familiei Mukomolov ; își aminti de discuția lui cu Asea ; ea îl înțelesese și nu se împotrivise plecării. Da, da, Asea l-a înțeles și i-a aprobat hotărîrea.

La marginea pieței, spălate de ploaie pînă la luciu, staționau ca la Moscova, două taxiuri luminate de niște becuri verzi. Una din mașini se puse în mișcare, făcu ocolul pieței și se opri în dreptul lui Serghei. Geamul de la portiera din față se lăsă — șoferul, un tînăr cazah, își scoase capul afară ; purta o șapcă cu nasture.

— *Salam*, șefule ! îi strigă. Unde vrei să ajungi ?

— Da de unde și pînă unde șef ? Serghei își trecu valiza, ce i se păru dintr-o dată foarte grea, în cealaltă mînă. Cu treburi la Comitetul raional.

— Fii bun și urcă-te. Mergem acolo. Deschizînd vesel și amabil portiera mașinii, șoferul scuipă cu multă dibăcie printre dinți drept în ploaie. Să-i dăm drumu ? Dincotro ?

— De la Moscova.

— A-a, ești moscovit ?

— Am fost. Acum nu mai sînt.

Trecu alături de șofer, dar numai ce izbutise să-și scoată, cu degetele umede, o țigară, că ma-

șina frînă brusc. Șoferul, cu mîna pe volan, se uita la el clipind nu numai din ochi, cum i se păru lui Serghei, ci cu toată fața lui vioaie cu pomeții proeminenți.

— Am sosit, șefule!

— Ce?

— Sîntem la Comitetul raional.

— Am și ajuns? exclamă Serghei nedumerit și vîrî mîna în buzunar să scoată banii. Cît am de plată?

— Ești plin de haz, pesemne că știi să spui și anecdote, izbucni șoferul într-un rîs ștrengăresc. Ce bani, dădu el înțelegător din cap, că te-am dus doar cinci sute de metri! Mă mulțumesc cu o țigară de la Moscova. Văd că ai „Prima". Iată Comitetul raional! Dar e prea devreme. Lumea mai doarme încă. Poate să te duc la hotel? Ce mai stai pe gînduri? Hai...

— Nu. Am să aștept. Mulțumesc. Oprește-ți tot pachetul. Eu mai am.

Clădirea cu un singur etaj a Comitetului raional era cufundată în întuneric.

Se așeză pe valiză, la intrare. Ar fi putut aștepta acolo și o zi întreagă.

Abia pe la ora zece dădu cu ochii de Gnezdilov, secretarul Comitetului raional de partid. Era un om nu prea înalt, vînjos, purta pelerină largă, croită din foaie de cort, părînd din cauza aceasta greoi și pătrat. Trecu, călcînd apăsat prin anticamera unde o dactilografă mai în vîrstă, cu o față somnoroasă, țăcănea la mașină cu viteza

unei rafale de mitralieră, şi din mers se uită la Serghei, care-l aştepta şezînd pe canapea, cu valiza lîngă picioare. Spuse cu o voce puternică :

— Bună dimineaţa, Vera Stepanovna. Tovarăşul acesta pe mine mă aşteaptă ?

— Pe dumneavoastră, Akim Nikitici. Încă din zori vă aşteaptă, sediul mai era închis... a stat la intrare. Vine de la Moscova.

— De la Moscova ? Aşa, va să zică. Ei, dac-ai venit la mine, pofteşte.

Îl urmă în cabinet.

— Da, da, zise Gnezdilov după ce, aşezat la birou, citise nu numai scrisoarea lui Morozov, ci şi actele şi caracterizările prezentate de Serghei. Şi zi aşa, vrei să munceşti ? spuse aruncîndu-i priviri neîncrezătoare. Vrei să lucrezi în mină ?

— Da.

— E limpede. Iar tatăl dumitale e arestat, nu-i aşa ? A şi fost judecat ?

— Da, a fost condamnat la zece ani. E tot ce am putut să aflu.

— Iar tu — ce-ai făcut — ai minţit biroul de partid ?

— Nu.

— Aş-a-a. Am înţeles. Şi Igor Vitalievici ţi-e decan ?

— Da.

— Ce tot îi dai cu : da, nu, nu, da, ca o păpuşă stricată. Aşa n-o să ne înţelegem. O să behăim, n-o să vorbim. Ce-i cu tine, eşti tare pornit ?

— Aştept hotărîrea dumneavoastră. Văd că referinţele mele nu v-au încîntat, răspunse Serghei.

Cabinetul lui Gnezdilov — cu o singură fereastră spre stradă, cu un birou simplu şi cu încă o masă pătată de cerneală alături, aşezată perpendicular, cu un cuier de lemn într-un colţ unde atîrna mantaua din foaie de cort a lui Gnezdilov — i se păru deodată lui Serghei neprimitor ; pînă şi atitudinea simplă a lui Gnezdilov i se păru nefirească, iar discuţia, inutilă şi forţată.

— Ia te uită cum ţi-a mai sărit ţandăra ! „Referinţele mele nu v-au încîntat." Păi, cu asemenea referinţe, dragă tovarăşe student, nimeni n-o să te pună să te faci căutător de aur. Prin urmare, vezi cum stau lucrurile.

Faţa masivă, puţin umflată de somn, a lui Gnezdilov avea trăsături pronunţate — nasul cărnos, sprîncenele stufoase şi late, bărbia energică şi teşită. Stătea aplecat asupra hîrtiilor şi le citea încruntat. Capul îi era complet ras. Cu palma îşi scărpină ceafa, îngîndurat.

— Vezi cum eşti ? „Referinţele mele nu v-au încîntat", repetă Gnezdilov. Prin urmare, nu eşti de acord cu excluderea ta din partid ? Nu ţi-ai recunoscut greşelile ? Ei, hai, mărturiseşte-mi ca la spovedanie.

— Nu, nu-s de acord cu excluderea mea.

— Se vede că eşti încăpăţînat, nu-i aşa ? Dar asta ce-i ? Carnetul tău de note ? Ai terminat anul trei cu note mari, dar văd că ai şi un trei, cum l-ai căpătat ? Te pomeneşti că eşti o fire nechibzuită ? Ei, ce-ai să-mi spui ? Ce să fac cu tine ? Ce-ai de gînd să faci dacă o să-ţi spun direct nu ?

— Ce să fac, o să plec într-alt loc.

— Dacă şi acolo o să ţi se răspundă la fel, duci doar cu tine o pată. Şi încă ce pată !

— O să încerc mai departe.

— Prin urmare ?

Gnezdilov îl cerceta atent pe Serghei, fără a-şi lua de la el ochii negri, iscoditori, în timp ce cu mîna sa vînjoasă continua să-şi mîngîie gîtul, capul ras complet.

— O să mă angajez ca hamal, spuse Serghei. Sau o să mă duc să sap pămînt.

— Din disperare ?

— Nu. În timpul războiului am săpat destul pămînt.

Se lăsă o tăcere îndelungă.

— Uite ce ! Mîna lui Gnezdilov lunecă deodată pe masă. Ştii unde ai venit ? Ştii bine ?

— Ştiu.

— Atunci ascultă, o să te duci la „Kapitalnaia" şi o să lucrezi ca muncitor într-o brigadă complexă. Îţi dai seama ce-i asta ? Va trebui să adaptaţi noua combină în frontul de abataj. Cred că ai studiat-o cu Morozov ?

— Da.

— Asta-i. Te previn, însă, că în sectorul trei totul este foarte complicat. Lucrurile merg cam anapoda. O să te treacă toate sudorile, n-ai să ai odihnă nici noaptea, n-ai să-ţi mai simţi nici mîinile, nici picioarele — iată ce muncă te aşteaptă. Un adevărat infern. Ce zici ?

„Muncitor într-o brigadă complexă ? repetă în gînd Serghei. Parcă aşa mi-a spus — munci-

tor într-o brigadă complexă ? Poate că glumeşte ?"
Şi în clipa aceea ar fi vrut să-i răspundă că ar fi tare mulţumit, dar rosti încet, stăpînindu-se.

— Mi se pare că aţi uitat că eu...

— N-am uitat nimic, îl întrerupse Gnezdilov şi puse mîna pe telefon — gulerul hainei îi strîngea gîtul. Am să studiez cazul tău, băiete, şi ţine minte : n-am să te scap din ochi. Am să iau de pe tine o sută de piei...

— Prin urmare, aţi vorbit serios ?... repetă Serghei, fără să-i vină a crede. Vă mulţumesc... Că doar... eram gata să fiu şi încărcător, adăugă el încet şi cu încredere. Îmi era totuna, Akim Nikitici.

Gnezdilov rămase cu receptorul deasupra mesei, uitîndu-se pe sub sprîncene pieziş şi aspru.

— Iar dacă n-o să reuşeşti să-ţi îndeplineşti munca aşa cum trebuie, o să te fac paznic sau încărcător. Ţi-o promit. Formă fără grabă un număr şi începu să vorbească cu glasul lui puternic : Burkovski ? Te salut, martirule ! Iar te perpeleşti ? Mult o să mai ţină fumul ăsta fără foc ? Cînd eram în locul tău, la mine, frate, nu ieşea fum ! Haveze ! De ce nu ceri haveze ? Ce, vrei ca eu să-ţi scriu o cerere şi să intervin ? Cere tu insistent, fă presiuni, smulge-le din mîini ! N-am ştiut că ai o fire de domnişoară ! Uite de ce te-am sunat : Comandă din partea minei tale o cameră la hotel şi vino neîntîrziat la mine. Avem de discutat ceva. Lăsă re-

ceptorul şi se ridică greoi : Ai înţeles, Vohminţev ? Iar peste o lună, am să te chem aici şi am să te descos pînă o să scot untul din tine. O să fiu aspru. Du-te ! Hotelul se află la dreapta, după colţ. Alături. Astăzi o să te odihneşti, iar de mîine o să treci sub ordinele lui Burkovski. E şeful sectorului tău. Dacă are să te primească. În caz contrar, să ştii că n-am nici o vină.

Numai cînd ajunse în apropierea hotelului, îşi dădu seama de cele petrecute în biroul secretariatului ; încă nu-i venea să creadă că ar putea să se găsească pe aici un colţişor, că Nina ar putea veni la dînsul.

Ploua mărunt. Descheindu-şi trenciul şi dîndu-şi la o parte gluga, Serghei se opri în pragul hotelului — era o clădire nou-nouţă, cu trei etaje, construită probabil de curînd. Citi firmele de la parter : „Frizerie", „Restaurant". Nu se grăbi să intre în hotel. Inima îi bătea parcă oprindu-i respiraţia, stropii de pe buze spuneau că ploaia-i călduţă.

Văzu strada nu prea lată, acoperită de o reţea de pîrîiaşe, pe lîngă case alergau fără contenire umbrelele ude ; hurducîndu-şi zgomotos caroseria, trecu un autobuz verde, lucios, încărcat cu oameni îmbrăcaţi în salopete. Pe undeva, pe aproape, în văzduhul umed, plutea şuierul cuplatorului. Un turn de extracţie, construit din fier, se înălţa dincolo de nişte clădiri ; în direcţia aceea, tăind strada, o locomotivă micuţă, de manevră, împingea un şir de vagoane-platformă

ale căror tampoane se ciocneau zăngănind în-într-una. Locomotiva slobozea un abur fierbinte ce se risipea ca o ceaţă.

Ploaia nu mai contenea, şi cerul, plumburiu, părea foarte jos. Serghei însă nu se hotărî să treacă pragul hotelului. Se uita cu nesaţ la turnul de extracţie, la micuţa locomotivă ce manevra vagoanele-platformă, la clădiri, şi picături calde i se prelinseră pe obraji.

În clipa aceea se simţi puternic, de neînfrînt.

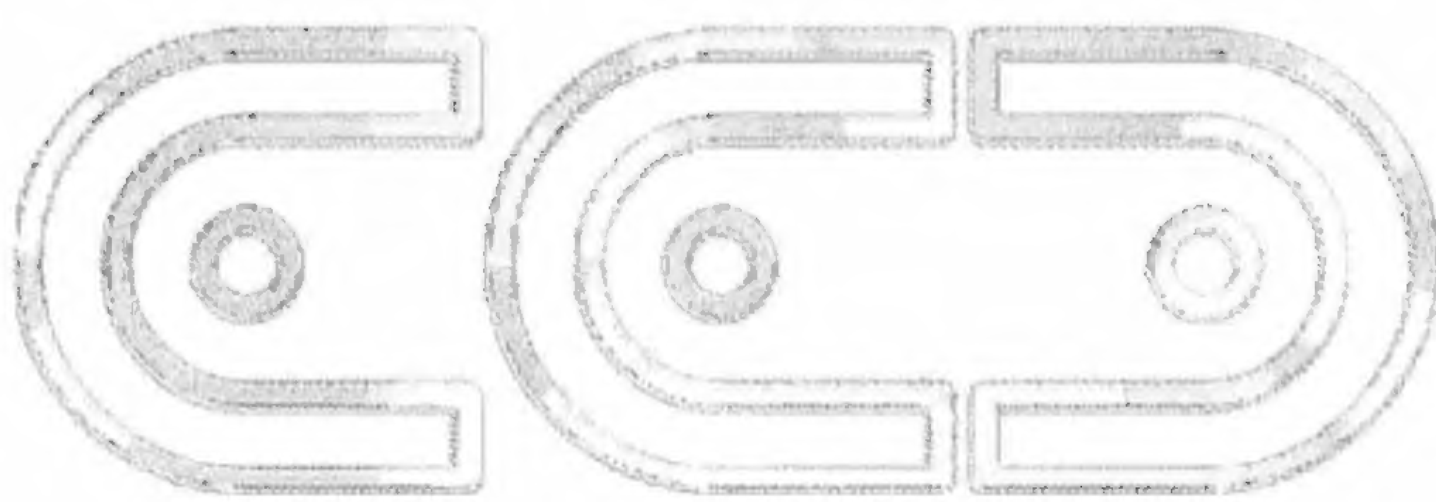
CUPRINS

Redactor responsabil : AUREL BUICIUC
Tehnoredactor : VICTOR MAȘEK

Dat la cules 01.02.1968. Bun de tipar 25.06.1968. Apărut 1968. Tiraj 18.140 ex. broșate. Hîrtie tipar înalt B de 63 g/m². Format 700×900/32. Coli editoriale 17,30. Coli de tipar 14. A. nr. 2.944. C.Z. pentru bibliotecile mari și mici 47—31=59.

Intreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918", Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97, București, Republica Socialistă România.
Comanda nr. 1271.

Scanare și prelucrare digitală

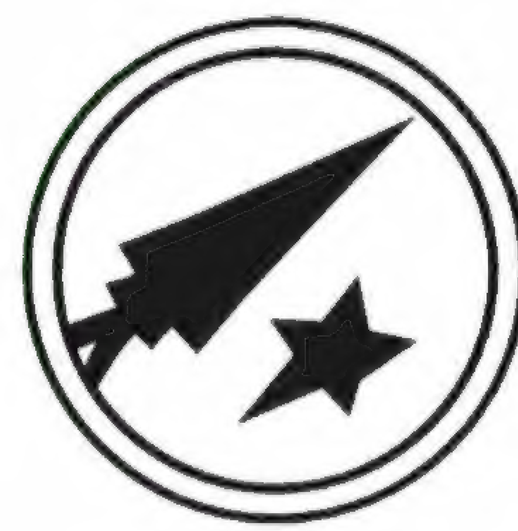

de

Anonim

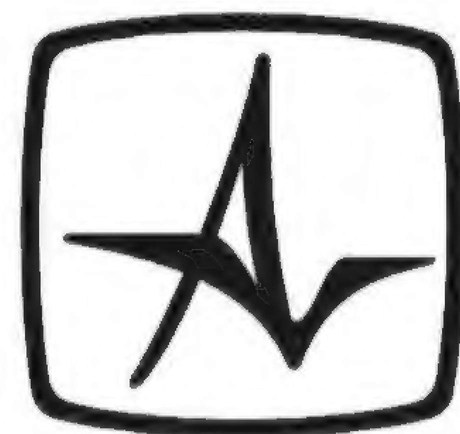

și

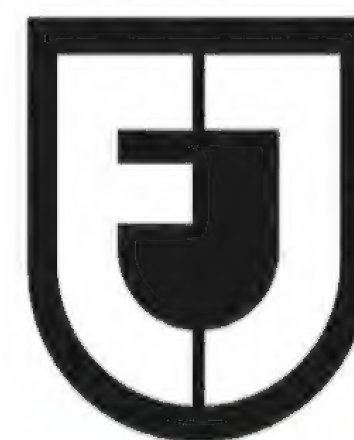
CAT Graur

Antwerpen

2023

